

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**TÜRKİYE'DEKİ ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERDE ÇOK
KÜLTÜRLÜ KİMLİK BÜTÜNLEŞMESİ, DAYANIKLILIK VE İYİ
OLUŞ İLİŞKİSİ: BOYLAMSAL BİR İNCELEME**

(DOKTORA TEZİ)

HÜMEYRA DERVİŞOĞLU AKPINAR

BURSA-2025

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**TÜRKİYE'DEKİ ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERDE ÇOK
KÜLTÜRLÜ KİMLİK BÜTÜNLEŞMESİ, DAYANIKLILIK VE İYİ
OLUŞ İLİŞKİSİ: BOYLAMSAL BİR İNCELEME**

(DOKTORA TEZİ)

HÜMEYRA DERVİŞOĞLU AKPINAR

Danışman: Doç. Dr. Ahu ÖZTÜRK

BURSA-2025

T. C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Psikoloji Anabilim / Psikoloji Bilim Dalı'nda öğrenim gören 711745004 numaralı Hümeysra DERVİŞOLU AKPINAR' ın hazırladığı “*Türkiye’deki Uluslararası Öğrencilerde Çok Kültürlü Kimlik Bütünleşmesi, Dayanıklılık ve İyi Oluş İlişkisi: Boylamsal Bir İnceleme*” başlıklı doktora tezi ile ilgili savunma sınavı, 14/03/2025 günü 10:00 – 12:00 saatleri arasında yapılmıştır. Alınan cevaplar sonunda adayın başarılı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

Üye
(Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)
Doç. Dr. Ahu ÖZTÜRK
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Prof. Dr. Leman Pınar TOSUN
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Mustafa Berkay AYDIN
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Betül Dilara ŞEKER
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Türkan YILMAZ IRMAK
Ege Üniversitesi

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 09/04/2025

Tez Başlığı / Konusu: “Türkiye’deki Uluslararası Öğrencilerde Çok Kültürlü Kimlik Bütünleşmesi, Dayanıklılık ve İyi Oluş İlişkisi: Boylamsal Bir İnceleme”
Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 198 sayfalık kısmına ilişkin, 09.04.2025 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 6’dır.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları’nı inceledim ve bu Uygulama Esasları’nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim

09.04.2025

Adı Soyadı: Hümeysra Dervişoğlu Akpınar

Öğrenci No: 711745004

Anabilim Dalı: Psikoloji

Programı: Psikoloji Doktora Programı

Statüsü: ☐ Y.Lisans ☒ Doktora

Danışman

Doç. Dr. Ahu ÖZTÜRK

09/04/2025

YEMİN METNİ

Doktora tezi olarak sunduğum "*Türkiye'deki Uluslararası Öğrencilerde Çok Kültürlü Kimlik Bütünleşmesi, Dayanıklılık ve İyi Oluş İlişkisi: Boylamsal Bir İnceleme*" başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

14.03.2025

Adı Soyadı: Hümeysra Dervişoğlu Akpınar

Öğrenci No: 711745004

Anabilim Dalı: Psikoloji

Programı: Psikoloji Doktora Programı

Tezin Türü: Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlilik

☐☒☐

ÖZET

Yazar adı soyadı	Hümeysra DERVİŞOĞLU AKPINAR
Üniversite	Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim dalı	Psikoloji
Bilim dalı	Psikoloji
Tezin niteliği	Doktora
Mezuniyet tarihi	/...../2025
Tez danışmanı	Doç. Dr. Ahu ÖZTÜRK

Türkiye’deki Uluslararası Öğrencilerde Çok Kültürlü Kimlik Bütünleşmesi, Dayanıklılık ve İyi Oluş İlişkisi: Boylamsal Bir İnceleme

Göç olgusu, bireylerin kültürel bağlamlarını ve kimliklerini değiştirmekte, farklı kültürel talepleri yönetmelerini ve iyi oluş hallerini korumayı zorlaştırmaktadır. Diğer taraftan göç ve kültürel değişim, bireylerin zorluklarla başa çıkma becerisini geliştirirken, kültürel etkileşimler yoluyla kimliklerini yeniden şekillendirmelerine de katkı sağlamaktadır. Ancak, çift kültürlü bireylerin bu zorluklarla nasıl başa çıktığı ve dayanıklılık süreçlerinin nasıl geliştiğini, hem nedenleri hem de sonuçları açısından ele alan kapsamlı çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışma, psikolojik dayanıklılığın sosyo-ekolojik bakış açısından ve Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli’nden yararlanarak uluslararası öğrencilerin dayanıklılık sürecini boylamsal olarak incelemektedir. Özellikle, kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri, çok kültürlü kimlik yapılanmaları, dayanıklılık kaynakları ve iyi oluş arasındaki ilişkiler ele alınmaktadır. Çalışma kapsamında, Türkiye’de öğrenim gören 53 farklı ülkeden 190 uluslararası öğrenciden iki zaman noktasında veri toplanmış ve çapraz gecikmeli panel modelleri kullanılarak analizler yürütülmüştür. Bulgular, köken kültürden algılanan baskı stresinin bireysel dayanıklılıkla, köken kültürden algılanan ayrımcılık kaynaklı stresin ise sosyal dayanıklılıkla bağlantısı olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bireysel dayanıklılığın psikolojik iyi oluşu, sosyal dayanıklılığın ise yaşam doyumunu yordadığı belirlenmiştir. Kültürel kimlik gelişimine ilişkin zamansal bulgular, ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılığın ev sahibi kültür kategorizasyonu, köken kültürden algılanan ayrımcılığın ise kimlik bölümlendirmesiyle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Köken ve ev sahibi kültür kategorizasyonunun psikolojik iyi oluşu olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Beklentilerin aksine, psikolojik dayanıklılığın çok kültürlü kimlik yapılanmaları ile iyi oluş arasındaki ilişkiye aracılık etmediği görülmüştür. Bunun yerine, dayanıklılığın kültürel kimlik yapılanmalarını zaman içinde ters yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu sonuç, çok kültürlü kimlik gelişiminin dayanıklılığın bir sonucu olabileceğini öne sürmektedir. Çalışmanın bulguları, uluslararası öğrencilerin uyum süreçleri ve gelişimsel bağlamları çerçevesinde kuramsal bir perspektiften tartışılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Çok kültürlü kimlik, kimlik yönetimi, psikolojik dayanıklılık, sosyal dayanıklılık.

ABSTRACT

Name & surname	Hümeýra DERVİŞOĞLU AKPINAR
University	Bursa Uludağ University
Institute	Institute of Social Sciences
Field	Psychology
Subfield	Psychology
Degree awarded	<i>PhD.</i>
Date of degree awarded	/...../2025
Supervisor	Assoc. Prof. Ahu ÖZTÜRK

A Longitudinal Examination of the Relationship Between Multicultural Identity Integration, Resilience, and Well-Being Among International Students in Türkiye

With migration, individuals' navigate cultural contexts and identities, often struggling to balance different cultural demands and their well-being. However, limited research has comprehensively explored how bicultural individuals manage these challenges while considering both antecedents and outcomes. Drawing on the socio-ecological perspective of resilience and the Cognitive-Developmental Model of Social Identity Integration, this study examines the resilience processes of international students over time. Specifically, it investigates acculturation-related stressors, multicultural identity configurations, resilience resources, and well-being. Longitudinal data were collected from 190 international students from 53 countries studying in Türkiye at two time points and analyzed using cross-lagged panel models. Findings indicated that perceived pressure stress from the heritage culture is associated with individual resilience, whereas perceived discrimination stress from the heritage culture is linked to social resilience. Moreover, individual resilience predicts psychological well-being, while social resilience is associated with life satisfaction. Regarding cultural identity development, perceived discrimination stress from the mainstream culture was related to mainstream culture categorization, whereas perceived discrimination stress from the heritage culture is linked to compartmentalization. Both heritage and mainstream culture categorizations positively predicted psychological well-being. Contrary to expectations, resilience does not mediate the relationship between multicultural identity configurations and well-being. Instead, resilience relates to identity configurations over time in an inverse direction, suggesting that multicultural identity development is a consequence rather than a precursor of resilience. The results are discussed within the theoretical framework, considering international students' acculturation and developmental contexts.

Keywords: Multicultural identity, identity management, psychological resilience, social resilience.

ÖNSÖZ

Tez yazmak başlı başına zorlu bir süreçtir. Ne yazık ki bu süreç, hem toplumsal hem de kişisel açıdan birçok zorlukla aynı döneme denk geldi. Bu zorluklar, yolculuğumu daha da meşakkatli hale getirdi. Ancak tam da bu nedenle, bu tez benim için yalnızca bilimsel bir çalışma değil; aynı zamanda büyük bir farkındalık, dayanıklılık ve dönüşüm hikâyesi oldu.

Bu hikâyeyi yazmak ise yalnızca bireysel bir emeğin ürünü değil elbette. Tezimin satır satır şekillenmesinde bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan kıymetli hocalarımın ve arkadaşlarımın katkıları, bu çalışmanın tamamlanmasını sağladı. Öncelikle, bu süreç boyunca bilgi ve deneyimiyle bana rehberlik eden, bilimsel gelişimime yön veren danışmanım Doç. Dr. Ahu ÖZTÜRK'e en içten teşekkürlerimi sunarım. Sabırla ve dikkatle yaptığı yönlendirmeler, hem akademik hem kişisel gelişimime büyük katkı sağladı. Tez izleme komitemde yer alan Prof. Dr. Leman Pınar TOSUN ve Doç. Dr. Mustafa Berkay AYDIN'a, çalışmamı dikkatle değerlendirerek verdikleri kıymetli geri bildirimleri için çok teşekkür ederim. Tez savunma jürimde yer alan ve çalışmamı değerlendirme nezaketi gösteren Doç. Dr. Betül Dilara ŞEKER ve Doç. Dr. Türkan YILMAZ IRMAK'a da katkıları için minnettarım.

Ölçek uyarlama ve veri toplama aşamasında, Türkiye'nin farklı şehirlerinde görev yapan değerli meslektaşlarımın desteği olmasaydı, bu çalışmanın bugünkü hâline ulaşması mümkün olamazdı. Bilimsel dayanışmanın en güzel örneklerinden birini sergileyen tüm arkadaşlarıma yürekten teşekkür ederim. Ayrıca, çalışmama gönüllü olarak katılan her bir kişiye içtenlikle teşekkür ederim. Sizlerin katkısıyla çalışmam adım adım ilerledi ve anlam kazandı.

Bu yolculukta, varılan yer kadar sürecin kendisi de çok değerliydi. Her ne kadar akademik bir süreç gibi görünse de, bu yolculuğun devam edebilmesi için sosyal ve duygusal desteğin ne kadar önemli olduğunu bizzat deneyimledim. Bu tezi tamamlayabilmem, yol boyunca bana inanan, destek olan ve varlıklarıyla beni güçlendiren pek çok kişinin ortak çabasının bir sonucudur.

Akademik hayatımın başından itibaren yanımda olan, bilimsel katkılarının yanı sıra sevinçlerimi paylaşan ve zor zamanlarımda desteğini esirgemeyen sevgili yol arkadaşlarım Sevim YILDIZ ASLAN ve Kübra AYDIN' a en içten teşekkürlerimi iletmek isterim.

Elbette, sevgili ailem... Emeğin kıymetini bilen, her zaman yanımda olan DERVİŞOĞLU ve AKPINAR ailelerine sahip olduğum için çok şanslıyım. Her birinize ayrı ayrı gönülden teşekkür ederim. Kendi yaşam koşulları içinde en iyi ebeveynliği yapmaya çalışan ve bunu başaran anne ve babama; eğitim hayatımın en başından bu yana bana duydukları inanç, gösterdikleri sevgi, sabır ve destek için sonsuz teşekkür ederim. Tatillerde ve ziyaretlerde bana en uygun çalışma ortamını hazırlayan, bilime olan inançları ve anlayışlarıyla beni her zaman destekleyen eşimin ailesine de gönülden teşekkür ederim.

Bu sürecin görünmeyen yükünü büyük bir fedakârlıkla üstlenen, yükümü hafifleten ve her zaman koşulsuz desteğini hissettiren eşime duyduğum minnettarlığı kelimelere dökmem imkânsız. Söyleyebileceğim tek şey: “İyi ki varsın.” Sen olmasan bu süreç tamamlanamazdı.

Ve sevgili oğlum... Bu süreçten belki de en çok etkilenen kişi sensin. Pandemi döneminde kapımda bekleyişlerin, bana seslenişlerin hep içimi titretti. Zamanla kendini daha iyi ifade ettin, “Anne, ödevin bitti mi?” diye sorduğunda, boğazım düğümlendi. Bugün sana gururla, “Evet oğlum, o büyük ödevim bitti” diyebildiğim için çok mutluyum. Varlığın, pes etmek üzere olduğum anlarda bana güç verdi, sabrın bana örnek oldu. Seni çok seviyorum ve varlığın için sana kalpten teşekkür ediyorum.

Bu süreçte yalnızca çevremden değil, kendimden de çok şey öğrendim. Tezimin konusu tesadüf değildi; yazarken hem bilimsel hem de kişisel bir keşif süreci yaşadım. Kendi gücüm, içsel ve sosyal kaynaklarımın farkına vardım. Vazgeçmeden, tökezlesem de yeniden kalkarak bu süreci tamamladığım için kendime de teşekkür ediyorum.

Bu yolculukta emeği geçen, yanımda olan ve katkı sunan herkese kalpten teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar	ix
ŞEKİLLER.....	x
KISALTMALAR	xi
1. GİRİŞ	1
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Dayanıklılık Kavramının Evrimi ve Dayanıklılık Çalışmalarının Temeli	6
2.1.1. Dayanıklılığa İlişkin Üç Farklı Bakış Açısı.....	8
2.1.1.1. Bireysel Bir Özellik Olarak Dayanıklılık.....	9
2.1.1.2. Bir Sonuç Olarak Dayanıklılık.....	10
2.1.1.3. Bir Süreç Olarak Dayanıklılık ve Dayanıklılık Sürecinin Dinamik Yapısı	10
2.1.2. Dayanıklılığa Dair Farklı Bakış Açılarının Karşılaştırılması	12
2.1.3. Dayanıklılığın Sosyo-Ekolojik Bakış Açısı: Bireysel ve Sosyo-Ekolojik Kaynaklar.....	15
2.1.3.1. Dayanıklılığın Bir Göstergesi Olarak İyi Oluş.....	20
2.2. Kültürleşme Süreci	21
2.2.1. Kültürel Kimlik ve Kültürleşme	23
2.2.2. Çok Kültürlülük ve Çok Kültürlü Kimlik.....	23
2.2.3. Çok Kültürlü Kimliklerin Çalışıldığı Gruplar	24
2.2.4. Çok Kültürlü Bireylerde Kültürel Kimliklerin Yönetilmesi.....	25
2.2.5. Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli	29
2.3. Kültürleşmeyle İlişkili Stres Faktörleri	31
2.3.1. Çift Kültürlü Stres.....	32
2.3.2. Dil Yetersizliği.....	34
2.4. Kültürleşmeyle İlişkili Stres Faktörleri, Çok kültürlü Kimlik Bütünleşmesi ve Dayanıklılık Sürecinin İlişkileri	34
2.4.1. Kültürleşmeyle İlişkili Stres Faktörleri ve Dayanıklılık.....	34

2.4.2. Kültürleşmeyle İlişkili Stres Faktörleri ve Çok Kültürlü Kimlik Bütünleşmesi	38
2.4.3. Çok Kültürlü Kimlik Bütünleşmesi ve İyi Oluş	41
2.4.4. Çok Kültürlü Kimlik Bütünleşmesinin Dayanıklılık Sürecindeki Rolü	47
2.5. Çok Kültürlü Bir Grup Olarak Uluslararası Öğrenciler	50
2.5.1. Uluslararası Üniversite Öğrencilerinin Gelişimsel Görevleri.....	51
2.5.2. Uluslararası Öğrencilerde Çok Kültürlü Kimlik.....	53
2.5.3. Uluslararası Öğrencilerde Çok Kültürlü Kimlik Yönetimi.....	59
2.5.4. Uluslararası Öğrencilerde Kültürleşmeyle İlişkili Stres Faktörleri	61
2.5.5. Uluslararası Öğrencilerde Dayanıklılık	64
2.5.6. Türkiye’deki Uluslararası Öğrenciler ve Çok Kültürlü Kimlik Deneyimleri: Kültürleşme, Ayrımcılık ve Psikolojik Uyum Süreçleri.....	67
3. MEVCUT ÇALIŞMA	72
3.1. Araştırmanın Amacı	74
3.2. Araştırmanın Önemi	75
3.3. Araştırmanın Hipotezleri ve Araştırma Soruları	76
3.3.1. Dayanıklılığın Kuramsal Sınamasına İlişkin Hipotezler	76
3.3.2. Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli’nin Sınanmasına İlişkin Hipotezler	78
3.3.3. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmalarının Dayanıklılık Sürecindeki Rolüne İlişkin Hipotezler	81
4. YÖNTEM.....	86
4.1. Örneklem	86
4.2. Veri Toplama Araçları.....	90
4.2.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu	90
4.2.2. Çift Kültürlü Stres Ölçümleri	92
4.2.3. Türkçe Yetersizlik Algısı.....	93
4.2.4. Çok Kültürlü Kimlik Bütünleşmesi Ölçeği	93
4.2.5. İçsel Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	95
4.2.6. Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği.....	96
4.2.7. Yaşam Doyumu Ölçeği.....	97
4.2.8. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	97
4.3. İşlem	97
4.3.1. Pilot Çalışma Süreci.....	98
4.3.2. Birinci Zaman Veri Toplama Süreci.....	99

4.3.3. İkinci Zaman Veri Toplama Süreci	99
4.4. Veri Analizleri	100
5. BULGULAR	103
5.1. Hazırlayıcı Analizler	103
5.1.1. Veri Temizliği ve Uç Değer Analizleri.....	103
5.1.2. Ölçüm Araçlarının Yapı Geçerliklerine Dair Analizler.....	105
5.1.3. Boylamsal Ölçüm Değişmezliği Analizleri	106
5.2. Betimleyici Analizler.....	108
5.3. Değişkenler Arası Korelasyon Analizleri.....	110
5.3.1. Birinci Zaman Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Analizleri.....	110
5.3.2. İkinci Zaman Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Analizleri.....	114
5.3.3. Birinci ve İkinci Zaman Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Analizleri...	117
5.4. Hipotez Testleri	122
5.4.1. Değişkenlerinin Zamana Göre İncelenmesi.....	123
5.4.2. Değişkenler Arasındaki Boylamsal İlişkilere Yönelik Çapraz Gecikmeli Panel Modellerin Analizleri.....	123
5.4.2.1. Kültürleşmeye İlişkin Stres Faktörleri, Dayanıklılık ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Modelin Analizi	126
5.4.2.2. Kültürleşmeye İlişkin Stres Faktörleri, Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Modelin Analizi.....	132
5.4.2.3. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları, Dayanıklılık ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Modellerin Analizi	142
5.4.2.3.1. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları ile İyi Oluş Arasında Bireysel Dayanıklılığın Yarı Boylamsal Aracı Rolüne İlişkin Çapraz Gecikmeli Panel Modelin Analizi.....	142
5.4.2.3.2. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları ile İyi Oluş Arasında Sosyal Dayanıklılığın Yarı Boylamsal Aracı Rolüne İlişkin Çapraz Gecikmeli Panel Modelin Analizi.....	146
6. TARTIŞMA	152
6.1. Dayanıklılığın Kuramsal Sınamasına Yönelik Bulguların Tartışılması.....	153
6.2. Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli'nin Sınanmasına Yönelik Bulguların Tartışılması	169
6.3. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları ile İyi Oluş Arasında Dayanıklılığın Aracı Rolüne İlişkin Bulguların Tartışılması	182

6.4. Genel Tartışma ve Sonuç.....	188
KAYNAKLAR	196
EKLER.....	223
ÖZGEÇMİŞ	238

TABLÖLAR

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-demografik Özelliklerine İlişkin Dağılım Tablosu.....	89
Tablo 2. Katılımcıların Göç Deneyimleri ve Kültürel Özelliklerine İlişkin Dağılım Tablosu.....	91
Tablo 3. Uyum İyiliği İndeksleri ve Ölçüt Değerleri	100
Tablo 4. Birinci Zaman ve İkinci Zaman Değişkenlerine Dair DFA Sonuçları (N = 190)	106
Tablo 5. Boylamsal Ölçüm Değişmezliğine Dair Sonuçlar (N=190)	107
Tablo 6. Birinci Zaman ve İkinci Zaman Değişkenlerine Dair Betimsel İstatistikler (N = 190)	109
Tablo 7. Değişkenlerin Z1 ve Z2'deki Korelasyonlar.....	111
Tablo 8. Birinci Zaman ve İkinci Zaman Değişkenleri Arasındaki İlişkiler.....	118
Tablo 9. Değişkenlerin Zaman 1 ve Zaman 2 Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Dair Analiz Sonuçları.....	124
Tablo 10. Kültürleşmeye İlişkin Stres Faktörleri, Dayanıklılık ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Model Analizi Standardize Sonuçları.....	127
Tablo 11. Dayanıklılığın Kuramsal Sınanmasına Dair Hipotezlere İlişkin Özet Tablo	131
Tablo 12. Kültürleşmeye İlişkin Stres Faktörleri, Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Model Analizi Standardize Sonuçları	133
Tablo 13. Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli'nin Sınanmasına Dair Hipotezlere İlişkin Özet Tablo	139
Tablo 14. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları, Bireysel Dayanıklılık ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Model Analizi Standardize Sonuçları.....	143
Tablo 15. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları ile İyi Oluş Arasındaki İlişkide Bireysel Dayanıklılığın Aracı Rolüne Dair Hipotezlere İlişkin Özet Tablo	145
Tablo 16. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları, Sosyal Dayanıklılık ve İyi Oluş arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Model Analizi Standardize Sonuçları.....	148
Tablo 17. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları ile İyi Oluş Arasındaki İlişkide Dayanıklılığın Aracı Rolüne Dair Hipotezlere İlişkin Özet Tablo	150

ŞEKİLLER

Şekil 1. Ungar ve arkadaşlarının Dayanıklılık Modeli (Resilience Research Centre, 2022a, 2022b).....	17
Şekil 2. Amiot ve arkadaşlarının (2007) Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli	30
Şekil 3. Kültürleşmeye İlişkin Stres Faktörleri, Dayanıklılık ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Modeli	129
Şekil 4. Kültürleşmeye İlişkin Stres Faktörleri, Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Modeli	136
Şekil 5. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları, Bireysel Dayanıklılık ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Modeli	144
Şekil 6. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları, Sosyal Dayanıklılık ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Modeli	149

KISALTMALAR

Ark.	: Arkadaşları
Bkz.	: Bakınız
CFI	: Comparative Fit Index
CYRM	: Child and Youth Resilience Measure
ÇKKBÖ	: Çok kültürlü Kimlik Bütünleşmesi Ölçeği
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
ÇKKB	: Çift Kültürlü Kimlik Bütünleşmesi
İPDÖ	: İçsel Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği
KTÜ	: Karadeniz Teknik Üniversitesi
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
Mak	: Maksimum
Min	: Minimum
Ort.	: Ortalama
Örn.	: Örneğin
PİOÖ	: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği
RMSEA	: Root Mean Square Error of Approximation
SRMR	: Standardized Root Mean Square Residual
S	: Sayfa
SS	: Standart Sapma
YDÖ	: Yaşam Doyumu Ölçeği
YPSÖ	: Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği
Z1	: Zaman 1
Z2	: Zaman 2

1. GİRİŞ

İnsan göçü ve hareketliliği, tüm toplumları dolaylı ya da doğrudan etkileyen küresel bir olgudur. Bireylerin doğdukları memleketten farklı bölgelere göçü, yıllar içinde değişen oranlarda sürmekte ve genel olarak bir artış eğilimi göstermektedir. Uluslararası Göç Örgütü'nün (International Organization for Migration, 2024) 2020 yılına ait güncel raporunda, Covid-19 pandemisi nedeniyle uygulanan seyahat kısıtlamalarına rağmen, göçmen sayısının önceki yıllara kıyasla arttığı ve toplam uluslararası göçmen sayısının 281 milyona ulaştığı belirtilmektedir. Küresel çaptaki bu hareketlilik, doğrudan milyonlarca kişiyi ve dolaylı olarak daha geniş kitleleri etkilerken, farklı kültürlerin etkileşimine ve kaynaşmasına zemin hazırlar. Bu bağlamda, farklı kültürel kökenlere sahip bireylerin bir arada yaşadığı çok kültürlü ortamlar ve bu bireylerin çok kültürlü deneyimleri, zamanla araştırmacıların ilgisini çeken bir konu haline gelmiş ve önemli bir araştırma alanı olmuştur (Nguyen ve Benet-Martínez, 2010).

Yaşadıkları yerleri, isteyerek ya da istemeyerek, geçici ya da kalıcı olarak değiştiren bireyler, yeni geldikleri ülkede bir dizi değişimle karşı karşıya kalmaktadır. “Kültürleşme” olarak adlandırılan bu süreç, fiziksel, kültürel, sosyal ve psikolojik boyutlarda yaşanan çok yönlü değişimlerle karakterizedir (Berry, 1997; Ward ve Kennedy, 1994). Bireyler, farklı kültürlerle etkileşime girdikçe, kültürel kimliklerin içeriği çeşitlenir. Bu süreç, hem köken kültür hem de göç edilen kültürün kimlik unsurlarının içselleştirilmesiyle sonuçlanan çok kültürlü kimlik yapılarının oluşmasına olanak tanır (Berry, 1997). Bu tür bir kimlik gelişimi, iki kültüre ait tutum, davranış ve pratikler hakkında bilgi sahibi olmayı ve bu bilgiyi uygulamayı gerektirdiğinden, tek kültürlü kimlikten daha kapsamlı ve karmaşık bir süreçtir (LaFromboise ve ark., 1993). Birey, bu süreçte bir yandan yeni kültürün taleplerini karşılamaya çalışırken, diğer yandan kendi kültürel grubunun taleplerini de yerine getirmeye çabalar. Aynı zamanda yaşadığı değişimleri ve deneyimleri içsel olarak dengelemeye çalışır (bkz., Hong ve ark. 2026). Ancak, farklı kültürlerin bireyden talep ettiği unsurlar bazen birbiriyle çelişebilir ve bu durum, bireyin kültürel kimliğini tehdit eden bir stres kaynağına dönüşebilir (Romero ve Roberts, 2003). Kültürel uyum sürecini yönetirken birey, hem kendi kültürü

hem de yeni kültürle ilişkili baskılar, ayrımcılık ya da dil bariyerleri gibi kimliği tehdit eden olumsuz deneyimlerle karşılaşabilir (Romero ve Roberts, 2003). Bu türden stres kaynakları, birey için psikolojik sağlık açısından riskli durumlar yaratabilir (Romero ve ark., 2007).

Yaşanan kültürel stres, bireyin içsel olarak süreci dengelemekte zorlanmasına yol açarak, bu stresle başa çıkabilmek için benlik içindeki kültürel kimliklerini organize etmenin çeşitli yollarını benimsemesine neden olur. Bu bağlamda, kültürel kimliklerin benlik içinde yeniden yapılanma süreci, yalnızca basit bir bağ kurma sürecinden ziyade, kültürel kimliklerin uyumlu bir bütün haline getirilmesini içeren bir kimlik yönetimi süreci olarak ele alınmaktadır (Ward ve ark., 2018). Kültürel kimliklerin yönetilmesi özdeşleşme sürecinden farklı olarak, çok kültürlü bireylerin bağlılık geliştirdiği farklı kültürlere ait uygulamaları ve bu kültürlere ait kimlikler arasındaki gerilimleri veya ilişkileri nasıl düzenlediklerini açıklayan süreçleri incelemektedir (bkz. Ward, 2024). Bu doğrultuda, çok kültürlü bireyler sadece tek bir kültürel kimlikle bağ kurabilecekleri gibi, aynı anda birden fazla kültürel kimlik geliştirebilirler. Bağlılık kurdukları bu kimlikleri uyumlu bir şekilde birleştirip eş zamanlı olarak deneyimleyebilecekleri gibi, her bir kimliği birbirinden ayrı tutarak, bağlamın taleplerine bağlı olarak kimliklerinden birini öne çıkararak içsel kimlik yönetimini sürdürebilirler (örn., Amiot ve ark., 2007). Farklı kültürel bağlamlara ilişkin kültürleşme beklentilerinin karşılanması ve bu bağlılıkların içsel olarak yönetilmesi gibi zorluklar içeren bu süreç, bireyin pozitif gelişimini sürdürebileceği bir biçimde yönetilmelidir. Bu süreçte, bireyin çok kültürlü kimliğini birbiriyle uyumlu bir biçimde bütünleştirebilmesinin, olumlu gelişimsel sonuçlarla ilişkilendirildiği görülmektedir (Jack, 2018; Yampolsky ve Amiot, 2016; Yampolsky ve ark., 2016; Ward ve ark., 2018; Ward ve ark., 2021). Dolayısıyla, çok kültürlü kimliklerin hem dışsal hem de içsel yönetiminde karşılaşılan zorlukların üstesinden gelebilmek için, bu kimliklerin benlik içinde uyumlu bir şekilde bütünleştirilmesinin, sürecin dayanıklı bir biçimde atlatılması açısından önemli olduğu söylenebilir. Bireyin hem kendi kültürel kimliği hem de yeni geldiği kültürün kimliğiyle özdeşleşerek her iki kültüre karşı bağlılık geliştirmesi, kültürleşme sürecinde bireyin dayanıklılığını artıran önemli bir kaynak olarak tanımlanmaktadır (Castro ve Murray, 2010). Ancak, kültürleşen gruplarda kültürel kimlik yönetimi sürecinin dayanıklılık sürecine nasıl katkı sağladığına dair sınırlı bir

literatür bulunmaktadır. Bu çalışmada, kendi kültüründen farklı bir kültüre göç eden bireylerde çok kültürlü kimliklerin yönetilmesi sürecinin dayanıklılık süreci ile ilişkisi incelenecektir.

Kültürleşme bağlamındaki bireylerin deneyimlerine yönelik düzenlenen çalışmalar incelendiğinde, genellikle kültürleşme sürecinde yaşanan zorluklara odaklanıldığı ve bu süreçte ortaya çıkan stres faktörlerinin psikolojik ve sosyal açıdan olumsuz sonuçlarla ilişkilendirildiği belirtilmektedir (Albuja ve ark., 2019; Fang ve ark., 2021; Nnadi, 2018; Pan ve Keung Wong, 2011). Diğer taraftan, farklı kültürel talepleri başarılı bir şekilde karşılayabilme ve kültürleşme sürecine sosyal ve psikolojik olarak uyum sağlama kapasitesinin de var olduğu dikkat çekmektedir (Berry ve ark., 1987; Jackson ve ark., 20213; Pan ve ark., 2008). Kültürleşen bireylerin bu zorlayıcı koşullarla nasıl başa çıktığını ve olumlu gelişimsel özelliklerini sürdürebilmelerine neyin yardımcı olduğunu anlamak için, dayanıklılık kavramı uygun bir bakış açısı sunmaktadır. Bireyin gelişimine ya da uyumuna yönelik ciddi tehdit varlığında olumlu çıktılar gösterebilmek ve işlevselliği koruyabilmek anlamına gelen dayanıklılık (Masten, 2001: 228), psikolojik bir güç veya bir bireysel özellik (Kobasa, 1979) olarak tanımlana gelmiştir. Güncel çalışmalarda ise dayanıklılık, bireysel ve sosyal olarak yapılandırılan bir süreç olarak ele alınmaktadır (Castro ve Murray, 2010; Ungar, 2008). Bu bağlamda, dayanıklılık, özellikle hassas gruplar için güçlü bir psiko-sosyal uyum göstergesi olarak kabul edilmektedir (Rutter, 1987). Kültürleşen grupların karşılaştıkları zorluklara odaklanan geleneksel olumsuz yaklaşımların aksine, dayanıklılık, bireylerin sahip oldukları bireysel ve sosyo-ekolojik kaynakların olumlu psiko-sosyal uyuma nasıl katkı sağladığını anlamaya yönelik bir bakış açısı sunmaktadır (Suárez-Orozco ve ark., 2018). Günümüze kadar yapılan çalışmaların çoğu uyum zorluklarına odaklanmışken (örn., Albuja ve ark., 2019; Cetinkaya-Yildiz ve ark., 2011; Fang ve ark., 2012; Oh ve ark. 2002), kültürel geçiş sürecindeki zorluklarla başa çıkmada bireyi dayanıklı kılan etkenleri inceleyen araştırmalar ise sınırlı sayıda kalmıştır (örn., Khawaja ve ark., 2017). Ancak, kültürleşme sürecinde başarısızlığa giden yolları tanımlamak kadar – hatta bundan daha da önemlisi – bireyi başarılı bir uyuma götüren yolları kapsamlı bir şekilde anlayabilmek önemlidir.

Kuramsal açıklamalarda, yaşadıkları ülkeden başka bir ülkeye kalıcı ya da geçici süreyle göç eden gurbetçiler, uluslararası öğrenciler, göçmenler, mülteciler ve sığınmacılar gibi farklı göçmen gruplarının tümü çok kültürlü olarak tanımlansa da (Nguyen ve Benet-Martínez, 2010), mevcut çalışmaların büyük ölçekte kalıcı göçmen gruplarına odaklandığı gözlenmektedir (Firat ve Noels, 2021; Ward ve ark., 2018). Bununla birlikte, kültürel kimlik yönetimi sürecinin daha iyi anlaşılabilmesi için, bu sürecin farklı göçmen grupları bağlamında da incelenmesi büyük önem taşımaktadır.

Teknolojik iletişimdeki gelişmeler, ülkeler arasındaki ticaretin artması ve göç gibi etmenler, ülkeler ve dolayısıyla farklı kültürler arasındaki etkileşimin her geçen gün arttığını göstermektedir (Arnett, 2002: 774). Dünyanın bu denli hızlı bir şekilde küreselleşmesi, uluslararası deneyim kazanmanın önemini artırmış ve yurt dışında eğitim almak, hem bireyler için cazip bir seçenek haline gelmiş hem de çeşitli ülkeler tarafından teşvik edilmiştir. Bu bağlamda, dünya genelinde milyonlarca öğrenci, kendi ülkelerinden ayrılarak başka bir ülkede yaşamaya başlamıştır (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2024). Ülkelerin nitelikli ve çok kültürlü bilgi ve beceriye sahip insan gücüne verdikleri önem, uluslararası öğrencileri ülkeler arasında işbirliği sağlama ve kültürel köprü kurma açısından kritik bir konuma yerleştirmektedir (Bodycott, 2016: 18; Brown, 2009: 192). Bununla birlikte, bu öğrencilerin büyük bir kısmının ev sahibi toplumla yeterince ilişki geliştirmemesi ve kültürlerarası beceriler edinmemesi, uluslararası öğrencilerle ilgili ideallere ulaşmada bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir (Scott ve ark., 2015: 8-14). Uluslararası öğrenci sayısının giderek artması ve kültürlerarası ilişkilerdeki rolü göz önüne alındığında, bu öğrencilerin uluslararası deneyimde olumlu uyum sağlamaları ve süreçten memnuniyet duymaları giderek daha önemli hale gelmektedir (Desai-Trilokekar ve ark., 2016: 6). Bu bağlamda, uluslararası öğrencilerin olumlu uyum süreçlerini engelleyen risk faktörlerini ve destekleyen dayanıklılık kaynaklarını belirlemek kritik önem taşımaktadır. Özellikle uluslararası öğrencilerin kimlik gelişiminin önemli bir aşamasında göç deneyimi ve yoğun kültürlerarası etkileşim içine giren bireyler olduğu düşünüldüğünde (Arnett, 2002, 2007), bu durum bu bireylerin çok kültürlü kimlik gelişimi ve dayanıklılık süreçleri üzerindeki rolünü incelemeyi değerli kılmaktadır.

Bu tez çalışmasında, uluslararası öğrencilerin çok kültürlü kimlik gelişimi ve dayanıklılık süreçlerine odaklanılacaktır. Araştırmada, Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli (Amiot ve ark., 2007) ile dayanıklılığın sosyo-ekolojik bakış açısını (Ungar, 2008, 2021) bir araya getiren bir kuramsal çerçeve kullanılacaktır. Bu çerçevede, uluslararası öğrencilerin hem kendi kültürlerinden hem de yeni kültürle ilişkili olarak karşılaştıkları kimlik tehditleri ve stres yaratan durumlarla başa çıkarken kültürel kimliklerini nasıl yapılandırıdıkları ve dayanıklılık süreçlerini nasıl geliştirdikleri incelenecektir. Ayrıca, çok kültürlü kimlik gelişiminin bu dayanıklılık sürecindeki rolü de detaylı bir şekilde araştırılacaktır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, araştırmanın temel kavramlarını ve kuramsal temellerini açıklamak amacıyla geniş bir literatür taraması sunulmaktadır. Bu kapsamda, öncelikle dayanıklılık kavramı farklı bakış açılarıyla ele alınarak, kavrama getirilen açıklamalar tarihsel süreç açısından incelenmektedir. Dayanıklılığın sosyo-ekolojik boyutta nasıl ele alındığı bireysel ve sosyal kaynakların etkileşimi temelinde tartışılmaktadır. Ardından, göç ve kültürleşme bağlamına odaklanılarak, çok kültürlü kimlik gelişimi, bu süreci şekillendiren kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri ve sürecin iyi oluş açısından sonuçları bağlamında incelenerek, kültürel kimliklerin yönetilme süreçleri üzerine yapılan çalışmalarla ilişkilendirilecektir. Ayrıca, dayanıklılık sürecinde kültürleşmeye bağlı stres faktörleri ve çok kültürlü kimlik gelişiminin rolü kapsamlı bir şekilde ele alınacaktır. Son olarak, çalışmanın yürütüldüğü gelişimsel ve kültürleşme bağlamı hakkında bir arka plan oluşmasını sağlamak amacıyla, uluslararası öğrenciler özelinde bu grubun gelişimsel özellikleri, kültürel kimlik ve kültürleşme süreçleri detaylı bir biçimde incelenerek, Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin deneyimlerine dair literatür sunulacaktır.

2.1. Dayanıklılık Kavramının Evrimi ve Dayanıklılık Çalışmalarının Temeli

Dayanıklılık, temel olarak, bireylerin zorlu yaşam olayları karşısında olumsuz etkilenden ya da etkilenseler bile, olumlu gelişimsel özelliklerini sürdürerek kendilerini yeniden toparlayabilmeleri olarak tanımlanır. Yani, ciddi risklerin ya da olumsuzlukların yaşandığı bir ortamda, bireyin hala olumlu uyum özellikleri gösterebilmesi, dayanıklılığı temsil eder (Masten ve Powell, 2003: 4). Çoğunlukla, dayanıklılığın bireysel, sosyal ya da kültürel faktörlere atfedildiği görülür (Garmezy 1993; Masten, 2001).

Dayanıklılık alanındaki araştırmalar, genellikle kronik yoksulluk, ebeveynin psikolojik rahatsızlıkları ve stresli yaşam olayları gibi yüksek stres kaynaklarına maruz kalan, psikopatoloji geliştirme riski taşıyan çocuklarla yapılan çalışmalar üzerine inşaa edilmiştir (Garmezy ve Masten, 1991; Masten ve ark., 1990; Masten ve Powell, 2003).

Bu ilk dönemde yapılan çalışmalar, belirli bir yaş grubuna ve bağlama odaklanarak, bireyin gelişimsel görevleriyle ilişkilendirilen yeterlilik değerlendirmelerine yönelmiştir. Örneğin, okul çağındaki çocuklarda akademik başarı ve akranlarla kurulan olumlu ilişkiler, ergenlikte romantik ilişkiler ve yetişkinlikte iş ilişkileri dayanıklılıkla ilgili yeterlilik değerlendirmelerinin yapıldığı alanlardandır (Masten ve Powell, 2003: 4-5). Bu çalışmalarda, risk grubunda olmalarına rağmen bazı çocukların şaşırtıcı bir şekilde olumlu gelişimsel özelliklerini sürdürebildikleri gözlemlenmiştir (bkz., Werner, 2000). Dayanıklılık araştırmalarının başlangıcı, risk grubundaki çocukların bir kısmının psikopatoloji geliştirmesine karşın, diğer kısmının olumlu gelişimsel özelliklerini sürdürebilmesi olmuştur. Bu gözlemler, dayanıklılığın sürdürülmesinde hangi faktörlerin etkili olduğuna dair bir cevap arayışını başlatmıştır (Masten ve Powell, 2003: 4).

Zamanla dayanıklılık çalışmaları, çocuklar (Garnezy, 1993), ergenler (Zolkoski ve Bullock, 2012), yetişkinler (Liebenberg ve Moore, 2018) ve ileri yaştaki bireyler (MacLeod ve ark., 2016) gibi farklı yaş gruplarını kapsayacak şekilde genişlemiştir. Ayrıca, kanser hastaları (Seiler ve Jenewein, 2019), çalışanlar (Doran ve Fingleton, 2016; Kuntz ve ark., 2017), engelli çocuğa sahip aileler (Gerstein ve ark., 2009), doğal afet mağdurları (Ferraro, 2003) ve kayıp yaşayan bireyler (Mancini ve Bonanno, 2009) de araştırılan risk grupları arasında yer almıştır. Son yıllarda ise, hem ülkemizde hem de dünyada, göç ve kültürleşme bağlamında yapılan dayanıklılık çalışmaları giderek daha yaygın hale gelmiştir (Dervişoğlu Akpınar, 2017; Lee, 2005; Motti-Stefanidi ve Masten, 2017; Nandi ve ark., 2016; Wilcox ve ark., 2021). Bu çalışmalar, dayanıklılığın sosyo-ekolojik bakış açısını yansıtarak, sadece bireysel özelliklerin değil, aynı zamanda sosyal destek, kültürleşme stratejileri ve aile ilişkileri gibi bağlamsal faktörlerin de dayanıklılık sürecinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle, günümüzde dayanıklılık kavramı, farklı yaş gruplarındaki bireylerde bireysel ve bağlamsal faktörlerin etkisiyle şekillenen temel bir uyum göstergesini temsil eden geniş bir şemsiye kavram olarak kabul edilmektedir.

2.1.1. Dayanıklılığa İlişkin Üç Farklı Bakış Açısı

Dayanıklılık, pek çok tanım ve farklı bakış açısını içinde barındıran geniş bir kavramdır. Ancak bu çeşitliliğe rağmen, genel olarak dayanıklılık kavramını üç ana kategoride toplamak mümkündür: bireysel bir özellik ya da kapasite olarak dayanıklılık, bir sonuç olarak dayanıklılık ve bir süreç olarak dayanıklılık (Bonanno, 2004; Waller, 2001).

Bu yaklaşımlardan ilki, dayanıklılığa bireysel düzeyde yaklaşarak, dayanıklılıkla ilgili erken dönem literatürde benimsenen bir bakış açısıdır. Bu bakış açısına göre, dayanıklı olma durumu, bireyin kişiliği veya kapasitesine bağlı içsel bir özellik olarak ele alınır (Kobasa, 1979; Kobasa ve Puccetti, 1983). Bu yaklaşımla dayanıklılık, birey merkezli özellikler temelinde değerlendirilir ve kavramın daha kapsamlı bir boyutunun göz ardı edildiği gerekçesiyle eleştirilir. Sonrasında, dayanıklılık çevresel etkilere daha açık ve diğer deyişle “etkilenen” bir olgu olarak yeniden kavramsallaştırılmıştır. ve arkadaşlarıDayanıklılık, travma sonucu iyileşme bakış açısını benimseyen bir grup araştırmacı tarafından zorlu olaylarla karşılaşıldığında ortaya çıkan bir sonuç olarak değerlendirilirken (Bonanno, 2004; Mancini ve Bonanno, 2010), gelişim psikolojisi perspektifinden koruyucu ve risk faktörlerinin etkileşimiyle gelişen dinamik bir süreç olarak tanımlamaktadır (Masten ve Obradovic, 2008; Richardson, 2002).

Dayanıklılığın zorlu olayların sonucunda ortaya çıkan bir sonuç ya da stresli bir bağlamda meydana gelen bir süreç olarak ele alınması, dayanıklılığın sabit ve durağan bir özellik olduğu görüşünün aksine, çeşitli değişkenlerden etkilenen dinamik yapısına dikkati çekmektedir. Dayanıklılığın bir sonuç mu yoksa bir süreç olarak mı ele alınması gerektiği ise, daha çok stres kaynağının doğasına ve çalışılan grubun özelliklerine bağlıdır (Mancini ve Bonanno, 2010: 259-260). Bu bağlamda, çoğu gelişim psikoloğu dayanıklılığı, yoksullar veya hastalar gibi riskli gruplarda gelişimsel süreç içinde süregelen bir zorluk durumunda ortaya çıkan bir süreç olarak ele almayı uygun görmektedir. Bu bakış açısına göre, riskli bir gelişim süreci geçirmemiş ancak yetişkinlikte zorunlu göç veya savaş gibi kısa süreli zorlu olaylara maruz kalmış bireylerde, dayanıklılığı bu

olaylara verilen tepkiler doğrultusunda belirlenen bir sonuç olarak ele almak daha uygun olabilir (Hou ve ark., 2020; Mancini ve Bonanno, 2010: 260; Siriwardhana ve ark., 2015).

2.1.1.1. Bireysel Bir Özellik Olarak Dayanıklılık

Dayanıklılık üzerine yapılan bazı çalışmalarda, araştırmacılar bu kavramı psikolojik güce ve dirence dayandırarak, dayanıklılığı bir kişilik özelliği olarak değerlendirmiştir. Bu alandaki çalışmalarda dayanıklılık, "hardiness" (güçlü olmak) olarak adlandırılmış ve zor durumların üstesinden gelmeyi başaran bireyler “dayanıklı (hardy) bireyler” olarak tanımlanmıştır (Kobasa, 1982: 5-6). Benzer bir yaklaşımı benimseyen Block ve Kremen (1996), dayanıklılığı ego-dayanıklılığı (ego-resiliency) kavramıyla açıklamış ve bunu bireyin değişen koşullara uyum sağlama becerisi olarak tanımlamıştır. Connor ve Davidson (2003) ise dayanıklılığı, zorluklarla karşılaşıldığında başarılı olmayı sağlayan kişisel nitelikler olarak görmüş ve özellikle kişilik özelliği olduğuna vurgu yapmıştır. Bu tanımlara göre, psikolojik dayanıklılık, stresli olaylara uyum sağlamayı kolaylaştıran, kendini toparlama ve hızlıca normal yaşantıya dönebilme gücüne sahip olumlu bir kişilik özelliğidir (Wagnild ve Young, 1993).

Bireyin dayanıklılığı, hem doğuştan sahip olduğu hem de sonradan geliştirdiği bazı içsel özelliklerle ilişkilendirilmektedir (Hirano, 2011; Kobasa ve Puccetti, 1983). Bazı kişilerin diğerlerinden daha güçlü bir kişiliğe sahip olmaları, zorluklarla baş etme konusunda daha başarılı olmalarını sağlar. Bu kişiler dayanıklı olarak tanımlanırken, zorluklarla baş etmekte güçlük çekenler ise dayanıksız olarak kabul edilir. Kısacası, bir kişi ya dayanıklıdır ya da değildir. Dayanıklı bireylerin, yaşamlarındaki olaylara katılım sağladığı, bir amaç duygusuna sahip olduğu ve baskı altında bile ısrarla devam etme kapasitesine sahip oldukları kabul edilmektedir (Kobasa, 1979:5-6). Ayrıca, dayanıklı bireyler dışadönük bireyler olarak tanımlanmakta ve bu bireylerin özellikleri kişisel kontrol, yaşamda amaçlılık duygusu, fırsat veya zorluk olarak tanımlanan olaylara iyimser bir bakış açısı, değişime esnek bir şekilde yanıt verme, başkalarına destek verme ve gerektiğinde destek arama becerileriyle ilişkilendirilmektedir (Parkes ve Rendall, 1988: 788-789).

2.1.1.2. Bir Sonuç Olarak Dayanıklılık

Bonanno ve arkadaşları (Bonanno, 2004; 2005; Bonanno ve ark., 2002) tarafından önerilen ikinci bakış açısı, dayanıklılık kavramını olumsuz yaşam koşulları altında yetişen çocuklara yönelik yapılan çalışmalar ışığında ele alır. Bu bakış açısına göre, normal koşullar altında yetişmiş bireyler, yaşamlarının bir döneminde yıkıcı ve potansiyel olarak travmatik olabilecek olaylara maruz kalabilirler. Bu bulgular, dayanıklılığın travmatik olaylara verilen en yaygın tepki olduğu görüşünü güçlendirmiş ve dayanıklılık bir sonuç olarak yeniden tanımlanmıştır (Bonanno, 2004: 20-26). Elde edilen bulgular, çoğu bireyin yoğun stres altında dahi genel işlevselliğini büyük ölçüde koruyabildiğini göstermektedir (Bonanno ve ark., 2002: 1156). Böylece dayanıklılık, psikolojik ve fiziksel işlevselliği istikrarlı ve sağlıklı bir biçimde sürdürebilme kapasitesi olarak değerlendirilmiştir (Bonanno, 2004: 20). Dayanıklılık doğal afetler, kayıplar, kazalar ve şiddet gibi potansiyel olarak travmatik olaylar sonucunda ortaya çıkabilecek patolojik tepkilere rağmen, bireyin uyumlu tepkilerini içeren bir sonuç olarak tanımlanmaktadır (Mancini ve Bonanno, 2010: 258).

Dayanıklılık, genellikle yaygın bir tepki olarak kabul edilse de, dayanıklı olarak tanımlanan bireylerin birçok açıdan farklılaştığı da vurgulanmaktadır. Örneğin, demografik özellikler, kişilik yapıları, yaşam öyküleri gibi faktörler, dayanıklı bireylerin deneyimlerini etkileyebilmektedir (Bonanno ve ark., 2011: 519-522). Bu durum, dayanıklılığın birbirinden bağımsız birçok faktörden etkilenen dinamik bir olgu olduğunu ortaya koymaktadır (Mancini ve Bonanno, 2009: 1810-1819). Yapılan araştırmalar, dayanıklılığın bir sonuç olarak, cinsiyet, yaş, etnik köken, eğitim düzeyi, gelir durumu, depresyon, madde kullanımı, sosyal destek, kronik hastalık sayısı, geçmiş ya da mevcut yaşam stresleri ve geçmiş travmatik deneyimler gibi geniş bir faktör yelpazesi tarafından şekillendirildiğini göstermektedir (örn., Bonanno ve ark., 2007: 676-678).

2.1.1.3. Bir Süreç Olarak Dayanıklılık ve Dayanıklılık Sürecinin Dinamik Yapısı

Dayanıklılığı anlamak için bir diğer önemli yaklaşım, gelişim psikolojisi alanının katkısına dayanmaktadır. Bu bakış açısına göre, dayanıklılık sadece bireyin kişisel özellikleriyle değil, aynı zamanda sosyal çevresiyle de şekillenen dinamik bir süreçtir

(Garmezy, 1993; Masten ve ark., 1990; Rutter, 1987). Dayanıklılığı sabit bir kişilik özelliği değil, yaşamın farklı dönemlerinde ortaya çıkan risk ve koruyucu faktörlerle şekillenen bir süreç olarak gören bu yaklaşım, bizi daha esnek bir bakış açısı benimsemeye davet eder (Luthar ve ark., 1993). Bu bakış açısına göre, dayanıklılık statik bir olgu değil; zamanla ve bireyin yaşadığı gelişimsel, sosyal ya da kültürel değişimlerle birlikte evrilen dinamik bir süreçtir (Tummala-Narra, 2007: 34-35). Bir birey, hayatının bazı dönemlerinde büyük zorlukların üstesinden gelirken, bazı dönemlerinde bu başarıyı gösteremeyebilir. Ayrıca, bazı yaşam alanlarında dayanıklılığı sergileyebilirken, diğer alanlarda bunu sürdürmek oldukça zor olabilir. Bu durum, dayanıklılığın her zaman ve her koşulda başarıya ulaşmak anlamına gelmediğini, aksine süreç içinde farklılıklar gösterebileceğini gösterir.

Son yıllarda yapılan araştırmalar ve müdahale çalışmalarının bulguları, dayanıklılığın bu dinamik yapısını daha iyi anlamamıza yardımcı olmuştur. Örneğin, ergenlik dönemindeki gençlere yönelik yapılan okul temelli müdahalelerin etkilileri üzerine gerçekleştirilen bir meta-analiz, bu müdahalelerin etkilerinin, stres kaynağı, gelişimsel dönem ve takip süresine göre değişebileceğini ortaya koymuştur (Llistosella ve ark., 2023: 13). Bu çalışma, dayanıklılık temelli müdahalelerin özellikle risk grubundaki gençlerde, özellikle erken ergenlikte (10-13 yaş) daha etkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, müdahale süresinin de etkili olduğunu; 8 haftadan kısa süreli müdahalelerin daha uzun sürenlere göre daha anlamlı etkiler gösterdiğini bulmuştur.

Dayanıklılığı anlamak için zorlu yaşam olaylarını tanımlamadan ilerlemek pek mümkün değildir. Çünkü dayanıklılık, ancak bireyin yaşamını zorlayan bir olay karşısında sergilediği tepkiyle anlam kazanmaktadır (Mancini ve Bonanno, 2010: 259). Bu olaylar genellikle, bireyin işlevselliğini bozma potansiyeline sahip gelişimini tehdit eden durumlardır. Örneğin, boşanma, şiddete maruz kalma, ebeveynin hastalığı, yoksulluk, doğal afetler ya da savaş gibi zorlayıcı yaşam olayları, dayanıklılık literatüründe “risk faktörleri” olarak tanımlanır (Masten ve Reed, 2002: 120). Riskli bir koşul söz konusu olduğunda, bireyin beklenenden daha iyi bir performans sergilemesi, onun dayanıklı olduğunun bir göstergesi sayılır. Ancak, eğer zorluklar yoksa ve olumlu sonuçlar sadece

bireyin genel yeterliliklerinden kaynaklanıyorsa, bu durum dayanıklılıkla değil, daha çok bireysel yetkinlikle açıklanır (Masten ve ark., 2004: 1085). Dayanıklı bir bireyi tanımlayabilmek için, karşılaştığı zorluklar karşısında işlevselliğini koruyarak olumlu gelişimsel özelliklerini sürdürebilmesi gerekir (Luthar ve Cicchetti, 2000). Bu bağlamda, bireyin yaşa bağlı gelişimsel görevlerdeki başarıları ve genel iyi oluşu, dayanıklılığın önemli göstergeleri olarak kabul edilir (Suárez-Orozco ve ark., 2018). Riskli koşulların varlığında, bireyin işlevselliğini koruyarak olumlu sonuçlar elde etmesini sağlayan faktörler ise “koruyucu faktörler” olarak tanımlanır (Masten ve Reed, 2002: 120). Dayanıklılığı dinamik bir süreç olarak değerlendiren yaklaşım, risk ve koruyucu faktörlerin etkileşiminin olumlu sonuçlara nasıl katkı sağladığını inceleyerek, sürecin gelişimsel doğasını ve edinilme biçimlerini açıklamayı hedefler..

Dayanıklılık süreci, bireysel ve çevresel faktörlerin sürekli etkileşimi içinde şekillenen dinamik bir yapıdadır (Killian, 2004). Bu nedenle, zorlu durumlarla mücadele eden bireylerin sahip olduğu kaynakları – yani risk faktörleri ve koruyucu faktörleri- belirlemek oldukça önemlidir. Bu kaynaklar, temel olarak *bireysel* (kişisel) ve *çevresel* (bağlamsal) kaynaklar olarak sınıflandırılmakta ve dayanıklılığın bu kaynaklar arasındaki etkileşimler aracılığıyla geliştiği savunulmaktadır (Killian, 2004). Süreç yaklaşımına göre, dayanıklılık yalnızca koruyucu ve risk faktörlerinin sonucu olarak değil, bu faktörlerin birbirleriyle dinamik bir şekilde etkileşimde bulunduğu bir süreç olarak ele alınır (Castro ve Murray, 2010; Wright ve Masten, 2005: 24). Bu etkileşimler, bireyin dayanıklılığının nasıl şekillendiğini ve güçlendiğini anlamamıza yardımcı olur.

2.1.2. Dayanıklılığa Dair Farklı Bakış Açılarının Karşılaştırılması

Bireyin psikolojik ve sosyal alandaki başarılı uyum sonuçları, yani dayanıklı olması, iki ana kuramsal yaklaşımdan birine dayandırılabilir: Bireyin dayanıklılığının değişmez bir özellik olduğu görüşü (Kobasa, 1979) ile çevrenin ve bireyin özelliklerinin etkileşimiyle şekillenen dayanıklılık süreci ya da sonucu görüşü (Bonanno, 2004; Rutter, 1987). Dayanıklılık bir özellik olarak kabul edildiğinde, bu özelliğe sahip kişiler her türlü zorlukla daha kolay başa çıkabilir ve yüksek dayanıklılık gösterirler (Hirano, 2020: 26).

Öte yandan, dayanıklılık süreci, önemli risklerin altında koruyucu faktörlere ulaşabilme ve bu kaynakları doğru şekilde yönetebilme yoluyla bireyin iyi oluşunu koruma sürecidir (Ungar, 2008: 22). Bu bakış açısına göre, dayanıklılık sürecini belirleyen unsurlar, zorlayıcı durum veya risk faktörünün varlığı, dayanıklılığı destekleyen ya da koruyucu faktörler ve olumlu uyum sonuçlarıdır (Luthar ve Cicchetti, 2000; Ungar, 2019: 3). Dayanıklılığın süreç yaklaşımına göre, bireylerin özellikleri benzer olsa bile çevresel koşulların etkisiyle dayanıklılık süreci ve sonucu değişebilir (Hirano, 2020: 26). Başka bir deyişle, bireyin dayanıklılık sergileyip sergilememesi, sabit kişilik özelliklerinden ziyade, karşılaştığı riskli durumlara ve bu durumları yönetmede erişebildiği destekleyici kaynaklara bağlıdır. Ancak her iki yaklaşıma göre de, olumlu sonuçlar, dayanıklılığın ortak belirleyicisi olarak kabul edilmektedir.

Dayanıklılığın farklı tanımları birbiriyle çatışmalı bir şekilde ele alınmış ve bu farklı bakış açıları sınanmıştır. Dayanıklılığın bir kişilik özelliği olduğu ve zaman içerisinde değişmediği görüşünü savunan bazı çalışmalar, bu tezi doğrulayan bulgular elde etmiştir. Örneğin, Kararımak ve Figley (2017: 100-101) Türkiye’de üniversite öğrencileriyle yaptıkları araştırmada, dayanıklılığın kişilik özelliği olduğunu test etmiş ve bir dönemlik okul süreci boyunca karşılaşılan zorluklar arttığı halde öğrencilerin dayanıklılık özelliklerinde bir değişiklik olmadığını gözlemlemişlerdir. Bu sonuç, dayanıklılığın sabit bir kişilik özelliği olduğu görüşüne destek sunmaktadır. Ancak, çalışmada dayanıklılık ile duygular arasındaki ilişki ilginç bir şekilde değişmiştir. İlk ölçümlerde dayanıklılık, olumlu duygularla pozitif, olumsuz duygularla negatif bir korelasyon gösterirken, ikinci ölçümlerde olumsuz duygularla olan negatif ilişki artmıştır. Ayrıca, dayanıklılık özelliğinin ilk ölçümlerde zorlayıcı durumlarla ilişkisi anlamlı çıkmazken, ikinci ölçümlerde bu ilişki pozitif ve anlamlı biçimde ortaya çıkmıştır. Bu bulgular, dayanıklılığın zorlayıcı durumlarla daha aktif hale geldiğini ve kısmen süreç yaklaşımının desteklendiğini göstermektedir.

Hirano’ ya (2011) göre psikolojik dayanıklılık, bireyin doğuştan sahip olduğu ve sonradan geliştirdiği özelliklerden oluşan bir yapıdır. Japonya’da yapılan bir çalışma, dayanıklılığın bu iki yönünün de iki yıl boyunca değişmediğini ve sabit kaldığını

göstermiştir (Ueno ve ark., 2020: 4). Bu bulgu, psikolojik dayanıklılığın zaman içinde sabit bir özellik olarak kalacağını savunan görüşü desteklemektedir. Bununla birlikte, dayanıklılığın gelişebileceğine dair bazı çalışma bulguları da mevcuttur. Masten ve meslektaşları (2004), bir grup çocuğu yirmi yıl boyunca izleyerek, yetişkinliğe geçiş sürecinde yetkinlik ve dayanıklılık örüntülerinde süreklilik ve değişimi incelemiştir. Araştırma sonuçları, yetkinlik ve dayanıklılığın büyük ölçüde sürdürüldüğünü, ancak zamanla bazı değişimlerin de yaşandığını ortaya koymuştur. Beliren yetişkinlik ve genç yetişkinlik dönemlerinde gelişimsel görevlerde başarılı olmanın; zekâ, nitelikli ebeveynlik ve sosyoekonomik durum gibi çocukluktan gelen temel dayanıklılık kaynaklarıyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Bunun yanı sıra, beliren yetişkinlikte kazanılan geleceğe yönelik plan yapma motivasyonu, özerklik, başa çıkma becerileri ve yetişkin desteği gibi yeni kaynakların da yetişkinliğe geçişteki başarıyı olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Ayrıca bu kaynakların, bireysel gelişim sürecinde bireylerin uyumsuz özelliklerini değiştirerek, daha dayanıklı bir profil sergilemelerinde belirleyici rol oynadığı gösterilmiştir. Tüm bu bulgular, dayanıklılığın uzun vadede belirli bir süreklilik taşıdığını; ancak aynı zamanda değişime açık ve gelişimsel süreçler doğrultusunda yeniden şekillenebilen bir yapı olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle beliren yetişkinlik gibi kritik dönemlerde kazanılan yeni kaynaklar, bireyin dayanıklılık kapasitesini artırarak gelişimsel uyumunu destekleyebilmektedir.

Dayanıklılığın değişim kapasitesi müdahale çalışmalarıyla da desteklenmektedir. Örneğin, 12 çalışmayı içeren bir meta-analizde, yapılan müdahalelerin bireyin dayanıklılık özelliğini (hardiness) artırdığı görülmüştür (Jianping ve ark., 2022). Benzer şekilde, Liu ve arkadaşlarının (2020) meta-analiz çalışmasında, dayanıklılık alanındaki müdahalelerin etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Kişilik özelliklerine dayalı literatür de, kişilik özelliklerinin yaşam boyunca gelişebilen bir yönü olduğunu ortaya koymaktadır (bkz., Helson ve ark., 2002). Bu bulgular, bireysel özelliklerin sabit kaldığını savunan araştırmalara (Robins ve ark., 2002) karşı, kişisel karakteristiklerin yaşam boyunca gelişebilen bir yönü olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, kültürleşme bağlamında yapılan çalışmalarda, dayanıklılığın kültürel faktörlerden etkilendiği bulunmuştur. Örneğin, uluslararası öğrencilerde yerel bağlılıklar (Cheung ve Yue, 2013) ve kültürleşme stresi (Kim ve Cronley, 2020), mülteci grubunda ise öz yeterlilik (Pak ve ark., 2023)

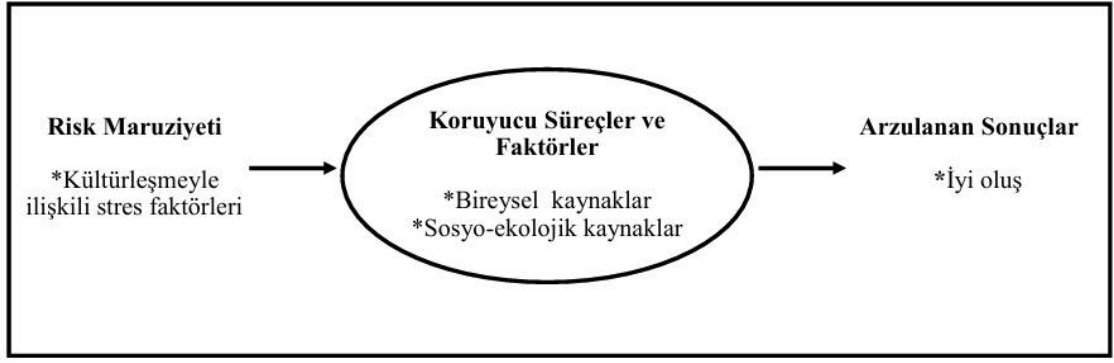
dayanıklılığı artıran faktörler olarak tespit edilmiştir. Avusturya'daki Türk göçmen gençlerle yapılan bir çalışmada ise, ayrımcılık ve marjinalleşme deneyimlerinin psikolojik işlevsellik açısından risk faktörleri oluşturduğuna, buna karşın ev sahibi kültürün dilinde yetkinlik ve kültürel özdeşleşmenin psikolojik işlevselliği koruyan koruyucu faktörler olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Doğan ve Strohmeier, 2020: 113-115). Ayrıca, bu çalışmada gelişimsel dönem ve yaşı psikolojik işlevsellik üzerindeki etkisi de gözlemlenmiştir; erken ergenliktekilerle karşılaştırılan orta ergenlikte ve birinci kuşakla karşılaştırılan ikinci kuşak ergenlerde daha yüksek psikolojik işlevsellik bildirilmiştir. Bu bulgular, dayanıklılığın bireysel ve sosyal faktörlerin etkisiyle şekillendiğini ve müdahalelerle zaman içinde artabileceğini göstermektedir. Sonuç olarak, dayanıklılığın dinamik süreç olarak gelişebileceğine dair bu kanıtlar, bu yaklaşımı desteklerken, dayanıklılığın doğasına dair karşıt bulgular daha fazla araştırma yapılmasını gerektirmektedir.

2.1.3. Dayanıklılığın Sosyo-Ekolojik Bakış Açısı: Bireysel ve Sosyo-Ekolojik Kaynaklar

Dayanıklılık kavramı, farklı yaklaşımlarla ele alınması nedeniyle bazen birbirini dışlayan ve kavramın anlaşılmasını zorlaştıran görüşlere yol açmıştır (Fisher ve Law, 2021). Ancak son 30 yılda elde edilen bulgular, bu karmaşanın dayanıklılığa dair karşıt görüşlerden değil, kavramın çeşitli bileşenlerine odaklanılmasından kaynaklandığını göstermektedir (Hirano, 2020: 26; Masten ve ark., 2021). Dayanıklılığın farklı yönlerinin birbirini tamamlayan yapılar olduğunun anlaşılması, kavramın kapsamının genişlemesine ve daha net bir şekilde tanımlanmasına katkı sağlamıştır. Günümüzde, dayanıklılık literatürü daha kapsamlı bir çerçeveye kavuşmuş ve insan gelişimini birey-çevre etkileşimi bağlamında incelemeye başlamıştır. Bu yaklaşım, sosyo-ekolojik sistemler yaklaşımını da içine alarak, dayanıklılığı çok boyutlu bir gelişim süreci olarak ele almaktadır (Masten ve ark., 2021; Ungar, 2021). Sistem bakış açısı, insan gelişimini sadece bireysel düzeyde değil, mikro sistemden daha geniş sosyal ve kültürel sistemlere kadar uzanan iç içe geçmiş ve birbirine bağlı sistemlerde ele alır (Bronfenbrenner, 1994).

Dayanıklılık, sosyo-ekolojik yaklaşımda bir süreç olarak görülür ve insan gelişimi, bireysel ve sosyo-ekolojik sistemlerden kaynaklanan dayanıklılık kaynaklarının etkileşimiyle şekillenir (Ungar, 2008, 2011). Dayanıklılık ya da dayanıksızlık, yalnızca bireysel faktörlere odaklanarak değil, bu faktörlerin sosyo-ekolojik tetikleyicileriyle birlikte ele alındığında daha iyi anlaşılmaktadır (Ungar ve Hadfield, 2019). Böylece dayanıklılık, birçok düzeydeki sistemin etkileşimi olarak incelenir. Bu bağlamda, bireyin etkileşimde bulunduğu farklı sosyo-ekolojik sistemlerin (aile, okul, toplum gibi) kaynakları birbiriyle ilişkilidir, ancak her bir sistem paralel olarak bireye farklı işlevler ve kaynaklar sunar (Masten ve Motti-Stefanidi, 2020).

Dayanıklılık, bir sistemi oluşturan bireysel ve çevresel kaynakların etkileşimiyle şekillenen bir süreç olarak (Jefferies ve ark., 2022; Liebenberg ve ark., 2012; Ungar ve Jefferies, 2021) ele alınmaktadır. Bu bakış açısına göre, bir kişinin zorluklarla başa çıkabilmesi, sadece kendi iç kaynaklarıyla değil, aynı zamanda sosyo-ekolojik çevresinin sunduğu imkanlarla da doğrudan ilişkilidir. Birey, riskli bir durumda iyi bir psikolojik ve fiziksel iyilik haline ulaşabilmek için her iki türden kaynağın da desteğine ihtiyaç duyar (bkz., Şekil 1). Dayanıklılık süreci, bireysel ve çevresel kaynakların birlikte değerlendirildiği bir çerçevede anlaşılmalıdır. Bu yaklaşım, özellikle riskli durumlarla başa çıkmaya yönelik geliştirilen müdahalelerin etkinliği açısından kritik bir öneme sahiptir (Jefferies ve ark., 2021; Wedyaswari ve ark., 2024). Bu bağlamda, dayanıklılık; zorluklar karşısında bireyin iyi olma halini sürdürebilmesi için hem bireysel hem de çevresel kaynakları etkili şekilde yönetebilme kapasitesi olarak tanımlanır. Ancak bu sadece kaynaklara ulaşma değil, aynı zamanda bu kaynakları kültürel açıdan anlamlı ve bireye özel yollarla kullanabilme yeteneğini de içerir.

Şekil 1. Ungar ve arkadaşlarının Dayanıklılık Modeli (Resilience Research Centre, 2022a, 2022b)

Not. Örnek değişkenler, mevcut çalışmanın değişkenlerine uyarlanmıştır.

Ungar (2008), dayanıklılığı tanımlarken, bu sürecin yalnızca zorlukların üstesinden gelmekle sınırlı olmadığını, bireyin çevresindeki kaynakların uygun şekilde sunulabilmesiyle de bağlantılı olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle, bireyin gelişiminde sıklıkla göz ardı edilen kültürel faktörler, dayanıklılığın ortaya çıkmasında belirleyici bir rol oynar. Eğer bir kişinin sosyo-ekolojik çevresi, ona mevcut kapasitesini kullanabileceği ya da yeni kaynaklar geliştirebileceği bir kültürel bağlam sunuyorsa, dayanıklılık gelişebilir.

Dayanıklılık üzerine yakın zamanda düzenlenen çalışmalar, bireysel ve çevresel faktörlerin etkileşimini incelemeye yönelmektedir. Örneğin, COVID-19 sürecinde sağlık çalışanlarıyla yapılan bir müdahale programı, bireysel ve sosyo-ekolojik dayanıklılık kaynaklarını artırmayı amaçlamış; sonuçlar stres algısında azalma, tükenmişlikte düşüş ve dayanıklılık ile öz-yeterlilikte artış olduğunu göstermiştir (Giordano ve ark., 2022). Bir başka çalışmada, Brezilya, Çin, Endonezya, Rusya, Tayland, Amerika ve Vietnam’da sosyal kaygı ile bireysel ve sosyo-ekolojik dayanıklılık kaynakları arasındaki ilişkiler incelenmiştir (Jefferies ve ark., 2021). Sosyal kaygının her iki dayanıklılık kaynağı ile negatif bir ilişkisi olduğu, ancak ülke ve cinsiyete bağlı olarak ilişkilerin farklılaştığı bulunmuştur. Bireysel kaynaklardan oluşan dayanıklılık ile sosyal kaygı arasındaki negatif ilişki, Brezilya, Çin ve Rusya’da daha güçlü iken, Tayland ve Amerika’daki erkek

katılımcılarda anlamlı olmamıştır. Sosyo-ekolojik kaynakları kapsayan dayanıklılık ve sosyal kaygı arasındaki ilişki ise cinsiyet ve ülke bazında değişkenlik göstermektedir. Brezilya ve Rusya'daki her iki cinsiyetteki katılımcılarda, Çin ve Amerika'daki kadınlarda negatif ilişkiler görülürken, Taylandlı erkeklerde pozitif bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca, Brezilya, Endonezya ve Vietnam'daki erkeklerde, yüksek bireysel ve sosyo-ekolojik kaynakların, sosyal kaygıyı en aza indirdiği gözlemlenmiştir. Bu çalışmalar, bireyin işlevselliği açısından her iki dayanıklılık sisteminden gelen kaynakların önemli olduğunu ve özellikle bazı koşullarda farklı dayanıklılık kaynaklarının öneminin artabileceğini göstermektedir. Sonuç olarak, dayanıklılık sürecini daha iyi anlayabilmek için, kaynaklara odaklanmak ve bu süreçten en yüksek düzeyde fayda sağlamak amacıyla hangi dayanıklılık sisteminin hangi koşullarda etkisinin ortaya çıktığını belirlemek önemlidir.

Dayanıklılığın sosyo-ekolojik yaklaşımında, bireyin gelişimini şekillendiren sistemler arasında karşılıklı bir etkileşim bulunur. Ancak, makro düzeydeki sistemler, özellikle kültür, alt sistemlerin biçimlenmesinde özel bir rol oynamaktadır. Kültürleşme bağlamı, kültürel unsurların dayanıklılık sürecini nasıl etkilediğini anlamak için önemli bir gelişimsel alan sunmaktadır (Motti-Stefanidi ve Masten, 2020). Kültürel faktörlerin dayanıklılık anlayışına entegrasyonu, çok kültürlülük bağlamında bireyin etkileşimde olduğu ve belirli kültürel kimlikleri sürdürmesi beklenen alt kültürlerin incelenmesiyle mümkündür (Theron ve Liebenberg, 2015: 24-26). Bu açıdan göç, farklı ve bazen çatışan kültürel bağlamları yönetmeyi ve bu bağlamlara özgü gelişimsel görevleri yerine getirmeyi gerektiren önemli bir durumdur.

Göç edilen ve göçülen kültürün özellikleri, bireyin içsel ve sosyo-ekolojik kaynakları ve gelişimsel faktörler dayanıklılık sürecinde kritik bir rol oynamaktadır (Suárez-Orozco ve ark., 2018). Örneğin, kültürleşme bağlamında isteyerek göç etme, yüksek eğitim seviyesi, genç yaşta göç etme, ev sahibi kültürün diline hakimiyet ve toplumla bütünleşmeye istekli olmak, dayanıklılığı artıran bireysel özelliklerdir (Berry, 1997; Berry ve ark, 1987; Buchanan ve ark., 2018; Castro ve Murray, 2010). Buna karşın, kadın olmak, zorunlu

göç, düşük sosyo-ekonomik düzey ve ileri yaşta göç ise, bireysel risk faktörleri olarak değerlendirilir.

Aile ve toplumdan alınan destek, kültürleşen bireyler için dayanıklılık kaynağı olurken, aile içi çatışma ve ayrımcılık risk faktörlerini oluşturur (Berry ve ark., 1987; Castro ve Murray, 2010: 375; Delaruelle ve ark., 2021; Giuliani ve ark., 2018; Jasinskaja-Lahti ve ark., 2006; Mossakowski, 2018; Romero ve ark., 2014). Etnik ve ulusal kültürün bireyin dayanıklılığındaki merkezi rolü vurgulanmakta ve kültürel faktörlerin çeşitli ekolojik düzeylerde etkili olduğu kabul edilmektedir (Kuperminc ve ark., 2009: 215-216). Türkiye'den Batılı ülkelere göçen bireylerin de aralarında bulunduğu göçmen gruplarla yapılan araştırmalar, kültürel kimlik ve kimlik özdeşleşmesinin dayanıklılık sürecine olan etkisini göstermektedir (örn., Fleischmann ve Verkuyten, 2016; Phinney, 1990). Örneğin, Belçika'daki bir çalışmada, hem köken kültürünü sürdürmek hem de ev sahibi kültürü benimsemek, azınlık gençlerde iyi oluşla pozitif ilişki göstermiştir (Güngör ve Perdu, 2017). Ayrıca, sosyo-ekolojik kaynaklardan ilişkisellik ve özerkliğin de iyi oluşla pozitif ilişki gösterdiği bulunmuştur. Bu bulgular, köken ve ev sahibi kültüre özgü özelliklerin bir arada sürdürülmesinin iyi oluş açısından önemli olabileceğini göstermektedir.

Bu çalışmada, uluslararası öğrencilerin dayanıklılık süreci, kültürel kimliklenme sürecinde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkmalarını sağlayabilecek koruyucu kaynaklar üzerinden ele alınmaktadır. Dayanıklılık, bireysel sistemin sağladığı kaynaklar (bireysel dayanıklılık) ve sosyo-ekolojik sistemin sunduğu kaynaklar (sosyal dayanıklılık) olarak iki temel düzeyde kavramsallaştırılmıştır. Ayrıca, “çok kültürlü kimliklerin yönetilmesi” süreci, kültürleşen bireyler için potansiyel bir zorluk kaynağı olarak tanımlanmakta ve bu süreçteki stres faktörleri dayanıklılık için risk unsurları olarak görülmektedir. Bireysel ve sosyal dayanıklılık kaynakları ise sürecin koruyucu faktörleri olarak ele alınmıştır. Çalışma, uluslararası öğrencilerin çok kültürlülükle ilişkili risk faktörleri ve bunlara karşı geliştirdikleri koruyucu faktörlerin iyi oluşla olan ilişkisini boylamsal olarak inceleyecektir.

2.1.3.1. Dayanıklılığın Bir Göstergesi Olarak İyi Oluş

Bireyin riskli durumlar karşısında iyi oluşunu sürdürebilmesi dayanıklılığın önemli bir göstergesidir ve başarılı bir dayanıklılık sürecinin sonucunu yansıtır (Suárez-Orozco ve ark., 2018; Ungar, 2008). Bireylerin zorluklarla baş etmesine yardımcı olan kaynaklar ve bu kaynakların dayanıklılık sürecindeki rolü değerlendirilirken, iyi oluş halinin bireyin dayanıklı bir süreç geçirip geçirmediğini belirleme açısından sıklıkla göz önünde bulundurulmuş sonuçlarından biri olduğu görülmektedir (Güngör ve Perdu, 2017; Motti-Stefanidi ve ark., 2008; Motti-Stefanidi ve ark., 2012). Yani dayanıklılık, bireyin karşılaştığı zorlukların üstesinden gelebilme kapasitesi olarak görülürken, iyi oluş ise bu sürecin olumlu bir çıktısı olarak değerlendirilir. Nitekim, dayanıklılık sürecini ele alan çeşitli çalışmalarda, iyi oluşun bireyin dayanıklılığıyla pozitif ilişki içinde olan bir gösterge olduğu görülmektedir (Khawaja ve ark., 2017; Sanders ve ark. 2015; Shi ve ark., 2015; Utsey ve ark., 2008). Örneğin, ergen bir grupta psikolojik iyi oluş boyutları ve dayanıklılık arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada, çevresel kontrol, kişisel gelişim ve öz kabul ile dayanıklılık arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur (Sagone ve De Caroli, 2014: 885). Benzer şekilde, Amerika ve Rusya'da göçmen ve göçmen olmayan bireylerle yapılan bir çalışmada, Rusya'daki ve Amerika'daki bireylerde dayanıklılığın sosyal destek, öznel mutluluk ve yaşam doyumuyla pozitif korelasyon gösterdiği gözlemlenmiştir (Brailovskaia ve ark., 2019: 425-426). Bireylerin zorlu durumların üstesinden gelirken geliştirdiği dayanıklılık, iyi oluşu destekleyen önemli bir kaynaktır.

İyi oluşun, dayanıklılığın bir göstergesi olarak nasıl işlev gördüğünü açıklayabilmek için, farklı boyutlarını anlamak önemlidir. İyi oluş, temelde iki ana felsefi yaklaşım üzerinden kavramsallaştırılmaktadır. İlk yaklaşım, *hedonik iyi oluş* olup, haz ve mutluluk temeline dayanır (bkz. Ryan ve Deci, 2001). Bu görüşe göre, bireyin yaşamından memnuniyeti, olumlu duyguları yoğun olarak deneyimlemesi ve olumsuz duyguları az yaşaması, bireyin mutluluğu ile doğrudan ilişkilidir (Diener ve ark., 1985; Diener ve ark., 2010). Bu tür bir iyi oluş, öznel değerlendirmelere dayandığı için *öznel iyi oluş* olarak adlandırılmaktadır (Diener, 1984). Diğer bir yaklaşım ise *eudaimonik iyi oluş* olarak bilinir ve bireyin potansiyelini geliştirme ve gerçekleştirilme üzerine odaklanır (bkz. Ryan ve Deci, 2001).

Ryff (1989), bireyin kendini güçlü ve zayıf yönleriyle kabul etmesi, sağlıklı ve güvenli ilişkiler kurabilmesi, özerk olması, çevresini düzenleyebilme ve kontrol etme kapasitesine sahip olması, yaşamda anlamlı bir hedefe sahip olması ve kendini gerçekleştirme arayışı içinde olması gibi unsurların bireyin psikolojik gelişimi ve işlevselliği için kritik olduğunu belirtmiştir. Bu yönüyle eudaimonik iyi oluş *psikolojik iyi oluş* olarak tanımlanır (Diener ve ark., 2010).

İyi oluşun hem hedonik hem de eudaimonik boyutları güçlü bir ilişki içinde olmasına rağmen, farklı yapılar olarak ele alınmaktadır (Chen, Jing ve ark., 2013). Dayanıklılık bağlamında öznel ve psikolojik yönleriyle iyi oluş anlamak önemlidir. İyi oluşun çok boyutlu yapısı göz önünde bulundurularak, bu çalışmada birer sonuç olarak hem öznel hem de psikolojik iyi oluş değerlendirilmektedir. Öznel iyi oluşun bir alt boyutu olan *yaşam doyumu*, bireyin yaşamını genel olarak değerlendirmesini kapsadığı için bu boyut bu tezde özel olarak ele alınmaktadır. Böylece, dayanıklılık sürecinin sonuçları, iyi oluşun hem öznel hem de psikolojik boyutları açısından derinlemesine incelenmektedir.

2.2. Kültürleşme Süreci

Göç süreci, bireylerin aşına oldukları kültürel bağlamı değiştirmelerine neden olur. Bu süreçte bireyler, bazen birbirinden oldukça farklı, bazen ise benzer kültürel özelliklere uyum sağlamak zorunda kalırlar. Kültürel uyum süreci, bireylerin etkileşimde bulundukları kültürlerle ilgili çeşitli unsurlar üzerinden yaşadıkları değişimlerin sonucudur ve bu süreç *kültürleşme* olarak adlandırılmaktadır. Kültürleşme, bir bireyin göç ettiği toplumla etkileşime geçerek, hem kendi kültürel kimliğini hem de yeni toplumun kültürel norm ve değerlerini nasıl dengelemeye çalıştığını içerir. Bu açıdan, kültürleşme yalnızca bireysel bir süreç olmayıp, aynı zamanda toplumsal ve psikolojik faktörlerden de etkilenir.

Kültürleşme sürecini daha iyi anlamak için, bu süreci ölçülebilir bir şekilde ele alan ve kültürlerarası çalışmalarda yaygın olarak kullanılan model, John Berry'nin iki boyutlu kültürleşme modelidir (Berry, 1997). Bu model, göçmenlerin yalnızca kültürel uyum

değil, aynı zamanda kültürlerarası etkileşim sırasında yaşadıkları psikolojik değişimleri de kapsamlı bir şekilde incelemeyi amaçlar. Berry'nin modeline göre, göçmenler dil, bilişsel tarzlar, kişilik, kimlik, tutumlar ve kültürel stres gibi en az altı alanda kaçınılmaz bir değişim yaşamaktadır. Bu değişim; bireyin köken kültürünü sürdürme isteği ve yeni kültürü benimseme istekliliği doğrultusunda değerlendirilir. Bu iki bağımsız boyut, bireyin kültürleşme sürecinde verdiği kararları belirler ve dört farklı kültürleşme stratejisini ortaya çıkarır: Ayrılma, bütünleşme, asimilasyon ve marjinalleşme.

Birey, yeni kültürü reddedip eski kültürel alışkanlık ve uygulamalarını sürdürdüğünde ayrılma stratejisini seçmiş olur. Tam tersine, kendi kültüründen uzaklaşarak geniş toplumun kültürel özelliklerini benimsemeye karar verirse, bu asimilasyon stratejisini ifade eder. Bu stratejiyi benimseyen birey, köken kültürünü terk ederek yalnızca ev sahibi kültüre uyum sağlamayı tercih eder. Eğer birey her iki kültüre de yönelerek her ikisini birden benimserse, bu durum bütünleşme stratejisini temsil eder. Bütünleşme yönelimini seçen birey, hem kendi köken kültürünü hem de yeni kültürün normlarını bir arada sürdürebilir ve çift kültürlü kimlik geliştirebilir. Son olarak, bireyin iki kültüre de mesafeli durması ise marjinalleşme stratejisini ortaya koyar. Marjinalleşme, bireyin hem köken kültürünü hem de ev sahibi kültürü dışlayarak, iki kültür arasında kendini yabancı hissetmesi durumudur.

Berry'nin modeli, özellikle bütünleşme yönelimini seçen bireylerin, çok kültürlü veya çift kültürlü kimliklerini sürdürebileceğini vurgular. Dolayısıyla, kültürleşme sürecindeki birey, kendi kültürünün değerlerini tamamen terk etmeden yeni kültürün özelliklerini de benimseyebilir (Benet-Martínez ve Haritatos, 2005). Berry'nin modeli, bireylerin farklı kültürlere yönelik tutumlarını daha kapsamlı bir şekilde açıklayarak, çok kültürlülük ve çift kültürlülüğü anlamada önemli bir çerçeve sunmaktadır.

2.2.1. Kültürel Kimlik ve Kültürleşme

Kültürel kimlik, bireyin kendini belirli kültürel gruplarla tanımlaması sürecidir. Kültürleşme bağlamında, en belirgin kültürel gruplar, bireyin ait olduğu köken kültürü ve göç ettiği ülkenin kültürüdür. Göçmen gruplarda, bireyin ait olduğu orijinal kültür etnik ya da *köken kültür* olarak tanımlanırken, göç ettiği toplumun kültürü ulusal kültür, yeni kültür, *ev sahibi kültür* gibi terimlerle ifade edilebilir (Amiot ve ark., 2015: 171; Berry ve ark., 2006; Schwartz ve ark., 2014). Kültürleşme süreci, bu iki kültürel grubun çatıştığı, uyum sağlamak zorunda olduğu ve bazen de birbirini besleyen bir dinamik oluşturduğu bir süreçtir.

Berry (1997)'nin kültürleşme kuramına göre, bireylerin birden fazla kültürel kimlik geliştirebileceği öne sürülmüştür. Eğer birey, kendi etnik ya da köken kimliğini sürdürürken aynı zamanda yeni kültürün kimliğine de bağlılık geliştirirse, bu durum “bütünleşmiş ya da çift kültürlü kimlik” olarak adlandırılmaktadır (Phinney ve ark., 2001). Bu tür bir kimlik, bireyin her iki kültüre de açık olmasını ve her iki kültürün normlarına uyum sağlamasını ifade eder. Bütünleşmiş kimlik, bireyin yalnızca bir kültüre ait olmaktan çok, iki farklı kültürün öğelerini dengeleyerek, çok kültürlü bir kimlik geliştirmesini ifade eder.

2.2.2. Çok Kültürlülük ve Çok Kültürlü Kimlik

Göç, seyahat, küreselleşme ve kültürlerarası işbirliklerinin artması ile farklı kültürler arasındaki etkileşim kaçınılmaz hale gelmiş ve bu durum çok kültürlülük kavramını anlamaya yönelik ilgiye önemli ölçüde katkı sağlamıştır (Benet-Martínez ve Hong, 2014: 1; Nguyen ve Benet-Martínez, 2010: 1). Çok kültürlülük ve çift kültürlülük kavramları birbiriyle yakın ilişki içindedir ve çoğu zaman birbirinin yerine kullanılmaktadır (Benet-Martínez, 2012: 8). Her iki terim de belirli bir kültüre bağlı olmadan, birden fazla kültürün etkisi altında olan bireylerin deneyimlerini tanımlamak için kullanılmaktadır (Huynh ve ark., 2011). Ancak, çok kültürlülük ve çift kültürlü kimlik arasındaki en temel fark, çok kültürlülüğün iki ya da daha fazla kültüre maruz kalan ve bu kültürleri içselleştiren bireylerin deneyimlerini ifade etmesidir. Bu daha geniş kapsamlı bir deneyimi anlatırken,

çift kültürlülük yalnızca iki kültürün etkisi altında olan bireyleri tanımlar (Nguyen ve Benet-Martínez, 2010).

Çok kültürlülük, birden fazla kültüre maruz kalmayı ve bu kültürlerle sosyalleşmeyi ifade eder. Bu süreç, farklı kültürlerin dil, değerler, davranışlar ve normları konusunda yetkin olmayı gerektirir (LaFromboise ve ark., 1993). Çok kültürlü bireyler, farklı kültürel geçmişlere sahip olabilen, örneğin, gurbetçiler, uluslararası öğrenciler, göçmenler, mülteciler ve misafirler gibi bireylerdir. Ayrıca, anne ve babası farklı kültürel kökenlere sahip olan ya da yerel kültürün yanı sıra başka bir kültürle yetişen bireyler de çok kültürlü kimliğe sahip olarak kabul edilebilir (Nguyen ve Benet-Martínez, 2010: 4-5). Kısacası, birden fazla kültüre maruz kalan ve bu kültürlerle etkileşimde bulunan her birey, çok kültürlü olarak kabul edilir (Hong ve Khei, 2014: 12; Huynh ve ark., 2011: 828).

Çok kültürlü kimlik, çok kültürlülüğün psikolojik boyutunu temsil eder. Bu kimlik, bireyin eski kültürel kimliğe ek olarak yeni bir kültürel kimliği benimsemesiyle şekillenir. Bu iki kimlik, bireyin benliğinde birlikte var olur ve çift kültürlü kimlik ya da daha geniş tanımı ile çok kültürlü kimlik olarak tanımlanır (Nguyen ve Benet-Martínez, 2013).

2.2.3. Çok Kültürlü Kimliklerin Çalışıldığı Gruplar

Çok kültürlü kimliklerin zaman içindeki değişimi ve benlikteki bütünleşmesini ele alan çalışmalar, genellikle çeşitli göçmen grupları ile yürütülmektedir. Bu alandaki araştırmalarda katılımcılar çoğunlukla birinci, ikinci, iki buçukuncu ya da üçüncü kuşak göçmen üniversite öğrencilerinden (Firat ve Noels, 2021; Ward ve ark., 2024; Schwartz ve ark., 2019) ya da göçmen yetişkin gruplarından oluşmaktadır (Douceirain ve ark., 2022; Tseung-Wong ve ark., 2019; Ward ve ark., 2018). Ayrıca, doğuştan itibaren farklı kültürel kimlikler içinde büyüyen ve bu kimliklerin belirgin olduğu gerekçesiyle, ikinci kuşak ve üzeri göçmen grupların örneklem grubu olarak tercih edildiği de gözlenmiştir (Yampolsky ve ark., 2013).

Bazı çalışmalarda ise çok kültürlülük, belirli bir kültürel gruptan (göçmenler, mülteciler, etnik azınlıklar, yerli halklar ve misafir gibi) ziyade daha geniş bir kültürel çeşitliliğin temsil edildiği bir çerçevede ele alınmaktadır. Bu tür araştırmalarda katılımcı kriteri, bireylerin kendilerini çift kültürlü olarak tanımlaması ya da iki dilli olmaları gibi unsurlarla belirlenmiştir (Belgrade ve ark., 2021; West ve ark., 2018). Örneğin, Kanada’da yürütülen bir çalışmada, katılımcıların iki kültürel gruba ait olmaları, katılım koşullarından biri olarak belirlenmiştir (Arias-Valenzuela ve ark., 2019). Bu çalışmada, katılımcıların Latin Amerika, Doğu ve Batı Avrupa gibi kültürel kökenlerin yanı sıra Konfüçyüs etkisinde şekillenen ahlaki ve felsefi düşünce sistemleri gibi kültürel öğretilerle kendilerini tanımlayan bireyler de çalışmada temsil edilmiştir. Diğer bir çalışmada ise, çok kültürlülük, iki dilli katılımcılarla ilişkilendirilmiş ve katılımcıların farklı ulusal, dilsel, etnik ve dini kültürel geçmişlere sahip bireylerden oluştuğu görülmüştür (Yampolsky ve ark., 2016).

2.2.4. Çok Kültürlü Bireylerde Kültürel Kimliklerin Yönetilmesi

Berry’nin (1997) modeli, çok kültürlü bireylerin birden fazla kültürel grupla özdeşleşmesini ve çift kültürlü kimliği ele alması nedeniyle çok kültürlü kimlik literatüründe önemli bir yere sahiptir. Ancak bu model, çok kültürlü bireylerin deneyimlerini ve kimliklerini benliklerinde nasıl organize ettiklerini açıklamakta yetersiz kalmaktadır (Phinney ve Devich-Navarro, 1997; Ward ve ark., 2018). Bu eksiklik, çok kültürlü kimliklerin daha derinlemesine anlaşılmasına engel teşkil etmektedir. Birey, iki veya daha fazla kültüre ait kimlikleri benliğinde konumlandığında, bu kimlikleri nasıl birleştirip yöneteceği sorusu gündeme gelir (Deaux ve Verkuyten, 2014). Bu süreç, "kültürel kimliklerin yönetimi" olarak adlandırılır. Çok kültürlü bireylerin kimlikleri ve kültürel talepleri nasıl organize ettikleri konusunda farklı yaklaşımlar, önemli farklılıklar olduğunu göstermektedir (Benet-Martinez ve ark., 2002; Phinney ve Devich-Navarro, 1997).

Kültürlerarası literatürde, her çok kültürlü bireyin deneyimi farklıdır ve bireyler kültürleri çeşitli şekillerde yaşayabilirler. Bazı araştırmacılar, ikinci kültür edinimine odaklanarak çift kültürlülüğün farklı biçimlerini tanımlamıştır (Birman, 1994; LaFromboise ve ark., 1993). Diğerleri ise, çift kültürlü kimliğe odaklanarak, bu kimliklerin benzer ya da farklı biçimlerini incelemiştir (Phinney ve Devich-Navarro, 1997). Son yıllarda, çok kültürlü kimliğin sınıflandırmalarının ötesinde, bu kimliklerin benlikte nasıl birleştirildiği ve yönetildiği üzerine odaklanılmıştır (Amiot ve ark., 2007; Benet-Martínez ve ark., 2002; Fırat ve Noels, 2021; Ward ve ark., 2018; Yampolsky ve ark., 2013). Çok kültürlü bireyler, aidiyet geliştirdikleri farklı kültürel kimlikleri yönetmek için farklı yöntemler kullanır ve bu yöntemlerin sonuçları değişkenlik gösterebilir (Ward ve ark., 2018).

LaFromboise ve arkadaşları, bireylerin orijinal kültüründen vazgeçmeden ve etnik kültür ile ulusal kültür arasında bir tercih yapmak zorunda kalmadan, her iki kültürde de yeterlilik kazanabileceğini öne sürmüşlerdir (LaFromboise ve ark., 1993). Bu yeterliliği kazanabilmek için altı beceri gerekmektedir: (1) kültürel inançlar ve değerler hakkında bilgi, (2) her iki kültüre karşı olumlu tutumlar, (3) her iki kültürde de etkin ve memnun bir şekilde yaşamaya inanma, (4) her iki kültürle de etkili iletişim, (5) uygun kültürel davranışlar sergileyebilme ve (6) her iki kültürde de sosyal ağlar kurabilme (LaFromboise ve ark., 1993: 403-408).

LaFromboise ve arkadaşları (1993), kültürel kimliklerden ziyade biliş, davranış ve kültürel katılıma odaklanarak çift kültürlü bireylerin köken kültüründen farklı bir kültür edinmesi sürecini açıklamak için beş model önermiştir: Asimilasyon (assimilation), kültürleşme (acculturation), değişim (alternation), çok kültürlülük (multiculturalism) ve kaynaşma (fusion) (LaFromboise ve ark., 1993: 396-401). Beş modelden ilki olan asimilasyon, bireyin eski kültürünü kaybederek tamamen yeni kültüre uyum sağlamasını ifade eder. Kültürleşme modeli ise, bireyin yeni kültürde yetkin olup aynı zamanda köken kültürüyle de kimliğini sürdürmesini önerir. Değişim modeline göre, birey her iki kültürde de yetkin olabilir, kültürler arasında geçiş yaparak her iki kültürle de olumlu ilişkiler kurabilir. Çok kültürlülük modeli, farklı kültürlerin bir arada var olabileceğini ve bireylerin hem kendi köken kültürlerini hem de ortak bir kimlik oluşturabileceğini

savunur. Kaynaşma modeli ise, kültürlerin birleşerek yeni bir ortak kültür oluşturmasını öngörür. Değişim modelinin, iki kültürlü yetkinlik kazanmada en çok kolaylaştırıcı rolü üstlendiği belirtilmiş ve kültürleşmeden kaynakananı stresin azaltılmasında psikolojik iyi oluşa katkı sağladığı ifade edilmiştir (LaFromboise ve ark., 1993: 400).

Birman (1994), çift kültürlülüğe odaklanarak dört tür birey tanımlamıştır: *Harmanlanmış* (blended) (hem davranışsal hem de kimlik olarak iki kültüre yönelmiş bireyler), *enstrümantal* (instrumental) (davranışsal olarak her iki kültüre yönelmiş, ancak psikolojik olarak marjinal bireyler), *bütünleşmiş* (integrated) (davranışsal olarak her iki kültüre yönelmiş, ancak sadece kendi etnik kültürleriyle özdeşleşmiş bireyler) ve *kaşif* (explorer) (davranışsal olarak geniş topluma yönelmiş, psikolojik olarak etnik kimlikle özdeşleşen bireyler). Bu yaklaşımda, çift kültürlülük sadece davranışla değil, kimlik boyutunda da ele alınmış ve *harmanlanmış* ya da *kaynaşmış* çift kültürlü kimliklerin, hem davranışsal hem de kimlik düzeyinde iki kültüre katılımı içerdiği belirtilmiştir.

Phinney ve Devich-Navarro (1997), LaFromboise ve arkadaşlarının önerdiği çift kültürlülük modellerini kimlik açısından incelemiş ve detaylandırmışlardır. Bu çalışmada, çift kültürlülük modelleri, Afrikalı Amerikalı ve Meksikalı Amerikalı ergen grupları üzerinde nitel ve nicel yöntemler birlikte kullanarak test edilmiştir. Elde edilen bulgular, LaFromboise ve arkadaşlarının (1993) değişim ve kaynaşma modelleriyle örtüşmüş ve bu kimlikler “değişken çift kültürlüler” (alternating biculturals) ve “harmanlanmış çift kültürlüler” (blended biculturals) olarak adlandırılmıştır. Ayrıca, kendini çift kültürlü olarak görmeyen bir grup da bulunmuş ve bu grup "ayrık" kimlik olarak tanımlanmıştır (Phinney ve Devich-Navarro, 1997).

Benet-Martinez ve arkadaşları çift kültürlü kimliklerin içeriğinden ziyade sürece odaklandıkları iki ayrı modelde kültürel kimlik yönetimini ele almıştır. İlk model, çift kültürlü bireyin kültürler arası geçiş yaptığını “çerçeve değiştirme (frame switching)” kavramına dayandırır. Bu modelde, çift kültürlü bireyler çevresel ipuçlarına tepki olarak içselleştirdikleri kültürler arasında geçiş yapar (Hong ve ark., 2000: 709). İkinci model

ise “Çift Kültürlü Kimlik Bütünleşmesi” modelidir (ÇKKB, *Bicultural Identity Integration*) (Benet-Martinez ve ark., 2002). Bu modelde, bireylerin çift kültürlü kimliklerini nasıl birleştirdiği ve bu kimlikler arasındaki uyum ve gerilim farklılıkları incelenir (Benet-Martinez ve ark., 2002: 492-497). Yüksek düzeyde ÇKKB’ ye sahip bireyler, iki kültürü uyumlu şekilde birleştirirken, düşük ÇKKB’ ye sahip bireyler ise bu iki kültür arasındaki gerilimleri daha belirgin olarak hisseder ve genellikle kültürlerden birini tercih etmeyi daha kolay bulurlar (Benet-Martínez ve Haritatos, 2005: 1019-1020).

Ward ve arkadaşları çift kültürlü bireylerin kültürel kimliklerini nasıl birleştirdikleri sorusuna odaklanmışlardır (Stuart ve Ward 2011; Ward ve ark., 2018). Yeni Zelanda'daki Müslüman gençlerle yaptıkları çalışmada, kimliklerini yönetmek için kullanılan stratejileri incelemişlerdir (Stuart ve Ward, 2011). Ardından, “çok kültürlü kimlik stilleri” (multicultural identity style) adıyla, kültürel kimlikleri yönetme stratejilerini önermişlerdir (Ward ve ark., 2018). Ward ve arkadaşları bu öncül nitel çalışmalarında (Stuart ve Ward, 2011) katılımcıların kimliklerini yönetmek için sadece tek bir kültüre odaklandığını da gözlemlemiş, ancak bu strateji kültürel kimlik stilleri arasında yer almamıştır (Ward ve ark., 2018: 1405). Azarştırmacılar, iki kimliği sürdüren bütünleştirici stratejilere odaklanarak, kültürel kimlikleri yönetmek için “melez kimlik stili (hybrid identity style)” ve “değişen kimlik stili (alternating identity style)” adında iki strateji önermiştir. Bu stratejiler, kimlik tipi değil, bireylerin kimliklerini yönetmek için kullandıkları dinamik ve ulaşılabilir yöntemler olarak tanımlanmıştır (Ward ve ark., 2018: 1405). Melez kimlik stili, farklı kültürlerin istenen yönlerinin birleştirilmesi, değişen kimlik stili ise koşullara bağlı olarak kültürel kimliklerin değişimi olarak açıklanır (Ward ve ark., 2018: 1405).

Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli (Cognitive-developmental Model of Social Identity Integration), çok kültürlü kimliklerin nasıl yönetildiğini açıklayan bir başka yaklaşımdır. Profesör Catherine E. Amiot ve arkadaşları, bu modeli sosyal ve gelişimsel psikoloji literatürünü birleştirerek geliştirmiştir (Amiot ve ark., 2007). Model, bireyin farklı kimlikleri nasıl birleştirdiği ve tutarlı bir benlik hissine nasıl ulaştığını inceler. Kimlik yönetimi süreci, üç aşamada gelişir: başlangıçta kimlikler

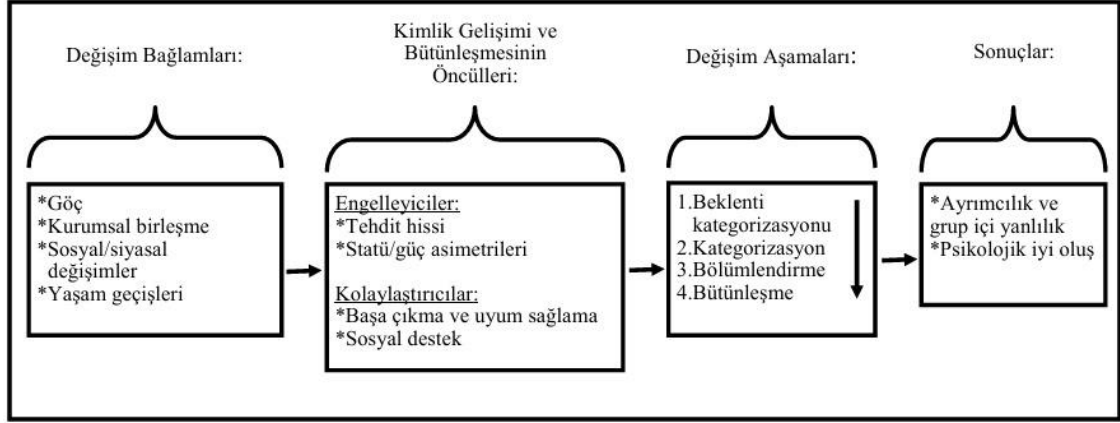
birbirinden bağımsız şekilde *kategorize edilir* (kategorizasyon), sonra kimlikler bağlama göre değişen bir biçimde *bölümlenir* (bölümlendirme), son olarak ise kimlikler *birleştirilir* (bütünleşme) (Amiot ve ark., 2007: 372-377). Modelde, sosyal kimlik değişiminin tetikleyicisi olarak göç gibi olgular vurgulanır (Amiot ve ark., 2015: 171).

Önceki kuramsal açıklamalarda, çift kültürlülüğün farklı biçimlerde deneyimlendiği vurgulansa da kültürel kimlik ana odak olmamıştır (Birman, 1994; LaFromboise ve ark., 1993). Phinney ve Devich-Navarro (1997), kültürel kimlikleri çift kültürlülüğün merkezine alarak dinamik kimlik yapılarına benzer ikili kimlik biçimleri sunmuş, ancak kültürel kimliğin dinamik yapısını gözden kaçırmıştır. Benet-Martinez ve arkadaşları (2005) ve Ward ve arkadaşları (2018) ise sadece iki kimlikle özdeşleşmiş kimlik yapılanmalarını ele almışlardır. Bu kuramlar, kültürel kimliklerin yönetilmesindeki sürece odaklanarak, kimliklerin bütünleşmesine ve dinamik stratejilere dikkat çekmiştir. Amiot ve arkadaşları (2007) ise bu süreci daha geniş bir bakış açısıyla ele alarak, kültürel kimliklerin gelişimsel süreçte nasıl yapılandığını açıklamıştır. Bu modelde, kimlikler önce birbirinden bağımsızken, zamanla ve bağlama bağlı olarak birleşir (Amiot ve ark., 2015: 172-177). Bu tezde, çok kültürlü kimlik yönetimi Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli çerçevesinde ele alınacak ve bireyin farklı kültürel bağlılıklarını uyumlu bir şekilde nasıl bütünleştirdiğine odaklanılacaktır.

2.2.5. Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli

Amiot ve arkadaşları (2007), çift kültürlü kimlik edinimini sosyal kimliğin gelişimsel bir değişimi olarak değerlendirerek, bireyin yeni kimliğini benliğe dâhil etmesini “Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli” ile ele almışlardır (Amiot ve ark., 2007) (bkz., Şekil 2). Bu model, çoklu sosyal kimliğin bireysel gelişimini ve zaman içinde benlikte nasıl bütünleştiğini dört basamakta açıklamaktadır: Beklenti kategorizasyonu, kategorizasyon, bölümlendirme ve bütünleşme. Model, bu süreçlerin hangi bilişsel faktörler tarafından kolaylaştırılabileceğini veya engellenebileceğini de tanımlar. Tehdit hissi ve statü ile güç asimetrisi, çoklu sosyal kimlik gelişimini engelleyen faktörlerken, başa çıkma stratejileri ve sosyal destek, kimlik gelişimini kolaylaştıran unsurlar olarak

önerilmektedir. Ayrıca, çok kültürlü kimlik gelişimi gruplar arası (ayrımcılık, grup içi yanlılık, tolerans) ve bireysel (psikolojik iyi oluş ve içsel çatışma) düzeyde çeşitli sonuçlar doğurabilir.

Şekil 2. Amiot ve arkadaşlarının (2007) Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli

Beklenti kategorizasyonu basamağı, bireyin yeni bir kültürel gruba katılmadan önce, gelecekteki grup üyeliği ile kendi kimliği arasındaki benzerliklere dair öngörülerini içerir (Amiot ve ark., 2007: 372). Bu aşamada henüz fiziksel bir karşılaşma yoktur. *Kategorizasyon* basamağında, birey yeni bir sosyal grup ile karşılaşır ve bu süreç gruplar arası ayırt edici meselelerle karakterizedir. Birey, maruz kaldığı yeni kültürel kimliği yabancı olarak değerlendirir ve bu kimlik, önceki kimliklerden ayrı tutulur (Amiot ve ark., 2007: 373-374).

Bölümlendirme basamağında, yeni kimlik giderek daha bilindik hale gelir ve benlikte bir parça olarak kabul edilmeye başlanır (Amiot ve ark., 2007: 374-375). Bu süreç, daha önce bahsedilen değişen iki kültürlü kimliklere (LaFromboise ve ark., 1993; Phinney ve Devich-Navarro, 1997) veya çerçeve değiştirme stratejilerine (Hong ve ark., 2000) benzer bir şekilde, bireyin her iki kültürel kimliği bağlama göre öne çıkarmasına olanak tanır.

Son olarak, *bütünleşme* aşamasında, birey iki kültürel kimliğinin de önemini kabul eder ve her iki kimliği başarılı bir şekilde birleştirme sürecine girer (Amiot ve ark., 2007: 375-377). Bu basamağa gelindiğinde, birey, kültürel kimlikleri arasındaki benzerlikleri vurgulayarak bu kimlikleri daha uyumlu biçimde birleştirebilir. Bu aşama, daha önce belirtilen kaynaşmış ya da harmanlanmış kimliklere (Birman, 1994; Phinney ve Devich-Navarro, 1997) ya da Benet-Martinez ve arkadaşlarının (2002) Çift Kültürlü Kimlik Bütünleşmesi (ÇKKB) için elde ettikleriyle benzer bir sonuç ortaya koyar. Birey bu basamaktan sonra, daha geniş bir kimlik geliştirme sürecine geçebilir ve kültürler üzeri bir kimlik ile küresel bir benlik hissine de ulaşabilir (Yamposky ve ark., 2016).

2.3. Kültürleşmeyle İlişkili Stres Faktörleri

Farklı kültürel bağlamlara uyum sağlamak ve çok kültürlü bir repertuar geliştirmek, bireyin köken kültürü ile yeni çevresinin değerleri arasında uyumsuzluk yaşamasına yol açabilir. Bu tür uyumsuzluklar, kültürleşme sürecini zorlaştırabilir ve çatışmalara neden olabilir (Berry, 2006: 292-294). Birey, kültürel etkileşimlerden doğan ve kolayca çözülemeyen sorunlarla karşılaştığını düşündüğünde, kültürleşme sürecini stresli olarak algılayabilir (Berry, 1997: 19).

Bireyler, iki kültür arasında uyum sağlamaya çalışırken, çelişen değerleri yaşamlarına uygulamada ve farklı kültürel gruplarla ilişkilerini yönetmede zorlanabilir. Bu tür güçlükler karşısında ortaya çıkan stres tepkisi “kültürleşme stresi” olarak adlandırılır (Berry ve ark., 1987: 492). Baş edilemeyen kültürleşme stresi, kaygı, depresyon, psikosomatik semptomlar, marjinalleşme, yabancılaşma ve kimlik karmaşası gibi çeşitli psikolojik ve davranışsal tepkilere yol açabilir (Berry ve ark., 1987: 492). Diğer taraftan kültürleşmeden kaynaklanan stresin baş edilebilir olması bireyin yeni kültürel bağlama sağladığı uyumu kolaylaştırmaktadır (Cetinkaya-Yildiz ve ark., 2011; Nnadi, 2018; Otlı, 2010). Kültürleşme stresini daha düşük seviyelerde deneyimleyen bireylerde ise, benlik saygısı ve yaşam doyumu gibi olumlu psikolojik göstergelerin daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Barros ve Albert, 2020a).

2.3.1. Çift Kültürlü Stres

Çok kültürlülük, birden fazla kültürün taleplerini dikkate almayı ve bu kültürler arasında bir denge kurmayı gerektirir. Ancak, bireylerin bu dengeyi sağlamaya çalışması bazı riskler barındırabilir. Yeni kültürün kimliğini benimsemesi ya da köken kültürünü sürdürmesi yönünde baskı görmesi, kültürel kimliği nedeniyle ayrımcılığa maruz kalması veya farklı diller arasında geçiş yaparken zorluk yaşaması, çok kültürlü bireylerin karşılaşabileceği yaygın riskler arasındadır (Leong ve ark., 2013; Rodriguez ve ark., 2002; Rodriguez ve ark., 2015).

Romero ve arkadaşları (Romero ve Piña-Watson, 2017; Romero ve Roberts, 2003), referans kültürel gruplarla kurulan ilişkilerde ve kültürel kimlik yönetiminde yaşanan zorlukları "çift kültürlü stres" (bicultural stress) olarak kavramsallaştırarak, kültürleşme stresi kavramını genişletmiştir. Kültürleşme stresi, birey ya da grupların baskın kültüre uyum sağlama çabasından kaynaklanırken, çift kültürlü stres, bireyin her bir kültürün de taleplerine yanıt verme ve kabul görme çabasından doğar (Romero ve Roberts, 2003). Çok kültürlü bireyler, birden fazla kültürel bağlamın etkisi altında olduğundan, mikro kültürler tarafından şekillenir. Bu kültürel bağlamlarla ilişkili stresli deneyimler, kültürleşme sürecini daha da zorlaştırabilir.

Sosyal baskılar, iki kültüre uyum sağlama çabasını stres verici bir sosyal deneyime dönüştürebilir (Romero ve Roberts, 2003: 173). Çift kültürlü stres, bireyin etnik ve ulusal kültürünü, dilini, değerlerini, davranışlarını ve sosyal ilişkilerini dengelemeye çalışırken yaşadığı bilişsel değerlendirmelerle ortaya çıkar. Örneğin, Amerika'daki Meksika kökenli gençler, ev sahibi ve köken kültürün dili, kimliği ve pratikleri arasında denge kurmanın zorlayıcı olduğunu bildirmiştir (Rodriguez ve ark., 2015).

İki kültürlü bireyler, kimlik tercihleri nedeniyle bağlı oldukları grup üyeleriyle problemler yaşayabilirler. Kabul görmeyen çift kültürlü kimlikleri nedeniyle etnik grup, bireyi etnik dilin kullanılması, ulusal kültürün benimsenmemesi ve sadece köken kültürünün sürdürülmesi yönünde baskılarla karşı karşıya bırakabilir (Rodriguez ve ark.,

2002: 454-460). Benzer şekilde, ulusal grup da çift kültürlü bireylerden ulusal kültürü benimsemelerini ve bu kültüre özgü kimlikle özdeşleşmelerini bekleyebilir (Romo, 2011: 422). Sonuç olarak, iki kültürlü bireyler, bağlı oldukları etnik ve ulusal gruplar tarafından kimliklerinin reddedildiğini hissedebilir ve her iki kültür tarafından da kabul görmeye çalışırken stresli deneyimler yaşayabilirler (Barros ve Albert, 2020b: 92-93; Romero ve Roberts, 2003).

Farklı kültürel bağlara sahip bireylerde, kültürel geçmişlerinden birine bağlı olma yönünde baskılar olduğu belirtilmektedir. Örneğin, çoklu etnik kimliğe sahip siyahi Meksikalı (Blaxicans) bireylerle yürütülen bir çalışmada, katılımcılar çok ırklı kimliklerinin çoğu kişi tarafından kabul edilmediğini ve Meksikalı ya da Siyahi kimliği seçmeleri yönünde sürekli baskı algıladıklarını ifade etmiştir (Romo, 2011: 422). Çoklu kültürel kimliklere sahip bireyler, etnik grup üyeliklerini kanıtlamak ve meşrulaştırmak için de baskı yaşayabilmektedir. Sosyal çevreleri veya aileleri, bireylerden belirli etnik kalıplara uygun şekilde giyinmelerini, konuşmalarını ve davranmalarını bekleyebilmektedir (Jackson ve ark., 2013: 218). Çok kültürlü bireylerin kimliklerinin kabul görmemesi ya da sorgulanması, stres yaratabilir. Çift kültürel kökene (ırk ya da etnik köken) sahip bireylerle yapılan bir araştırma, Amerikalı ya da beyaz kimliklerinin reddedilmesinin, sahip olmadıkları bir kültürel kimliğin reddedilmesine kıyasla, daha fazla stres yarattığını göstermektedir (Albuja ve ark., 2019: 1182).

İki kültürlü kimlikleri onay görmeyen bireyler, hem kendi grupları hem de ulusal grup tarafından ayrımcılığa uğrayarak çift kültürlü kimliklerini yönetmekte zorlanabilirler (LaFromboise ve ark., 1993). Bu bireyler, çevrelerinden “oreo”, “elma”, “hindistancevizi”, “muz” gibi çift kültürlü kimliklerini küçümseyici yakıştırmalarla karşı karşıya kalabilirler (LaFromboise ve ark., 1993). Çift kültürlü bireyler ayrımcılığa genellikle ulusal grup temelinde maruz kalsa da (Giuliani ve ark., 2018; Kateri ve ark., 2022; Şirin ve ark., 2008; Verkuyten ve Yıldız, 2007; Yampolsky ve Amiot, 2016), köken kültürlerinden de dışlanma ve ayrımcılıkla karşılaşabilirler (Abouguendia ve Noels, 2001). Bu nedenle, kültürel normlara uyum sağlama baskısı ve ayrımcılık deneyimleri, kültürleşme sürecindeki önemli stres kaynaklarıdır (Romero ve Roberts, 2003: 179-181).

2.3.2. Dil Yetersizliği

Bireyin kültürleşme stresini etkileyen faktörlerden biri de ev sahibi kültürün dilindeki yetkinliktir. Göç edilen kültürün dilini öğrenmek, kültürleşmenin önemli bir boyutudur (Kmiotek, 2017; Rudmin, 2009). Bireyin göç ettiği toplumun dilini öğrenmesi, o kültüre yönelmesiyle pozitif bir ilişki göstermektedir (Jia ve ark., 2016). Dil yeterliliği düşük olan bireylerin, ev sahibi toplumla bağ kurmada zorluk yaşaması ve bu durumun stres düzeylerini artırması mümkündür (Berry ve ark., 1987). Ayrıca, ev sahibi kültürün dilinde yetkin olmak, genellikle düşük kültürleşme stresi ile ilişkilendirilmektedir (Lueck ve Wilson, 2010; Oh ve ark., 2002). Dolayısıyla, bireylerin gç ettikleri kültürün dilini öğrenme konusunda yaşadıkları zorluklar ve dil alanındaki yetersizlikleri, kültürleşme sürecinde bir bariyer olarak karşımıza çıkmakta ve bir stres faktörü olarak etki göstermektedir.

2.4. Kültürleşmeyle İlişkili Stres Faktörleri, Çok kültürlü Kimlik Bütünleşmesi ve Dayanıklılık Sürecinin İlişkileri

Kültürleşme süreciyle ilişkili stres faktörleri, dayanıklılığın gelişimi ve çok kültürlü kimliklerin bütünleşmesi birbiriyle dinamik bir etkileşim içindedir. Göçmenlerin deneyimlediği stresli durumlar, dayanıklılık kaynaklarını ve kültürel kimliklerinin oluşum biçimlerini doğrudan etkileyebilir. Yanı sıra çok kültürlü kimlik yapılanmaları dayanıklılık sürecinin şekillenmesinde de rol oynayabilir. Bu süreçleri anlamak için her bir boyutun karşılıklı ilişkisini ayrı ayrı ele almak önemlidir. Aşağıdaki alt başlıklarda, bu etkileşimler ayrıntılı olarak incelenecektir.

2.4.1. Kültürleşmeyle İlişkili Stres Faktörleri ve Dayanıklılık

Göçmenlerin çok kültürlü bir yaşam sürdürürken, tek kültüre bağlı bireylere kıyasla daha fazla stres deneyimledikleri ve bu stresin dayanıklılıklarını olumsuz yönde etkilediği gözlemlenmektedir. Örneğin, ikinci kuşak Arap Müslüman Amerikalı bir grup üzerinde yapılan çalışmanın bulguları, yüksek düzey kültürel zdeşleşmenin (yüksek çift kültürlü kimlik, yüksek Arap kültürel kimlik grupları) orta düzeyde özdeşleşmeye (orta çift kültürlü kimlik) kıyasla daha düşük kültürleşme stresiyle ilişkili olduğunu ortaya

koymaktadır (Britto ve Amer, 2007: 145). Benzer biçimde, Amerikalı Asyalı ergenler ve aileleriyle yapılan bir başka çalışmada, iki kültürel kimlikle de orta düzeyde özdeşleşen grubun, yüksek düzeyde özdeşleşen veya sadece Asya kimliğiyle özdeşleşen gruptan daha fazla zorluk yaşadığı görülmüştür. Sonuçlar, çift kültürlü gençlerin, kültürel kimlik ile yüksek düzeyde özdeşleşemezse sadece tek bir kültürel kimlikle yüksek özdeşleşenlere göre daha fazla hassasiyet gösterdiklerini ve dayanıklılık açısından daha dezavantajlı bir durumda olduklarını göstermektedir (Choi ve ark., 2016: 1392). Niteliksel görüşmelerle yapılan bir başka çalışma, çok kültürlü bireylerin, hem köken kültürlerinden hem de ev sahibi kültürlerinden stres verici deneyimler yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Örneğin, Tayvan kökenli göçmen kadınların katıldığı bir araştırmada, ulusal gruba özgü davranışların sergilenmesinin aile içi çatışmalara yol açtığı vurgulanmıştır (Gu, 2010). Meksikalı Amerikalılarla yürütülen bir başka niteliksel çalışmada ise, çoklu kültürel kimliklere sahip bireylerin karşılaştığı stres faktörleri ve bu stresle başa çıkmak için kullandıkları dayanıklılık kaynakları belirlenmiştir (Jackson ve ark., 2013: 217). Çalışmanın bulguları, monorasizim (tek ırk baskısı), kültürel mesafe ve etnik kimlik onaylama baskısı (etnik üyeliğini kanıtlama baskısı) gibi ortak stres deneyimlerini göstermektedir. Ayrıca, katılımcıların bu stres unsurlarını, kafa karışıklığı, izolasyon ve dışlanma duyguları gibi olumsuz sonuçlarla ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Göçmen grupların çift kültürlü kimlikleri temelinde etnik ve ulusal grup tarafından deneyimledikleri stres unsurlarının, bireylerin iyi oluşunu doğrudan olumsuz yönde etkilediği görülmektedir (Giuliani ve ark., 2018; Rogers-Sirin ve ark., 2014). Romero ve arkadaşları (2007: 529), Amerika’da yaşayan Avrupa, Asya ve Latin kökenli çift kültürlü bireylerle yürüttükleri çalışmalarda; çoğunluk kültürünü ve köken kültürünü benimseme baskısının, dil kullanımıyla ilgili meselelerin ve iki kültürlü bir kimlik yönetmenin stres yaratıcı etkilerinin, depresif belirtileri artırırken iyimserliği azalttığını bulgulamıştır. Daha açık bir ifadeyle, etnik ve ulusal kültürlerin her birinin kimliğini ve dilini yönetmeye çalışmak, birden fazla kültürel bağlama uyum sağlamaya çabalamak, dayanıklılık göstergelerindeki düşüşle ilişkili bulunmuştur (Romero ve Roberts, 2003: 173). Benzer şekilde, Latin kökenli göçmenlerle yapılan bir çalışmada, bireylerin iki kültürle ilişkili yüksek düzeyde deneyimledikleri stresin, düşük baş etme becerileri, düşük öz yeterlilik

ve yüksek depresyonla ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Driscoll ve Torres, 2013). Ayrıca, aileden uzaklaşma, arkadaş edinmede zorluklar, yabancı çevre, ayrımcılık ve dil problemleri gibi, özellikle ev sahibi kültüre göçle ilişkilendirilen kültürleşme stresinin, sosyal destekle negatif, depresif belirtilerle ise pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur (Fang ve ark., 2021). Çin’de benzer bir çalışmada, ev sahibi kültüre uyumla ilişkili kültürleşme stresi ve bu stresin sosyo-kültürel uyumla negatif ilişkisinde umudun aracılık ettiği bulunmuştur (Wang ve ark., 2023). Bu bulgu, kültürleşme sürecinde ayrımcılık, korku ve reddedilme gibi olumsuz stres deneyimlerinin, bireyin umut seviyesindeki düşüşle ve ardından sosyo-kültürel uyumdaki azalmayla bağlantılı olduğunu göstermektedir. Amerika’da yapılan bir çalışmada, benlik saygısı ile negatif kabul bağlamı arasındaki günlük düzeydeki ilişkilerin, ev sahibi ve köken kültürle ilişkili normatif kimlik stilleriyle olan bağlantısı incelenmiştir (García ve ark., 2024: 390-392). Çalışmada, negatif kabul bağlamının günlük benlik saygısıyla negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca, bu ilişkinin, günlük etkileşimleri köken kültürün normlarına göre yönetme durumunda daha güçlü olduğu da belirlenmiştir.

Göçmen bireyin yaşadığı baskı ve ayrımcılık, aile, arkadaş çevresi ve toplumsal düzeyde ele alınmaktadır. Farklı bağlamlarda kültürel kimliklerin sosyal baskı kaynağı olarak deneyimlenmesi, dayanıklılık açısından farklı sonuçlar doğurabilmektedir (Jackson ve ark., 2013:218). Örneğin, bir ebeveyni Afrikalı Amerikalı, diğer ebeveyni ise Avrupalı Amerikalı olan 18 yaş üstü katılımcılarla yapılan bir çalışmada, çift kültürlü stres farklı bağlamlarda değerlendirilmiştir (Coleman ve Carter, 2007: 110). Katılımcılar, tek bir ırkı seçmeleri konusunda en fazla baskıyı toplumsal düzeyde hissettiklerini, akranlarından ise orta düzeyde baskı, ailelerinden ise düşük düzeyde baskı algıladıklarını bildirmişlerdir. Aynı çalışmada aile ve akran baskısının sosyal anksiyeteye, akran baskısı ve toplumsal baskının ise olumsuz değerlendirilme korkusuyla pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur (Coleman ve Carter, 2007:210). Çift kültürlü stres ele alan niteliksel bir çalışmada, bireylerin akran ve toplumsal düzeyde yaşadığı stres kadar, kendi ailelerinde de ciddi stres deneyimleri yaşayabilecekleri gösterilmiştir (Jackson ve ark., 2013:217). Ayrıca, birçok çalışma kültürleşme bağlamında etnik köken nedeniyle yaşanan ayrımcılığın, bireylerin iyi oluşu için tehlikeli olduğunu ortaya koymaktadır. Etnik kimlik temelli ayrımcılık deneyimi, düşük benlik saygısı (Sladek ve ark., 2020), düşük psikolojik

iyi oluş (Giuliani ve ark., 2018; Jasinskaja-Lahti ve ark., 2006) ve yüksek depresyonla ilişkilendirilmiştir (Ikram ve ark. 2016; Lee, 2005). Kanada’da siyahi bir grupla yapılan bir çalışmada ise, ırk temelli ayrımcılığın dayanıklılık seviyesindeki düşüşle ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Cénat ve ark., 2022).

Dil yeterliliği ile dayanıklılık arasındaki ilişki incelendiğinde, ev sahibi kültürün dilindeki yetkinliğin, bireyin kültürleşme sürecinde önemli bir kaynak olduğu görülmektedir. Çin’deki bir çalışmada, Çince dil becerisinin (akıcılık) öz yeterlik ve psikolojik uyumla pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur (Chen ve ark., 2008). Latin göçmenlerle yapılan bir araştırma, ev sahibi dildeki yetkinliğin kültürleşme stresiyle negatif, anadilindeki yetkinliğinin ise pozitif ilişkili olduğunu göstermiştir (Lueck ve Wilson, 2011). Avusturya’daki bir çalışmada, ev sahibi kültür dilindeki yetkinliğin psikolojik iyi oluşu koruyucu bir faktör olduğu tespit edilmiştir (Doğan ve Strohmeier, 2020). Amerika’daki Asya kökenli göçmenlerle yapılan bir çalışmada ise, iki dilde de yetkin olanların depresyon düzeylerinin, yalnızca İngilizce bilenlere göre daha düşük olduğu bulunmuştur (Leong ve ark., 2013).

Araştırma sonuçları, kültürleşme sürecinde bireyin ev sahibi kültüre uyum sağlama veya iki kültürün beklentilerini dengeleme çabasının, kimlik ve dilde yaşanan stresin dayanıklılık ve iyi oluş üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, kültürel kimlik ve dil yönetimi sürecinde yaşanan güçlükler, kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri olarak ele alınmaktadır. Önceki çalışmalar, bu stresi alana özgü ve genel olarak incelemiştir (Driscoll ve Torres, 2013; Ertanir ve ark., 2024; Nnadi, 2018; Ward ve ark., 2021). Örneğin, iki kültürden bireylerle ilişkilerde veya dil yönetimindeki stres tek bir boyutta ele alınarak genel bir stres puanı oluşturulmuştur (Romero ve Roberts, 2003; Romero ve ark., 2007). Ancak stres deneyimleri ev sahibi ve köken kültür açısından ayrı ayrı değerlendirildiğinde farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır (Coleman ve Carter, 2007). Meksika kökenli göçmenlerle yapılan bir çalışmada, kültürleşme stresi, ev sahibi kültürle ilişkili kültürleşme stresi ve bu dildeki yeterlilik baskısı ile köken kültürle ilişkili kültürleşme stresi ve dil yeterlilik baskısı olarak ayrı ayrı değerlendirilmiş ve iyi oluşla ilişkisi incelenmiştir (Rodriguez ve ark., 2002: 457). Bulgular, İspanyolca yeterlilik

baskısının psikolojik sıkıntı ile pozitif, psikolojik iyi oluş ile negatif ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, İngilizce dil yeterlilik baskısının ve kültürleşme baskısının (ev sahibi kültürden) psikolojik sıkıntı ile pozitif, psikolojik iyi oluş ile negatif ilişkili olduğunu göstermiştir. Köken kültürden algılanan kültürleşme baskısının ise ne psikolojik sıkıntı ne de psikolojik iyi oluş ile anlamlı bir ilişki göstermediği bulunmuştur. Durkee ve Gómez (2022), Siyahi ve Latin gençlerin "Beyaz gibi davranma" suçlamalarına ilişkin algılarının psikolojik sağlıkla ilişkisini incelemiştir. Bu suçlamalar, yüksek kaygı ve depresyon belirtileriyle ilişkilidir. Beyaz kişilerden gelen suçlamalar, köken kimliğinin depresyon azaltıcı etkisiyle bağlantılıyken, iç grup üyelerinden gelen suçlamalar için bu koruyucu etki gözlenmemiştir. Bu tezde, bireyin iki kültürel kimlikle ilişkili yaşadığı stres unsurları, köken kültür ve ev sahibi kültürden kaynaklanan baskı ve ayrımcılık olarak ele alınacaktır. Dil ile ilgili stres faktörleri ise, uluslararası öğrencilerin ev sahibi kültürün dilini öğrenme sürecinde olmaları nedeniyle sadece bu bağlamda değerlendirilecektir. Kültürleşme sürecindeki stres faktörlerinin ayrı ayrı ele alınmasının, hem stresin doğasını hem de dayanıklılıkla olan ilişkisini daha iyi anlamaya katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

2.4.2. Kültürleşmeyle İlişkili Stres Faktörleri ve Çok Kültürlü Kimlik Bütünleşmesi

Bireyin kimlik gelişimi sadece içsel bir süreç değildir. Bireyin benliği içinde bulunduğu bağlam ve bu bağlamın içinde kurduğu günlük etkileşimlerle gelişen bir süreçtir. Bu nedenle çok kültürlü kimlik gelişimini içinde bulunduğu kültürel bağlam çerçevesinde değerlendirmek önemlidir (Arnett, 2015: 63). Çok kültürlü bireyler farklı kültürlerle ilişkilerini dengede tutmaya çalışırken, aşırı bağlılıktan veya kültürel kimlik kaybından kaçınma çabası içindedir. Aksi takdirde, ait oldukları kültürel grup tarafından dışlanma riskiyle karşılaşabilirler (Pyke ve Dang, 2003). Bu baskıya göğüs germek, her iki grup tarafından kabul edilebilecek bir kimlik yapılanmasını gerektirir. Kimlik yönetimi stratejileri, bireylerin bağlama uygun şekilde davranarak bu beklenti ve baskılarla başa çıkmasını sağlayabilir (Bell, 1990). Amerika'da Etiyopyalı yetişkinlerle yapılan bir çalışma, hem köken hem de ev sahibi kültürle kimliklenmenin farklı bağlamlarda nasıl şekillendiğini göstermektedir. Katılımcılar, ulusal grupla fazla özdeşleşmenin ailelerini hayal kırıklığına uğratabileceğini belirtmiş ve kimliklerini ev, okul ve sosyal ağlar gibi

çeşitli sosyal çevrelere göre farklı biçimlerde sunduklarını ifade etmiştir (Kebede, 2017: 2-10). Benzer şekilde, Afrikalı Amerikalı kadınlarla yürütülen bir araştırma, bireylerin geniş topluma uyum sağlamak için konuşma, davranış veya kıyafet seçimlerini ulusal grubun beklentilerine göre uyarladıklarını ortaya koymuştur (Shorter-Gooden, 2004: 418). Kanada'daki Güney Asyalı kadınlar üzerine yapılan bir çalışma, katılımcıların genellikle melez bir kimlik benimsediğini ve iletişim bağlamına göre bu kimliği yeniden şekillendirdiklerini göstermektedir (Malhi ve ark., 2009). Amerikalı-Çinli bireylerle yapılan bir başka çalışmada, "fazla Amerikalı" veya "fazla etnik" algısı nedeniyle yaşanan anlaşmazlıkların kültürel kimlik çatışmalarıyla ilişkili olduğu bulunmuştur (Benet-Martinez ve Haritatos, 2005). Ward ve arkadaşları (2021) ise, Amerika'da yaşayan İspanyolların çift kültürlü stresi (örn., İspanyolca kullanma baskısı, etnik ayrımcılık) ile değişen kimlik stilleri arasındaki bağlantıları gösterir. Bu çalışmalar, bireyin etnik ve ulusal kimlikleriyle ilgili baskılara karşı kimliklerini bağlamsal olarak uyarlayarak yanıt verdiklerini göstermektedir. Bu strateji, bireylerin farklı kültürel gruplarla çatışma yaşamadan ilişki sürdürmelerine olanak tanır.

Araştırmalar, ulusal grup üyeleri tarafından maruz kalınan ayrımcılığın kültürel kimlik ve çok kültürlü kimlik gelişimini etkilediğini göstermektedir (Benet-Martinez ve Haritatos, 2005). Çift kültürlü bireyler, ayrımcılıkla başa çıkmak için ya baskın bir kültürel kimlikle özdeşleşmeyi ya da bağlama bağlı olarak kimlikler arasında geçiş yapmayı tercih etmektedir (Amiot ve ark., 2018; Jack, 2018: 25-34; Qumseya, 2018). Kanada'da yürütülen bir çalışma, ulusal gruptan algılanan ayrımcılığın kültürel kimlik yapılanmalarını nasıl şekillendirdiğini incelemiş ve ayrımcılığın, bağlamlar arasında geçiş yaparak deneyimlenen bölümlendirme kimlik yapılanmasını olumlu yönde yordadığını ortaya koymuştur (Yampolsky ve Amiot, 2016: 91-92). Aynı çalışmada, yüksek ayrımcılığın artan stresle birlikte ikili kimliklerin benlikte bölümlendirilmesiyle ilişkili olduğu, düşük ayrımcılığın ise düşük stres düzeyiyle birlikte ikili kimliklerin benlikte bütünleşmesini desteklediği bulunmuştur. Benzer şekilde, Kanada'ya yeni gelen uluslararası üniversite öğrencileriyle yürütülen boylamsal bir araştırmada, ayrımcılığın hem ilk ölçümlerde hem de zaman içinde kategorizasyon ve bölümlendirme kimlik yapılanmasını artırdığı bulgulanmıştır (Amiot ve ark., 2018: 636-637). Fırat ve Noels'in (2021: 10-11) Kanada'daki üniversite öğrencileri ile yaptığı bir başka çalışma,

ayrımcılığın melez kimlik (bütünleşme yapılanması), değişen kimlik (bölümlendirme yapılanması) ve tek kültürlü kimlik yönelimlerini (kategorizasyon yapılanması) olumlu yönde yordadığını göstermektedir. Aynı çalışmada, algılanan ayrımcılığın değişen kimlik yönelimi kullanımını artırarak psikolojik sıkıntılarda artışa neden olduğu da belirlenmiştir.

Çok kültürlü kimlik stilleri üzerine yapılan çalışmalar, kültürleşmeyle ilişkili stres faktörlerinin kültürel kimlikleri bağlama göre değiştirmek eğilimiyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Jack' in (2018) ABD'de Hispanik üniversite öğrencileriyle yürüttüğü araştırma, değişen kimlik stiline olumsuz algılanan kabul bağlamı ile depresyon arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini ortaya koymuştur. Bağlamı olumsuz algılayan bireylerin, kimlik değiştirme stratejisini daha fazla kullandığı ve bunun yüksek depresyonla ilişkili olduğu bulunmuştur. Çinli Amerikalılarla yapılan boylamsal bir çalışma, ayrımcılığın bir aylık süreçte değişen kimlik stilini pozitif yönde yordadığını göstermiştir (Ward ve ark., 2024). Benzer şekilde, Ertanir ve arkadaşları (2024), kültürel kimlik stilleri ile kültürel stresörler arasındaki karşılıklı ilişkiyi inceleyerek, değişen kimlik stiline negatif kabul bağlamı algısını ve çift kültürlü stresi artırdığı, melez kimlik stiline ise bu stres faktörlerini azalttığını belirlemiştir. Ayrıca, ayrımcılık algısının değişen kimlik stilini olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır.

Bireyin kendi grubundan ayrımcılık algılaması veya kabul görmemesi ile kimlik yönetimi arasındaki ilişkiye dair sınırlı bulgu mevcuttur. Hollanda'da yapılan deneysel bir çalışmada çoğunluğun çift kültürlülüğü onayladığı durumda kültürel kimliklerin daha bütünleştirilebilir algılandığı bulunmuştur (Fleischmann ve Op De Weegh, 2022). Bazı araştırmalar, köken kültüründe reddedilmenin kültürel kimliklenmeyi etkilediğini göstermektedir. Örneğin, bireyin köken kültürü tarafından reddedilmesi, o kültüre bağlılığın zayıflamasıyla ilişkilendirilmiştir (Badea ve ark., 2011). Wiley (2013: 381), Amerika'da Latin kökenli bireylerin etnik grupları tarafından reddedildiğinde, etnik kimlikle özdeşleşmenin azaldığını, Amerikan ve çift kültürlü kimliklenmenin ise arttığını bulgulamıştır. Benzer şekilde, Afrikalı üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışma, kendi grupları tarafından reddedilmenin, Afrikalı Amerikalılarla özdeşleşmeyi olumsuz

etkilediğini göstermiştir (Postmes ve Branscombe, 2002). Bu bulgular, bireyin hem köken kültüründen hem de geniş toplumda yaşadığı olumsuz deneyimlerin, bireyi tek bir kimliği benimsemeye veya bağlama göre kimlik değiştirmeye yönlendirebileceğini ve kültürel kimliklerin bütünleştirilmesini zorlaştırabileceğini düşündürmektedir.

Çok kültürlü bireylerin ev sahibi kültürün dilindeki yetkinliklerinin, kimlik gelişimiyle arasındaki ilişki incelendiğinde, dildeki yetkinliğin kimlik bütünleşmesi üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Kanada'daki Çinli ergenlerle yapılan bir çalışmada, ev sahibi kültürün dilinde yetkin olmanın ev sahibi kültüre daha fazla yönelim göstermekle ilişkili olduğu bulunmuştur (Jia ve ark., 2016). Başka bir çalışmada ise dil zorlukları yaşamayan, kültürler arası çatışma ve bütünleştirilemezlik algısı ile ilişkilendirildiği görülmüştür (Benet-Martinez ve Haritatos, 2005). Bu durum, dil öğrenme sürecindeki zorlukların, kültürel kimliklerin uyumlu bir şekilde birleşmesini zorlaştırdığını göstermektedir.

2.4.3. Çok Kültürlü Kimlik Bütünleşmesi ve İyi Oluş

Farklı kültürel bağlamlara maruz kalmak, bireylerin kimlik gelişiminde önemli bir rol oynar. Çok kültürlü bireyler, hem köken kültürlerine hem de yeni geldikleri kültüre nasıl uyum sağlayacaklarına dair çeşitli stratejiler geliştirirler. Bu süreçte bireyin yalnızca köken kültürüyle ya da yalnızca ev sahibi kültürle bağ kurması bir seçenek olabileceği gibi, her iki kültüre bağlılık geliştirmesi de olası bir yoldur. Genel olarak, araştırma bulguları her iki kültürel kimliğe karşı bir bağlılık geliştirmenin pozitif uyumu destekleyen en uygun seçenek olduğunu göstermektedir (bkz., Nguyen ve Benet-Martínez, 2013). İki kültürel kimlikle de özdeşleşen göçmenlerin kendilerini daha çok evlerinde hissettikleri ve tek bir kimlikle özdeşleşen göçmenlerden daha mutlu oldukları görülmektedir (Fleischmann ve Verkuyten, 2016). Hollanda'da yaşayan göçmenlerle (Türk ve Faslı) yapılan bir çalışmada iki kimlikle yüksek düzeyde özdeşleşen bireylerin iki kimlikle orta ya da düşük düzeyde özdeşleşen ya da sadece tek bir kimlikle özdeşleşen bireylere göre daha yüksek yaşam doyumu, daha düşük depresyon, daha düşük sosyal yalnızlık duygusu ve daha düşük duygusal yalnızlık duygusuna sahip olduğu görülmüştür (Zhang ve ark., 2018: 21-22).

Her ne kadar çok kültürlülük bireyin iyi oluşuna katkı sağlayan bir faktör olarak görülse de, kültürel kimliklerin yönetilme biçimindeki farklılıklar, sonuçları açısından avantajlı veya dezavantajlı bir durum yaratabilmektedir. Bir diğer değişle, bireyin benlik yapısı içindeki kültürel kimlikleri nasıl organize ettiğine bağlı olarak iyi oluşla ilgili sonuçlarda farklılıklar görülebilmektedir. Örneğin, LaFromboise ve arkadaşları (1993), iki kültürle özdeşleşen ve iki kültürde de yetkinlik geliştiren bireylerin tek kültürü öne çıkaran bireylere göre dayanıklılık açısından avantajlı konumuna değinmektedir. Bu bireyler bağlamın taleplerine göre kültürel kimliklerini ve davranışlarını değiştirebilir, böylece iki kültüre de rahatça uyum sağlayabilir. Kültürel kimlikleri bağlama bağlı deneyimlemek, bu görüşün aksine, iyi oluşla negatif ilişki göstererek psikolojik uyum sonuçları açısından sorun ortaya çıkarabilmektedir (örn., Ward, ve ark., 2018). Kültürel kimlikleri bütünleştirmenin ise bireyin uyumlu bir benlik hissine ulaşmasını sağlayarak iyi oluşu desteklediği kabul edilmektedir (Amiot ve ark., 2007). Yapılan çalışmalarda kültürel kimlikleri bütünleştirmek tutarlı olarak dayanıklılık açısından pozitif sonuçlarla ilişki gösterirken (Arias-Valenzuela ve ark., 2019; Yampolsky ve ark., 2016), bölümlendirmenin ve kategorizasyonun dayanıklılık süreci ile olan ilişkisinin çelişkili bulgularla ortaya koyulduğu görülmektedir (Barros ve Albert 2020a; Yampolsky ve ark., 2013; Yampolsky ve ark., 2016). Kültürel kimlikleri bağlama bağlı olarak deneyimleyerek belirli bir kimliği öne çıkarmanın, kimlik çatışması aracılığı ile yaşam doyumunu düşürdüğü ve psikolojik semptomları arttırdığı (Ward ve ark., 2018) veya iyi oluşa katkı sağladığı (Yampolsky ve ark., 2016) yönünde bulgulara ulaşıldığı görülmüştür. Benzer biçimde kültürel kimliklerin sadece birini benlik içinde öne çıkarmak olarak tanımlanan kategorizasyon kimlik yapılanması, bölümlendirme kimlik yapılanmasına benzer şekilde, iyi oluşla pozitif ya da negatif yönde ilişki gösterebilmektedir (Yampolsky ve ark., 2016). Kimlik yönetimi stratejilerinin farklılaşan etkilerini anlamaya yardımcı olmak için çok kültürlü kimlik yapılanmalarını sonuçları açısından ele alan çalışmaların daha ayrıntılı bir şekilde aktarılması yararlı olacaktır. Çok kültürlü kimlik yapılanmaları özelinde kısıtlı çalışma olduğu için, çok kültürlü kimlik bütünleşmesinin dayanıklılık kapsamındaki sonuçlarını anlamada kültürel kimlik yönetimini ele alan benzer yapılara ilişkin sonuçların sunulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle çok kültürlü kimlik yapılanmalarının yanında, çok kültürlü

kimlik stilleri ve çift kültürlü kimlik bütünleşmesine dair sonuçlar da sunulacaktır. Bu kapsamda ilk olarak bütünleşmenin pozitif ve bölümlendirmenin ise negatif sonuçlarla ilişkisini ortaya koyan çalışmalar aktarılacaktır. Ardından ise bölümlendirmenin iyi oluşla pozitif ilişki gösterdiği ya da kategorizasyon için çelişkili bulgular ortaya koyan çalışma sonuçları verilecektir.

Çift kültürlü kimliklerin uyum ve çatışmasını ele alan ÇKKB ‘ ye (Huynh ve ark., 2018) göre uyumlu kimlikler, bireyin iyi oluşunu artırırken, uyumsuz kimlikler olumsuz etkileyebilmektedir (Brook ve ark., 2008; Giuliani ve Tagliabue, 2015). Örneğin, kültürel kimlikleri uyumlu algılaması, yüksek umut, düşük depresyon ve kaygı belirtileriyle zaman içinde ilişkili bulunmuştur (Henriquez ve ark., 2023). Çift kültürlü kimlik, iki dillilik ve sosyal bağlamın etkisini inceleyen bir çalışmada, demografik özellikler, kişilik ve alıcı dil kullanımı ve her iki kültürel grupla özdeşleşme kontrol edildiğinde, psikolojik uyumun yüksek ÇKKB ile pozitif ilişkili olduğu görülmüştür (Chen ve ark., 2008). Benzer bir başka araştırma, 4 hafta sonra bile uyumlu kültürel kimliklerin psikolojik uyumu artırdığını ortaya koymuştur (Chen, Benet-Martinez ve ark., 2013).

Kanada’da yaşayan çift kültürlü göçmenlerle yapılan bir çalışmada, kültürel kimlik yapılanmalarının iyi oluşla ilişkisi yaşam öyküsündeki tutarlılıkla incelenmiştir (Yampolsky ve ark., 2013: 8-10). Çalışmada, bireylerin yaşam öyküsünü tutarlı şekilde anlatmaları, iyi oluşun bir göstergesi olarak kabul edilmiştir. Sonuçlar, kimlikleri bütünleştirmenin anlatı tutarlılığı ile olumlu, bölümlendirmenin ise olumsuz yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Bütünleşme, bölümlendirme ve kategorizasyon kimlik yapılanmaları karşılaştırıldığında ise; kimliklerini bütünleştiren katılımcıların, daha fazla anlatı tutarlılığı bildirdiği ortaya koyulmuştur. Kanada’da yürütülen bir diğer çalışmada ise, bölümlendirmenin stresle pozitif, bütünleşmenin ise negatif yönde korelasyon gösterdiği bulunmuştur (Yampolsky ve Amiot, 2016: 91). Kategorizasyonun stresle olan ilişkisi anlamlı olmamıştır.

Yeni Zelanda ve İsrail’deki çeşitli azınlık gruplarıyla yapılan bir çalışmada çalışma melez ve değişen kimlik stilinin etkilerini ele almıştır (Ward ve ark., 2018: 1413-1420). Sonuçlar, kimlik değiştirme stratejisinin psiko-sosyal işlevselliği olumsuz, kimlikleri bütünleştirmenin (melez kimlik) ise olumlu sonuçlarla ilişkili olduğunu göstermiştir. Çalışma, kültürel kimliklerin bütünleştirilmesinin, hem geleneksel hem de ulusal kültürel kimlikleri bütünleştirme motivasyonu tarafından tetiklendiğini ve bunun kimlik sonuçlarını ve iyi oluşu etkilediğini ortaya koymuştur. Konsolide çift kültürlü kimlik (gurur ve aidiyet) yaşam doyumunu pozitif, çelişkili çift kültürlü kimlik (çatışma ve kafa karışıklığı) ise negatif yönde etkilemektedir. Melez kimlik stilinin konsolide kimlik aracılığıyla yaşam doyumunu artırdığı, değişen kimlik stilinin ise çelişkili kimlik aracılığıyla yaşam doyumunu düşürdüğü ve psikolojik semptomları artırdığı bulunmuştur.

Ertanir ve arkadaşları (2024), düzenledikleri boylamsal bir çalışmayla, değişen kimlik stilinin negatif kabul algısını ve çift kültürlü stresi pozitif yönde, melez kimlik stilinin ise bu stres faktörlerini negatif yönde yordadığını bulmuştur. Ayrıca, ayrımcılık algısının değişen kimlik stilini negatif yönde yordadığı tespit edilmiştir.

Yukarıda aktarılan çalışmalar, tutarlı olarak bütünleştirmenin iyi oluşla pozitif, kimlikleri bölümlendirmenin ise negatif bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir (Chen ve ark., 2008; Chen, Benet-Martínez ve ark., 2013; Yampolsky ve ark., 2013; Yampolsky ve Amiot, 2016; Ward ve ark., 2018). Ancak bazı çalışmalarda, bütünleşmenin iyi oluşla olumlu ilişkisinin yanı sıra, bölümlendirme ve kategorizasyon kimlik yapılanmalarının iyi oluşla çelişkili ilişkiler sunduğu gözlemlenmiştir. Örneğin, Malezya’daki üniversitelerde çok kültürlü öğretmenlerle yapılan bir çalışmada, iyi oluşun kategorizasyon kimlik yapılanması tarafından negatif, bölümlendirme ve bütünleşme kimlik yapılanmaları tarafından ise pozitif olarak yordandığı bulunmuştur (Balakrishnan ve ark., 2020: 500).

Kanada’da çeşitli ulusal, etnik, dini ve dilsel geçmişe sahip bireylerle yürütülen bir araştırmada, kimlik yapılanmaları ve iyi oluş arasındaki ilişkiler incelenmiştir (Yampolsky ve ark., 2016: 175-179). Araştırmanın sonuçlarına göre, bölümlendirme iyi oluş göstergeleri ile anlamlı bir korelasyon göstermemiş, ancak bütünleşme pozitif duygulanım, canlılık (vitality), benlik saygısı ve kişisel gelişim ile pozitif ilişkili bulunmuştur. Kategorizasyon ise yaşam doyumu ile pozitif korelasyon göstermiştir. Çalışmanın diğer bir grup sonuçlarında ise, kategorizasyon çevresel kontrol ve kişisel gelişim ile negatif, negatif duygulanım ile pozitif korelasyon göstermiştir. Bölümlendirme negatif duygulanımla olumlu, pozitif duygulanım ve kişisel gelişimle ise olumsuz ilişki göstermiştir. Bütünleşme ise, pozitif duygulanım, yaşam doyumu, mutluluk, çevresel kontrol, kişisel gelişim ve kişilerarası iyi oluşla pozitif, olumsuz duygulanımla ise negatif ilişki göstermiştir. Regresyon analizi ise bütünleşme kimlik yapılanmasının, pozitif duygulanım, yaşam doyumu, mutluluk, çevresel kontrol, kişisel gelişim ve kişilerarası iyi oluşu pozitif; negatif duygulanımı ise negatif yordadığını ortaya koymuştur. Bölümlendirme kimlik yapılanmasının negatif duygulanımı pozitif; kişisel gelişimi, çevresel kontrol (marjinal düzeyde) ve mutluluğu (marjinal düzeyde) ise negatif şekilde yordadığı görülmüştür. Kategorizasyon ise sadece kişisel gelişimi negatif yönde ve marjinal düzeyde yordamıştır.

Kanada’da yaşayan, çoğunluğu Kanada dışında doğmuş (Asya, Avrupa, Latin Amerika, Afrika ve Orta Doğu gibi) çift kültürlü bireylerle yapılan iki çalışmada, iyi oluş ve kötü oluş (ill-being) olmak üzere iki faktörde toplanan çeşitli iyi oluş göstergeleri (olumlu ve olumsuz duygular, stres, benlik saygısı, canlılık, başkalarıyla olumlu ilişkiler) incelenmiştir (Arias-Valenzuela ve ark., 2019: 975-986). İlk çalışmada, bölümlendirmenin ve etnik grup kategorizasyonunun kötü oluşla; bütünleşmenin ve etnik ve ulusal grup kategorizasyonunun ise iyi oluşla pozitif korelasyon gösterdiği bulunmuştur. Bütünleşme iyi oluşu, bölümlendirme ise kötü oluşu hem doğrudan hem de dolaylı olarak (çatışma yönetimi stratejileri aracılığı ile) pozitif olarak yordamıştır. İkinci çalışmada ise iyi oluşun, özgünlük ve öz şefkatin dâhil edildiği analizde, sadece bölümlendirme ile negatif, bütünleşme ile pozitif ilişki gösterdiği görülmüştür. Bütünleşme, iyi oluşu hem doğrudan hem de dolaylı olarak (çatışma yönetimi stratejileri aracılığı ile) pozitif bir şekilde yordamıştır.

Dubai'deki uluslararası bir üniversitede öğrenim gören göçmen gençlerle yapılan bir çalışmada, çok kültürlü kimlik yapılanmaları, öz-yeterlik, benlik tutarlılığı ve iyi oluş arasındaki ilişkiler incelenmiştir (Mosanya ve Kwiatkowska, 2023). Bütünleşme, öz-yeterlik, benlik tutarlılığı ve iyi oluşla pozitif ilişkili bulunurken, kategorizasyonun benlik tutarlılığı ile ve bölümlendirmenin ise benlik tutarlılığı ve iyi oluşla negatif ilişkili bulunmuştur. Ayrıca, bütünleşme ve iyi oluş arasındaki pozitif ilişkiye öz-yeterlik ve benlik tutarlılığı aracılık ederken, bölümlendirme ile iyi oluş arasındaki negatif ilişkiye ise düşük benlik tutarlılığı aracılık etmiştir. Kategorizasyon, artan benlik tutarlılığı ile iyi oluştaki artışla ilişki gösterirken, bu aracı modelde doğrudan iyi oluşu negatif bir şekilde yordadığı da saptanmıştır.

Lüksemburg'da yaşayan Portekizli göçmenlerle yapılan bir çalışmada, çift kültürlü kimlik yönetimi ve iyi oluş ilişkisi ele alınmıştır (Barros ve Albert, 2020a: 296-299). Çalışmada çatışma, uyum, çerçeve değiştirme boyutlarına göre dört farklı kimlik türü belirlenmiştir. Bunlar, harmanlanmış çift kültürlü kimlik (uyumlu kimlik yöneliminde yüksek, diğer boyutlarda düşük), değişen çift kültürlü kimlik (uyum ve çerçeve değiştirmede yüksek, çelişkili kimlikte düşük), ayrılmış çift kültürlü kimlik (uyumda düşük, çerçeve değiştirmede düşük, çelişkili kimlikte yüksek) ve kararsız çift kültürlü kimlik (her boyutta ortalamanın üzeri) olarak adlandırılır. Kimlik türleri, uyum sonuçlarına göre karşılaştırıldığında; değişen kimlik ve harmanlanmış kimlik olumlu sonuçlarla, ayrılmış kimlik ise en düşük uyumla ilişkilidir. Kararsız kimlik ise bu üç kimlik arasında uyum açısından ortada yer almaktadır.

Ward ve arkadaşlarının (2021: 278-279) Amerika'da Hispanik üniversite öğrencileriyle düzenledikleri çalışmada, kimlik stratejilerinin negatif ve pozitif psiko-sosyal uyum göstergelerine etkileri incelenmiştir. Çalışma, birden fazla kültürel kimlik ögesini harmanlamanın (melez kimlik stili) bireylerde içselleştirme (endişe ve depresyon) ve dışsallaştırma (sosyal saldırganlık ve kural çiğneme) semptomlarını negatif yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Koşullara bağlı olarak değişen kimlikler ise kültürel stresin

dışsallaştırma semptomları üzerindeki etkisini azaltmakta; değişen kimlik stilinin düşük olduğu durumlarda dışsallaştırma davranışlarında artış görülmektedir.

Çalışma bulguları hep birlikte değerlendirildiğinde; çok kültürlü kimliklerin bütünleşmesi sürecinde, bireyin kimliklerini kategorize ederek tek bir kimliği öne çıkarmasından ziyade, her iki kimliğe benlikte eşit değer vererek yapılandırması anlamına gelen bölümlendirme ve bütünleşme yapılandırmalarının bireyin psikolojik iyi oluşu açısından daha işlevsel olduğu görülmektedir. Bütünleşme iyi oluşu artıran bir psikolojik kaynak olarak belirirken, kültürel kimliklerin bölümlendirilmesi ya da kategorizasyonu, her uyum göstergesi üzerinde işlevsel olmayabilmektedir (Yampolsky ve ark., 2016).

2.4.4. Çok Kültürlü Kimlik Bütünleşmesinin Dayanıklılık Sürecindeki Rolü

Bütünleşme ya da çift kültürlülük birey için önemli bir psikolojik kaynak sağlayarak dayanıklılığı artırır. Çin’de üniversite öğrenimi gören Hong Kong’lu bütünleşme stratejisini seçen öğrencilerin, diğer stratejilere yönelen öğrencilere göre daha fazla psikolojik büyüme (psychological growth) bildirdiği ve bütünleşmenin dayanıklılığı artırarak psikolojik büyümeye pozitif katkı sağladığı görülmüştür (Yu ve ark., 2017). Avustralya’da göçmen ve mülteci kökenli lise öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, sosyal ilişki (sosyal destek, okul bağlılığı, kültürleşme) ve manevi iyi oluş arasında dayanıklılığın aracı rolü sınanmıştır (Khawaja ve ark., 2017). Çalışmanın kültürleşmeyle ilgili bulguları, dayanıklılığın iyi oluşu artırmada aracı bir rolü olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin yeni ve köken kültürünü bütünleştirmesi temelinde ölçülen kültürleşme düzeyinin arttıkça dayanıklılığının da arttığı ve iyi oluşlarının yükseldiği görülmüştür. Kültürleşme yönelimleri ve ruh sağlığı arasındaki ilişkide dayanıklılığın aracı rolünü inceleyen başka bir çalışma, altı farklı ülkede (Avustralya, Kanada, Çin, Yeni Zelanda, Güney Afrika ve İngiltere) göçmen (iç ve dış göç) ergenlerle yürütülmüştür (Wu ve ark., 2018). Çalışmada, bütünleşme stratejisini seçenler referans grup olarak belirlenmiş ve diğer stratejileri seçen (ayrılma, asimilasyon ve marjinalleşme) göçmenlerle kıyaslanmıştır. Sonuçlar, bütünleşme yönelimini seçenlerle karşılaştırıldığında asimilasyon yönelimini benimseyenlerin daha düşük dayanıklılık göstererek daha düşük ruh sağlığı deneyimleme olasılığının arttığını göstermiştir (Wu ve ark., 2018: 66-68).

Geniş çaplı bir meta-analiz çalışmasında, çift kültürlülük ile psikolojik ve sosyal uyum arasında pozitif ve güçlü bir ilişki olduğu ortaya konmuştur (Nguyen ve Benet-Martínez, 2013).

Kültürleşme yöneliminin dayanıklılığa katkı sağlayan önemli bir psikolojik kaynak olduğuna dair ampirik ve meta-analitik kanıtlar olmasına rağmen, çift kültürlülüğün deneyimlenmesindeki farklılıkların dayanıklılık açısından sonuçları henüz bilinmemektedir. Göçmen kökenli üniversite ve lise düzeyindeki öğrencilerde çift kültürlülüğün iyi oluş üzerindeki etkisini dayanıklılığın aracı olduğu gibi, uluslararası öğrencilerde de psikolojik uyuma giden yolda dayanıklılığın aracı rolü beklenebilir. Dayanıklılık, kuramsal olarak bireyin olumlu sonuçlara ulaşmasının bir yolu olarak tarif edilmektedir (Ungar ve Theron, 2020: 444). Dolayısıyla, kültürel kimlik yönetiminde dayanıklılık sürecini başarılı geçiren kişilerin daha başarılı uyum özellikleri göstereceği varsayımı sınanmaya değerdir.

Kültürel kimliklerin bütünleştirilmesi, iyi oluş üzerinde tutarlı bir pozitif etki yaratmaktadır (Ward ve ark., 2018; Yampolsky ve ark., 2016). Birden fazla kültürle sosyalleşme ve bu kültürleri içselleştirme, bu kültürlerin dili, değerleri, davranış ve normlarında yetkinlik gerektirir (LaFromboise ve ark., 1993). Çift kültürlü bireyler, ilişkili oldukları iki kültüre dair de kaynaklara sahiptir. Kültürel kimliklerini uyumlu bir şekilde birleştirenler, kültürleşme sürecindeki dayanıklılıklarını daha etkili kullanarak psikolojik uyumlarını artırabilirler.

Kültürel kimlikleri bölümlendirme, iyi oluş üzerinde çelişkili etkiler oluşturur; bu kimlik yapısı, iyi oluşu olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilir (Balakrishnan ve ark., 2020; Yampolsky ve ark., 2016). Bölümlendirme, dayanıklılığı artırarak iyi oluşa farklı yollarla etki edebilir. Çift kültürlü kimlik, bireylerin bağlama göre kimliklerini değiştirme yeteneği sayesinde dayanıklılık kaynağı olabilir (LaFromboise ve ark., 1993). Niteliksel çalışmalarda bölümlendirmenin, bireyin farklı bağlamlara uyumunu arttırdığı görülmektedir. Örneğin Filistinli gençlerin katılımıyla yapılan bir çalışmada, kimliklerini

bağlama göre değiştirmeleri, çoğunluk kültürüne katılımı ve etnik köken desteğini korumayı sağlamıştır (Qumseya, 2018). Ayrıca, Amerika’da Hispanik üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, kültürel kimliklerin bütünleştirilmesi, psikolojik stres ve dışsallaştırma semptomlarını azaltmıştır (Ward ve ark., 2021).

Kültürel kimlikleri bağlamın taleplerine göre değiştirmek, bireyin sosyal bağlamda hareketini ve kaynaklarını kolaylaştırabilir (LaFromboise ve ark., 1993). Bu bağlamda, bölümlendirme kimlik yapılanması, farklı kültürel bağlamlara katılarak sosyal kaynakları arttırabilir. Dolayısıyla bölümlendirmenin sosyal dayanıklılık aracılığı ile psikolojik uyumu iyileştirebileceği düşünülebilir. Öte yandan, önceki araştırmalar bölümlendirmenin bireysel dayanıklılık kaynaklarından biri olan olumlu benlik hissini zayıflatarak psikolojik iyi oluşu olumsuz etkileyebileceğini göstermiştir (Ward ve ark., 2018). Bu durumda, bölümlendirmenin iyi oluş üzerindeki olumsuz etkisi, psikolojik dayanıklılığın düşmesiyle açıklanabilir.

Kategorizasyon kimlik yapılanmasına dair bulgular, da bölümlendirme kimlik yapılanmasındaki gibi çelişkili sonuçlar göstermektedir: İyi oluş üzerindeki etkisi olumlu, olumsuz ya da anlamlılık düzeyine ulaşamayabilmektedir (Balakrishnan ve ark., 2020; Yampolsky ve ark., 2016). Tek kültürle özdeşleşme, bireyin kendi kültürüyle ya da yeni geldiği kültürle özdeşleşmesi şeklinde olabilir (Arias-Valenzuela ve ark., 2019). Uluslararası öğrencilerde kültürel kimlik gelişimi, köken kültür terk edilmeden yeni kültürün benliğe eklenmesi şeklinde gerçekleşir (Amiot ve ark., 2018). Dolayısıyla, bu grupta kategorizasyon eski kimliği ön planda tutma olarak düşünülebilir. Araştırmalarda, sadece etnik kimliğe yönelenlerin (ayrılma) sosyal uyum açısından en düşük sonuçlar gösterdiği, ancak psikolojik ve akademik uyum açısından farklılaşma olmadığı gözlenmiştir (Cemalcılar ve Falbo, 2008). Uluslararası öğrencilerle yapılan bir başka çalışmada, etnik kimlikle özdeşleşmenin psikolojik sıkıntıları azalttığı, ev sahibi kimlikle özdeşleşmenin ise sosyokültürel uyumu arttırdığı bulunmuştur (Ward ve Kennedy, 1994). Kanada’da yaşayan ve çoğunluğu Kanada dışında doğan çift kültürlü bireylerle yapılan bir başka çalışmada, etnik grup kategorizasyonunun hem olumsuz duygu ve stresten oluşan kötü oluşla hem de olumlu duygular, benlik saygısı, canlılık ve başkalarıyla

olumlu ilişkilerden oluşan iyi oluşla pozitif bir korelasyon gösterdiği görülmüştür (Arias-Valenzuela ve ark., 2019: 975-986). Çalışmada, iyi oluş kategorisinin dayanıklılıkla ilişkili psikolojik kaynaklara benzer faktörlerden oluştuğu görülmektedir (bkz., Ershadi ve ark., 2022).

Bu bulgulara göre, kategorizasyonun iyi oluşa katkısı, psikolojik dayanıklılıkla ilişkilidir. Ancak, kategorizasyonun olumsuz etkileri sosyal uyumla bağlantılı olabilir. Uluslararası öğrencilerde yalnızca kendi kültürüne yönelerek ayrılma stratejisini seçmek, sosyo-kültürel uyumu düşürürken (Cemalcılar ve Falbo, 2008), yeni kültürü benimsemek bu uyumu artırmaktadır (Ward ve Kennedy, 1994). Bu bağlamda, kategorizasyon kimlik yapılanması bireysel dayanıklılığı artırarak psikolojik uyumu desteklerken, sosyal kaynakları sınırlayarak uyumu zayıflatır.

2.5. Çok Kültürlü Bir Grup Olarak Uluslararası Öğrenciler

Önceki bölümlerde vurgulandığı üzere, Berry (1997), isteyerek göç sürecine katılan ve istedikleri takdirde geri dönebilen bireyler olarak uluslararası öğrencileri göçmenlerin bir alt grubu olarak sınıflandırmaktadır. OECD'ye (2024) göre uluslararası öğrenciler, eğitimlerini başka bir ülkede tamamlamış ve eğitim gördükleri ülkenin vatandaşı olmayan yabancı öğrencilerdir. Uluslararası öğrencilerin bilinmeyen bir kültüre girmesi, kültürleşme sürecini kaçınılmaz kılmaktadır (Berry, 1997). Bu öğrenciler, çok kültürlü gruplarda yer alarak kültürleşme deneyimi yaşamaktadır (Nguyen ve Benet-Martínez, 2010). Çoğu çok kültürlülük çalışması göçmen ve mülteci gruplarına odaklanırken, uluslararası öğrencilerin deneyimlerine yönelik araştırmalar sınırlıdır (Amiot ve ark., 2018; Peng ve Patterson, 2021). Özellikle çok kültürlü bireylerin farklı kültürel bağlılıklarını yönetmesindeki gelişimsel dönemler (Arias-Valenzuela ve ark., 2019) ve kuşaklar arası farklılıklar (Ward ve ark., 2018), kültürleşme ve uyum süreçlerinin daha karmaşık olabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda kültürleşme süreci, farklı kültürlerin etkileşimini anlamak için sosyal psikolojik bir bakış açısını gerektirirken, aynı zamanda zamanla gelişen doğası nedeniyle gelişimsel bir bakış açısını da zorunlu kılmaktadır (Schwartz ve ark., 2020). Uluslararası öğrencilerin göç deneyimini ve kültürleşme

sürecini anlayabilmek için içinde bulundukları gelişimsel dönemin özelliklerini de bilmek önemlidir. Uluslararası öğrenciler, çoğunlukla, yetişkinliğe geçiş yaptıkları bir dönemde bir diğer ülkeye göç deneyimini yaşar. Bu nedenle (Sgaramella ve ark., 2024). Bu nedenle, bu bölümde uluslararası öğrencilik gelişimsel bir evre kapsamında devamında ise kültürleşme bağlamı açısından değerlendirilmiştir.

2.5.1. Uluslararası Üniversite Öğrencilerinin Gelişimsel Görevleri

Dayanıklılık ve çok kültürlü kimlik gelişimi arasındaki bağlantıyı incelemek için önemli bağlamlardan biri uluslararası öğrencilik deneyimidir. Üniversite yılları, bireylerin kimliklerini keşfettikleri ve inşa ettikleri kritik bir dönemdir (Arnett, 2007). Bu nedenle uluslararası öğrenciler, kimlik meselelerinin hala gündemde olduğu ve yetişkinliğe geçişle ilişkilendirilen bir yaşam evresine denk gelmektedir. Üniversite yılları, ergenlik ve yetişkinlik arasında yer alan *beliren yetişkinlik* dönemiyle örtüşür. Yaklaşık 18-29 yaş aralığını kapsayan bu dönem, bireylerin iş ve aile gibi düzenli bir yaşama adım atmadan önce kimlik, ilişkiler ve kariyer seçeneklerinin değerlendirildiği yoğun bir keşif sürecidir (Arnett, 2000, 2007). Bu süreçte gençler, evlilik, çocuk sahibi olma ve mesleki yönelim gibi daha kalıcı yaşam kararları öncesinde, kim olduklarına ve ne istediklerine odaklanmaktadır.

Ergenlik süreci boyunca ve sonrasında bireylerin gelişim gösterdiği kimlik alanlarından biri etnik kimlik gelişimidir. Bireyin kendi köken kültürüyle ilişkili olarak tutarlı bir kimlik hissine ulaşması yaşa bağlı olarak gelişmekte ve ergenlik boyunca ve yetişkinlikte keşif süreci devam edebilmektedir. Yip ve arkadaşları (2006), ergenlik, üniversite çağı ve yetişkinlikte kimlik gelişimini incelemiş ve yaşla birlikte kimlik keşfinin ve kültürel kimliğe bağlılığın geliştiğini ortaya koymuştur. Aynı zamanda kimlik keşfini başarmış kişilerin tutarlı bir kimlik hissine ulaşamamış kişilerden daha düşük depresyon düzeyleri bildirdikleri de bulunmuştur. Yetişkinliğe geçiş sürecinde istikrarlı ve bütünleşmiş bir kimlik hissine sahip olmak iyi oluşa ve yaşam doyumuna katkı sağlamaktadır (Karaş ve ark., 2015). Ayrıca, başarılı bir kimlik hissine sahip olmanın kültürel geçiş döneminde de düşük depresyonla ilişkili olduğu bulunmuştur (Meca ve ark., 2019). Fakat yine de

üniversite yılları halen kimlik keşfinin devam ettiği bir süreçtir. Bu süreçte halihazırda kimlikle ilgili alınan kararlar gözden geçirilebilmekte ve yeni alternatifler değerlendirilebilmektedir (Crocetti ve ark., 2008).

Göç bağlamında, yalnızca yaşa bağlı gelişimsel kimlik meseleleri değil, aynı zamanda kültürleşme sürecinden kaynaklanan kültürel kimlik meseleleri de önem kazanmaktadır (Amiot ve ark., 2018). Uluslararası öğrenciler, bir yandan yaşa bağlı gelişimsel hedeflere ulaşmaya çalışırken, diğer yandan köken kültürleri ile ev sahibi kültürün taleplerini yönetmek durumundadır. Çok kültürlü kimlik, bireyin kendi köken kimliğinin yanı sıra en az bir başka kültürel kimliğe –genellikle yeni gelinen ülkenin ulusal kimliğine– bağlanma duygusunu içerir. Bu bağlamda, uluslararası öğrencilerin yeni ülkeye uyum sürecinde kültürel kimliklerinde değişim yaşayarak çok kültürlü kimlik geliştirmeleri mümkündür (Ai, 2015; Amiot ve ark., 2018; Simonis, 2012).

Uluslararası öğrenciler, köken kültürleri ve göç ettikleri ulusal kültürün kimliği arasında bir denge kurmaya çalışırken, kültürel kimlikleri de kültürleşme sürecinin etkisiyle değişmektedir (Simonis, 2012). Yurt dışında eğitim gören öğrenciler, yalnızca kendi ülkelerinin kültürel kimliklerini sürdürmekle veya aynı kültürel geçmişe sahip bireylerle sosyal ilişkilerini devam ettirmekle kalmaz; aynı zamanda daha çeşitli ve karmaşık bir kimlik ile buna bağlı sosyal ilişki ağları geliştirirler (Gomes ve ark., 2014: 13). Araştırmalar, uluslararası öğrencilerin yeni geldikleri ülkenin ulusal kimliğiyle özdeşleştiklerini ve köken kimliklerine bu yeni kimliği dâhil ederek çok kültürlü bir kimlik geliştirdiğini göstermektedir. Bunun yanı sıra, bazı öğrenciler kimliklerini daha küresel bağlamda tanımlamaktadır (Ai, 2015; Pho, 2022: 243-255; Roy ve Al Harthy, 2022; Waßmuth ve Edinger-Schons, 2018). Bu açılardan bakıldığında, uluslararası üniversite öğrencilerinin gelişim süreci göç deneyimiyle birlikte daha karmaşık bir hale gelmektedir. Bu öğrenciler, ev sahibi kültür ve köken kültürün beklentilerini karşılamaya çalışırken, aynı zamanda kim olduklarına da karar verme sürecindedir. Yani yalnızca sosyal çevrenin beklentilerini yönetmekle kalmaz, aynı zamanda bu baskılar altında kendi kimliklerini inşa etmeye çalışırlar. Bir anlamda, Arnett'in (2000, 2007) tanımladığı arada

kalmışlık hissini, kültürel ve gelişimsel bağlamların kesişiminde çifte arada kalmışlık olarak deneyimlerler.

Bireylerin ekolojik çevresinin sunduğu kaynakları bireysel ve sosyal düzeylerde ele alan dayanıklılık bakış açısı, uluslararası öğrencilerin çok katmanlı gelişimsel görevlerini anlamaya yardımcı olabilir (Ungar, 2008). Uluslararası öğrencilerin, kültürel gruplara bağlı olarak kim olduğuna dair açık ve net bir görüşe sahip olması, kimliklerine dair daha tutarlı bir algı geliştirmelerini sağlayarak iyi oluşlarını sürdürmelerinde önemli bir rol oynayabilir (Usborne ve De La Sablonnière, 2014). Öte yandan, kültürel kimliklerle ilişkili çatışmaların çözülmemesi, tutarlı bir kimlik hissine ulaşmayı zorlaştırarak iyi oluşu olumsuz etkileyebilir (Rahim ve ark., 2021). Dayanıklılık bakış açısı, gelişimsel görevlerdeki başarının zaman içinde diğer gelişimsel görevlerdeki başarılarla ilişkili olduğunu öne sürmektedir (Masten, 2021). Bu bağlamda, kültürleşen birey için gelişimsel bir görev olan farklı kültürel bağlamlardaki beklenti ve davranışları başarılı bir şekilde yönetmek ve benlik içinde bu kimlikleri uyumlu bir şekilde bütünleştirmek, bir diğer gelişimsel görev olan iyi oluş için önemli bir kaynak oluşturabilir.

2.5.2. Uluslararası Öğrencilerde Çok Kültürlü Kimlik

Uluslararası öğrenciler, yeni geldikleri kültürde, hem köken kültürleri hem de ev sahibi ülkenin kültürü olmak üzere en az iki kültürel kimlikle karşı karşıya kalmaktadır (Amiot ve ark., 2018). Bu bağlamda, öğrenciler yalnızca köken kültürlerine dayalı tekli bir kimliği sürdürmekle kalmaz (Waßmuth ve Edinger-Schons, 2018- 65-66), aynı zamanda yeni kültürel kimlik unsurlarını da benliklerine dâhil ederler. Geçici süreliğine de olsa yaşadıkları göç deneyimi, uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülkenin kültürel kimliğini benimsemesine olanak tanır ve onları, diğer çok kültürlü gruplara benzer biçimde çeşitli stratejilerle kültürel kimliklerini yönetmeye yönlendirir (Amiot ve ark., 2018; Simonis, 2012).

Geçici göçmenlerin yeni bir kültüre giriş yapmasının kültürel kimlikleri üzerindeki etkisini ele alan kuramsal bakış açıları ve görgül çalışmalar, misafir göçmenlerin de kalıcı göçmenler gibi kültürel kimliklerinde değişim yaşanabileceğini ortaya koymaktadır (Kohonen, 2008; Sussman, 2002a; Sussman, 2002b). Yer değişikliği, misafir göçmenlerde köken kültüre olan bağlılığın sürdürülmesi (bu bağın güçlenmesi ya da zayıflaması) veya ev sahibi kültüre bağlılık geliştirilmesi şeklinde kültürel kimliğin içeriğini değiştirebilmektedir (Sussman, 2002a).

Sussman (2002a), geçici bir süreyle başka bir ülkeye göç eden öğrencilerin veya çalışanların kültürel kimliklerinde yaşadıkları değişimi ve bu değişimin memlekete geri dönüş sürecindeki uyumu nasıl etkilediğini kuramsal bir çerçevede ele almaktadır. Bu çerçevede, kültürel kimlik değişimi iki biçimde incelenmiştir (Sussman, 2002a: 6-7). İlk durumda birey, köken kültürüyle eskisi kadar uyumlu hissetmeyerek; örneğin kendini daha az Amerikalı, Çinli ya da Brezilyalı gibi algılayabilir. İkinci durumda ise ev sahibi kültürün değer ve normları büyük ölçüde benimsenir ve birey, yeni kültürel kimliğine bağlı olarak davranışlarını şekillendirir. Başka bir ifadeyle, göçmenlerdeki kimlik değişimi, köken kültüre yabancılaşmanın artması veya ev sahibi kültürel kimliğe bağlılığın güçlenmesi şeklinde deneyimlenebilmektedir (Sussman, 2002b: 404).

Finlandiyalı gurbetçilerin kültürel kimlik değişimine odaklanan niteliksel bir çalışma, uzun süre yurt dışında çalıştıktan sonra (İskandinav ülkeleri hariç) son iki yıl içinde memleketlerine dönen bireylerle yapılan görüşmelerin sonuçlarını içermektedir (Kohonen, 2008: 324-327). Çalışma, birden fazla kültürel kimliğin aynı anda deneyimlenebileceğini ve kimliklerin değişime açık olduğunu ortaya koymaktadır. Bulgulara göre katılımcılar, kültürel kimliğini değiştirenler (yeni kültürel bağlama kolayca uyum sağlayanlar), kültürel kimliği değiştirmeyenler (kültürel kimliklerinde çok az değişim yaşayanlar) ve dengeli kimlikler (iki kimliği de benimseyenler) olmak üzere üç grupta sınıflandırılmıştır. Bu çalışmada dengeli kimlikler, kültürleşme kuramında (Berry, 1997) adı geçen bütünleşmiş ya da çift kültürlü kimlik kavramıyla örtüşmektedir; yani hem köken kültüre hem de ev sahibi kültüre bağlılığın eş zamanlı olarak sürdürüldüğü bir kimlik yapılanmasını ifade etmektedir. Dolayısıyla, misafir göçmenler

geçici süreliğine yer değiştirmiş olsalar da, bu süreçte yeni kültüre bağlanabilmekte ve hem köken kültürlerine hem de yeni kültürel kimliklerine karşı aynı anda bağlılık geliştirebilmektedir.

Memleketlerinden farklı bir ülkede öğrenim gören uluslararası öğrencilerle yapılan çalışmalar, bu grupta çift kültürlü kimlik gelişiminin kanıtlarını ortaya koymuştur. İlk çalışma, en az bir yıl Amerika'da yaşamış ve ülkelerine geri dönmüş öğrencilerle niteliksel yöntem kullanılarak gerçekleştirilmiştir (Simonis, 2012: 49-50). Çalışmanın bulguları, farklı kültürlerin etkisi altındaki bu öğrencilerin çift kültürlü kimlik gelişiminin bir seçimden ziyade, bilinçli ya da bilinçsiz şekilde gelişen ve bazen sadece köken kültüre geri dönüldüğünde anlaşılabilen bir değişim süreci olduğunu göstermiştir. Çalışmanın katılımcıları, yurtdışında yaşadıkları süre zarfında ya ulusal kültürden ayrılarak kendi etnik kimliklerini sürdürmeye çalıştıklarını, ya da ulusal kültürle bütünleşmeye çaba gösterdiklerini ifade etmişlerdir; ancak nihayetinde kültürel kimliklerinde bir değişim olduğunu kabul etmektedirler. Çalışmada, uluslararası öğrencilerin çift kültürlü deneyimlerini çoğunlukla kafa karışıklığı ile ifade ettikleri gözlemlenmiştir (Simonis, 2012: 36-37). İki kültürlü kimlik, bir taraftan daha önce geliştirdikleri grup üyeliğinin kısmi kaybı, diğer taraftan ise yeni kültürün kimliğine karşı gelişen bağlılıkla yeni bir kazanç olarak görülmektedir. Örneğin, Alman kökenli bir öğrenci Almanya'ya gittiğinde Amerika'daki yaşantısını, Amerika'ya gittiğinde ise Almanya'daki yaşantısını özlediğini ve her iki ülkede de tam anlamıyla o kültüre ait hissetmediğini belirtmektedir. Ancak, seçim yapabilme ve deneyimledikleri birden fazla kültüre sahip olmanın herkesin ulaşamayacağı bir fırsat olarak değerlendirilmesi gerektiğini de ifade etmektedirler.

İkinci çalışma, Amerika'daki lisans düzeyindeki Çinli öğrenciler ile yürütülmüştür (Tian ve McCafferty, 2021). Bu çalışmada doğrudan çift kültürlülük ölçülmemiş, ancak çift kültürlü kimlik katılımcıların dil kullanımları ile ilişkilendirilmiştir. Çalışmanın verileri iki zamanda gerçekleştirilen görüşmelerle toplanmıştır. Görüşmelerde, katılımcılara dil ve mimik farkındalıkları ile benlikteki muhtemel değişim arasındaki ilişkiye dair sorular yöneltilmiştir. Çalışmanın sonuçları, katılımcıların kültüre özgü dil ve mimik kullanımlarının çift kültürlü kimlikleri ile ilişkili olabileceğini göstermektedir (Tian ve

McCafferty, 2021: 119-130). Örneğin, çalışmanın dört katılımcısından biri, Çin kültüründe bireylerden alçakgönüllü olmaları, duygularını kontrol etmeleri ve dikkat çekmemeleri beklendiğini, buna karşın Amerikalıların ise duygularını ifade etmekten ve dikkati üzerlerine çekmekten çekinmediklerini belirtmektedir. Buna karşın her iki kültüre özgü mimikleri de kullandığını belirtmiştir. Bu katılımcı, Çince konuşurken Amerikalı tarzda konuşma özelliklerini sergilediğinde utandığını ve benliğiyle örtüşmeyen bir benlik sunumundan rahatsız olduğunu ifade etmektedir. Görüşme sırasındaki video kayıtları incelendiğinde ise, Çin kültürü hakkında yapılan konuşmalar sırasında katılımcının açıklamalarının daha az olduğu, daha kapalı ve küçük mimikler kullandığı, Amerikan kültürü ile ilgili konularda ise daha açık mimik hareketleri sergilediği gözlenmiştir. Bu katılımcının her iki kültüre ait dil özelliklerini de kullanıyor olması, iki dil öğrenimiyle ilişkilendirilen çok kültürlü kimliğine atfedilmiştir. Diğer katılımcılar da Çin ve Amerika kültürleri arasındaki mimik farklılıklarını algıladıklarını belirtmelerine rağmen, henüz konuşmalarında bu mimikleri kullanamadıklarını da vurgulamaktadırlar.

Amerika’da yapılan bir diğer çalışma, bir grup uluslararası lisans öğrencisi ile yürütülmüştür. Çalışmada niteliksel yöntemler kullanılarak öğrencilerin kültürel kimlik yapıları incelenmiştir. Katılımcıların belirttiklerine göre, Amerika’da kalınan süre boyunca Amerika kültürü hakkında çok şey öğrenilmiş ve bu yeni kültür, öğrencilerin algılarına ve günlük pratiklerine yansarak kültürel kimliklerini değiştirmiştir (Roy ve Al Harthy, 2022: 130-136). Örneğin, Müslüman bir öğrenci kendi kültüründe kız ya da erkek arkadaşın kabul görmemesine rağmen Amerika’da kız arkadaşı olduğunu ifade etmektedir. Diğer bir Müslüman öğrenci ise giyim tarzının değiştiğini belirtmektedir (Roy ve Al Harthy, 2022: 136).

Avusturalya’daki lisans ve lisansüstü uluslararası öğrencilerle odak grup oluşturularak yürütülen niteliksel bir çalışma, öğrencilerin kimlik temelinde oluşturdukları sosyal ağlara odaklanmaktadır. Çalışmanın sonuçları, öğrencilerin sosyal ağlarının doğrudan kültürel kimliklerle ilişkilendirilmemiş olsa da büyük ölçüde kültürel kimliklere bağlı olarak geliştiğini ve sosyal ağlarının dört ayrı grupta toplanabileceğini göstermektedir (Gomes ve ark., 2014: 8-12). İlk grup, sosyal ağlarında kendi köken kültüründen

bireylerin çoğunlukta olduğu gruptur. Bu tür sosyal ağlara sahip kişiler, genelde kendi ülkelerinden diğerk uluslararası öğrencilerle sosyalleştiklerini, grup içinde kendi ana dillerinde konuştuklarını, dışarda yemeğe gitmek gibi yemek odaklı ya da gezmek ve alışverişe gitmek gibi sosyal aktivite temelli etkinlikler yaptıklarını belirtmektedirler (Gomes ve ark., 2014: 8). İkinci grup, çeşitli ülkelerden gelen uluslararası öğrencilerin bulunduğu sosyal ağlara sahip olan gruptur. Bu öğrenciler, ya kendi ülkelerinden gelen uluslararası öğrencilerin az olması ve iletişimde zorluk yaşamaları nedeniyle ya da farklı kültürden gelen öğrencilerle etkileşim deneyimlemek için, köken kültürlerinden farklı kültüre sahip olan öğrencilerle sosyalleşmeyi tercih ettiklerini belirtmektedirler (Gomes ve ark., 2014:8). Üçüncü grup ise yerli öğrencilerin baskın olduğu sosyal ağlara sahip olan öğrencilerden oluşmaktadır. Bu gruptaki öğrenciler, Avusturalya'ya gelmeden önce bazı yerli kişilerle tanıştıklarını ve geldiklerinde bu arkadaşlıklarını sürdürdüklerini ve yeni kişilerle tanıştıklarını ifade etmektedir (Gomes ve ark., 2014:9). Son olarak ise karma ağlara sahip olan öğrencilerden oluşmaktadır. Bu gruptaki öğrencilerin sosyal ağları hem yerli hem de uluslararası öğrencilerden oluşmaktadır (Gomes ve ark., 2014: 9). Kendi ülkelerinden farklı öğrencilerle iletişim kurmayı tercih eden bu öğrencilerin etkileşimde bulundukları diğerk uluslararası öğrencilerin çoğu, genellikle kendi kültürlerine benzer ülkelerden ya da aynı coğrafi bölgelerden gelmektedir (Gomes ve ark., 2014: 11-12).

Ai (2015: 358-366), çalışmasında hem bir araştırmacı hem de bir uluslararası öğrenci (Avusturalya'daki Çinli bir öğrenci) olarak otoetnografik anlatı tekniği kullanarak, Avusturalya'da geçirdiği üç yıl boyunca yaşadığı kimlik değişimini niteliksel bir şekilde ele almıştır. Araştırmacı, yurtdışındaki deneyimlerin zamanla kimliğini nasıl dönüştürdüğünü incelerken, Avusturalya'ya karşı geliştirdiği bağlılık ve Çin kültürüyle bağının zayıfladığına dair öğrendiklerini günlüğüne yazdıklarından faydalanarak anlatmıştır. Ai (2015: 365-366), Avusturalya'da kaldığı süre boyunca tam anlamıyla bütünleşmiş (hibrit) bir kimlik geliştirip geliştirmediğinden emin olmasa da, Avustralya'daki deneyimlerinin yeni bir kültürel kimlik kazanmasına ve mevcut kültürel kimliğini yeniden yapılandırmasına yol açtığını belirtmektedir. Ai (2015: 362-365), kültürel kimliğiyle ilgili çelişkiler yaşadığını ve bu çelişkilerin bazen iki kültür arasında kalmasına yol açtığını belirtmektedir. Avusturalya'da bazen yabancı gibi hissettiğini,

ancak Çin'e yaptığı bir ziyaretin ardından artık Çin'in de eskisi gibi hissettirmediğini ve geri döndüğünde "eve dönmüş" gibi hissettiğini ifade etmektedir. Bu çelişkili durumu, günlük yaşamında kariyer planları ve gelenek ile görenekleri uygulama gibi alanlarda gözlemlendiğini vurgulamaktadır. Örneğin Çin kültüründe ailenin verdiği karara uymak ve sorumluluk anlamına gelen 'xiao' öğrenimi sonrasında Çine geri dönmeyi gerektirirken, Ai'nin Avusturalya'ya bağlılığı ve orada geliştirdiği yeni kimliğin Çin kimliğinin gereklerini yapmak konusunda daha esnek olmasına olanak sağlamıştır (Ai, 2015: 358-359). Ya da Ai (2015: 359-360), Avusturalya'ya ilk geldiğinde Çin kimliğine sıkı sıkıya bağlı olduğunu ve Çin geleneklerini uyguladığını görmekteyken, zamanla bu bağlılığın zayıfladığını ve geleneklere olan tutumunun değiştiğini fark etmektedir.

Pho (2022), tarafından yapılan niteliksel ve boyamsal bir çalışmada, İngiltere'deki lisansüstü uluslararası öğrencilerin kültürel kimlikleri ve yurtdışı deneyimlerinin algılarını nasıl etkilediği incelenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmanın verileri, öğrencilerin yurtdışındaki eğitim süreçlerinde ve memleketlerine döndükten sonraki üç ay içinde tekrar geri döndüklerinde toplanmıştır. Bulgular, çoğu öğrencinin kültürel kimliklerinde değişiklikler yaşadığını ve birden fazla kültürle özdeşleşen "karma" kültürel kimlikler geliştirdiğini ortaya koymuştur (Pho, 2022: 250). Pho'nun (2022) çalışmasında, katılımcılar ilk veri toplama aşamasında kültürel kimlikleri hakkında karmaşa hissettiklerini (3 kişi), yabancı kimlikle daha fazla özdeşleştiklerini (5 kişi), köken kültürle ve yabancı kültürle özdeşleştikleri karma bir kültürel kimlikleri olduğunu (4 kişi) ve köken kültürle daha fazla özdeşleştiklerini (1 kişi) belirtmişlerdir. Ancak, ülkelerini ziyaret edip yeni kültüre geri döndüklerinde tüm katılımcılar, kültürel kimliklerinden bahsederken köken kültür ve yeni kültürün kimliğine aynı anda bağlandıkları karma kimliklere vurgu yapmışlardır. Bu bulgu, çift kültürlü kimlik farkındalığının, yeni kültürde bir süre yaşandıktan ve köken kültürüne döndükten sonra arttığını göstermektedir.

2.5.3. Uluslararası Öğrencilerde Çok Kültürlü Kimlik Yönetimi

Çok kültürlü kimlik literatüründe uluslararası öğrencilerin kültürel kimliklerindeki değişimler önemli bir konu olmasına rağmen, bu çalışmalar genellikle öğrencilerin çok kültürlü kimliklerini tanımlamakla sınırlı kalmaktadır (Ai, 2015; Pho, 2022). Öğrencilerin sahip oldukları çok kültürlü kimlikleri nasıl yönettiklerine dair ise oldukça sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Amiot ve ark., 2018).

Uluslararası bir öğrenci grubunda kültürel kimliklerin yönetimi ile ilgili dinamik süreci ele alan tek çalışma Amiot ve arkadaşları (2018) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar, Kanada'ya yeni gelen uluslararası öğrencilerin kültürel kimliklerindeki değişimleri ve bu kimliklerin nasıl yapılandırıldığını incelemişlerdir. Çalışmanın iki ana hedefi bulunmaktadır. Birincisi, uluslararası öğrencilerin kültürel kimliklerini nasıl organize ettiklerini ortaya koymaktır. Öğrenciler ya köken kültüre ya da sadece yeni kültüre bağlanarak mı (kategorizasyon kimlik yapılanması), her iki kültüre de bağlanarak ancak bunları belirli durumlarda öne çıkararak mı (bölümlendirme kimlik yapılanması), yoksa her iki kültüre olan bağlarını eş zamanlı ve bağlamdan bağımsız olarak mı (bütünleşme kimlik yapılanması) deneyimliyorlar? Araştırmanın ikinci amacı ise, sosyal değişkenler olarak psikolojik ihtiyaç tatmini (köken kültürel grup ve yeni kültürel grup aracılığıyla elde edilen) ve ayrımcılık algısının zaman içinde kültürel kimlik yapılanmalarının gelişimini nasıl etkilediğini incelemektir.

Çalışmanın bulguları, hem yeni kültürden hem de köken kültürden sağlanan psikolojik ihtiyaç tatmininin ve algılanan ayrımcılığın, uluslararası öğrencilerin kültürel kimliklerini nasıl yapılandırdıkları ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Amiot ve ark., 2018: 636-637). Daha ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde, öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının ilk göç ettikleri dönemde (ilk ölçümlerde) her iki kültür aracılığıyla karşılandığı ve bu iki ihtiyaç kaynağının zamanla etkisini artırdığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca, katılımcıların ihtiyaçları her iki kültürel grup tarafından daha fazla karşılandığında, kültürel kimliklerini daha fazla bütünleştirdikleri gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, bireylerin yeni kültürel grubu aracılığıyla karşılanan psikolojik ihtiyaç tatminindeki artış, kültürel kimlik

yönetimi sürecinde bölümlendirme kimlik yapılanmasındaki azalma ile ilişkilendirilmiştir. Diğer taraftan, zamanla köken kültür grubu tarafından sağlanan ihtiyaç tatmininin kategorizasyon veya bölümlendirme kimlik yapılanması ile ilişkili olmadığı görülmüştür. Bu durum, uluslararası öğrencilerin ülke değişikliğini takip eden bir yıl boyunca psikolojik ihtiyaçlarını hem yeni kültür hem de kendi kültürel grubu aracılığıyla tatmin etmelerinin, çift kültürlü kimlik gelişimi ve kimlik bütünleşmesi açısından faydalı olabileceğini göstermektedir.

Ayrımcılık ile ilgili bulgularda ise, başlangıçta ölçülen ayrımcılığın kültürel kimlik yapılanma basamaklarından kategorizasyon ve bölümlendirmeyi pozitif olarak yordadığı görülmektedir. Ayrıca, ayrımcılığın zaman içinde artışının, yine aynı kimlik yapılanma basamakları olan kategorizasyon ve bölümlendirmedeki artışı yordadığı izlenmiştir. Bununla birlikte, algılanan ayrımcılık ile bütünleşme kimlik yapılanması arasında, hem temel ölçümlerde hem de zaman içinde anlamlı bir yordayıcı ilişki bulunamamıştır (Amiot ve ark., 2018: 637). Çalışmanın ayrımcılıkla ilgili bulguları, kültürel kimlik açısından tehdit kaynağı olan ayrımcılığın daha çok kısıtlayıcı ve bağlam temelli kimlik yapılanmaları ile ilişkili olabileceğini, ancak kültürel kimliklerin birleştirilmesi için olumsuz bir etkisinin olmadığı sonucuna varmaktadır (Amiot ve ark., 2018: 639). Dolayısıyla, uluslararası öğrenciler ilk bir yıl içerisinde ayrımcı davranışlarla baş etmede, tek bir kimliğe bağlanma ve iki kimliği bağlama yoluyla kimlik yapılarını değiştirme (kategorizasyon ve bölümlendirme) stratejilerine daha fazla başvurmaktadır.

Kültürel kimlik yapılanmaları ve kültürel kimliklerle özdeşleşme düzeyleri arasında anlamlı ilişkilere rastlanmıştır (Amiot ve ark., 2018: 637-639). Sosyal faktörler kontrol edildiğinde, bireyin kendi köken kültürel grubu ile yüksek düzeyde özdeşleşmesi, kategorizasyon, bölümlendirme ve bütünleşme olmak üzere üç kültürel kimlik yapılanma basamağındaki artışı da yordamaktadır (temel ölçümde). İlişkinin, kategorizasyon kimlik yapılanması için en güçlü, bütünleşme kimlik yapılanması için ise en zayıf olduğu görülmüştür. Yeni kültürel kimlikle özdeşleşme açısından bakıldığında, temel ölçümlerde yüksek özdeşleşmenin bölümlendirme ve bütünleşmeyi pozitif olarak yordadığı görülürken, zaman içerisinde artan özdeşleşmenin sadece artan bütünleşme için bir

yordayıcı olduğu tespit edilmiştir. Yazarların da vurguladığı gibi, bu bulgularla birlikte, kültürel kimliklerin benlik içerisindeki yapılanma aşamalarının her birinde, özellikle kategorizasyon basamağında, köken kültürle özdeşleşmenin önemli olduğu; yeni kültürle özdeşleşmenin ise çok kültürlü kimlik yapıları olan bölümlendirme ve bütünleşme kimlik yapılanmaları açısından önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, bireyin kültürel kimliklerini bütünleştirmesi, yeni kültürel kimliğin zaman içerisinde benliğe dahil edilmesi ve eski köken kimliği ile benlikte birleştirilmesi ile desteklenmektedir (Amiot ve ark., 2018: 640).

Son olarak, kültürel kimlik yapılanmalarının zaman içindeki değişimi ele alındığında, sadece bütünleşmede bir artışın olduğu görülmektedir (Amiot ve ark., 2018: 636). Kategorizasyon ve bölümlendirmede ise anlamlı bir değişim tespit edilmemiştir. Yazarlar, sadece bütünleşmede yaşanan değişimi çalışmanın gerçekleştirildiği Montreal'in çok kültürlülüğü benimseyen ve yasalarla destekleyen politikalarına bağlamaktadır (Amiot ve ark., 2018: 639). Dolayısıyla, kültürel çeşitliliği destekleyen bağlam, uluslararası öğrencilerin köken ve yeni kültürün kimliğini birleştirmesini desteklemiş olabilir.

2.5.4. Uluslararası Öğrencilerde Kültürleşmeyle İlişkili Stres Faktörleri

Uluslararası öğrencilerin yurt dışı deneyimleri süresince dil (yeni bir dili öğrenmek ve dil bariyeri), eğitim (yeni bir eğitim sistemini deneyimlemek), arkadaşlık (yeni arkadaşlıklar kurmak), yalnızlık (bireysel ve kültürel yalnızlık), ayrımcılık deneyimleri, yaşamla (barınma ve maddi konularda yaşanan zorluklar) ve kültürel etkenlerle (kültürel farklılıklar ve kültürel yeterlilik) ilgili çok çeşitli alanlarda zorluk yaşadıkları görülmektedir (Pan ve Keung Wong, 2011: 380; Sawir ve ark., 2008: 164-167; Smith ve Khawaja, 2011: 702-704; Yu ve ark., 2014:4-6). Avustralya'da 979 uluslararası öğrenci arasında yürütülen bir çalışmada, uluslararası öğrencilerin büyük bir kısmının (yaklaşık %41'inin) önemli düzeyde stres yaşadığı tespit edilmiştir (Russell ve ark., 2010: 244). Kazakistan'daki Afrika kökenli uluslararası öğrenciler, eğitim sürecinden memnun olduklarını belirtmelerine rağmen, dil problemleri, ayrımcılık ve diğer öğrencilerle

sosyalleşme gibi alanlarda zorlandıklarını belirtmektedir (Hajar ve ark., 2025). Uluslararası öğrencilerin kültürleşme sürecinde yaşadıkları bu stres faktörleri uyumları açısından risklidir. Farklı alanlarda yaşadıkları zorluklar ve kültürleşme stresi öğrencilerin psikolojik sağlıklarını olumsuz etkilerken, düşük kültürleşme stresi uyumu arttırmaktadır (Cetinkaya-Yildiz ve ark., 2011; Nnadi, 2018; Otlı, 2010; Pan ve Keung Wong, 2011).

Birden fazla kültüre maruz kalan ya da içselleştiren bireylerin potansiyel olarak birbiri ile rekabet içinde olan bu kültürleri yönetme çabası “iki dünyada ya da iki dünya arasında” yaşama metaforu ile anılmaktadır (Bacallao ve Smokowski, 2005; Barros ve Albert, 2020; Benet-Martínez ve Haritatos, 2005; Hulsen ve ark., 2002). Yeni bir kültüre adım atan öğrenciler, bir yandan yeni bağlamın taleplerini karşılamaya çalışırken, kendi kültürel bağlarından gelen talepleri de göz ardı edemezler (Marom, 2022). Kültürleşen gruplardan biri olan uluslararası öğrenciler, diğer göçmen grupları gibi yeni geldikleri kültürle ve kendi köken kültürleriyle ilişkili stresler yaşarlar. Öğrenim için göç eden bu öğrenciler, dil öğrenme ve ayrımcılığa maruz kalma gibi zorluklarla karşılaşmaktadır (Lee ve Rice, 2007). Amerika’da lisansüstü düzeyinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerle yapılan boylamsal bir çalışmada, ilk haftada ve dönem sonunda iki aşamalı ölçüm alınmıştır. Sonuçlar, psikolojik iyi oluşun zaman içinde azaldığını göstermektedir (Cemalcılar ve Falbo, 2008: 802).

Amerikadaki uluslararası öğrencilerle yapılan bir çalışma, öğrencilerin deneyimlediği ayrımcılığın aldıkları eğitimi doğrudan etkilediğini göstermektedir (Wadsworth ve ark., 2008). Ayrımcılık algıları arttıkça, eğitimden aldıkları memnuniyetlerinin de azaldığı tespit edilmiştir. Amerika’da eğitim gören Türk öğrencilerle yapılan bir çalışmada, algılanan ayrımcılığın bireyin dayanıklılığı üzerinde olumsuz etkiler yarattığı; öğrencilerin algıladıkları ayrımcılık arttıkça uyum zorluklarının da arttığı bulunmuştur (Duru ve Poyrazlı, 2011). Amerika’da yapılan bir diğer çalışmada Poyrazlı ve Lopez (2007), yerli ve uluslararası öğrencileri karşılaştırmış ve uluslararası öğrencilerin Amerikalı öğrencilere kıyasla daha yüksek ayrımcılık ve ev özlemi yaşadıklarını bulmuştur. Ayrıca, yaşın genç olması, İngilizce yeterliliğinin düşük olması ve yüksek

ayrımcılık algısı, ev özlemini artıran faktörler olarak belirlenmiştir. Kanada'ya gelen lisans düzeyindeki uluslararası öğrencilerle yapılan başka bir çalışmada ise çift kültürlü stresin, yaşam doyumu, akademik tükenmişlik ve başarı duyguları ile ilişkisi incelenmiştir. Bu çalışma, sadece algılanan ayrımcılık ve tek dillilik (monolingualizm) ile ilgili stres faktörlerinin öğrencilerin iyi oluşunu etkilediğini, ancak aile ve akranlarla ilgili çift kültürlü stresin anlamlı bir etkisi olmadığını göstermiştir (Nnadi, 2018). Algılanan ayrımcılık, yaşam doyumunu azaltırken, ikinci dil edinimi sürecindeki stres akademik tükenmişliği artırmaktadır.

Köken ve yeni kültürden bireylerle kurulan ilişkiler, birçok göçmen grubunda stres kaynağı olarak dayanıklılığı olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Uluslararası öğrencilerde çift kültürlü stres deneyimleri daha az araştırılmış olsa da (Nnadi, 2018: 23-25), mevcut çalışmalar, öğrencilerin yeni kültürle kurdukları ilişkilerinin yanı sıra, köken kültürleriyle de benzer stres deneyimleri yaşayabileceklerini göstermektedir. İngiltere'deki uluslararası üniversite öğrencileriyle yapılan bir niteliksel çalışmada, Endonezyalı bir katılımcı, Amerikalı ya da Avrupalıların daha yüksek statüsü olarak algılandığını ve bu kültürlerden bir erkek arkadaş edinmenin Endonezyalı arkadaşları arasında gurur kaynağı sayıldığını belirtmiştir (Brown ve Brown, 2013). Bu öğrenci, arkadaşlarının bu davranışlarını köken kimliğine yönelik bir tehdit olarak gördüğünü ifade etmektedir. Benzer şekilde, başka bir çalışmada, öğrencilerin kendi köken kültürlerinden gelen arkadaşlarının kültürel kimliklerini sürdürmeleri yönünde bazı beklentiler geliştirdikleri ve bu beklentilerin karşılanmamasının ilişkileri olumsuz etkilediği gözlemlenmiştir (Brown, 2009). Öğrenciler, arkadaşları tarafından kültürel davranışlarını sergilemeleri yönünde baskı gördüklerini belirtmiş, genellikle kendi kökenlerinden kişilerle vakit geçirdiklerini ve onlarla temasın azaltılmasının hoş karşılanmadığını ifade etmişlerdir. Bu baskılar, öğrencilerde sınırlanmışlık hissi yaratmış ve deneyimlerinden memnuniyetsizlik duymalarına yol açmıştır. Hindistan kökenli Pencaplı bireylerle yapılan bir çalışma, Kanada'daki Pencaplı öğrencilerin, Kanada'daki diğer Pencaplı vatandaşlar tarafından ötekileştirildiklerini ortaya koymuştur (Marom, 2022). Bu öğrenciler, Kanada'daki diğer Pencaplılar tarafından çok geleneksel olarak görülürken, daha yaşlı bireyler tarafından ise fazla modern olarak algılandıklarını

bildirmiştir. Ayrıca, yaşlı kuşağın öğrencilerden geleneksel davranışları sergilemelerini beklediği ifade edilmiştir.

Uluslararası öğrenciler, hem yeni geldikleri ulusal gruptan hem de köken kültürlerinden ayrımcılık deneyimlemektedirler. Bu ayrımcılık, öğrencilerin dayanıklılıkları üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Öğrenciler, kültürel normlara uygun davranışları ve kültürel ilişkileri sürdürmeleri beklentisiyle karşılaşmaktadır (Marom, 2022). Kültürel normlara uymayan davranışlar, kültürel kimliğe bir tehdit olarak algılanmaktadır (Brown, 2009). Mevcut çalışmalar, bu baskıların köken kültürden arkadaşlardan (Brown, 2009; Brown ve Brown, 2013) veya aynı kültürden, arkadaşları olmayan, diğer vatandaşlardan (Marom, 2022) gelebileceğini ortaya koymaktadır. Uluslararası öğrencilerle yapılan çalışmalarda, arkadaş ilişkilerine daha fazla odaklanıldığı, aile ve daha geniş toplumlarıyla ilişkilerinin ise genellikle göz ardı edildiği görülmektedir (örn., Bierwiazzonek ve Waldzus, 2016: 778). Aslında, uluslararası öğrenciler genellikle aileleriyle fiziksel olarak uzak oldukları halde memleketlerindeki aileleri ve arkadaşlarıyla teknolojik araçlar aracılığıyla iletişimlerini sürdürmektedir (Sinanan ve Gomes, 2020: 685-687). Ancak, aile ilişkileri, yeni geldikleri ülkedeki deneyimlerinden etkilenmektedir (Ai, 2015: 358-359). Dolayısıyla uluslararası öğrencilerin kültürel ilişkileri, aileleri, kendi kültürel kökeninden arkadaşları ve diğer köken kültür mensupları olmak üzere çeşitli kültürden üyelerden meydana gelebilmektedir.

2.5.5. Uluslararası Öğrencilerde Dayanıklılık

Uluslararası öğrenim sürecin sadece stres ve olumsuz sonuçlarla ilişkili değildir. Bazı öğrenciler kültürleşme sürecinin zorluklarına rağmen olumlu uyum sonuçları da gösterebilmektedir. Örneğin, Avustralya'daki uluslararası öğrencilerle yapılan bir çalışmada, öğrencilerin %41'inin önemli düzeyde stres yaşadığı, buna karşılık %59'luk bir grubun ise daha yüksek benlik saygısına sahip olduğu ve ev sahibi ülke vatandaşlarıyla güçlü sosyal ilişkiler kurduğu bulunmuştur (Russell ve ark., 2010: 244). Bu görece büyük grup ayrıca, yaşam düzenlemelerinden memnuniyet duymakta, grubun stres, kaygı, depresyon düzeyleri ile sağlık hizmetlerine başvurma ihtiyacı ise daha düşük seviyelerde

kalmaktadır (Russell ve ark., 2010: 246). Bir başka çalışmada, uluslararası öğrencilerin ilk yıllarındaki psikolojik sıkıntı, pozitif psikolojik uyum ve sosyokültürel zorluklar incelenmiş (Hirai ve ark., 2015: 443-450), öğrencilerin zamanla iyi oluşlarının düştüğü, psikolojik sıkıntı ve sosyokültürel zorluklarının azaldığı bulunmuştur. Ayrıca uluslar arası öğrencilerin iyi uyum yörüngeleri, yüksek akademik stres kontrolü, düşük nevrotiklik, yüksek yeniliğe açıklık, Amerikalılarla ve aynı dili konuşanlarla güçlü sosyal bağlılık, İngilizce ve ana dillerinde rahat iletişim faktörleriyle pozitif ilişkiler göstermiştir. Belçika'daki Çinli uluslararası öğrencilerle yapılan bir çalışmada ise, İngilizce ve yerel dil yeterlilikleri ile sosyal uyum, akademik uyum ve uluslararası toplumla sosyal bağlılık arasındaki ilişkiler ve bu ilişkilerde küresel yeterliliğin aracılık rolü incelenmiştir (Meng ve ark., 2018: 141). Sonuçlar, İngilizce yeterliliği için aracılık etkisinin doğrulandığını, yerel dil yeterliliği ile uyum arasındaki ilişkiye (sosyal bağlılık için geçerli bulunmamış) de uluslararası toplumla sosyal bağlılığın aracılık ettiğini göstermiştir. Ayrıca, İngilizce dil yeterliliği ise uluslararası toplumla bağlantıyı doğrudan pozitif yönde etkilemiştir.

Bahamalar'daki uluslararası üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, arkadaşlıklarının kendi ülkelerinden, ev sahibi ülkeden ya da diğer uluslararası öğrencilere ait karma gruplardan oluşabileceği tespit edilmiştir (Hendrickson ve ark., 2011: 287-290). Bu arkadaşlıklar, sosyal destek kaynağı olarak öğrencilerin yabancı ülkede “evdeymiş gibi” hissetmelerini sağlayarak iyi oluşu desteklemektedir (Sinanan ve Gomes, 2020: 688). Uluslararası öğrenciler için, farklı kültürel kökenden arkadaşlarla kurulan ilişkiler önemlidir. Yukarıda verilen bulgular değerlendirildiğinde, uluslararası öğrencilerin yüksek benlik saygısı, stres ve kaygıyla baş edebilme becerisi ve yeniliğe açıklık gibi bazı kişisel özelliklerinin ve yanı sıra sosyal ilişkiler, sosyal bağlılık ve toplum hissi gibi sosyo-ekolojik kaynakların kültürel uyum sürecindeki stresle baş etmeye yardımcı olduğu söylenebilmektedir.

Uluslararası öğrencilerin göç deneyimi her ne kadar stresli olsa da, en nihayetinde bu sürece isteyerek katılırlar ve bazı hedeflerini gerçekleştirmek için göç etmeye motive olurlar. Örneğin, yurt dışında eğitim görmüş ve görmemiş öğrencilerle yürütülen karma

desen bir çalışmada, yurt dışı öğrenim görmekle ilişkili motivasyonlar ve bariyerler belirlenmiştir (Sulejmanov ve ark., 2021: 181-186). Nitel verilerde, farklı bir eğitim sistemini deneyimlemek, yabancı dil öğrenimi, yeni kültürler ve insanlarla tanışma gibi akademik kültürel ve bireysel motivasyonlar belirtilmiştir. Katılımcılar yurt dışı eğitimi cazip kılan fırsatların yanında, finansal zorluklar, dil engelleri, yalnızlık, iletişim zorlukları ve bürokratik engeller gibi bariyerler de tanımlanmıştır. Öğrenciler tarafından belirtilen temalar incelendiğinde, her ne kadar her iki gruptaki öğrenciler yurt dışında öğrenim görmeyi akademik ve kişisel motivasyonlarla ilişkilendirse de yurt dışı deneyimi olan ve olmayan grupların temaları arasında bazı niteliksel farklılıklar olduğu görülmüştür. Buna göre, yurt dışı deneyimi olan grubun kariyer gelişimi ve kişisel gelişimle (bağımsızlık) ilişkili baskın alt temalar belirttiği görülmektedir. Benzer şekilde, her iki grup yurt dışı deneyiminde bilinmeyenlerden duyulan korkuyu ve sosyal engelleri birer bariyer olarak benzer biçimde bildirmesine rağmen, yurt dışı deneyimi olmayan grubun bu temaları daha detaylı şekilde tanımladığı ve kaygıyla daha fazla ilişkilendirdiği görülmüştür. Uluslararası öğrencilik deneyimi kaygı veren bir süreç olsa da, belirli hedeflere ulaşma motivasyonu ile sürdürülmekte ve öğrencilere gelişim fırsatları sunmaktadır.

Almanya'daki yükseköğretim kurumlarında yapılan bir çalışmada, uluslararası hareketlilik ve çok kültürlü etkililik arasındaki ilişki incelenmiştir (Zimmermann ve ark., 2021). Çalışmada, farklı hareketlilik durumundaki üç grup öğrenciyi karşılaştırılmış ve uluslararası hareketliliğe katılan öğrencilerin, katılmayanlara göre anlamlı şekilde daha yüksek çok kültürlü etkililik düzeyi bildirdikleri bulunmuştur. Bir başka çalışmada, bir yıllık değişim programına katılan Alman lise öğrencilerinin, katılmayanlara göre benlik saygısında daha fazla ve anlamlı artış bildirdiği bulunmuştur (Hutteman ve ark., 2015). Ayrıca, uluslar arası öğrencilerin ev sahibi ülkeyesosyal dâhil olma hislerinin benlik saygılarında kısa vadeli dalgalanmalara yol açtığı, bu dalgalanmaların ise uzun vadede benlik saygısındaki değişimi yordadığı tespit edilmiştir. Başka bir çalışmada, yurtdışı eğitim süreci öncesi ve sonrasında öğrencilerin bilişsel, kişisel ve kişilerarası gelişimleri incelenmiş ve öğrencilerin kültürel bilgi, benlik algısı ve başkalarıyla ilişkilerinde olumlu gelişim gözlemlenmiştir (Braskamp ve ark., 2009: 110). Bu bulgular, uluslararası öğrenciliğin stresle ilişkilendirilse de, öğrencilere önemli gelişimsel fırsatlar sunduğunu

ve başarılı bir kültürel ve psikolojik uyum süreciyle dayanıklılık ve iyi oluşun gelişimini etkileyebileceğini göstermektedir.

2.5.6. Türkiye’deki Uluslararası Öğrenciler ve Çok Kültürlü Kimlik Deneyimleri: Kültürleşme, Ayrımcılık ve Psikolojik Uyum Süreçleri

Uluslararası öğrencileri misafir eden ülkeler genellikle gelişmiş Batılı ülkeler olmakla birlikte, son yıllarda geleneksel hedef ülkeler dışında yeni ve gelişen öğrenci merkezlerinin de ortaya çıktığı görülmektedir (McAuliffe ve Triandafyllidou, 2021: 59-129). Türkiye, 2013 yılından itibaren yabancı öğrenci kabul eden ülkeler arasında yer almakta olup, 2014-2019 yılları arasında kayıtlı yabancı öğrenci sayısı sürekli artarak 2019 yılında toplam öğrenci sayısının %2’sine ulaşmıştır (OECD, 2024).

Son yıllarda Türkiye, uluslararası öğrenciler için bir kaynak ülke olmaktan ziyade, hedef bir ülke haline gelmiştir. Türkiye’yi tercih eden uluslararası öğrencilerin bu tercihlerinin çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Öğrencilerin bildirdiğine göre, Türkiye’deki eğitimin kaliteli olması, diğer öğrenci çeken ülkelere göre daha ekonomik olması ve burs imkânları, Türkiye’nin tercih edilmesinde önemli faktörlerdir (Özoğlu ve ark., 2015: 230-235). Ayrıca, Türkiye’yi daha önce ziyaret etmiş akrabaların ya da arkadaşların tavsiyeleri de bu tercihi etkileyen çekici faktörler arasında yer almaktadır (Özoğlu ve ark., 2015: 230-235). Türkiye’deki uluslararası öğrenci profiline bakıldığında, özellikle komşu ülkelerden ve Türki cumhuriyetlerden gelen öğrencilerin sayısının yüksek olduğu görülmektedir (Çetinkaya-Yıldız, Çakır ve Kondakçı, 2011: 536; Otlı, 2010: 78). Bunun yanı sıra, Afrika, Avrupa ve Asya gibi farklı bölgelerden gelen öğrencilerin de Türkiye’yi tercih ettikleri kaydedilmektedir (Şeker ve Akman, 2015: 112; Musızoğlu, 2020). Türkiye’yi tercih eden öğrenciler, ülkemizi kültürel, dini veya etnik açıdan yakın bulduklarını ifade etmektedirler, özellikle Müslüman ya da Türk kökenli olmak bu yakınlığın bir göstergesi olarak öne çıkmaktadır.

Türkiye’de öğrenim gören yabancı öğrencilerin kültürleşme süreciyle ilgili yapılan çalışmalarda, bu öğrencilerin stres deneyimleri, kültürleşme tutumları ve uyum süreçleri

ele alınmaktadır (Akdağ ve Koçak, 2020; Aliyev ve Öğülmüş, 2016; Balcı ve Öğüt, 2019; Cura ve Işık, 2016; Çetinkaya-Yıldız ve ark., 2011; Gökyer, 2017; Sağır, 2020). Ancak, bazı çalışmalarda örneklem grubunun uluslararası öğrencilerden oluştuğu belirtilse de (Akdağ ve Koçak, 2020; Cura ve Işık, 2016; Çetinkaya-Yıldız ve ark., 2011; Mrekajova, 2017), bazı araştırmalarda katılımcılar "yabancı uyruklu" ya da "yabancı öğrenci" olarak tanımlanmakta, bu öğrencilerin misafir öğrenciler mi yoksa mülteciler mi olduğu belirtilmemektedir (Gökyer, 2017). Örneğin bir çalışmada, katılımcılara hangi ülkenin vatandaşı oldukları sorulmuş ve Türkiye dışındaki vatandaşlıklar çalışmaya dâhil edilmiştir (Balcı ve Öğüt, 2019: 54). Bu araştırmada katılımcıların %92'sinin Müslüman, %8'inin ise Hristiyan olduğu belirtilse de, hangi türden göçmen olduklarına veya hangi ülkelerin vatandaşı olduklarına dair herhangi bir bilgi verilmemektedir. Bir başka çalışmada ise Türkçe dil eğitimi alan yabancı öğrenciler katılımcı olarak bildirilmiştir (Sağır, 2020: 23). Katılımcılara geldikleri ülke sorulmuş ve yoğun mülteci akımının olduğu Suriye, Irak, Afganistan gibi ülkelere gelen öğrencilerin de aralarında bulunduğu toplam 25 farklı ülkeden geldikleri görülmüştür. Ancak bu çalışmada da katılımcıların hangi göçmen statüsüne sahip olduklarına dair bilgi sunulmamıştır. Bu nedenle, aktarılan çalışma bulgularının yalnızca uluslararası öğrenci statüsündeki öğrencilere ait olmadığı, Türkiye'de öğrenim gören ve çeşitli göçmen gruplarından gelen öğrencilerin de katılımcılar arasında olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Türkiye'de farklı devlet üniversitelerinde öğrenim gören 334 uluslararası öğrenciden oluşan bir örneklem grubuyla yapılan bir çalışmada, psikolojik sıkıntının yordayıcıları incelenmiştir. Bu yordayıcılar arasında uluslararası öğrencilerin bireysel özellikleri, Türk öğrencilerle etkileşim, algılanan ayrımcılık, Türkçe dil yeterliliği, algılanan kültürel mesafe, Türkiye'deki sosyal hayata uyum ve yaşam doyumu yer almaktadır. Çalışmanın bulguları, yaşam doyumu, Türkiye'deki sosyal hayata uyum, Türkiye'de kalış süresi ve Türkçe dil yeterliliğinin, Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin psikolojik sıkıntı düzeylerini önemli ölçüde yordadığını ortaya koymuştur. Özellikle yaşam doyumu, Türkiye'deki sosyal hayata entegrasyon, Türkiye'de kalış süresi ve Türkçe dil yeterliliği arttıkça, psikolojik sıkıntının azaldığı gözlemlenmiştir (Çetinkaya-Yıldız ve ark., 2011: 536-537). Çalışmada, cinsiyet, Türk öğrencilerle etkileşim, algılanan ayrımcılık ve kültürel mesafe değişkenlerinin psikolojik sıkıntıyı anlamlı düzeyde

yordamadığı bulunmuştur. Bir başka çalışmada, Türkiye’de öğrenim gören Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan, Moğolistan, Yunanistan, Özbekistan ve Gürcistan kökenli 15 yabancı öğrenci ile niteliksel yöntemler kullanılarak yapılan bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmı, dışlanma veya ayrımcılık yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Dışlanma deneyimi yaşadığını belirten az sayıdaki öğrenci ise, dalga geçme, ötekileştirme, iletişim kurmak istememe ve Türk öğrencilerin kendi aralarında gruplaşması gibi biçimlerde dışlanma yaşadıklarını ifade etmiştir (Kıroğlu ve ark., 2010: 30-31). Uluslararası literatürle çelişen bu bulgular, genellikle Türkiye’yi öğrenim görmek için tercih eden öğrencilerin benzer kültürel geçmişe sahip, ortak tarihi olan ya da coğrafi olarak yakın ülkelerden gelmesinin bir sonucu olarak açıklanmaktadır (Akdağ ve Koçak, 2020: 46; Kıroğlu ve ark., 2010: 34).

Ankara’da öğrenim gören uluslararası öğrencilerin kültürleşme stresi ve üniversiteye uyumunu değerlendiren bir araştırma, kültürleşme stresinin öğrencilerin üniversiteye uyum düzeylerini önemli ölçüde etkileyen bir faktör olduğunu; kültürleşme stresi düşük olan uluslararası öğrencilerin üniversiteye daha iyi uyum sağladıklarını göstermektedir (Otlu, 2010: 67-70). Türkiye’deki uluslararası öğrencilerle yapılan araştırmalar, literatürle uyumlu şekilde bu öğrencilerin stresli deneyimlerine dair bulgular sunsa da, bazı çalışmalarda düşük düzeyde stres bildiren öğrencilere de rastlanmaktadır. Türkiye’deki farklı üniversitelerde öğrenim gören 400 öğrenci (%11’i Suriye, %7,2’si Azerbaycan, %4’ü Afganistan ve Kazakistan kökenli olmak üzere 78 farklı ülkeden) ile yapılan bir çalışmada dil yetersizliği, sosyal izolasyon, algılanan ayrımcılık, akademik baskı ve aileye karşı suçluluk boyutlarını içerecek şekilde ölçülen kültürleşme stresinin genel anlamda düşük düzeyde olduğu ve nadiren kültürleşme stresi yaşadıkları görülmektedir ($\bar{x}$ = 2,5769). Kültürleşme stresinin alt boyutları birbirleri ile karşılaştırıldığında ise aileye karşı suçluluk stres faktörünün diğer faktörlerden anlamlı derecede daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akdağ ve Koçak, 2020: 43-44).

Türkiye’deki yabancı kökenli öğrenciler üzerinde yapılan az sayıda çalışmada, kültürleşme sürecinde çok kültürlülük ve çok kültürlü kimlikler ele alınmıştır. Bu öğrencilerde tercih edilen kültürleşme stratejileri incelendiğinde, en çok tercih edilen

stratejinin bütünleşme olduğu (Balcı ve Öğüt, 2019: 55-56; Gökyer, 2017: 103), ikinci sırada ayrılma stratejisinin yer aldığı, en az tercih edilenin ise marjinalleşme stratejisinin olduğu görülmektedir (Balcı ve Öğüt, 2019: 55-56). Aliyev ve Öğülmüş (2016) tarafından yapılan bir çalışmada, Kafkasya, Ortadoğu ve Avrupa'dan Türkiye'ye (Ankara) gelen yabancı uyruklu öğrencilerin farklı kültürleşme stratejileri kullandığı belirlenmiştir. Bu çalışma, yabancı öğrencilerin kültürleşme sürecini betimsel olarak ortaya koymak amacıyla tarama modelini kullanmış ve veriler, demografik bilgi formu ile geliştirilen kültürleşme ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmanın bulguları, kültürleşme stratejilerinin öğrencilerin geldikleri bölgelere göre değişiklik gösterebildiğini ortaya koymuştur (Aliyev ve Öğülmüş, 2016: 103-114). Kafkasya'dan gelen öğrenciler, bütünleşme stratejisini tercih ederken; Ortadoğu ve Avrupa'dan gelen öğrenciler, ayrılma stratejisini tercih etmektedir. Uluslararası öğrencilerin hem köken hem de ev sahibi kültürü benimsemeye yönelik olumlu bir tutum sergilemesi, özellikle Türk kültürüne yakın akraba topluluklardan gelen öğrencilerin kültürel bütünleşmeye daha istekli olabileceğini göstermektedir.

Türkiye'deki yabancı öğrencilerde çok kültürlü kimliklerin nasıl yönetildiğini ele alan bir çalışmada, öğrencilerin köken kültürleri ile Türk kültürünü başarılı bir şekilde bütünleştirebildikleri görülmüştür (Sağır, 2020). Bu çalışma, 2019-2020 yıllarında Fırat Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde Türkçe eğitimi almakta olan ve 25 farklı ülkeden gelen yabancı öğrencilerde kültürleşme (çift kültürlü kimlik bütünleşmesi) ve psikolojik uyum (yaşam doyumu) süreçlerini incelemiştir. Çalışmada, çift kültürlü kimlik bütünleşmesi, köken kültür ve ev sahibi kültürün kimliğinin uyumlu olduğu (kültürel uyum boyutu) ve iki kültürel kimliğin birbirinden ayrı algılandığı (kültürel mesafe) boyutlarıyla değerlendirilmiştir. Katılımcıların köken kültürlerine ve Türk kültürüne dair kültürel kimliklerini nasıl algıladıkları incelendiğinde, öğrencilerin iki kimliği uyumlu bir şekilde algıladıkları söylenebilir (Sağır, 2020: 14-15). Kültürel mesafe alt boyutunun incelenmesi sonucunda ise, katılımcıların iki kültürü birbirinden ayrı algılamak yerine, bu iki kültürü birbiriyle uyumlu ve bütünleşik bir şekilde algıladıkları görülmüştür (Sağır, 2020: 15). Katılımcıların geldikleri ülkelere göre kültürleşmelerinde farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla en çok katılımcının geldiği Suriye ve diğer ülkelerden gelenler karşılaştırılmış, ancak anlamlı bir fark

bulunamamıştır (Sağır, 2020: 21). Ayrıca kültürleşme ve yaşam doyumu arasındaki ilişki incelendiğinde, anlamlı bir korelasyon elde edilememiştir (Sağır, 2020: 22).

Türkiye, uluslararası öğrenciler için kültürel yakınlık, eğitim kalitesi ve ekonomik faktörlerle son yıllarda tercih edilen bir ülke olmuştur. Araştırmalar, bu öğrencilerin genellikle köken kültürleri ile Türk kültürünü uyumlu bir şekilde birleştirebildiklerini, ancak bazı öğrencilerin yalnızca kendi kültürlerini sürdürmeyi tercih ettiğini göstermektedir. Kültürleşme süreci, dil yeterliliği ve sosyal uyuma bağlı olarak psikolojik uyumu etkilemektedir. Ayrımcılık ve dışlanma algıları, öğrencilerin deneyimlerini zorlaştıran önemli faktörlerden biri olmakla birlikte, benzer kültürel geçmişe sahip olan öğrencilerde bu algıların daha düşük düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Sonuç olarak, Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin çok kültürlü kimliklerini nasıl yönettikleri, eğitim ortamının ve kültürel etkileşimin daha iyi anlaşılmasına olanak tanıyacak daha fazla araştırmayı gerektirmektedir.

3. MEVCUT ÇALIŞMA

Mevcut çalışma, kültürleşme sürecini ve bireysel gelişimi açıklamak amacıyla iki temel kuramsal çerçeveyi birleştirmektedir. İlk çerçeve, bireylerin zorlu koşullar karşısında gösterdiği uyum ve pozitif gelişimi ele alan dayanıklılık bakış açısını içermektedir. İkinci olarak ise, çok kültürlü bireylerin kültürel kimliklerinin evrimini açıklayan Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli kullanılmıştır. Bu iki model, bireylerin kültürel kimliklerini ve psikolojik uyum süreçlerini daha derinlemesine anlamamıza olanak sağlamaktadır.

Dayanıklılık kuramı, bireyin zorluklar karşısında gösterdiği başarılı uyumun, hem içsel dayanıklılık gücüyle hem de dinamik ve gelişimsel bir süreçle kazanıldığını öne sürmektedir (Fisher ve Law, 2021). Bu bakış açıları, uzun yıllar boyunca dayanıklılığın farklı tanımlamaları olarak kabul edilmiş ve bu durum, dayanıklılık literatüründeki karmaşıklığın önemli bir kaynağı olmuştur (Windle, 2011). Ancak, sosyo-ekolojik sistemler perspektifi, dayanıklılığın sadece bireysel değil, aynı zamanda çevresel ve toplumsal faktörlerle şekillenen gelişimsel bir süreç olduğunu savunur ve bu iki bakış açısının birbirini dışlamadığını vurgular (Masten ve ark., 2021; Ungar, 2021). Bu anlayıştan hareketle, bu tez çalışmasında dayanıklılık hem bireysel hem de sosyo-ekolojik kaynaklar temelinde ele alınmış, iki farklı düzeyde kavramsallaştırmıştır: Bireysel dayanıklılık ve sosyal dayanıklılık. Böylece, dayanıklılığın doğasına dair tartışmalar, ekolojik-sistemler yaklaşımı üzerinden incelenerek, bireysel ve toplumsal sistemlerin dayanıklılık sürecindeki rolleri ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli, bireylerin kültürleşme sürecindeki kültürel kimlik gelişimini, öncülleri ve sonuçlarıyla birlikte açıklamaktadır (Amiot ve ark., 2007). Bu model, bireylerin yeni bir kültürel ortama girdiklerinde, eski ve yeni kültürel kimliklerinin belirli faktörlerin etkisiyle zamanla benliklerinde bütünleşeceğini öne sürer. Ayrıca, bu bütünleşmiş benlik yapısının, hem psikolojik hem de sosyal açıdan bireylerin olumlu sonuçlar deneyimlemelerine yol açacağı vurgulanır. Bu çalışmada, kuramın temel varsayımları Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrenciler üzerinde sınanacaktır. Bu çerçevede, literatürde çok kültürlü bireylerin

kültürleşme sürecinde deneyimlediği stres faktörleri; ev sahibi kültürle ilgili (ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi, ayrımcılık stresi, Türkçe yetersizlik algısı) ve köken kültürle ilgili (köken kültürden algılanan baskı stresi, ayrımcılık stresi) başlıklar altında ele alınarak, bu stres faktörlerinin çok kültürlü kimlik yapılanmaları ile ilişkisi boylamsal bir şekilde incelenecektir. Ayrıca, çok kültürlü kimlik gelişiminin uluslararası öğrencilerin iyi oluşu (yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluş) üzerindeki sonuçları da araştırılacaktır.

Dayanıklılık ve kültürleşme kuramsal bakış açıları, stresli ve zorlayıcı durumlarla başa çıkmada bireyin başarılı uyum gösterme sürecine odaklanmaktadır. Dayanıklılık bakış açısı, bireyin psikolojik iyiliğini sürdürmesine ve zorluklarla başa çıkma becerisini geliştirmesine odaklanırken, aynı zamanda bireysel ve sosyal kaynaklara erişim ile bu kaynakları etkin bir şekilde yönetmenin başarılı uyum için belirleyici faktörler olduğunu vurgular (Ungar, 2008). Kültürleşme bakış açısı ise, bireylerin farklı kültürel bağlılıkları arasında yaşanan çatışmalara rağmen, bu kültürleri benliklerinde nasıl bütünleştirdiği ve bunun psikolojik ve sosyal sonuçlar üzerindeki etkilerine odaklanır (Amiot ve ark., 2007).

Bu iki bakış açısı birlikte ele alındığında, dayanıklılık ve çok kültürlü kimlik gelişiminin birbiriyle ilişkili süreçler olduğu anlaşılmaktadır. Birden fazla kültürel bağlamın taleplerini başarıyla yönetebilmek, bireyin dayanıklılığı ve genel iyi oluşuyla pozitif yönde ilişkilidir. Araştırmalar, birden fazla kültüre yönelmenin ve bu kültürlerle ait beceriler geliştirmenin, kültürleşme sürecinde uyuma katkı sağlayan önemli bir dayanıklılık kaynağı olduğunu ortaya koymaktadır (Castro ve Murray, 2010; Wu ve ark., 2018). Ayrıca, çok kültürlü bireylerde kültürel kimlikleri bütünleştirmenin, uzun vadede iyi oluşla pozitif yönde ilişkili olduğu gözlemlenmiştir (Ferrari ve ark., 2015). Bu araştırmalar, çok kültürlülük, dayanıklılık ve iyi oluşu birbirini destekleyen ve besleyen unsurlar olarak ele almaktadır. Üniversite çağındaki gençler için tutarlı bir kimlik duygusu geliştirmek, önemli bir gelişimsel görevdir (Arnett, 2007). Göç bağlamında ise, bireyin bağlı olduğu kültürleri uyumlu bir şekilde deneyimlemesi, benlik algısı ve kimlik duygusunun tutarlı bir şekilde şekillenmesinde belirleyici rol oynamaktadır (Ward ve ark., 2018). Bu perspektiften bakıldığında, kültürel kimliklerin bütünleşmesi, kültürleşme

sürecindeki bireyin dayanıklılığını şekillendiren bir etken olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmada, uluslararası öğrencilerin çok kültürlü kimlik gelişiminin, dayanıklılığın gelişimindeki öncül rolü incelenecektir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu tez, kültürleşme sürecindeki uluslararası öğrencilerin yeni ve köken kültürel kimliklerini benliklerinde nasıl yapılandıklarını ve bu yapılandırmanın dayanıklılık sürecindeki rollerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşmak için üç ana hedef belirlenmiştir.

İlk olarak, uluslararası öğrencilerde dayanıklılık sürecini zaman içinde inceleyerek bu grubun dayanıklılığının doğasını ortaya koymak hedeflenmektedir. Bu bağlamda, bireysel ve sosyal dayanıklılık kaynaklarının süreçteki rollerine odaklanılacaktır.

İkinci olarak, Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli'ni, kültürel kimlik gelişimi açısından uluslararası öğrenci grubu ve Türkiye bağlamında test etmek amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, çok kültürlü kimlik yapılanmaları zaman içinde incelenip, kültürleşme ile ilişkili stres faktörlerinin kimlik bütünleşmesindeki rolü değerlendirilecektir. Ayrıca, kültürel kimliklerin yapılandırılma biçimlerinin zamanla iyi oluş ile nasıl ilişkili olduğu araştırılacaktır.

Son olarak, Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli ve dayanıklılığın sosyo-ekolojik yaklaşımını birleştirerek, kültürel kimlik gelişimi ile dayanıklılık arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak hedeflenmektedir. Çok kültürlü kimlik yapılanmalarının dayanıklılık sürecindeki rolü ve bunların iyi oluşla ilişkisi yarı boyamsal bir aracılık modeliyle incelenecektir.

3.2. Araştırmanın Önemi

Araştırmanın önemi, Türkiye'nin yükseköğretim alanında uluslararasılaşma hedefleri ve bu doğrultudaki ilerlemeleriyle doğrudan ilişkilidir. Türkiye'nin uluslararası öğrenci sayısındaki artış, ülkenin yeni bir hedef ülke olarak tercih edilmesine zemin hazırlamış, bu durum da Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin kültürleşme ve uyum süreçlerini anlamaya yönelik ilgi ve ihtiyacı artırmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2024).

Kimlik gelişimi, genellikle ergenlik dönemiyle özdeşleştirilse de, yetişkinliğe geçiş ve erken yetişkinlik dönemlerinde de devam eden bir süreçtir (Kroger ve ark., 2010). Arnett (2000, 2007), kimlik meselelerinin beliren yetişkinlik döneminde devam ettiğini ve bu dönemde kimlik gelişiminin derinleşebileceğini belirtmektedir. Uluslararası öğrenciler için ise bu süreç, yeni bir kültürel bağlama uyum sağlama gerekliliğiyle daha karmaşık hale gelir ve etnik ve ulusal kimlikleri dengeleme zorunluluğu, uyum sürecini stresli bir hale getirebilir (Amiot ve ark., 2018; Chavajay ve Skowronek, 2008). Bu bağlamda, uluslararası öğrencilerde çok kültürlü kimlik gelişimi ve dayanıklılığı incelemek büyük önem taşımaktadır.

Literatürde, uluslararası öğrencilerin uyum sürecini kültürel kimlik gelişimi ve dayanıklılık çerçevesinde ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu tez, çok kültürlü kimlik gelişimi ve dayanıklılık süreçlerini Türkiye'deki uluslararası öğrenci grubunda ele alarak bu boşluğu doldurmayı ve alana üç önemli katkı sağlamayı amaçlamaktadır. İlk olarak, uluslararası öğrencilerdeki kimlik yapılanmalarını anlamaya yönelik literatürdeki eksikliği gidermeyi hedeflemektedir. İkinci katkı, özellikle Doğu'dan Batıya göç eden gruplara odaklanan araştırma geleneğinden farklı olarak, Doğu ile Batı kültürü arasında bir geçiş kültürü olarak tanımlanabilecek bir ülke olan Türkiye bağlamında bu sürecin incelenmesidir. Son olarak, çok kültürlü kimliklenme sürecini ve dayanıklılığı, genç üniversiteli bireyler üzerinden ele alarak literatüre katkı sağlanacaktır.

Bu çalışma, kültürel kimlik gelişimi, dayanıklılık kaynakları ve kültürleşme sürecine dair stres faktörlerini bir arada inceleyerek, uluslararası öğrencilerin psikolojik uyumuyla olan ilişkileri derinlemesine anlamayı amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, kültürel kimlik gelişimi ile dayanıklılık arasındaki ilişkiyi birleştirerek, kültürel çeşitlilik ve kapsayıcılığı vurgulayan bir bakış açısı sunmakta ve hem ulusal hem de uluslararası literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır.

3.3. Araştırmanın Hipotezleri ve Araştırma Soruları

Bu bölümde, çalışmanın üç temel amacı doğrultusunda test edilecek olan hipotezler detaylı bir şekilde ele alınacaktır. İzleyen alt başlıklarda, her bir hipotez, gerekçeleri ve literatürdeki ilgili bulgularla desteklenerek sunulmuştur. Bu sayede, araştırmanın hipotezlerine yönelik teorik temeller ve beklenen sonuçlara dair kapsamlı bir anlayış ortaya konmaktadır.

3.3.1. Dayanıklılığın Kuramsal Sınamasına İlişkin Hipotezler

Dayanıklılık literatüründe, dayanıklılığın bireyin karşılaştığı zorluklarla başa çıkmasını sağlayarak işlevselliğini sürdürmesine yardımcı olduğu konusunda genel bir görüş birliği bulunmaktadır. Ancak, dayanıklılık farklı açılardan ele alınmaktadır. Birincisi, dayanıklılığın kişilik özelliği temelinde ele alındığı yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre, bireyler doğuştan sahip oldukları dayanıklılık özellikleriyle bu zorlukların üstesinden gelirler ve bu özellik zamanla değişmez (Kararımak ve Figley, 2017). Diğer taraftan, dayanıklılık süreç olarak ele alındığında, birey ile çevresinin etkileşimiyle şekillenen dinamik bir yapı olarak görülmektedir. Bu perspektife göre, dayanıklılık bireysel özellikler, çevresel koşullar, zaman ve kültüre bağlı olarak değişkenlik gösterebilir ve gelişebilir (Ungar, 2008). Son yıllarda, dayanıklılık bakış açısı, insan ve çevre arasındaki etkileşimi vurgulayan ekolojik sistemler yaklaşımından etkilenmiştir. Bu yaklaşım, dayanıklılığı birbiriyle ilişkili birçok sistemin etkisi altında dinamik bir süreç olarak tanımlar (Masten, 2021; Ungar ve Theron, 2020). Bireyin kişisel özellikleri ile sosyo-ekolojik çevre, dayanıklılığın farklı yönlerini ele alırken, bu iki süreç birbirini etkileyen ve şekillendiren bağımsız ama ilişkili öğeler olarak kabul edilmektedir. Bu çerçevede,

bireyin çevresindeki kaynaklar ve gelişimsel başarılar birbirini karşılıklı olarak şekillendirir (Suárez-Orozco ve ark., 2018; Ungar, 2008).

Bu teorik çerçeveden yola çıkarak, dayanıklılığın dinamik ve gelişimsel bir süreç olarak zaman içinde değiştiği ve kültürleşme sürecine dair stres faktörlerinden etkilendiği beklenmektedir. Ayrıca, bireysel ve sosyal dayanıklılığın, bireylerin psikolojik iyi oluşu üzerinde pozitif bir etkisi olacağı öngörülmektedir. Bu çalışma, dayanıklılığın süreçsel boyutunu ele alarak, bu varsayımları test etmek amacıyla aşağıdaki hipotezleri geliştirmiştir.

Hipotez 1: İlk ölçüm zamanı (Z1) ve ikinci ölçüm zamanı (Z2) arasındaki bireysel ve sosyal dayanıklılık puanları birbirinden farklılaşacaktır.

Hipotez 2: Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri ile dayanıklılık boylamsal olarak ilişkili olacaktır.

Hipotez 2a: Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri (Z1) ile bireysel dayanıklılık (Z2) zamanla negatif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.

Hipotez 2b: Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri (Z1) ile sosyal dayanıklılık (Z2) zamanla negatif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.

Hipotez 3: Dayanıklılık ile iyi oluş boylamsal olarak ilişkili olacaktır.

Hipotez 3a: Bireysel dayanıklılık (Z1) ile yaşam doyumu (Z2) zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.

Hipotez 3b: Bireysel dayanıklılık (Z1) ile psikolojik iyi oluş (Z2) zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.

Hipotez 3c: Sosyal dayanıklılık (Z1) ile yaşam doyumu (Z2) zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.

Hipotez 3d: Sosyal dayanıklılık (Z1) ile psikolojik iyi oluş (Z2) zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.

3.3.2. Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli'nin Sınanmasına İlişkin Hipotezler

Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli, kültürel kimliklerin benlik içerisinde bütünleştirilmesini gelişimsel bir süreç olarak ele almaktadır (Amiot ve ark., 2007). Bu kurama göre, yeni bir kültürel bağlama giren birey, zamanla yeni geldiği kültürün kimliğini benimsemekte ve eski ile yeni kültürel kimlikleri aşamalı olarak bütünleştirmektedir (Amiot ve ark., 2018). Bu doğrultuda, uluslararası öğrencilerde çok kültürlü kimlik yapılanmalarının zamanla aşamalı bir gelişim gösterdiği öngörülmektedir. Bu süreçte, kültürel kimliklerin daha derinlemesine entegrasyonu ve birleşmesi beklenmektedir.

Hipotez 4: Kültürel kimlik bütünleşmesinin ilk ölçüm puanı (Z1) ikinci ölçüm puanından (Z2) daha düşük olacaktır.

Hipotez 5: Kültürel kimlik bütünleşmesi, zaman içerisinde aşamalı bir gelişim gösterecektir.

Hipotez 5a: Ev sahibi kültür kategorizasyonu ve köken kültür kategorizasyonu (Z1) ile bölümlendirme (Z2) zamanla pozitif yönde ilişkili olacaktır.

Hipotez 5b: Bölümlendirme (Z1) ile bütünleştirme (Z2) zamanla pozitif yönde ilişkili olacaktır.

Bu kuramsal çerçeve ve literatürdeki bulgular ışığında, kültürleşmeyle ilişkili stres faktörlerinin, bireylerin kültürel kimliklerini nasıl yapılandığı ve birbirine nasıl bağladığı konusunda daha derinlemesine bir inceleme yapmak gerekmektedir. Bireylerin, ev sahibi kültürden ayrımcılık deneyimlemeleri, onların kimlik oluşumunu etkilemekte, özellikle kültürel kimliklerin başlangıçtaki aşamalarında kimlikler arasında geçiş yapmalarına (bölümlendirme) ya da tek bir kültürel kimliğe yönelmelerine (kategorizasyon) neden olabilmektedir (Amiot ve ark., 2018). Bu süreçte, kültürel kimliklerin bütünleşmesi, ev sahibi kültürde deneyimlenen ayrımcılık ve kültürleşme sürecine dair algılarla olumsuz yönde etkilenebilir (Amiot ve ark., 2007). Özellikle, ev sahibi kültürden gelen ayrımcılık, kültürel kimliklerin birleşmesinde engel teşkil

edebilirken, aynı zamanda kişilerin kendi kültürlerine daha çok bağlı kalmalarına ve geçiş süreçlerinde daha fazla zorluk yaşamalarına neden olabilir (Yampolsky ve Amiot, 2016).

Bu bağlamda, uluslararası öğrencilerin kültürleşmeyle ilişkili stres deneyimlerinin, bölümlendirme ve bütünleşme kimlik yapılanmaları ile olan ilişkisi üzerinde yapılacak analiz, önemli sonuçlar ortaya koyacaktır. Bununla birlikte, ev sahibi kültür ve köken kültürüne dair kategorizasyon süreçlerinin stresle nasıl etkileşime girdiği, iki kültür arasındaki dengeyi kurarken öğrencilerin kimliklerini nasıl şekillendirdiği konusunda daha fazla bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu anlamda, ev sahibi kültür kategorizasyonu ve köken kültür kategorizasyonu için ayrı ayrı hipotezler oluşturulması gerektiği anlaşılmaktadır. Fakat literatürde, kültürleşmeyle ilişkili stres faktörlerinin kategorizasyonla ilişkisi genellikle tek bir boyut olarak ele alındığından (Amiot ve ark., 2018; Yampolsky ve Amiot, 2016), bu ilişkinin yönü hakkında net bir öngörde bulunulamamıştır.

Hipotez 6: Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri ile ev sahibi kültür kategorizasyonu ve köken kültür kategorizasyonu kimlik yapılanmaları boylamsal olarak ilişkili olacaktır.

Hipotez 6a: Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri (Z1) ile ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z2) zamanla anlamlı bir ilişki gösterecektir.

Hipotez 6b: Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri (Z1) ile köken kültür kategorizasyonu (Z2) zamanla anlamlı bir ilişki gösterecektir.

Hipotez 6c: Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri (Z1) ile bölümlendirme (Z2) zamanla pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterecektir.

Hipotez 6d: Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri (Z1) ile bütünleşme (Z2) zamanla negatif yönde anlamlı bir ilişki gösterecektir.

Azınlık ve göçmen çok kültürlü gruplarla yapılan araştırmalar, kültürel kimliklerin uyumlu bir şekilde bütünleştirilmesinin iyi oluşu tutarlı bir şekilde olumlu yönde

etkilediğini göstermektedir (Balakrishnan ve ark., 2020; Jack, 2018; Yampolsky ve ark., 2016). Bununla birlikte, kültürel kimlikleri bağlama göre değiştirmeyi içeren *bölümlendirme* kimlik yapılanması genellikle iyi oluş üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olsa da, bazı durumlarda olumlu sonuçlarla ilişkilendirildiği de gözlemlenmiştir (Balakrishnan ve ark., 2020; Yampolsky ve ark., 2016). Ayrıca, kültürel kimliklerin yönetiminde ele alınan *kategorizasyon* kimlik yapılanması da, bölümlendirme yapılanmasına benzer şekilde, iyi oluşu yordama noktasında çelişkili bulgular ortaya koymaktadır (Balakrishnan ve ark., 2020; Yampolsky ve ark., 2016). Kültürel kimlik yapılanmalarını *ev sahibi kültür kategorizasyonu* ve *köken kültür kategorizasyonu* özelinde inceleyen tek çalışma, köken kimlik kategorizasyonunun hem iyi oluşla hem de kötü oluşla pozitif ilişkili olduğunu, ev sahibi kültür kategorizasyonunun ise yalnızca iyi oluşla pozitif ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Arias-Valenzuela ve ark., 2019: 975-986). Kuramsal bilgiler ve mevcut literatür doğrultusunda, *bütünleşme* kimlik yapılanmasının iyi oluşla pozitif, kültürel kimliklerin henüz bütünleştirilemediği ve bağlama göre değiştirilen *bölümlendirme* kimlik yapılanmasının ise iyi oluşla negatif ilişkili olacağı öngörülmektedir. Ev sahibi kültür kategorizasyonunun iyi oluşla pozitif yönde ilişkili olması beklenirken, köken kültür kategorizasyonunun iyi oluşla ilişkisinin yönü hakkında mevcut literatür bulguları yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda, kültürel kimlik yapılanmalarının iyi oluşla olan ilişkilerini sınamaya yönelik hipotezler aşağıda sunulmuştur.

Hipotez 7: Ev sahibi kültür kategorizasyonu ile iyi oluş boylamsal olarak ilişkili olacaktır.

Hipotez 7a: Ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z1) ile yaşam doyumu (Z2) zamanla pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterecektir.

Hipotez 7b: Ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z1) ile psikolojik iyi oluş (Z2) zamanla pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterecektir.

Hipotez 8: Köken kültür kategorizasyonu ile iyi oluş boylamsal olarak ilişkili olacaktır.

Hipotez 8a: Köken kültür kategorizasyonu (Z1) ile yaşam doyumu (Z2) zamanla anlamlı bir ilişki gösterecektir.

Hipotez 8b: Köken kültür kategorizasyonu (Z1) ile psikolojik iyi oluş (Z2) zamanla anlamlı bir ilişki gösterecektir.

Hipotez 9: Bölümlendirme kimlik yapılanması ile iyi oluş boylamsal olarak ilişkili olacaktır.

Hipotez 9a: Bölümlendirme (Z1) ile yaşam doyumu (Z2) zamanla negatif yönde anlamlı bir ilişki gösterecektir.

Hipotez 9b: Bölümlendirme (Z1) ile psikolojik iyi oluş (Z2) zamanla negatif yönde anlamlı bir ilişki gösterecektir.

Hipotez 10: Bütünleşme kimlik yapılanması ile iyi oluş boylamsal olarak ilişkili olacaktır.

Hipotez 10a: Bütünleşme (Z1) ile yaşam doyumu (Z2) zamanla pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterecektir.

Hipotez 10b: Bütünleşme (Z1) ile psikolojik iyi oluş (Z2) zamanla pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterecektir.

3.3.3. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmalarının Dayanıklılık Sürecindeki Rolüne İlişkin Hipotezler

Kültürel kimlik yapılanmalarının iyi oluşla ilişkisine dair literatürdeki bulgular, kimlik bütünleşmesinin genellikle olumlu sonuçlarla ilişkilendirildiğini, buna karşın kategorizasyon ve bölümlendirme yapılanmalarının ise hem olumlu hem de olumsuz sonuçlarla bağlantılı olabileceğini ortaya koymaktadır (Yampolsky ve ark., 2016; Yampolsky ve ark., 2016). Çok kültürlü kimliklerin bütünleştirilmesinin, dayanıklılık sürecinde bir kaynak olarak değerlendirilmesi (Castro ve Murray, 2010) ve kültürleşme süreci ile iyi oluş arasındaki ilişkide dayanıklılığın aracılık rolü oynadığına dair bulgular (Ward ve ark., 2018; Wu ve ark., 2018) göz önüne alındığında, bu tez çalışmasında, çok kültürlü kimlik yapılanmalarının iyi oluş üzerindeki çelişkili etkilerinin, dayanıklılık süreci üzerinden dolaylı bir mekanizma ile açıklanabileceği ileri sürülmektedir.

Bütünleşme ve bölümlendirme, bireyin her iki kültürü de benimseyerek oluşturduğu çok kültürlü kimliklerdir. Ancak, bu iki kimlik yapısı farklı psikolojik süreçleri ve yapılanmaları temsil eder. Kültürel kimlikleri bütünleştirmek, kültürler arasında bağların kurulduğu ve olası çatışmaların çözüme kavuşturulduğu bir aşamayı ifade ederken, bölümlendirme, kültürler arasındaki içsel çatışmaların henüz çözüme kavuşmadığı, dolayısıyla bütünleşmeden önceki bir aşamayı temsil etmektedir (Amiot ve ark., 2007).

Kültürel kimliklerin birbirleriyle uyumlu ve çatışmasız olarak algılanması, hem kesitsel hem de boylamsal olarak iyi oluşla pozitif ilişki göstermektedir (Chen, Benet-Martínez ve ark., 2013). Bununla birlikte, bölümlendirmenin doğası ve araştırma bulguları, bölümlendirmenin hem pozitif hem de negatif yönlere sahip olabileceğini göstermektedir. Daha önce yapılan araştırmalarda kültürleşme ile iyi oluş arasında dayanıklılığın aracılık rolü bulunduğu kanıtlanmıştır (Khawaja ve ark., 2017). Çok kültürlü kimlik yapılanmaları ile iyi oluş arasındaki dayanıklılığın aracı rolüne dair doğrudan kanıtlar bulunmamakla birlikte, literatürde bu olası aracı ilişkiyi destekleyen dolaylı bulgular mevcuttur. Örneğin, bölümlendirme ile benzer bir yapıya sahip olan değişen kimlik stiline, bireyde bir yandan çatışmalı bir benlik hissi yaratabileceği (Ward ve ark., 2018), diğer taraftan farklı sosyal bağlamlara uyum sağlamayı kolaylaştırabileceği (Qumsey, 2018) ortaya konulmuştur.

Kuramsal açıklamalar ve önceki literatür ışığında, bölümlendirme kimlik yapılanmasının iyi oluşla olan çelişkili ilişkisinin, dayanıklılığın farklı sistemleri üzerinden açıklanabileceği düşünülmektedir. Dayanıklılık perspektifinden bakıldığında, bölümlendirme kimlik yapılanması, bireylerin farklı kültürel bağlarla sosyal ilişkiler kurmasını ve bu bağlamların taleplerine uyum sağlamasını kolaylaştırarak sosyal dayanıklılığı artırabilir. Bununla birlikte, bireyin kültürel kimlikleriyle ilgili yaşadığı içsel çatışmalar, bireysel dayanıklılık kaynaklarının tükenmesine yol açarak bireysel dayanıklılığı olumsuz etkileyebilir. Sonuç olarak, bölümlendirme kimlik yapılanmasının bireysel ve sosyal dayanıklılıkla olan ilişkisi üzerinden, bireyin iyi oluşu üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkilerinin olabileceği öngörülmektedir.

Kültürleşme literatürü, bireyin etnik kimliği benimsemesinin psikolojik iyi oluşu artıran bir dayanıklılık kaynağı olarak işlev gördüğünü (Ward ve Kennedy, 1994), ancak aynı zamanda ev sahibi kültürle ilişkileri olumsuz etkileyerek sosyal uyumu zorlaştıran bir risk faktörü olabileceğini göstermektedir (Cemalcılar ve Falbo, 2008). Uluslararası öğrencilerde yapılan çalışmalar, etnik kimlikle özdeşleşmenin psikolojik sıkıntılarla negatif yönde ilişkili olduğunu, buna karşın ev sahibi kimlikle özdeşleşmenin sosyokültürel uyumla pozitif yönde ilişki gösterdiğini ortaya koymaktadır (Ward ve Kennedy, 1994).

Kültürel kimlik yapılanmalarına özel olarak incelendiğinde ise, köken kültür kategorizasyonunun hem iyi oluşla hem de kötü oluşla pozitif bir ilişki sergilediği, ev sahibi kültür kategorizasyonunun ise yalnızca iyi oluşla pozitif yönde ilişkili olduğu görülmektedir (Arias-Valenzuela ve ark., 2019). Bu bulgulara dayanarak, tıpkı bölümlendirme kimlik yapılanmasında olduğu gibi, köken kültür kategorizasyonunun çelişkili etkilerinin dayanıklılığın aracılık rolüyle açıklanabileceği öngörülmektedir.

Yukarıda kısaca özetlenen teorik açıklamalar ve literatür bulguları ışığında, çok kültürlü kimlik bütünleşmesi sürecinde bireyin bulunduğu aşamanın, bireyin dayanıklılık kaynaklarını güçlendirerek ya da zayıflatarak psikolojik uyumunu şekillendirebileceği sonucuna varılmaktadır. Bu bağlamda, kültürel kimliklerin gelişimsel aşamaları, bireylerin psikolojik uyum süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır.

Hipotez 11: Çok kültürlü kimlik yapılanmaları ile iyi oluş arasındaki boylamsal ilişkiye bireysel dayanıklılık aracılık edecektir.

Hipotez 11a: Ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z1) ile bireysel dayanıklılık (Z2) arasında zamanla pozitif yönde anlamlı bir ilişki olacak ve bu ilişki, iyi oluşu olumlu yönde etkileyecektir.

Hipotez 11b: Köken kültür kategorizasyonu (Z1) ile bireysel dayanıklılık (Z2) arasında zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki olacak ve bu ilişki, bireysel dayanıklılığı artırarak iyi oluşu destekleyecektir.

Hipotez 11c: Bölümlendirme kimlik yapılanması (Z1) ile bireysel dayanıklılık (Z2) arasında zamanla negatif yönde anlamlı bir ilişki olacak; bireysel dayanıklılıktaki düşüş, iyi oluş üzerinde olumsuz bir etki yaratacaktır.

Hipotez 11d: Bütünleşme (Z1) ile bireysel dayanıklılık (Z2) arasında zamanla pozitif yönde anlamlı bir ilişki olacak ve bireysel dayanıklılığın güçlenmesi, iyi oluş üzerinde pozitif bir etki yaratacaktır.

Kültürel kimlikler, bireylerin sosyal dayanıklılık kaynakları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir ve bu etkileşim, bireylerin iyi oluşlarını şekillendirebilir (Cemalcılar ve Falbo, 2008; LaFromboise ve ark., 1993). Sosyal dayanıklılık, bireylerin çeşitli sosyal bağlar kurmalarına ve bu bağları sürdürebilmelerine yardımcı olarak, psikolojik iyilik hallerini iyileştirebilir (Rutter, 1987; Khawaja ve ark., 2017).

Hipotez 12: Çok kültürlü kimlik yapılanmaları ile iyi oluş arasındaki boylamsal ilişkiye sosyal dayanıklılık aracılık edecektir.

Hipotez 12a: Ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z1) ile iyi oluş (Z2) arasında zamanla pozitif yönde anlamlı bir ilişki olacak ve bu ilişki, sosyal dayanıklılığı artırarak iyi oluşu destekleyecektir

Hipotez 12b: Köken kültür kategorizasyonu (Z1) ile sosyal dayanıklılık (Z2) arasında zamanla negatif yönde anlamlı ilişki olacak ve bu ilişki, iyi oluşu olumsuz yönde etkileyecektir.

Hipotez 12c: Bölümlendirme (Z1) ile sosyal dayanıklılık (Z2) arasında zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki olacak ve sosyal dayanıklılığın güçlenmesi, iyi oluş üzerinde pozitif bir etki yaratacaktır.

Hipotez 12d: Bütünleşme (Z1) ile sosyal dayanıklılık (Z2) arasında zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki olacak ve sosyal dayanıklılığın güçlenmesi, iyi oluş üzerinde pozitif bir etki yaratacaktır.

4. YÖNTEM

Bu çalışma, uluslararası öğrencilerin dayanıklılık sürecini sosyo-ekolojik sistemler çerçevesinde ele almaktadır (Ungar, 2008) ve kültürleşme bağlamının bu süreçteki rolünü çok kültürlü kimlik gelişimi açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, uluslararası öğrencilerin çok kültürlü kimlik gelişimi (ev sahibi ve köken kültür kategorizasyonu, bölümlendirme ve bütünleşme) ile dayanıklılığı (bireysel ve sosyal dayanıklılık) arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Ayrıca, bu süreçleri etkileyebilecek potansiyel risk faktörleri (köken ve ev sahibi kültürden algılanan baskı ve ayrımcılık stresi ile Türkçe yetersizliği) ve iyi oluş sonuçları değerlendirilmiştir. Araştırmanın verileri boylamsal bir desen kullanılarak iki zaman noktasında (Z1 ve Z2) toplanmıştır. Bu kısımda, çalışmanın yöntemi açıklanacaktır.

4.1. Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini, Türkiye’deki çeşitli üniversitelerde ön lisans, lisans ya da lisansüstü bir programa kayıtlı olan 18 yaş üzerindeki uluslararası öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın anketi Türkçe olduğu için katılımcıların Türkçe bilmesi gerekmektedir. Yanı sıra, araştırmanın dâhil etme ölçütleri gereği katılımcıların Türkiye vatandaşı olmaması ya da Türkiye vatandaşlığından çıkmış (mavi kartlı) olmamasına da dikkat edilmiştir.

Yapısal eşitlik modelleri, örneklem hacmine duyarlı testlere dayandığı için yeterli örneklem sayısına ulaşmak önemlidir. Bayram (2016: 51), genel bir ölçüt olarak 100’den az örneklem hacmini “küçük”, 100-200 arası örneklem hacmini “orta” ve 200’den büyük örneklem hacmini ise “büyük” örneklem hacmi olarak tanımlamaktadır. Jackson (2001) ise 200-400 arasındaki örneklem sayısının çoğu yapısal eşitlik modeli için yeterli olacağını, ancak modelin karmaşıklığının da dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir. Jackson’a (2003) göre, minimum örneklem sayısı hesaplanırken tahmin edilecek parametre başına düşen örneklem sayısının 20 (ideal) ya da 10 (orta) olması gerekmektedir. Bayram’a (2016: 51) göre, örneklem hacmi, modeldeki değişken sayısının 8 katından fazla olacak şekilde hesaplanarak veya n sayıda değişken için $n(n+1)/2$ hesaplaması kullanılarak pratik bir şekilde belirlenebilmektedir. Literatür bilgileri dikkate

alındığında, çalışma analizlerini yürütebilmek için en az 200 gözleme ulaşılması hedeflenmiştir. Boylamsal çalışmalarda, iki zaman arasındaki katılımcı kaybı olabileceği göz önüne alındığında, araştırmanın ilk zamanı için hedeflenen katılımcı sayısının iki katına denk gelen, 400'ün üzerinde uluslararası öğrenciye ulaşmak amaçlanmıştır.

Çalışmanın boylamsal verileri iki ayrı zamanda toplanmıştır. Veri toplama aşamasının ilk zaman dalgası (Z1) 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılının ilk dönemi ortasında başlamış (2023 Aralık), ikinci dalga verileri (Z2) ise 2024-2025 Eğitim-Öğretim yılı başlamadan (2024 Eylül) sona ermiştir. Veri toplama aşaması yaklaşık sekiz ay boyunca sürmüş ve iki zaman noktası arasındaki sürenin 4 ile 8 ay arasında (Ort. = 5.39, SS= .65) değiştiği görülmüştür. Çalışmanın ilk zamanına ölçeklerin tamamını doldurmuş ve dâhil olma ölçütlerini karşılayan 496, ikinci zamanına ise 215 öğrenci katılım sağlamıştır. Veri temizliği ve veri eşleştirmeleri yapıldıktan sonra her iki veri toplama zamanına da katılım sağlayan toplam 190 uluslararası öğrenci çalışmanın örneklem grubunu oluşturmuştur. Aynı katılımcılardan farklı zamanlarda toplanan ölçümlerin, farklı katılımcılardan toplanan kesitsel ölçümlere kıyasla birbiriyle daha ilişkili olma eğiliminde olması nedeniyle, boylamsal çalışmalarda model testi, kesitsel çalışmalara göre daha az sayıda gözlemle gerçekleştirilebilmektedir (Pan ve ark., 2018). Çok kültürlü kimlik bütünleşmesi ve iyi oluş arasındaki ilişkiyi daha düşük örneklem büyüklüğüyle inceleyen çalışmalara da dayanarak, araştırmanın örneklem sayısının planlanan analizler için yeterli olduğu değerlendirilmiştir (Ferrari ve ark., 2015).

Katılımcılara ilişkin bilgiler Z1' de elde edilen sosyo-demografik bilgileri kapsamaktadır. Katılımcıların yaşları 18-39 (Ort. = 23.18, SS = .274) arasında değişmekte olup, yaklaşık %40'ını (n = 75) kadınların, %60'ını (n = 115) ise erkeklerin oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların öğrenim gördükleri üniversitelere bakıldığında yaklaşık %82'sinin hedef iki üniversiteden uluslararası öğrenciler olduğu görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğu (%52.6) Bursa Uludağ Üniversitesi'nde öğrenim gördüğünü belirtirken, ikinci olarak en çok Karadeniz Teknik Üniversitesi'nden (%28.9) katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcıların geri kalan %18.4'lük kısmını ise Türkiye'nin farklı şehirlerinden 25 farklı üniversiteden

uluslararası öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu lisans derecesinde (%68.9) öğrenim gördüğünü belirtmekle birlikte, ön lisans (%4.7), yüksek lisans (%17.9) ve doktora (%6.8) düzeyinde olmak üzere yükseköğretimin farklı öğrenim düzeylerinden öğrencilerin araştırmaya katılım sağladığı görülmektedir. Katılımcılardan 3 kişi (%1.6) belirtilen öğrenim derecelerinden herhangi birini işaretlemeyip, kendilerini hazırlık öğrencisi olarak bildirmişlerdir. Katılımcıların sosyo-ekonomik durumlarını değerlendirmek için kullanılan 7 basamaklı merdiven metaforuna göre, katılımcıların çoğunluğunun (%78.5) sosyo-ekonomik açıdan kendilerini orta sınıfa tekabül eden 3., 4. ve 5. basamaklarda değerlendirdikleri görülmektedir. Katılımcılara yaşadıkları yer sorulduğunda ise çoğunluk olarak özel evde (%39.5) yaşadıklarını belirttikleri görülmüştür. Katılımcıların finansal kaynaklarını belirleyebilmek amacı ile geçimlerini sağlamak için burs, aile yardımı ve kendileri olmak üzere hangi kaynaklardan yararlandıkları sorulmuştur. Katılımcılardan %55.8'i aile yardımı ile, %43.7'si burs alarak ve %27.4'ü ise kendileri çalışarak geçimlerini sağladıklarını belirtmiştir. Katılımcıların sosyo-demografik bilgilerine ilişkin sıklık ve yüzdelik bilgileri Tablo 1'de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Çalışmanın verileri katılımcıların göç deneyimleri açısından incelendiğinde Türkiye'deki ikamet süresinin 0 ile 16 yıl arasında (Ort. = 5.33, SS = .223) değiştiği tespit edilmiştir. Katılımcıların belirttiklerine göre çoğunluk (%55.3) 0-5 yıl arasında Türkiye'de yaşarken, ikinci sırayı ise 6-10 yıl arasında (%40) Türkiye'de yaşayanlar almaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerden çok azı (%4.7) 10 yıldan fazla süredir Türkiye'de yaşadıklarını bildirmiştir. Katılımcıların hangi ülkenin vatandaşı olduğuna dair bildirimleri incelendiğinde, toplamda 53 ayrı ülkeye ilişkin vatandaşlık bilgisi bildirildiği görülmektedir. Araştırmaya katılanların çoğunluğu (n= 62 kişi, %32) Orta Doğu ülkelerinin vatandaşlığına sahiptir. Geriye kalan %68'lik grubun ise sırası ile yoğunlukla Eski Sovyetler Birliği (%23.2), Afrika (%20.6), Asya (%19.1), Balkan ülkeleri (%4.6) ve Güney Amerika (%.5) vatandaşları olduğu görülmektedir.

Tablo 1.Katılımcıların Sosyo-demografik Özelliklerine İlişkin Dağılım TablosuYaş ($N = 190$), Ort = 23.18, SS = .274, Ranj = 18-39

Değişken		Sıklık (n)	Yüzdelik (%)
Cinsiyet	Kadın	75	39.5
	Erkek	115	60.5
Üniversite	Bursa Uludağ Üniversitesi	100	52.6
	Karadeniz Teknik Üniversitesi	55	28.9
	Diğer (25 farklı üniversite)	35	18.4
Kayıtlı olunan program	Ön Lisans	9	4.7
	Lisans	131	68.9
	Yüksek Lisans	34	17.9
	Doktora	13	6.8
	Diğer (Hazırlık)	3	1.6
Algılanan sosyo-ekonomik düzey	1.Basamak	4	2.1
	2.Basamak	12	6.3
	3. Basamak	48	25.3
	4. Basamak	67	35.3
	5. Basamak	34	17.9
	6. Basamak	17	8.9
	7. Basamak	8	4.2
Yaşanılan yer	Özel Ev	75	39.5
	Aile	44	23.2
	Devlet yurdu	35	18.4
	Özel yurt	36	18.9
Finansal destek (Burs)	Evet	83	43.7
	Hayır	107	56.3
Finansal destek (Aile)	Evet	106	55.8
	Hayır	84	44.2
Finansal destek (Kendisi)	Evet	52	27.4
	Hayır	138	72.6

Not. "Diğer" kategorisinde yer alan üniversiteler, Afyon Kocatepe Üniversitesi (n=2), Akdeniz Üniversitesi (n=1), Ankara Üniversitesi (n=1), Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (n=1), Avrasya Üniversitesi (n=1), Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi (n=1), Bursa Teknik Üniversitesi (n=3), Bülent Ecevit Üniversitesi (n=1), Çankırı Karatekin Üniversitesi (n=1), Ege Üniversitesi (n=1), Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi (n=1), Gazi Üniversitesi (n=1), Harran Üniversitesi (n=1), İstanbul Medeniyet Üniversitesi (n=4), İbn Haldun Üniversitesi (n=1), İstanbul Kent Üniversitesi (n=1), İstanbul Topkapı Üniversitesi (n=1), Karabük Üniversitesi (n=5), Kilis 7 Aralık Üniversitesi (n=1), Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi (n=1), Selçuk Üniversitesi (n=1), Siirt Üniversitesi (n=1), Süleyman Demirel Üniversitesi (n=1), Trabzon Üniversitesi (n=1) ve Uşak Üniversitesi'dir (n=1).

Katılımcılara köken kültürünün/kültürlerinin ne olduğu sorulduğunda 76 farklı köken kültürel kimlik bildirdikleri görülmüştür. Belirtilen kültürel kimlikler arasından en sık ifade edilen köken kültür Suriye'dir (%10.7). Katılımcıların hepsi Türkiye'de özel izin ile ikamet etmekte olup, büyük çoğunluğunun (72.6%) uluslararası öğrenci oturumu ile Türkiye'de ikamet edebildiği görülmektedir. Katılımcıların %12.1'i uluslararası koruma statüsünde ikamet iznine sahip olduğunu bildirirken, geri kalan %15.3'lük kısmın ise aile ikameti, taşınmaz mal üzerinden ikamet ve turizm ikameti gibi diğer geçici ikamet türleri üzerinden ikamet izinlerine sahip olduklarını bildirmişlerdir.

Son olarak katılımcıların hangi kültürlerden kişilerle arkadaşlık yaptığına bakıldığında, hem uluslararası öğrencilerden hem de Türkiyelilerden oluşan karma bir arkadaş grubuna sahip olduğunu belirten öğrencilerin çoğunlukta (%60) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin geri kalan %40'lık kısmı ise en çok kendi kültüründen kişilerle (%15.3), daha sonra diğer kültürlerden uluslararası öğrencilerle (%14.2) ve en son olarak ise Türkiye'den öğrencilerle (%10.5) arkadaşlık yapmayı tercih ettiklerini bildirmişlerdir. Katılımcıların göç deneyimleri ve kültürel özelliklerine ilişkin sıklık bilgileri ayrıntılı olarak Tablo 2'de verilmiştir.

4.2. Veri Toplama Araçları

Çalışma kapsamında Sosyo-Demografik Bilgi Formu'nun yanı sıra beş ayrı ölçüm aracı kullanılmıştır. Bu bölümde, çalışmada kullanılan ölçüm araçları tanıtılmaktadır.

4.2.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Katılımcıların sosyo-demografik bilgilerine ulaşmak için öncelikle onamları alınmış (Ek 1), ardından bir Sosyo-Demografik Bilgi Formu sunulmuştur (Ek 2). Bu form, cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik durum, üniversite, vatandaşlık, Türkiye'de kalış süresi ve köken kültür özellikleri gibi katılımcıların demografik ve kültürel özelliklerini belirlemeye yönelik oluşturulmuş ve Z1 aşamasında katılımcılara uygulanmıştır.

Tablo 2.Katılımcıların Göç Deneyimleri ve Kültürel Özelliklerine İlişkin Dağılım Tablosu

Göç yılı (N=190), Ort. = 5.33, SS = .223, Ranj = 0-16

Değişken		Sıklık (n)	Yüzdelik (%)
Göç yılı	0-5	105	55.3
	6-10	76	40
	11 ve üzeri	9	4.7
Uyruğu	Orta Doğu Ülkeleri	62	32
	Eski Sovyet Ülkeleri	45	23.1
	Afrika Ülkeleri	40	20.6
	Asya Ülkeleri	37	19.1
	Balkan Ülkeleri	9	4.6
	Güney Amerika	1	.5
Köken kültür	Suriye	26	10.7
	Azeri/Azerbaycan	24	9.9
	Afgan/Afganistan	22	9
	Diğer (73 farklı kültür)	171	70.4
İkamet türü	Uluslararası öğrenci	138	72.6
	Uluslararası Koruma	23	12.1
	Diğer (diğer geçici ikamet izinleri)	29	15.3
Arkadaşlık	Arkadaşlarımın çoğu kendi kültürümden uluslararası öğrenciler	29	15.3
	Arkadaşlarımın çoğu diğer ülkelerden uluslararası öğrenciler	27	14.2
	Hem uluslararası hem de Türkiyelilerden oluşan karma bir arkadaş grubum var	114	60
	Arkadaşlarımın çoğu Türkiyeli öğrenciler	20	10.5

Not. Diğer" kategorisinde yer alan köken kültürler, Afrika (n=5), Ahıska (n=3), Amerika (n=1), Arap (n=12), Arabistan (n=5), Arnavut (n=4), Avrupa (n=1), Berberi (n=1), Betavi (n=1), Biafada (n=1), Bugis (n=1), Burindi (n=1), Burkina Faso (n=1), Cava (n=2), Cezayir (n=1), Çin (n=1), Edo (n=1), Endonezya (n=4), Etiyopya (n=1), Fas (n=1), Filistin (n=5), Gagauz (n=1), Gana (n=1), Gorani (n=1), Gürcü (n=3), Habeşistan (n=1), Hazara (n=1), Hint (n=2), İran (n=8), Irak (n=3), Kazak (n=2), Karadağ (n=1), Karakapak (n=1), Kırgız (n=1), Kolombiya (n=1), Kongo (n=1), Kosova (n=1), Kürt (n=3), Lampung (n=1), Liberya (n=1), Madagaskar (n=1), Malay (n=1), Moğol (n=1), Moldova (n=1), Moritanya (n=2), Mossi (n=1), Mısır (n=3), Müslüman (n=1), Nepal (n=1), Niger (n=2), Özbek (4), Pagan (n=1), Pakistan (n=1), Pers (n=1), Pomak (n=1), Rus (n=5), Somali (n=5), Songhoy (n=1), Sudan (n=4), Tacik (n=1), Tanzania (n=1), Tatar (n=1), Tayland (n=1), Terekeme (n=1), Tubu (n=1), Türk/Türkiye (n=13), Türkmen (n=12), Ukrayna (n=2), Uygur (n=1), Ürdün (n=4), Yemen (n=6), Yoruba (n=2), Yunan (n=1) gibi kültürlerden gelen katılımcıları içermektedir.

4.2.2. Çift Kültürlü Stres Ölçümleri

Çift kültürlü stres, bireylerin köken ve ev sahibi kültür gruplarından kültürel kimlik temelli baskı ve ayrımcılığın yarattığı stresi ölçen dört maddeyle değerlendirilmiştir (Ek 3). İlk iki madde köken kültürden, diğer iki madde ise ev sahibi kültürden algılanan baskı ve ayrımcılığa dairdir.

Bireylerin köken kültürlerinden algıladığı baskı ve ayrımcılığın yarattığı stres şu ifadelerle değerlendirilmiştir: “Kültürel kökenime ait kural ve geleneklere bağlı kalmam konusunda (köken kültürel kimliğimi sürdürmem konusunda) kendi kültürümden insanlar tarafından baskı gördüğümü hissediyorum” ve “Sadece kültürel kökenime ait kural ve geleneklere bağlı kalmadığım için (Türkiye kültürünü de benimsediğim için) kendi kültürümden insanlar tarafından kabul edilmediğimi/dışlandığımı hissediyorum”. Bireylerin ev sahibi kültürden algıladığı baskı ve ayrımcılık ise benzer iki ifade ile değerlendirilmiştir. Bu ifadeler: “Türkiye kültürüne ait kural ve gelenekleri benimsemem konusunda (Türkiye kültürünün kimliğini sürdürmem konusunda) Türkiye'deki insanlar tarafından baskı gördüğümü hissediyorum” ile “Kendi kültürel kökenime ait kural ve geleneklere bağlı kaldığım için (köken kültürel kimliğimi sürdürdüğüm için) Türkiye'deki insanlar tarafından kabul edilmediğimi/dışlandığımı hissediyorum.”dur.

Katılımcılardan, köken kültürlerinden ve ev sahibi kültürden algıladıkları baskı ve ayrımcılığı ne kadar stresli bulduklarını 5'li likert ölçeği (1=Hiç başıma gelmedi, 5=Çok stresli) ile değerlendirmeleri istenmiştir. Algılanan kültürel kimlik temelli reddedilme, önceki çalışmalarda olduğu gibi tek bir maddeyle ölçülmüştür (Barlow ve ark., 2012; Schmitt ve ark., 2003). Bu doğrultuda, bu çalışmada da kültürel kimlik temelli baskı ve ayrımcılık tek maddelik ifadelerle değerlendirilmiştir. Çift kültürlü stres ölçümleri Z1 ve Z2'de alınmıştır.

4.2.3. Türkçe Yetersizlik Algısı

Türkçe dil yeterliliği, çalışmada kullanılan tek maddelik bir soru ile değerlendirilmiştir (Ek 2). Katılımcıların, Türkçe yeterliliklerini 7 dereceli Likert ölçeğinde (1=Çok kötü, 7=Ana dil gibi) derecelendirmeleri istenmiştir. Ancak, çalışmada Türkçe *yetersizlik* algısı incelendiğinden, ölçek tersine çevrilerek yeniden kodlanmıştır. Kodlama tamamlandıktan sonra analizler bu yeni değişken üzerinden yürütülmüştür. Katılımcıların Türkçe yeterlilik algısına dair ölçümler Z1 ve Z2' de alınmıştır.

4.2.4. Çok Kültürlü Kimlik Bütünleşmesi Ölçeği

Çalışmada, kültürel kimlik yapılanmalarını ölçmek için Yampolsky ve arkadaşlarının (2016) geliştirdiği "The Multicultural Identity Integration Scale" (ÇKKBÖ) kullanılmıştır. Ölçek, kategorizasyon (categorization), bölümlendirme (compartmentalization) ve bütünleşme (integration) olmak üzere üç alt ölçek ve toplamda 22 maddeden oluşmaktadır. Yazarlar, kategorizasyon boyutunu ev sahibi kültür (mainstream culture categorization) ve köken kültür (heritage culture categorization) olarak uyarlayarak kültüre özgü hale getirmişlerdir. Bu uyarlama ile ölçeğe 5 madde eklenmiş ve toplamda 4 boyut ve 27 maddelik bir ölçek ortaya çıkmıştır. Ev sahibi ve köken kültür kategorizasyonu beşer (örnek madde: Kim olduğumu tanımlarken, ev sahibi kültürüm/köken kültürüm diğer kültürlerden daha belirleyicidir), bölümlendirme dokuz (örnek madde: Belirli bir kültürel bağlamda olduğumda, diğer kültürel kimliklerimi göstermemem gerektiğini hissediyorum) ve bütünleşme ise sekiz maddeden (örnek madde: Kültürel kimliklerim birbiriyle bağlantılıdır) oluşmaktadır. Her bir kimlik yapılanması, kesinlikle katılmıyorum (1) ile kesinlikle katılıyorum (7) arasında değişen 7 puanlık Likert tarzında bir ölçek üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçeğin ilk versiyonunda, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı kategorizasyon için .75, bölümlendirme için .82 ve bütünleşme için .82 olarak hesaplanmıştır.

Ölçek bu tez çalışması kapsamında Türkçeye uyarlanmış, geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır. Ölçek uyarlama çalışması Türkiye'de yaşayan ve 18 yaş üzerindeki çok kültürlü bir örneklem grubu (N=398, yaşları 18-73 arasında, ortalama yaş 27.47, SS =

10.23; %73 kadın, %27 erkek) ile yürütülmüştür. Ölçeğin yapı geçerliğini sınamak için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmış, düşük faktör yüküne (.18) sahip 13. Madde: “Kültürel kimliklerimin her biri, kim olduğumun ayrı bir parçasıdır.” ölçekten çıkarılarak ve kuramsal çerçeveye uygun modifikasyonlar uygulanarak ölçeğin 26 maddelik Türkçe versiyonunun yapısı doğrulanmıştır ($\chi^2/df = 2.409$, $p < .000$, CFI = .905, RMSEA = .06, SRMR = .084). Ölçek alt boyutlarının Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları hesaplandığında, *ev sahibi kültür kategorizasyonu* için .90, *köken kültür kategorizasyonu* için .92, *bölümlendirme* için .74 ve *bütünleşme* için .86 olduğu görülmüştür. ÇKKBÖ’nün ölçüt bağıntılı geçerliği kapsamında, Kültürleşme Tutumları Ölçeği’nin bütünleşme tutumu alt boyutu ve ev sahibi kültürle ve köken kültürle özdeşleşme düzeyi kullanılmıştır. Kültürleşme Tutumları Ölçeği Ataca ve Berry (2002: 17-18) tarafından geliştirilmiş, Şeker (2005: 171-173) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılmıştır. Orijinal ölçekte ve Türkçe uyarlamasında Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .84, bu çalışma kapsamında ise .89 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların kültürel kimliklerle özdeşleşme düzeyleri ise, araştırmacılar tarafından oluşturulan ve bireylerin köken kültürü ve ev sahibi gruba karşı bağlılık ve özdeşleşme derecelerini değerlendiren iki ayrı maddeyle ölçülmüştür. Korelasyon analizi sonuçlarına göre, bütünleşme tutumu ile köken kültür kategorizasyonu ($r = .19$, $p < .001$) ve bütünleşme kimlik yapılanması ($r = .43$, $p < .001$) arasında pozitif yönde ilişkiler tespit edilmiştir. Köken kültürle özdeşleşme, köken kültür kategorizasyonu ($r = .47$, $p < .001$), bölümlendirme ($r = .12$, $p < .05$) ve bütünleşme ($r = .21$, $p < .001$) ile pozitif; ev sahibi kültür kategorizasyonu ($r = -.32$, $p < .001$) ile ise negatif yönde korelasyon göstermiştir. Ev sahibi kültürle özdeşleşme ise ev sahibi kültür kategorizasyonu ($r = .52$, $p < .001$) ve bütünleşme ($r = .18$, $p < .001$) ile pozitif, köken kültür kategorizasyonu ($r = -.28$, $p < .001$) ve bölümlendirme ($r = -.14$, $p < .01$) ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur.

ÇKKBÖ’nün 26 maddelik Türkçe versiyonu, çalışma kapsamında Z1 ve Z2’de uygulanmıştır (Ek 4). Ölçeğin ev sahibi kültür kategorizasyonu, köken kültür kategorizasyonu, bölümlendirme ve bütünleşme alt boyutları için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları Z1’de sırasıyla .87, .86, .64 ve .87; Z2’de ise s .83, .86, .72 ve .89 olarak hesaplanmıştır.

4.2.5. İçsel Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

İçsel Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (İPDÖ), bireylerin sıkıntılı durumlarla baş etmesine yardımcı olan içsel ya da bireysel özelliklerini değerlendirmektedir (Jefferies ve ark., 2022). Ölçek, dayanıklılığı 10 maddeden oluşan tek boyutlu bir yapı üzerinden ölçer ve bireyin dayanıklılığı hakkında bilgi verir (örnek madde: Zorluklarla karşılaştığımda üstesinden gelirim). Puanlama, 5’li Likert tarzında yapılır (hiç değil:1, çok fazla: 5). Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .87 olarak hesaplanmış ve Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ile pozitif yönde korelasyon göstermiştir ($r = .68$) (Jefferies ve ark., 2022).

Bireysel dayanıklılığı ölçmek için kullanılan İPDÖ’ nün Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması bu tez kapsamında ana çalışmadan farklı bir örneklem grubunda yürütülmüştür. Ölçeğin psikometrik özellikleri ÇKKBÖ ile birlikte Türkiye’de yaşayan 18 yaş üzerindeki çok kültürlü bireylerden oluşan örneklem grubunda ($N=398$, yaşları 18-73 arasında, ortalama yaş 27.47, $SS = 10.23$; %73 kadın, %27 erkek) değerlendirilmiştir. Ölçeğin on maddelik Türkçe versiyonu, yapılan DFA ile herhangi bir modifikasyona gerek kalmadan doğrulanmıştır ($\chi^2/df = 2.554$, $p < .000$, CFI = .944, RMSEA = .063, SRMR = .043). Ölçeğin güvenirliği kapsamında Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .88 olarak hesaplanmıştır. İPDÖ’nün ölçüt bağıntılı geçerliğini değerlendirmek için Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ) ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PIOÖ) kullanılmıştır. Yaşam Doyumu Ölçeği, Diener ve meslektaşları (1985) tarafından öznel iyi oluşun bilişsel kısmını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş ve Cronbach Alfa değeri .87 olarak bulunmuştur. Türkçeye uyarlaması ise Yetim (1991) tarafından gerçekleştirilmiş ve Gutmann ikiye bölünmüş (split-half) güvenirlik değeri .75 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma kapsamında ise Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .85 olarak hesaplanmıştır. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Diener ve meslektaşları (2010) tarafından geliştirilmiş, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır. Türkçeye uyarlaması Telef (2013) tarafından yapılmış ve uyarlanan formun Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .80 olarak bulunmuştur. Bu çalışma kapsamında ise Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .86 olarak hesaplanmıştır. İPDÖ’nün yaşam doyumu ($r = .34$, $p < .001$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = .60$, $p < .001$) pozitif yönde ve orta düzeyde ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur.

İPDÖ, bu tez kapsamında yürütülen boylamsal çalışmanın hem birinci hem de ikinci zamanında kullanılmış, Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı Z1 için .87, Z2 için .85 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Türkçe versiyonu Ek 5'te sunulmuştur.

4.2.6. Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

Sosyal dayanıklılığı ölçmek için Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek dayanıklılığın sosyo-ekolojik kaynaklarını ölçmek için geliştirilmiştir. Ölçeğin ilk versiyonu, Ungar ve Liebenberg (2011) tarafından çocuklar ve gençler için geliştirilmiş olan 58 maddelik *Child and Youth Resilience Measure (CYRM)*'dir. Ölçek, 11 ülke ve 14 toplulukta geniş bir örneklem grubuyla geliştirilmiş ve kültüre duyarlı olmasına özen gösterilmiştir. Dayanıklılık, bireyin kaynaklara erişme kapasitesi ve bu kaynakların aile, arkadaş ve toplum tarafından sağlanması olarak tanımlanmıştır.

Ölçeğin bu ilk versiyonunun madde sayısı düşürülerek 28 maddelik *CYRM-28* versiyonu geliştirilmiştir (Ungar ve Liebenberg, 2011). Bu versiyon üç alt boyutla dayanıklılığı ölçer: *Bireysel* (kişisel beceriler, akran desteği ve sosyal beceriler), *ilişkisel* (fiziksel ve psikolojik bakım) ve *toplumsal-bağlamsal* (manevi, eğitimsel ve kültürel bağlam) faktörler. Ölçeğin yetişkin uyarlamasında ise 5 faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır (RRC-ARM) (Liebenberg ve Moore, 2018). Bu faktörler: sosyal-toplumsal kabul, aile bağı ve destek, maneviyat, ulusal ve kültürel kimlik, kişisel beceri ve yeterlidir. Sonrasında, ölçeğin kısa formu (*CYRM-R* ve *ARM-R*) oluşturulmuştur (Jefferies, McGarrigle ve Ungar, 2019).

Türkçe 'ye uyarlama çalışması Arslan (2015) tarafından *Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (YPSÖ)* adıyla yapılmıştır. Bu 21 maddelik ölçek, 4 faktörlü bir yapı göstermektedir: *Bireysel*, *ailesel*, *ilişkisel* ve *kültürel-bağlamsal* kaynaklar (Ek 6). Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları sırasıyla .85, .84, .86 ve .82; toplam iç tutarlık katsayısı ise .94'tür. Test-tekrar test katsayısı ise .85 olarak bulunmuştur. Bu

çalışmada hem Z1 hem de Z2’de ölçek toplam puanı kullanılmıştır ve Z1 için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .88, Z2 için ise .87 olarak hesaplanmıştır.

4.2.7. Yaşam Doyumu Ölçeği

Yaşam Doyumu Ölçeği, Diener ve arkadaşları (1985) tarafından öznel iyi oluşun bilişsel kısmını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. 7 dereceli likert tarzında (1 "kesinlikle katılmıyorum" ve 7 "kesinlikle katılıyorum") bir ölçektir. Bu ölçek, toplamda 5 maddeden oluşmakta olup, tek bir puan elde edilmektedir (Örnek madde: Hayat şartlarım mükemmel). Ölçekten alınan yüksek puan, bireyin yaşamından memnun olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa değeri .87 olarak hesaplanmıştır. Türkçeye uyarlaması Yetim (1991) tarafından yapılmış ve ölçeğin düzeltilmiş ve Gutmann ikiye bölünmüş (split-half) güvenirlik değeri .75, Kuder Richardson-20 değeri ise .78 olarak bulunmuştur. Ölçek, tez çalışması kapsamında her iki zaman diliminde de öznel iyi oluşu ölçmek için kullanılmıştır (Ek 7). Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı, Z1 için .79 ve Z2 için .85 olarak hesaplanmıştır.

4.2.8. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Diener ve arkadaşları (2010) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek, toplamda 8 maddeden oluşmakta olup, 7’li likert tarzında değerlendirilir (Örnek madde: Ben iyi bir insanım ve iyi bir hayat yaşıyorum). Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır. Türkçeye uyarlaması Telef (2013) tarafından yapılmış ve uyarlanan formun Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .80 olarak bulunmuştur. Ölçek, boylamsal çalışmanın her iki zaman diliminde de psikolojik iyi oluşu ölçmek için kullanılmıştır (Ek 8). Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı Z1 için .87 ve Z2 için .86 olarak hesaplanmıştır.

4.3. İşlem

Bu bölüm, çalışmanın veri toplama sürecini ele almaktadır. Tez planında verilerin 2023-2024 eğitim-öğretim yılı başından itibaren toplanması planlanmıştır. Ancak, ölçüm

araçlarının uyarlanması tamamlanarak, 2 ay gecikme ile veri toplama aşaması Aralık ayında başlatılmıştır.

Veri toplama aşaması öncesinde, Bursa Uludağ Üniversitesi Araştırma ve Yayın Etik Kurulu' na başvuru yapılmış ve çalışma 25.08.2023 tarihli 2023-07 oturumunda etik açıdan uygun bulunmuştur (Ek 9). Çalışma öncesinde, anket ve uygulama yöntemi ile ilgili olası aksilikleri tespit etmek ve gidermek amacıyla bir pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışmanın ardından, çalışmanın veri toplama aşaması başlatılmıştır. Boylamsal veriler, iki ayrı zaman diliminde yaklaşık 8 aylık süre içerisinde toplanmıştır. İlk zaman dalgası (Z1) 2023 yılı Aralık ayında başlamış, ikinci dalga (Z2) ise 2024 Eylül ayında sona ermiştir. İzleyen alt başlıklarda, pilot çalışma ve asıl çalışmanın süreçleri ayrıntılı olarak sunulmaktadır.

4.3.1. Pilot Çalışma Süreci

Pilot çalışma 2023 Aralık ayında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde (KTÜ) uluslararası öğrencilerle yapılmıştır. Çalışmaya katılmaya gönüllü 21 öğrenciden 10'u, belirlenen saatlerde anketi doldurmuş ve ardından kısa bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar çoğunlukla erkektir (%70), yaşları 19-30 arasında (Ort. = 21.7, SS = 3.62) değişmekte ve altı farklı ülkeden (Arabistan, Bangladeş, Mısır, Nijerya, Suriye ve Yemen) gelmektedir. Ortalama 5.4 (SS = 2.91) yıldır Türkiye'de yaşadıklarını bildiren katılımcılar anketi doldururken sorun yaşamamış, ancak kültürel kimlik yapılanmaları sorularında zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, Türkçesi yeterli olmayan ve Türkiye'ye yeni gelen öğrencilerin zorlanabilecekleri ifade edilmiştir. Katılımcılar yüz yüze anketin katılımı azaltabileceğini, online anketin ise katılımı artırabileceğini belirtmişlerdir. Pilot çalışma sonrası, kültürel kimlik ifadeleri Türkiye kültürü/kimliği olarak güncellenmiş ve çalışmanın online olarak yapılması kararlaştırılmıştır.

4.3.2. Birinci Zaman Veri Toplama Süreci

Veri toplama aşaması, güz döneminin ortasına denk gelen 2023 Aralık ayının son haftasında başlatılmış ve hedeflenen örneklem sayısına ulaşılan kadar veri toplama işlemi devam etmiştir. Birinci zamanda veri toplama, 2024 Şubat ayının ikinci haftasında sonlandırılmıştır. Çalışmanın evrenini Türkiye’deki üniversitelerdeki uluslararası öğrenciler oluşturmuştur. Zaman ve maliyet sınırlılıkları nedeniyle amaçlı, kolayda ve kartopu örnekleme yöntemleriyle temsili bir örnekleme ulaşmak hedeflenmiştir. İlk olarak, uluslararası öğrenci sayısı açısından çeşitlilik gösteren Bursa Uludağ Üniversitesi (yüksek) ve Karadeniz Teknik Üniversitesi (düşük) hedef üniversiteler olarak belirlenmiştir (bkz. Yükseköğretim Kurulu, 2024). Bu üniversitelerde, öğrencilerle yüz yüze iletişim kurularak anket erişim linki paylaşılmış, ankete katılım ve çalışmayı duyurmalarına teşvik edilmiştir. Ayrıca, bu üniversitelerin uluslararası öğrenci birimleriyle iletişim kurularak, anketin duyurulması sağlanmıştır. Türkiye genelindeki diğer üniversitelerdeki öğrencilere ulaşmak amacıyla, uluslararası öğrenci dernekleri, toplulukları ve üniversite personeli ile de iletişim kurulmuştur.

Ankete erişim linkleri paylaşılırken, katılımcılar çalışmaya katılım ölçütleri hakkında bilgilendirilmiştir. Bu ölçütler, Türkiye vatandaşı olmamak ya da daha önce vatandaşlıktan çıkmış olmamak, Türkiye’de bir üniversitede öğrenci olmak, 18 yaş ve üzerinde olmak ve Türkçe bilmek şeklinde belirtilmiştir. Çalışmanın her iki aşamasına da katılan katılımcılar arasından kura çekilerek 25 kişiye 200 TL değerinde ödül verileceği duyurulmuştur. Katılımcılara çalışmanın amacı, hakları ve veri güvenliği hakkında detaylı bilgi sunulmuş, ölçek formuna geçmeden önce gönüllü katılımlarına dair onamları alınmıştır.

4.3.3. İkinci Zaman Veri Toplama Süreci

Z2 veri toplama aşaması, 2024 Haziran ayında başlamış ve 1 Eylül 2024’te tamamlanmıştır. Z1 katılımcılarına ikinci aşama hakkında bilgi verilmiş ve 17 Haziran-14 Temmuz tarihleri arasında ikinci aşamaya katılmak istedikleri haftayı seçebilecekleri bir yoklama anketi gönderilmiştir. Belirttikleri hafta başında veya tarih belirtmeyenler

için 17 Haziran'da Z2' anket bağlantıları iletilmiştir. Katılımın düşük olması nedeniyle Ağustos ayında hatırlatmalar yapılarak veri toplama süreci uzatılmıştır. Veri temizliği ve birleştirme işlemlerinin ardından her iki aşamaya katılanlar arasında çekiliş yapılarak ödüller dağıtılmış ve süreç tamamlanmıştır.

4.4. Veri Analizleri

Bu tez çalışmasında veri analizleri, hazırlayıcı analizler, betimleyici analizler ve hipotez testi olmak üzere üç ana aşamada gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında yürütülen veri temizliği işlemleri, uç değer analizleri, betimleyici analizler ve ölçek güvenirliği analizleri IBM SPSS 20 programı kullanılarak yapılmıştır. Ölçüm araçlarının yapı geçerlikleri, boylamsal ölçüm değişmezliği analizleri ve hipotez testleri ise Mplus 8.10 paket programı aracılığıyla, en yüksek olabilirlik (Maximum Likelihood) yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Model uyumu için ki-kare uyum iyiliği (χ^2 / df), CFI, RMSEA ve SRMR değerleri dikkate alınmıştır. Tablo 3'te model uyumunu değerlendirmek için kullanılan uyum indeksleri ve ölçüt değerleri sunulmuştur (Kline, 2023: 166-172; Schermelleh-Engel ve ark., 2003: 31-43; Tabachnick ve Fidell, 2013: 720-725).

Tablo 3.Uyum İyiliği İndeksleri ve Ölçüt Değerleri

Uyum İndeksi	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
χ^2/df	$0 \leq \chi^2/df \leq 3$	$3 \leq \chi^2/df \leq 5$
CFI	> 0.95	> 0.90
RMSEA	< 0.05	< 0.10
SRMR	< 0.05	< 0.10

Not. χ^2 / df = Chi-Square Goodness of Fit, CFI = Comparative Fit Index ve RMSEA = Root Mean Square Error of Approximation, SRMR = Standardized Root Mean Square Residual.

Veri analiz sürecine öncelikle hazırlayıcı analizlerle başlanmıştır. Bu aşama, veri temizliği, verilerin birleştirilmesi ve kayıp veri analizlerini kapsamaktadır. Veri temizliği sürecinde ilk olarak hatalı veri girişleri tespit edilmiş ve araştırma ölçütlerini sağlama koşulları açısından veri seti incelenmiştir. Verilerin doğruluğu ve tutarlılığı sağlandıktan sonra, uç değer analizleri gerçekleştirilmiş ve veri setindeki uç değerler

değerlendirilmiştir. Ardından, gerekli birleştirme işlemleri yapılarak veri seti tamamlanmış ve temizlenmiş hale getirilmiştir.

Veri temizliği tamamlandıktan sonra, ölçüm araçlarının yapı geçerliklerini doğrulamak için Z1 ve Z2 için ayrı ayrı DFA analizleri yapılmıştır. Ardından, değişkenlerin iki zaman noktasındaki eşdeğerliğini değerlendirmek amacıyla boylamsal ölçüm değişmezliği analizleri gerçekleştirilmiştir. DFA analizleri için rastgele madde parselleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, örneklem büyüklüğü küçük ancak madde sayısı fazla olan ölçeklerde yapısal analizi kolaylaştırmak için önerilmektedir (Little ve ark., 2002). Ana çalışmada, yapı geçerliği ve boylamsal ölçüm değişmezliğini test etmek için ÇKKBÖ, İPDÖ, YPSÖ ve PİOÖ için belirli sayıda parsel oluşturulmuştur. Analizlerde tek boyutlu YDÖ maddeleri ve diğer ölçekler için parseller modellere dâhil edilmiştir.

Ölçüm değişmezliği, kısıtlanmamış yapısal değişmezlik (configural invariance) modeli ile metrik değişmezlik (metric invariance) ve ölçek değişmezliği (scalar invariance) modellerinin ardışık karşılaştırılmasıyla test edilmiştir. İlk olarak, yapısal değişmezlik ile metrik değişmezlik, ardından metrik değişmezlik ile ölçek değişmezliği modelleri arasındaki farklar kontrol edilmiştir. Model karşılaştırmalarında üç kriter dikkate alınmıştır: χ^2 farklılık testinin anlamlı olmaması, ΔCFI 'nin .01 ya da daha küçük olması ve $\Delta RMSEA$ 'nın .015 ya da daha küçük olması (Chen, 2007). Bu üç kriterin ikisinin karşılanması, modeller arasında fark olmadığını gösterir. Boylamsal ilişkilerde yapısal değişmezlik ve metrik değişmezlik gereklidir (Chen, 2007). Ölçeklerin faktör yapıları ve zamanlar arası değişmezlik kontrol edildikten sonra betimleyici analiz aşamasına geçilmiştir.

Veri analizinin ikinci aşamasında betimleyici analizler yapılmıştır. Bu aşama, verilerin genel yapısını anlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir ve öncelikle araştırmanın değişkenleri normallik varsayımı, ortalama ve standart sapma puanları açısından incelenmiştir. Ölçüm araçlarının güvenirliği için Cronbach Alpha katsayısı

hesaplanmıştır. Son olarak, Z1 ve Z2 sosyo-demografik ve temel değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyon Analizi ile incelenmiştir. Sosyo-demografik değişkenler ile temel değişkenler arasındaki ilişkiler *keşif amaçlı* yürütülmüş ve bu ilişkiler ile ileride yapılacak analizler için kontrol değişkenleri belirlenmiştir.

Veri analizinin son aşamasında, araştırmanın boylamsal hipotezleri test edilmiştir. İlk olarak, dayanıklılığın sosyo-ekolojik bakış açısı ve Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli'ne ilişkin alt hipotezler test edilmiştir. Ardından, çok kültürlü kimlik yapılanmalarının dayanıklılık sürecindeki rolüne dair hipotezler test edilmiştir. Boylamsal ilişkileri incelemek için yapısal eşitlik modelleri kullanılmış ve toplamda dört ayrı Çapraz Gecikmeli Panel Analizi (Cross-Lagged Panel Analysis) uygulanmıştır (Selig ve Little, 2012). Bu analiz, değişkenlerin zaman içindeki kararlılığını ve birbirleriyle olan karşılıklı ilişkilerini değerlendirerek, gelişimsel süreçlerin incelenmesi için uygun bir yöntem sunmaktadır.

İki zaman ölçümü alınan boylamsal modellerde aracılık ilişkisi, yarı-boylamsal desen için Çapraz Gecikmeli Panel Analizi kriterlerine göre değerlendirilmiştir (Maxwell ve Cole, 2007; Preacher, 2015). Boylamsal aracılık, değişkenler arasındaki nedensel dolaylı etkileri ifade eder ve idealde üç ölçüm zamanından veri gerektirir. Ancak yarı-boylamsal desen, yalnızca iki zaman dalgasında toplanan verilerle nedensel aracılık analizi yapmayı mümkün kılar. Bu modelde, bağımsız değişkenin Z1 ile aracı değişkenin Z2 ölçümü arasındaki ilişki (a yolu) ve aracı değişkenin Z1 ile bağımlı değişkenin Z2 ölçümü arasındaki ilişki (b yolu) incelenir. İki ilişkinin de anlamlı bulunması durumunda, aracılık etkisi ($a*b$) hesaplanarak değerlendirilir. Bu kapsamda, Monte Carlo simülasyonu kullanılarak yapılan bootstrap analizi ile %95 güven aralığı (CI) hesaplanmış ve sıfır içermeyen güven aralıklarında aracılık etkisinin anlamlı olduğu kabul edilmiştir.

5. BULGULAR

Bu bölümde, boylamsal yöntem kullanılarak iki ayrı zamanda gerçekleştirilen çalışmanın analiz hazırlığı süreci ve analiz sonuçları sunulmaktadır.

5.1. Hazırlayıcı Analizler

Veri setinin analizlere hazırlanması sürecinde gerçekleştirilen işlemler ve analizlerle ilgili bilgiler izleyen alt başlıklarda detaylı olarak sunulmaktadır. İlk olarak, veri temizliği ve verilerin birleştirilmesi adımları açıklanmış ve veri setinin analizlere uygun hale getirilme süreci aktarılmıştır. Ardından, ana analizlere geçmeden önce, ölçek yapılarını değerlendirmek amacıyla yapılan DFA ve boylamsal ölçüm değişmezliği analizlerinin sonuçları paylaşılmaktadır.

5.1.1. Veri Temizliği ve Uç Değer Analizleri

Çalışmanın birinci ve ikinci zaman verileri için üç aşamalı veri temizliği işlemi gerçekleştirilmiştir. İlk olarak, Z1 verilerine ilişkin olarak, araştırmaya gönüllü katılan ancak ölçeklerin büyük bir kısmını cevaplamayan 138 kişi veri setinden çıkarılmıştır. İkinci aşamada, yalnızca Türk vatandaşlığına sahip olan, çift vatandaş olup birinin Türk olduğu ya da Türk vatandaşlığından sonradan çıkmış olan 222 kişi veri setinden çıkarılmıştır. Son olarak, dâhil olma ölçütlerini sağlayan toplam 496 kişi ile uç değer analizleri yapılmıştır.

Uç değerlerin belirlenmesi için z puanları ve Mahalanobis uzaklığı kullanılarak çoklu değişkenler açısından analiz yapılmıştır. Z puanları incelendiğinde, ± 3.29 değerinden büyük on uç değer tespit edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013: 73). Mahalanobis uzaklığı açısından ise 0.001'den küçük olan iki uç değer belirlenmiştir. Bu on iki uç değer veri setinden çıkarılıp çıkarılmaması kararı, katılımcıların ölçek ifadelerine verdikleri yanıtlar ve Türkçe yeterlilikleri dikkate alınarak verilmiştir. Sistemik yanıtlar veren 6 katılımcı ve Türkçe yeterliliği düşük olan 1 katılımcı veri setinden çıkarılmıştır. Ayrıca iletişim adresi belirtmeyen 32 katılımcıya Z2 anketi gönderilemeyeceğinden, bu

katılımcılar da çıkarılmış ve Z1 aşamasında çalışmanın örneklem grubu 457 kişiden oluşmuştur.

Araştırmanın ikinci zaman verilerinin analizlere hazırlanması sürecinde, 220 kişilik veri seti incelenmiştir. Anketi iki kez dolduran bir katılımcı ve öğrenciliğinin devam etmediğini belirten dört katılımcının verileri veri setinden çıkarılmıştır. Z1 ve Z2'de oluşturulan kodlarla katılımcıların iki zaman verisi eşleştirilmiş, Z2'ye katılım sağlamış ancak Z1 verisi ile eşleştirilemeyen 23 katılımcı veri setinden çıkarılmıştır. Geride kalan 192 kişi ile Z2 verileri uç değerler açısından incelenmiştir. Z skorları incelendiğinde, ± 3.29 değerinin üzerinde 6 katılımcı tespit edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013: 73). Mahalanobis uzaklığı açısından da, z skoruna göre uç değer olarak belirlenen üç katılımcının 0.001'den küçük değer aldığı görülmüştür. Bu altı uç değerden, sistematik yanıtlar veren iki katılımcı veri setinden çıkarılmıştır. Böylece, araştırmanın her iki zamanına da katılım sağlayan toplam 190 katılımcı ile devam edilmiştir. Z1 ve Z2 arasındaki katılımcı kaybı 267 kişi olup, bu da %58.43 veri kaybına tekabül etmektedir. Anket sorularını boş bırakmaya izin verilmediği için veri setinde kayıp veri bulunmamış ve bu nedenle kayıp veri analizleri yapılmamıştır.

İki zaman arasında seçici yıpranma olup olmadığını incelemek amacıyla, yalnızca birinci veri toplama aşamasına katılan katılımcılar ($n = 267$) ile araştırmanın her iki aşamasına da katılarak ana çalışma verisini oluşturan katılımcıların ($n = 190$), birinci aşamadaki değişkenlere yönelik ortalama puanları karşılaştırılmıştır. Gerçekleştirilen çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) sonuçları, her iki zaman aşamasına katılan katılımcılar ile sadece birinci zaman aşamasına katılanlar arasında değişkenler açısından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F(13, 443) = 3.369, p < .001, V = .090, \eta^2 = .090$). Temel etkinin hangi değişkenlerden kaynaklandığını belirlemek amacıyla fark analizleri incelendiğinde, Türkçe dil yetersizliği ($F(1, 455) = 21.902, p < .001$), bölümlendirme kimlik yapılanması ($F(1, 455) = 5.865, p < .05$) ve yaşam doyumunun ($F(1, 455) = 5.292, p < .05$) katılımcı grubuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Çalışmanın sadece birinci zamanına katılan uluslararası öğrencilerin Türkçe dil yetersizliği ($Ort = 2.77, SS = 1.20$), bölümlendirme kimlik yapılanmaları ($Ort = 3.80, SS = .93$) ve yaşam

doyumunu (Ort. = 4.61, SS. = 1.20) ortalamalarının, her iki zamana da katılan öğrencilerin dil yetersizliği (Ort = 2.25, SS = 1.13), bölümlendirme (Ort. = 3.60, SS. = .82) ve yaşam doyumunu (Ort. = 4.35, SS. = 1.19) ortalamalarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, her iki aşamaya da katılan öğrencilerin daha iyi dil becerilerine sahip olduğunu, kimliklerini daha az bölümlendirdiklerini ve yaşam doyumlarının daha düşük olduğunu göstermektedir.

5.1.2. Ölçüm Araçlarının Yapı Geçerliklerine Dair Analizler

Çalışma değişkenlerinin Z1 ve Z2 zaman noktalarındaki yapısal geçerlikleri incelenmiştir. Her bir değişken için iki zaman verisinde DFA analizleri yürütülmüş ve model uyum değerleri karşılaştırılmıştır. Analiz öncesinde, kültürel kimlik yapılanmaları, bireysel dayanıklılık, sosyal dayanıklılık ve psikolojik iyi oluş için rasgele madde parselleme yapılmıştır. Kültürel kimlik yapılanmaları için toplam on parsel, bireysel dayanıklılık için üç parsel, sosyal dayanıklılık için sekiz parsel, psikolojik iyi oluş için ise üç parsel oluşturulmuştur. DFA modellerinde, yaşam doyumunu için ölçek maddeleri, diğer yapılar için ise oluşturulan parseller gözlenen değişken olarak modele dâhil edilmiştir.

Çok kültürlü kimlik yapılanmalarına ilişkin ikinci zaman model uyumu kabul edilebilir sınırlar içinde olsa da ($\chi^2/df = 1.909$, $p < .01$; CFI = .97, TLI = .953, RMSEA = .069, SMRM = .057), bir ev sahibi kültür ve bir köken kültür alt boyutları için oluşturulan iki parselin faktör yüklerinin 1'den büyük ve negatif varyanslarının olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, yüksek korelasyonlu parsel yapılarına ve yalnızca iki parselin bulunmasına bağlı olarak aşırı doygunluğun yol açabileceği bir durum olarak değerlendirilmiştir (Farooq, 2022). Böyle bir durumda, artık varyanslara pozitif sınırlamalar getirilerek modelin uyumlu hale getirilmesi önerilmektedir (Asparouhov ve Muthén, 2023: 8). Düzenlemeler yapıldıktan sonra model tekrar çalıştırıldığında, tüm parametrelerin kabul edilebilir aralığa geldiği ve modelin tutarlılığı sağlandığı görülmüştür.

Son olarak, Z1 için tüm standartlaştırılmış faktör yüklerinin .47 ile .99 arasında, Z2 için ise .59 ile 1 arasında değiştiği gözlemlenmiştir. DFA modellerine herhangi bir modifikasyon uygulanmamış ve model uyum değerlerinin hepsi kabul edilebilir sınırlar içinde kalmıştır. Elde edilen model iyiliği değerleri Tablo 4'te Z1 ve Z2 için ayrı ayrı sunulmuştur. Bireysel dayanıklılık ve psikolojik iyi oluş için oluşturulan DFA modelleri ise doymuş modeller olduğundan, uyum değerleri raporlanmamıştır.

Tablo 4. Birinci Zaman ve İkinci Zaman Değişkenlerine Dair DFA Sonuçları (N = 190)

	Zaman 1				Zaman 2			
	X ² /df	CFI	RMSEA	SRMR	X ² /df	CFI	RMSEA	SRMR
Çok kültürlü kimlik yapılanmaları	1.689*	.974	.06	.036	1.743**	.975	.063	.053
Bireysel dayanıklılık	-	-	-	-	-	-	-	-
Sosyal dayanıklılık	1.179	.995	.031	.024	2.191**	.962	.079	.041
Yaşam doyumu	2.668***	1	0	.016	1.018	1	.01	.018
Psikolojik iyi oluş	-	-	-	-	-	-	-	-

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

5.1.3. Boylamsal Ölçüm Değişmezliği Analizleri

Araştırmada kullanılan değişkenlere ilişkin ölçüm araçlarının iki zaman noktasındaki yapısal tutarlılığını sınamak amacıyla boylamsal ölçüm değişmezliği analizleri gerçekleştirilmiştir. Ölçüm değişmezliği analizleri, Veri Analizleri başlığı altında detaylı şekilde açıklanan aşamalar takip edilerek yapılmıştır (bkz., sayfa 100-101). Model uyumu (χ^2/df , CFI, RMSEA ve SRMR) ve ölçüm değişmezliği ($\Delta\chi^2/df$, ΔCFI ve $\Delta RMSEA$) değerlendirilirken aynı başlıkta belirtilen çoklu kriterler dikkate alınmıştır. Ölçüm değişmezliği analizlerine ait sonuçlar Tablo 5'te sunulmuştur.

Boylamsal ölçüm değişmezliğine ilişkin Tablo 5'teki bulgular incelendiğinde, oluşturulan modellerin genel olarak kabul edilebilir sınırlar içinde ($\chi^2/df \leq 5$, $CFI > 0.90$, RMSEA ve $SRMR < 0.10$) olduğu görülmektedir.

Tablo 5.Boylamsal Ölçüm Değişmezliğine Dair Sonuçlar (N=190)

	Model Uyumu Değerleri					Model Karşılaştırmaları			
	Model	χ^2 /df	CFI	RMSEA	SRMR	Modeller	$\Delta\chi^2$ /df	Δ CFI	Δ RMSEA
Çok kültürlü kimlik yapılanmaları	M1. Yapısal	1.391	.972	.045	.045		-	-	-
	M2. Metrik	1.368	.973	.044	.046	M2-M1	.800	.001	-.001
	M3. Ölçek	1.464	.963	.049	.051	M3-M2	2.726**	-.01	.005
Bireysel dayanıklılık	M1. Yapısal	3.426***	.959	.113	.034		-	-	-
	M2. Metrik	2.981***	.958	.102	.043	M2-M1	.146	-.001	-.011
	M3. Ölçek	2.644	.954	.093	.045	M3-M2	103.278***	-.004	-.009
Sosyal dayanıklılık	M1. Yapısal	2.735***	.90	.096	.069		-	-	-
	M2. Metrik	2.671***	.899	.094	.077	M2-M1	1.174	-.001	-.002
	M3. Ölçek	2.562***	.896	.091	.077	M3-M2	.751	-.003	-.003
Yaşam doyumu	M1. Yapısal	2.667***	.918	.094	.05		-	-	-
	M2. Metrik	2.589***	.913	.091	.061	M2-M1	.424	-.004	-.042
	M3. Ölçek	2.546***	.904	.09	.061	M3-M2	3.999*	-.003	-.035
Psikolojik iyi oluş	M1. Yapısal	2.976**	.957	.102	.031		-	-	-
	M2. Metrik	2.483**	.96	.088	.037	M2-M1	.109	.003	-.014
	M3. Ölçek	2.245**	.956	.081	.042	M3-M2	.332	-.004	-.007

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Bireysel dayanıklılık için yapısal ve metrik modellere, psikolojik iyi oluş için ise yapısal modele ilişkin RMSEA değerlerinin üst sınırı aştığı ancak kabul edilebilir sınıra çok yakın olduğu tespit edilmiştir. Diğer uyum değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olması nedeniyle bu modeller uyumlu olarak değerlendirilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013: 722).

Sosyal dayanıklılık içinse CFI değerinin metrik ve ölçek modellerinde kabul edilebilir alt sınırın altında kaldığı görülmektedir. Ancak diğer uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olması nedeniyle bu modellere ilişkin genel uyum iyiliği yeterli olarak değerlendirilmiştir (Cheung ve Rensvold, 2002: 250). Modellerin karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar incelendiğinde, çalışmanın tüm değişkenleri için yapısal ve metrik değişmezliğin sağlandığı görülmektedir. Bu durum, çalışma hipotezleri kapsamında boylamsal ilişkileri çözümlemeye yönelik ilerleyen analizler için gerekli koşulların sağlandığını göstermektedir (Chen, 2007: 465-466). Ayrıca, yaşam doyumu haricindeki tüm değişkenler için ölçek değişmezliğinin de sağlandığı ortaya konulmuştur.

5.2. Betimleyici Analizler

Çalışmanın Z1 ve Z2 değişkenlerine ait ortalama, standart sapma, çarpıklık, basıklık ve güvenirlik değerleri Tablo 6'da sunulmuştur. Araştırmanın temel değişkenlerine dair ortalama puanların çarpıklık değerlerinin -1 ile 0.70 arasında, basıklık değerlerinin ise 1.08 ile -0.82 arasında değiştiği gözlemlenmektedir. Bu durum, ana çalışma verisinin normal bir dağılıma sahip olduğunu göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013: 79-83).

Araştırma kapsamında kullanılan ölçüm araçlarının güvenirliği için hesaplanan Cronbach Alfa katsayıları .64 ile .89 arasında değişmektedir. Bu değerler, tüm değişkenler için yeterli düzeyde güvenirlik sağlandığını göstermektedir ($\alpha > .60$) (Taber, 2018: 1279).

Tablo 6.Birinci Zaman ve İkinci Zaman Değişkenlerine Dair Betimsel İstatistikler (N = 190)

	Zaman 1								Zaman 2							
	<i>Ranj</i>	<i>Min.</i>	<i>Mak</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>	<i>α</i>	<i>Min.</i>	<i>Mak.</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>	<i>α</i>	
Çift Kültürlü Stres																
Ev sahibi kültürden baskı	1.00-5.00	1.00	5.00	2.32	1.20	.48	-.72	-	1.00	5.00	2.37	1.21	.52	-.71	-	
Ev sahibi kültürden ayrımcılık	1.00-5.00	1.00	5.00	2.34	1.26	.45	-.82	-	1.00	5.00	2.45	1.19	.40	-.68	-	
Köken kültürden baskı	1.00-5.00	1.00	5.00	2.29	1.17	.46	-.72	-	1.00	5.00	2.40	1.14	.44	-.50	-	
Köken kültürden ayrımcılık	1.00-5.00	1.00	5.00	2.14	1.24	.70	-.73	-	1.00	5.00	2.17	1.19	.63	-.68	-	
Türkçe Yetersizlik	1.00-7.00	1.00	6.00	2.25	1.13	.61	-.30	-	1.00	5.00	2.10	.97	.51	-.42	-	
Kültürel Kimlik Yapılanması																
Ev sahibi kültür kategorizasyonu	1.00-7.00	1.00	7.00	3.38	1.32	.38	-.39	.87	1.00	6.80	3.24	1.21	.23	-.27	.83	
Köken kültür kategorizasyonu	1.00-7.00	1.20	7.00	4.62	1.38	-.06	-.71	.86	1.00	7.00	4.37	1.35	-.29	-.38	.86	
Bölümlendirme	1.00-7.00	1.38	6.00	3.60	.82	-.16	.27	.64	1.63	6.88	3.73	.87	.15	.36	.72	
Bütünleşme	1.00-7.00	1.00	7.00	4.72	1.11	-.59	.90	.87	1.75	7.00	4.58	1.11	-.03	-.01	.89	
Bireysel Dayanıklılık	1.00-5.00	2.20	5.00	4.05	.59	-.48	-.13	.87	2.50	5.00	4.08	.56	-.32	-.19	.85	
Sosyal Dayanıklılık	1.00-5.00	2.48	5.00	3.91	.56	-.37	-.60	.88	2.71	4.90	3.88	.54	-.21	-.67	.87	
İyi Oluş																
Yaşam doyumu	1.00-7.00	1.20	6.60	4.35	1.19	-.33	-.49	.79	1.00	7.00	4.37	1.33	-.43	-.26	.85	
Psikolojik iyi oluş	1.00-7.00	2.38	7.00	5.46	.92	-1.00	1.08	.87	2.38	7.00	5.45	.95	-.94	.89	.86	

Not. Min = Minimum, Mak = Maksimum, Ort. = Ortalama, SS = Standart sapma, α = Cronbach Alfa

5.3. Değişkenler Arası Korelasyon Analizleri

Araştırmanın bu bölümünde, çalışmanın Z1 ve Z2 değişkenlerinin temel sosyo-demografik değişkenlerle olan ilişkileri, değişkenlerin kendi aralarındaki ilişkileri ve değişkenlerin iki zaman arasındaki ilişkileri Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi ile incelenmiştir. Sosyo-demografik değişkenler olarak cinsiyet, yaş, algılanan sosyo-ekonomik durum ve göç yılı ele alınmıştır.

5.3.1. Birinci Zaman Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Analizleri

Çalışmanın birinci zaman verisine ait değişkenlerin, temel sosyo-demografik değişkenlerle ve kendi aralarındaki ilişkileri incelemek amacıyla korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Birinci zamana ait korelasyon analizi sonuçları, Tablo 7'de tablonun alt kısmında mavi renk ile belirtilerek sunulmuştur.

Çalışmanın birinci zamanındaki temel değişkenlerin sosyo-demografik değişkenlerle ilişkili olup olmadığı incelendiğinde, anlamlı bulgular elde edilmiştir. Cinsiyet değişkeninin Türkçe dil yetersizliği ile pozitif ($r = .23, p < .001$), sosyal dayanıklılık ($r = -.20, p < .01$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = -.14, p < .05$) ise negatif yönde düşük düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Katılımcıların yaşı ile araştırmanın birinci zaman değişkenleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde ise, ilişkilerin anlamlılık düzeyine ulaşamadığı tespit edilmiştir. Sosyo-ekonomik düzey açısından, yaşam doyumu ($r = .22, p < .01$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = .18, p < .01$) pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı ilişkiler bulgulanmıştır. Göç yılı değişkeni ile temel değişkenler arasındaki ilişkilere bakıldığında, Türkçe dilindeki yetersizlik ile orta düzeyde negatif yönde bir ilişki ($r = -.41, p < .001$) olduğu görülmüştür. Ayrıca, köken kültür kategorizasyonu ile düşük düzeyde negatif yönde bir ilişki ($r = -.22, p < .01$) ve ev sahibi kültür kategorizasyonu ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r = .25, p < .001$) bulunmuştur.

Tablo 7. Değişkenlerin Z1 ve Z2'deki Korelasyonlar

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Sosyo-Demografik Değişkenler																	
1.Cinsiyet	1	.13	-.09	-.06	.00	.02	.04	.01	.17*	-.10	.12	.02	-.03	-.06	-.19**	-.08	-.16*
2.Yaş	.13	1	-.05	.23**	-.10	-.04	.05	-.06	.17*	-.02	.01	-.02	.01	.03	.06	.06	.00
3.SED	-.09	-.05	1	-.02	-.02	-.02	.02	-.05	-.03	.02	-.03	.05	.06	.06	.15*	.26***	.17*
4.Göç yılı	-.06	.23**	-.02	1	.02	.04	.09	.08	-.35***	.19**	-.11	.14	.01	-.02	.00	-.13	-.06
Çift Kültürlü Stres																	
5.Köken kültürden baskı	-.03	.07	-.07	.04	1	.64***	.36***	.36***	-.06	.10	-.17*	.14*	-.15*	-.29***	-.39***	-.32***	-.19**
6.Köken kültürden ayrımcılık	.07	.05	.03	.08	.64***	1	.45***	.43***	.06	.10	-.23***	.14	-.21**	-.23***	-.34***	-.24***	-.17*
7.Ev sahibi kültürden baskı	-.03	-.02	-.02	.01	.49***	.49***	1	.62***	.09	-.05	-.00	.25***	-.02	-.25***	-.27***	-.20**	-.19*
8.Ev sahibi kültürden ayrımcılık	.07	-.05	-.03	.06	.45***	.43***	.73***	1	.09	.00	-.01	.27***	-.04	-.18*	-.26***	-.21**	-.10*
9.Türkçe Yetersizlik	.23***	.06	.01	-.41***	.03	.07	.11	.15*	1	-.30***	.02	-.05	-.11	-.15*	-.16*	-.00	-.17*
Kültürel Kimlik Yapılanmaları																	
10.Ev sahibi kültür kategorizasyonu	.00	.05	-.06	.25***	.12	.20**	-.10	-.14*	-.34***	1	-.09	.28***	.19*	-.04	.08	.07	.11
11.Köken kültür kategorizasyonu	.03	.04	.10	-.22**	-.10	-.10	-.02	.04	.05	-.09	1	.29***	.26***	.18*	.27***	.11	.20**
12.Bölümlendirme	.04	.03	.12	.06	.33***	.31***	.17*	.24***	.01	.17*	.17*	1	.31***	-.03	.09	.09	.04
13.Bütünleşme	-.00	.07	.10	-.05	.01	-.11	.01	.01	-.07	-.02	.17*	.19**	1	.28***	.38***	.24**	.33***
Dayanıklılık																	
14.Bireysel dayanıklılık	-.09	.01	-.03	.04	-.18*	-.21**	-.09	-.19**	-.21**	.05	.17*	-.08	.24***	1	.69***	.35***	.57***
15.Sosyal dayanıklılık	-.20**	.06	.12	.05	-.22**	-.29***	-.16*	-.25***	-.15*	.07	.21**	-.08	.25***	.68***	1	.56***	.70***
İyi Oluş																	
16.Yaşam doyumu	-.03	.10	.22**	-.07	-.20**	-.25***	-.21**	-.26***	.05	-.06	.16*	-.01	.18*	.37***	.55***	1	.56***
17.Psikolojik iyi oluş	-.14*	-.01	.18*	.01	-.23**	-.25***	-.12	-.24***	-.15*	.03	.16*	-.06	.32***	.62***	.73***	.58***	1

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Not. Tabloda Z1 değişkenleri arasındaki ilişkiler tablonun altında, Z2 değişkenleri arasındaki ilişkiler ise tablonun üstünde verilmiştir.

Araştırmanın değişkenleri olarak belirlenen çift kültürlü stres, Türkçe yetersizlik, kültürel kimlik yapılanmaları, dayanıklılık ve iyi oluş değişkenlerinin demografik değişkenlerle olan ilişkileri ortaya konduktan sonra, bu değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson korelasyon katsayıları kullanılmıştır. Tablo 7 incelendiğinde, uluslararası öğrencilerin köken kültürel gruplarından algıladıkları kültürel kimlik baskısına yönelik stresin köken kültürel gruptan algılanan ayrımcılık stresi ($r = .64, p < .001$) ile pozitif yönde ve yüksek düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Köken gruptan kültürel kimlik baskısı stresi, ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi ($r = .49, p < .001$) ve ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresiyle ($r = .45, p < .001$) orta derecede ve pozitif yönde ilişkilidir. Köken kültürden algılanan kültürel kimlik baskısına yönelik stres, bölümlendirme kimlik yapılanması ($r = .33, p < .001$) ile pozitif yönde ve orta düzeyde korelasyon göstermektedir. Köken kültürden algılanan baskı stresinin bireysel dayanıklılık ($r = -.18, p < .05$), sosyal dayanıklılık ($r = -.22, p < .01$), yaşam doyumu ($r = -.20, p < .01$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = -.23, p < .01$) olan ilişkileri ise negatif yönde ve düşük düzeyde anlamlıdır.

Köken kültürden algılanan ayrımcılık stresiyle ilişkili değişkenler incelendiğinde, ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi ($r = .49, p < .001$) ve ayrımcılık stresiyle ($r = .33, p < .001$) orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Kültürel kimlik yapılanmaları ile olan ilişkilere bakıldığında ise, köken kültürel gruptan ayrımcılık stresi deneyimlemek ile ev sahibi kültür kategorizasyonu ($r = .20, p < .01$) ve bölümlendirme ($r = .31, p < .001$) kimlik yapılanmaları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler ortaya çıktığı görülmektedir. Bireysel dayanıklılık ($r = -.21, p < .01$), sosyal dayanıklılık ($r = -.29, p < .001$), yaşam doyumu ($r = -.25, p < .001$) ve psikolojik iyi oluşun ($r = -.25, p < .001$) köken kültürden algılanan ayrımcılık stresiyle negatif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğu bulgulanmıştır.

Uluslararası öğrencilerin ev sahibi kültürden algıladıkları baskı ve ayrımcılık stresi ile ilgili bulgular, ev sahibi kültürden kültürel kimliğe dair baskı stresi hissetmenin ev sahibi kültürden ayrımcılık stresi hissetmekle pozitif yönde ve yüksek düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir ($r = .73, p < .001$). Diğer taraftan, ev sahibi kültürel gruptan algılanan

baskı stresinin bölümlendirme kimlik yapılanması ($r = .17, p < .05$) ile düşük düzeyde pozitif, sosyal dayanıklılık ($r = -.16, p < .05$) ve yaşam doyumu ($r = -.21, p < .01$) ile ise yine düşük düzeyde fakat negatif yönde ilişki gösterdiği bulgulanmıştır.

Ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi ile ilgili analiz sonuçları, Türkçe dil yetersizliği ($r = .15, p < .05$) ve bölümlendirme kimlik yapılanması ($r = .24, p < .001$) ile pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişki olduğunu göstermektedir. Ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık ev sahibi kültür kategorizasyonu ($r = -.14, p < .05$), bireysel dayanıklılık ($r = -.19, p < .01$), sosyal dayanıklılık ($r = -.25, p < .001$), yaşam doyumu ($r = -.26, p < .001$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = -.24, p < .001$) negatif yönde ve düşük düzeyde anlamlı ilişkiler göstermektedir.

Uluslararası öğrencilerin Türkçe dil yetersizliği ile ev sahibi kültür kategorizasyonu arasında negatif yönde ($r = -.34, p < .001$) fakat orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Yanı sıra, Türkçe yetersizliği bireysel dayanıklılık ($r = -.21, p < .01$), sosyal dayanıklılık ($r = -.15, p < .05$) ve psikolojik iyi oluş ($r = -.15, p < .05$) ile negatif yönde ve düşük düzeyde ilişki göstermektedir.

Kültürel kimlik yapılanmalarının kendi aralarındaki ilişkilere yönelik analiz sonuçları incelendiğinde, ev sahibi kültür kategorizasyonunun bölümlendirme ile ($r = .17, p < .05$); köken kültür kategorizasyonunun bölümlendirme ($r = .17, p < .05$) ve bütünleşme ile ($r = .17, p < .05$); bölümlendirmenin de bütünleşme ile ($r = .19, p < .01$) pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Kültürel kimlik yapılanmalarının dayanıklılık ve iyi oluşla olan ilişkilerine bakıldığında, köken kültür kategorizasyonun bireysel dayanıklılık ($r = .17, p < .05$), sosyal dayanıklılık ($r = .21, p < .01$), yaşam doyumu ($r = .16, p < .05$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = .16, p < .05$) pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Son olarak bütünleşme kimlik yapılanmasının bireysel dayanıklılık ($r = .24, p < .001$), sosyal dayanıklılık ($r = .25, p < .001$) ve yaşam doyumu ($r = .18, p < .05$) ile pozitif yönde ve düşük düzeyde, psikolojik iyi oluşla ($r = .32, p < .001$) pozitif yönde ve orta düzeyde ilişkili olduğu bulgulanmıştır.

Çalışmanın birinci zaman analizlerinde son olarak dayanıklılık ve iyi oluş değişkenleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bulgular, bireysel dayanıklılığın sosyal dayanıklılık ($r = .68, p < .001$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = .62, p < .001$) pozitif yönde ve yüksek düzeyde, yaşam doyumu ile ($r = .37, p < .001$) pozitif yönde ve orta düzeyde ilişki gösterdiğini ortaya koymuştur. Sosyal dayanıklılık ise yaşam doyumu ($r = .55, p < .001$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = .73, p < .001$) pozitif yönde ve yüksek düzeyde ilişki göstermektedir. İyi oluş değişkenleri olan yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluş arasında ise ($r = .58, p < .001$) pozitif yönde ve yüksek düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir.

5.3.2. İkinci Zaman Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Analizleri

Çalışmanın ikinci zaman değişkenleri arasındaki ilişkiler birinci zamanda olduğu gibi korelasyon katsayıları aracılığı ile incelenmiştir. Tablo 7’de tablonun üst bölümünde gri renk ile işaretlenmiş olan alanda görüldüğü üzere, cinsiyet değişkeninin Türkçe dil yetersizliği ile pozitif ($r = .17, p < .05$), sosyal dayanıklılık ($r = -.19, p < .01$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = -.16, p < .05$) ise negatif yönde düşük düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Katılımcıların yaşı ile araştırmanın birinci zaman değişkenleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde ise, sadece Türkçe yetersizliği ($r = .17, p < .05$) ile pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sosyo-ekonomik düzey açısından ilişkiler ele alındığında, sosyal dayanıklılık ($r = .15, p < .05$), yaşam doyumu ($r = .26, p < .001$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = .17, p < .05$) pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Göç yılı ise Türkçe dil yetersizliği ile negatif yönde ve orta düzeyde ($r = -.35, p < .001$), ev sahibi kültür kategorizasyonu ile ise pozitif yönde ve düşük düzeyde ($r = .19, p < .01$) ilişki göstermektedir.

Araştırma değişkenlerinin kendi aralarındaki ilişkiler incelendiğinde ilk olarak çift kültürlü stres değişkenlerinin ve Türkçe yetersizlik algısının kültürel kimlik yapılanmaları, dayanıklılık ve iyi oluşla olan ilişkileri incelenmiştir. Korelasyon analizine dair bulgular, köken kültürden algılanan baskı stresinin köken kültürden algılanan ayrımcılık stresi ile pozitif yönde ve yüksek düzeyde ($r = .64, p < .001$), ev sahibi

kültürden algılanan baskı stresi ($r = .36, p < .001$) ve ayrımcılık stresi ($r = .36, p < .001$) ile pozitif yönde ve orta düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir. Köken kültürden algılanan baskı stresi bölümlendirme kimlik yapılanması ile de pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olarak bulunmuştur ($r = .14, p < .05$). Diğer taraftan köken kültürden algılanan baskı stresi, ev sahibi kültür kategorizasyonu ($r = -.17, p < .05$), bütünleşme ($r = -.15, p < .05$), bireysel dayanıklılık ($r = -.29, p < .001$), sosyal dayanıklılık ($r = -.39, p < .001$), yaşam doyumu ($r = -.32, p < .001$) ve psikolojik iyi oluş ($r = -.19, p < .01$) değişkenleriyle negatif yönde düşük ve orta düzeylerde ilişkiler gösterir. Köken kültürden algılanan ayrımcılık stresi, benzer şekilde, ev sahibi kültürden baskı ($r = .45, p < .001$) ve ayrımcılık stresi ($r = .43, p < .001$) ile pozitif yönde ve orta düzeyde ilişkilidir. Ayrımcılık stresi, köken kültür kategorizasyonu ($r = -.23, p < .001$), bütünleşme ($r = -.21, p < .01$), bireysel dayanıklılık ($r = -.23, p < .001$), sosyal dayanıklılık ($r = -.34, p < .001$), yaşam doyumu ($r = -.24, p < .001$) ve psikolojik iyi oluş ($r = -.17, p < .05$) değişkenleriyle ise negatif yönde düşük ve orta düzeylerde ilişkilidir. Ev sahibi kültürden baskı stresi ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi ile pozitif yönde ve yüksek düzeyde ilişkili olarak bulunmuştur ($r = .62, p < .001$). Yanı sıra, ev sahibi kültürden algılanan baskı stresinin bölümlendirme kimlik yapılanması ile de pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişki gösterdiği görülmektedir ($r = .25, p < .001$). Diğer taraftan ev sahibi kültürden algılanan baskı stresinin bireysel dayanıklılık ($r = -.25, p < .001$), sosyal dayanıklılık ($r = -.27, p < .001$), yaşam doyumu ($r = -.20, p < .01$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = -.19, p < .05$) olan ilişkisinin negatif yönde ve düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Benzer biçimde ev sahibi kültürden ayrımcılık stresinin bireysel dayanıklılık ($r = -.18, p < .05$), sosyal dayanıklılık ($r = -.26, p < .001$), yaşam doyumu ($r = -.21, p < .01$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = -.10, p < .05$) olan ilişkisinin negatif yönde ve düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin Türkçe dilinde algıladıkları yetersizlik ev sahibi kültür kategorizasyonu ile negatif yönde ve orta düzeyde bir ilişki göstermektedir. Türkçe dil yetersizliğinin bireysel dayanıklılık ($r = -.15, p < .05$), sosyal dayanıklılık ($r = -.16, p < .05$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = -.17, p < .05$) olan ilişkisi ise negatif yönde ve düşük düzeydedir.

Kültürel kimlik yapılanmalarının ikinci zamanda kendi aralarında gösterdikleri ilişkiler incelendiğinde, ev sahibi kültür kategorizasyonunun bölümlendirme ($r = .28, p < .001$) ve

bütünleşme kimlik yapılanması ($r = .19, p < .05$) ile düşük düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki gösterdiği görülmektedir. Benzer şekilde köken kültür kategorizasyonunun bölümlendirme ($r = .29, p < .001$) ve bütünleşme ($r = .26, p < .001$) kimlik yapılanmasıyla olan ilişkisi pozitif yönde ve düşük düzeydedir. Bölümlendirme ve bütünleşme kimlik yapılanmaları arasında da orta düzeyde ve pozitif yönde ilişki olduğu bulgulanmıştır ($r = .31, p < .001$).

Kültürel kimlik yapılanmalarının kendi aralarındaki ilişkiler incelendikten sonra dayanıklılık ve iyi oluş değişkenleri ile olan ilişkileri de incelenmiştir. Korelasyon analizi sonuçları köken kültür kategorizasyonunun bireysel dayanıklılık ($r = .18, p < .05$), sosyal dayanıklılık ($r = .27, p < .001$) ve psikolojik iyi oluş ($r = .20, p < .01$) ile pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bütünleşme kimlik yapılanmasının bireysel dayanıklılık ($r = .28, p < .001$) ve yaşam doyumu ($r = .24, p < .001$) ile pozitif yönde ve düşük düzeyde, sosyal dayanıklılık ($r = .38, p < .001$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = .33, p < .001$) pozitif yönde ve orta düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür.

Son olarak ise dayanıklılık ve iyi oluş değişkenlerinin ikinci zamandaki ilişkilerine dair korelasyon analizi bulguları ele alınmıştır. Bulgulara göre, bireysel dayanıklılık, sosyal dayanıklılık ($r = .69, p < .001$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = .57, p < .001$) pozitif yönde ve yüksek düzeyde ilişki gösterirken, yaşam doyumuyla ($r = .35, p < .001$) olan ilişkisinin pozitif yönde fakat orta düzeyde olduğu bulgulanmıştır. Sosyal dayanıklılık ise hem yaşam doyumu ($r = .56, p < .001$) hem de psikolojik iyi oluşla ($r = .70, p < .001$) pozitif yönde ve yüksek düzeyde ilişki göstermektedir. Yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin de pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu görülmektedir ($r = .56, p < .001$).

5.3.3. Birinci ve İkinci Zaman Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Analizleri

Araştırmaya ilişkin yürütülen korelasyon analizlerinin sonuncusu, araştırmanın iki zaman verisi arasındaki ilişkileri ele almaktadır. Çalışmanın birinci ve ikinci zaman değişkenlerinin birbirleri ile olan ilişkileri Tablo 8’ de verilmiştir.

Tablo 8’de yer alan ilk grup korelasyon analizlerinin, çalışmanın bağımsız değişkenleri arasındaki ilişkilerden oluştuğu görülmektedir. Korelasyon analizi bulguları, çift kültürlü stres değişkenleri ve Türkçe yetersizlik algısının birinci ve ikinci zaman ölçümleri arasındaki ilişkilerin tamamının anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu kapsamda analiz sonuçları detaylı incelendiğinde, uluslararası öğrencilerin Z1’de köken kültürel gruplarından algıladıkları baskı stresinin, Z2’deki köken kültürel gruptan algılanan ayrımcılık stresi ile pozitif yönde ve orta düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir ($r = .34, p < .001$). Z1’de algılanan köken kültürden baskı stresinin, Z2’deki köken kültürel gruptan algılanan ayrımcılık stresi ($r = .29, p < .001$), ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi ($r = .23, p < .001$) ve ayrımcılık stresiyle ($r = .16, p < .05$) pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, Z1’deki köken kültürden algılanan baskı stresinin, Z2’deki bireysel dayanıklılık ($r = -.21, p < .01$), sosyal dayanıklılık ($r = -.20, p < .01$) ve yaşam doyumu ($r = -.17, p < .05$) ile negatif yönde ve düşük düzeyde ilişki gösterdiği tespit edilmiştir.

Köken kültürden algılanan ayrımcılık stresinin Z1 ölçümünün Z2 değişkenleri ile olan ilişkileri incelendiğinde, Z2’deki köken kültürden algılanan baskı stresi ($r = .38, p < .001$), köken kültürden algılanan ayrımcılık stresi ($r = .39, p < .001$) ve ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi ($r = .34, p < .001$) ile pozitif yönde ve orta düzeyde ilişki gösterdiği; ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi ($r = .26, p < .001$) ile ise pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir.

Tablo 8.Birinci Zaman ve İkinci Zaman Değişkenleri Arasındaki İlişkiler

Değişkenler	1. Z2	2. Z2	3. Z2	4. Z2	5. Z2	6. Z2	7. Z2	8. Z2	9. Z2	10. Z2	11. Z2	12. Z2	13. Z2
İki Kültürlü Stres													
1.Köken kültürden baskı Z1	.34***	.29***	.23***	.17*	-.02	.04	-.08	.12	.01	-.21**	-.20**	-.17*	-.09
2.Köken kültürden ayrımcılık Z1	.38***	.39***	.34***	.26***	.01	.16*	-.12	.21**	-.03	-.16*	-.25***	-.23**	-.09
3.Ev sahibi kültürden baskı Z1	.23***	.16*	.33***	.32***	.04	-.07	-.05	.07	.03	-.07	-.09	-.14	-.07
4.Ev sahibi kültürden ayrımcılık Z1	.19**	.20**	.25***	.33***	.07	-.04	-.03	.08	-.05	-.13	-.19**	-.17*	-.14
5.Türkçe Yetersizlik Z1	-.10	-.02	.01	.05	.77***	-.30***	.06	-.02	-.08	-.13	-.13	.00	-.17*
Kültürel Kimlik Yapılanmaları													
6.Ev sahibi kültür kategorizasyonu Z1	.06	.15*	-.03	-.05	-.35***	.60***	-.18*	.26***	.01	.03	.05	-.01	.12
7.Köken kültür kategorizasyonu Z1	-.12	-.15*	-.02	.00	.07	-.13	.55***	.18*	.13	.18*	.22**	.14*	.17*
8.Bölümlendirme Z1	.13	.13	.17*	.23***	-.03	.18*	.15*	.46***	.17*	-.02	-.03	-.03	-.02
9.Bütünleşme Z1	-.20**	-.14*	-.04	-.07	.01	-.12	.12	.03	.40***	.22**	.20**	.15*	.27***
Dayanıklılık													
10.Bireysel dayanıklılık Z1	-.12	-.16*	-.24**	-.19**	-.14	-.00	.13	-.06	.22**	.49***	.45***	.26***	.42***
11.Sosyal dayanıklılık Z1	-.24***	-.24***	-.26***	-.22**	-.05	.10	.15*	-.00	.26***	.41***	.63***	.46***	.48***
İyi Oluş													
12.Yaşam doyumu Z1	-.30***	-.20**	-.22**	-.22**	.09	.03	.11	-.01	.10	.28***	.45***	.72***	.41***
13.Psikolojik iyi oluş Z1	-.16*	-.16*	-.19**	-.16*	-.06	.04	.08	-.03	.23**	.43***	.55***	.45***	.63***

* $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$

İkinci zamanda ölçümü alınan diğer değişkenlerle ilişkilerinde, ev sahibi kültür kategorizasyonu ($r = .16, p < .05$) ve bölümlendirme ($r = .21, p < .01$) ile olan ilişkilerin pozitif yönde ve düşük düzeyde olduğu; bireysel dayanıklılık ($r = -.16, p < .05$), sosyal dayanıklılık ($r = -.25, p < .001$) ve yaşam doyumuyla ($r = -.23, p < .01$) olan ilişkilerin ise negatif yönde ve düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın birinci zamanında ölçümü alınan ev sahibi kültürden algılanan baskı stresinin ikinci zamandaki ölçümü ile pozitif yönde ve orta düzeyde ilişki olduğu görülmektedir ($r = .33, p < .001$). Benzer biçimde ev sahibi kültürden algılanan baskı stresinin Z1 ölçümü ile Z2'deki ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresinin de pozitif yönde ve orta düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir ($r = .32, p < .001$). Z1 ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi ile Z2'deki köken kültürden algılanan baskı stresi ($r = .23, p < .001$) ve köken kültürden algılanan ayrımcılık stresi ($r = .16, p < .05$) ile olan ilişki ise pozitif yönde ve düşük düzeydedir.

Uluslararası öğrencilerin Z1'de ev sahibi kültürden algıladıkları ayrımcılık stresi ile ilgili bulgular, ev sahibi kültürden kültürel kimliğe dair algılanan ayrımcılık stresinin Z2'deki ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi ile pozitif ve orta düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir ($r = .33, p < .001$). Benzer şekilde köken kültürden algılanan baskı ($r = .19, p < .01$), köken kültürden algılanan ayrımcılık ($r = .20, p < .01$) ve ev sahibi kültürden algılanan baskının ($r = .25, p < .001$) Z2 ölçümleri ile de ilişkinin pozitif yönde olduğu, fakat ilişki düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan, Z1'de ev sahibi kültürel gruptan algılanan baskı stresinin Z2'deki sosyal dayanıklılık ($r = -.19, p < .01$) ve yaşam doyumu ($r = -.17, p < .05$) ile negatif yönde ve düşük düzeyde ilişki gösterdiği bulgulanmıştır.

Çalışmanın birinci zamanında Türkçe dil yetersizliğine yönelik algıların, araştırmanın ikinci zaman değişkenleri ile olan ilişkileri incelendiğinde, Türkçe yetersizlik algısının Z1 ve Z2 ölçümleri arasındaki ilişkinin pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu görülmektedir ($r = .77, p < .001$). Ayrıca, Türkçe dil yetersizliğine yönelik algının Z1

ölçümleri ile Z2'deki ev sahibi kültür kategorizasyonu arasında negatif yönde ve orta düzeyde ($r = -.30, p < .001$), psikolojik iyi oluş ile ise negatif yönde ve düşük düzeyde ($r = -.17, p < .05$) ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Kültürel kimlik yapılanmalarının birinci ve ikinci zaman ölçümlerine yönelik analiz sonuçları, ev sahibi kültür kategorizasyonu ($r = .60, p < .001$) ve köken kültür kategorizasyonu ($r = .55, p < .001$) için ilişkinin pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğunu gösterir. Bölümlendirme ($r = .46, p < .001$) ve bütünleşme ($r = .40, p < .001$) için zamanlar arası pozitif yönde ve orta düzeyde korelasyonlar mevcuttur. Birinci zaman ölçümü alınan ev sahibi kültür kategorizasyonunun, ikinci zamandaki Türkçe yetersizlik algısı ile negatif yönde ve orta düzeyde ($r = -.35, p < .001$), köken kültür kategorizasyonu ile negatif yönde ve düşük düzeyde ($r = -.18, p < .05$), köken kültürden algılanan ayrımcılık ile pozitif yönde ve düşük düzeyde ($r = .15, p < .05$), bölümlendirme ile ise pozitif yönde ve düşük düzeyde ($r = .26, p < .001$) ilişkili olduğu görülmektedir.

Köken kültür kategorizasyonunun birinci zaman ölçümleri ile ikinci zamandaki değişkenleri arasındaki ilişkilere bakıldığında, köken kültür kategorizasyonunun bölümlendirme ($r = .18, p < .05$), bireysel dayanıklılık ($r = .18, p < .05$), sosyal dayanıklılık ($r = .22, p < .01$), yaşam doyumu ($r = .14, p < .05$) ve psikolojik iyi oluş ile pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Diğer taraftan köken kültür kategorizasyonunun köken kültürden algılanan ayrımcılık stresi ile negatif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğu tespit edilmiştir ($r = -.15, p < .05$).

Bölümlendirme kimlik yapılanmasının birinci zaman ölçümünün, ikinci zamandaki ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi ($r = .17, p < .05$), ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi ($r = .23, p < .001$), ev sahibi kültür kategorizasyonu ($r = .18, p < .05$), köken kültür kategorizasyonu ($r = .15, p < .05$) ve bütünleşme kimlik yapılanması ile pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Son olarak, bütünleşme kimlik yapılanmasının birinci zaman ölçümünün, ikinci zamandaki köken kültürden algılanan baskı stresi ($r = -.20, p < .01$) ve ayrımcılık stresi ($r = -.14, p < .05$) ile negatif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğu, bireysel dayanıklılık ($r = .22, p < .01$), sosyal dayanıklılık ($r = .20, p < .01$), yaşam doyumu ($r = .15, p < .05$) ve psikolojik iyi oluş ile ise pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür.

Çalışmanın birinci zaman dayanıklılık değişkenleri ile ikinci zaman değişkenleri arasındaki ilişkiler ele alındığında, iki zaman arasında bireysel dayanıklılığın pozitif yönde ve orta düzeyde ($r = .49, p < .001$), sosyal dayanıklılığın ise pozitif yönde ve yüksek düzeyde ($r = .63, p < .001$) ilişki gösterdiği bulgulanmıştır.

Diğer Z2 değişkenlerine yönelik bulgular, bireysel dayanıklılığın köken kültürden ayrımcılık ($r = -.16, p < .05$), ev sahibi kültürden baskı ($r = -.24, p < .01$) ve ev sahibi kültürden ayrımcılık stresi ($r = -.19, p < .01$) ile negatif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, bireysel dayanıklılığın bütünleşme kimlik yapılanması ($r = .22, p < .01$) ve yaşam doyumu ($r = .26, p < .001$) ile pozitif yönde ve düşük düzeyde, sosyal dayanıklılık ($r = .45, p < .001$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = .42, p < .001$) pozitif yönde ve orta düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Sosyal dayanıklılığa dair bulgular, sosyal dayanıklılığın Z1 ölçümünün Z2'deki köken kültürden baskı ($r = -.24, p < .001$), köken kültürden ayrımcılık ($r = -.24, p < .001$), ev sahibi kültürden baskı ($r = -.26, p < .001$) ve ev sahibi kültürden ayrımcılık stresi ($r = -.22, p < .01$) ile negatif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir. Sosyal dayanıklılığın köken kültür kategorizasyonu ($r = .15, p < .05$) ve bütünleşme kimlik yapılanması ($r = .26, p < .001$) ile pozitif yönde ve düşük düzeyde, bireysel dayanıklılık ($r = .41, p < .001$), yaşam doyumu ($r = .46, p < .001$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = .48, p < .001$) pozitif yönde ve orta düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur.

İyi oluşun birinci zaman ölçümleri ve ikinci zaman değişkenleri arasındaki ilişkilere dair bulgular incelendiğinde, yaşam doyumunun birinci ve ikinci zaman ölçümleri ($r = .72$, $p < .001$) ve psikolojik iyi oluşun birinci ve ikinci zaman ölçümleri ($r = .63$, $p < .001$) arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yaşam doyumunun Z1 ölçümü ile Z2'deki köken kültürden baskı stresi ($r = -.30$, $p < .001$) arasında negatif yönde ve orta düzeyde bir ilişki bulunurken, Z2'deki köken kültürden ayrımcılık stresi ($r = -.20$, $p < .01$), ev sahibi kültürden baskı stresi ($r = -.22$, $p < .01$) ve ev sahibi kültürden ayrımcılık stresi ($r = -.22$, $p < .01$) ile negatif yönde ve düşük düzeyde ilişkiler tespit edilmiştir.

Yaşam doyumunun bireysel dayanıklılık ($r = .28$, $p < .001$) ile olan ilişkisinin pozitif yönde ve düşük düzeyde olduğu görülürken, sosyal dayanıklılık ($r = .45$, $p < .001$) ve psikolojik iyi oluşla ($r = .41$, $p < .001$) ilişkisinin pozitif yönde ve orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Son olarak, psikolojik iyi oluşun Z1 ölçümleri ile Z2 değişkenleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde, psikolojik iyi oluşun köken kültürden baskı ($r = -.16$, $p < .05$), köken kültürden ayrımcılık ($r = -.16$, $p < .05$), ev sahibi kültürden baskı ($r = -.19$, $p < .01$) ve ev sahibi kültürden ayrımcılık stresi ($r = -.16$, $p < .05$) ile negatif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra, psikolojik iyi oluşun bütünleşme kimlik yapılanması ile pozitif yönde ve düşük düzeyde ($r = .23$, $p < .01$), bireysel dayanıklılık ($r = .43$, $p < .001$) ve yaşam doyumu ($r = .45$, $p < .001$) ile pozitif yönde ve orta düzeyde, sosyal dayanıklılık ile ise ($r = .55$, $p < .001$) pozitif yönde ve yüksek düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir.

5.4. Hipotez Testleri

Bulgular kısmının bu bölümünde, tez çalışmasının amaçları doğrultusunda oluşturulan hipotezler test edilmiştir. Yapılan analizlerin sonuçları, izleyen bölümde gruplandırılarak sunulmuştur.

5.4.1. Değişkenlerinin Zamana Göre İncelenmesi

Hipotez 1 kapsamında dayanıklılığın (bireysel ve sosyal dayanıklılık) ve hipotez 4 kapsamında çok kültürlü kimlik bütünleşmesinin zamana göre değişiminin incelenmesi amacıyla, birinci zaman ve ikinci zaman ortalamaları arasındaki fark İlişkili Örneklemeler T Testi (Paired Sample T Test) ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, uluslararası öğrencilerin bireysel dayanıklılık, sosyal dayanıklılık ve bütünleşme kimlik yapılanması puanlarının birinci zaman ve ikinci zaman ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu bulgulara dayanarak, hipotez 1 ve hipotez 4 desteklenememiştir. Sonuç olarak, dayanıklılık ve çok kültürlü kimlik bütünleşmesi yapılarına yönelik iki ölçüm zamanı içerisinde anlamlı bir gelişim veya gerileme gözlemlenmemiştir; bu yapılar sabit kalmıştır.

Araştırmanın diğer değişkenleri zamana göre incelendiğinde, Türkçe yetersizlik algısı [$t(189) = 2.913, p < .01$], köken kültür kategorizasyonu [$t(189) = 2.612, p < .01$] ve bölümlendirme kimlik yapılanmalarının [$t(189) = -2.138, p < .05$] iki zaman noktası arasında anlamlı bir fark gösterdiği belirlenmiştir. Bu bulgulara göre, iki ölçüm arasında uluslararası öğrencilerin Türkçe dilindeki yetersizlik algısı ve köken kültür kategorizasyonu puan ortalamalarının düştüğü, bölümlendirme kimlik yapılanması ortalamasının ise arttığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, araştırmanın diğer değişkenlerinin zamana göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 9'da sunulmuştur.

5.4.2. Değişkenler Arasındaki Boylamsal İlişkilere Yönelik Çapraz Gecikmeli Panel Modellerin Analizleri

Araştırmanın hipotezlerini sınamak amacıyla, ilk olarak dayanıklılık süreci ve çok kültürlü kimlik gelişiminin kuramsal sınaması için dört ayrı yapısal eşitlik modeli oluşturulmuştur. İlk hipotez grubu dayanıklılığın kuramsal incelemesine odaklanır.

Tablo 9.Değişkenlerin Zaman 1 ve Zaman 2 Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Dair Analiz Sonuçları

	Zaman 1		Zaman 2		<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>			
Kültürleşmeyle İlişkili Stres Faktörleri							
Ev sahibi kültürden baskı	2.32	1.20	2.37	1.21	-.570	189	.57
Ev sahibi kültürden ayrımcılık	2.34	1.26	2.45	1.19	-1.07	189	.28
Köken kültürden baskı	2.29	1.17	2.40	1.14	-1.145	189	.25
Köken kültürden ayrımcılık	2.14	1.24	2.17	1.19	-.324	189	.75
Türkçe yetersizlik	2.25	1.13	2.10	.97	2.913	189	.004**
Kültürel Kimlik Yapılanması							
Ev sahibi kültür kategorizasyonu	3.38	1.32	3.24	1.21	1.617	189	.11
Köken kültür kategorizasyonu	4.62	1.38	4.37	1.35	2.612	189	.01**
Bölümlendirme	3.60	.82	3.73	.87	-2.138	189	.03*
Bütünleşme	4.72	1.11	4.58	1.11	1.653	189	.10
Dayanıklılık							
Bireysel dayanıklılık	4.05	.59	4.08	.56	-.753	189	.45
Sosyal dayanıklılık	3.90	.56	3.88	.54	.668	189	.51
Psikolojik Uyum							
Yaşam doyumu	4.35	1.19	4.37	1.33	-.230	189	.82
Psikolojik iyi oluş	5.46	.92	5.45	.95	.192	189	.85

p* < .05. *p* < .01.

Not. Ort. = Ortalama; SS = Standart sapma

Birinci zamanda ölçülen kültürleşmeyle ilişkili iki stres faktörü olan çift kültürlü stres faktörleri ve Türkçe yetersizliği ile ikinci zamanda ölçülen bireysel ve sosyal dayanıklılık arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bireysel ve sosyal dayanıklılığın birinci zamandaki düzeyi kontrol edilen modelde, model uyumunun sağlanamadığı tespit edilmiş ve herhangi bir modifikasyon önerisi de yapılmamıştır ($\chi^2/df = 4.347$, $p < .05$, CFI = .95, RMSEA = .188, SRMR = .161).

Çok kültürlü kimlik bütünleşmesinin kuramsal olarak incelenmesi amacıyla kurulan modelde ise, birinci zamandaki çok kültürlü kimlik yapılanmalarının (ev sahibi kültür kategorizasyonu, köken kültür kategorizasyonu, bölümlendirme ve bütünleşme), ikinci zamandaki iyi oluşla (yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluş) ilişkisi incelenmiştir. Birinci

zamanda ölçülen yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşun kontrol edildiği modelin uyumu istenen düzeye ulaşamamıştır ($\chi^2/df = 10.529$, $p < .000$, CFI = .611, RMSEA = .317, SRMR = .222). Bu model için önerilen modifikasyonlarda değişkenler arasında karşılıklı ilişkilere dair yolların eklenmesinin uyuma katkısı olabileceği görülmüştür. Çapraz gecikmeli panel model, boylamsal verileri analiz etmek için kullanılan bir yapısal eşitlik modelidir. Bu model değişkenler arasındaki olası çift yönlü ilişkileri incelemek ve zaman içindeki etki yönünü belirleyebilmek için gelişimsel çalışmalarda kullanılan en iyi analiz yöntemi olarak görülmekte ve deneysel verinin olmadığı durumlarda nedensel önceliğin araştırılmasında kullanılmaktadır (Selig ve Little, 2012; Selig ve Preacher, 2009). Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkileri incelemek için önerilen tek yönlü modellerde model uyumu sağlanamadığı için, veriye uyumlu bir model elde edebilmek ve değişkenler arasındaki ilişkilerin yönünü ve nedensel ilişkileri belirleyebilmek amacıyla, değişkenler arasındaki olası tüm yolların tanımlandığı çapraz gecikmeli yol analizleri ile analizlere devam edilmiştir.

Bu çalışmada, oluşturulan hipotezleri test etmek amacıyla dört ayrı Çapraz Gecikmeli Panel Modeli (Cross-Lagged Panel Model) kullanılmıştır. Bu modellerde, değişkenler arasındaki karşılıklı nedensel ilişkiler (çapraz gecikmeli yollar) tahmin edilirken, değişkenlerin Z1 ölçümleri, Z1'den Z2'ye olan kararlılığını gösteren otoregresif yollar ve her iki zaman dilimindeki değişkenler arasındaki zaman içi korelasyonlar kontrol edilerek modelleme yapılmıştır. Yapılan korelasyon analizleri sonucunda, temel sosyo-demografik değişkenler ile ana çalışma değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ya da yalnızca düşük düzeyde ilişkiler olduğu belirlenmiştir (bkz., Tablo 7). Bu nedenle, Parsimoni ilkesi gereği bu sosyo-demografik değişkenlerin etkileri modelde dikkate alınmamıştır (Kline, 2023: 418).

İlk olarak, dayanıklılıkla ilgili sosyo-ekolojik bakış açısına dayanan birinci grup hipotezleri test etmek için Model 1 oluşturulmuştur. Bu modelde, kültürleşmeyle bağlantılı stres faktörleri (köken kültürden algılanan baskı, ayrımcılık, ev sahibi kültürden algılanan baskı, ayrımcılık ve Türkçe dil yetersizliği), dayanıklılık (bireysel ve sosyal

dayanıklılık) ve iyi oluş (yaşam doyumu, psikolojik iyi oluş) değişkenlerinin boylamsal ilişkileri incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci amacı doğrultusunda, Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli temel alınarak Model 2 oluşturulmuştur. Bu modelde, kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri (baskı ve ayrımcılık stresi, Türkçe dil yetersizliği), çok kültürlü kimlik yapılanmaları (ev sahibi ve köken kültür kategorizasyonları, bölümlendirme, bütünleşme) ve iyi oluş (yaşam doyumu, psikolojik iyi oluş) arasındaki boylamsal ilişkiler analiz edilmiştir.

Son olarak, çok kültürlü kimlik yapılanmalarının dayanıklılık sürecindeki rolünü incelemek amacıyla üçüncü grup hipotezler doğrultusunda Model 3 ve Model 4 oluşturulmuştur. Model 3, çok kültürlü kimlik yapılanmaları (ev sahibi kültür kategorizasyonu, köken kültür kategorizasyonu, bölümlendirme, bütünleşme), bireysel dayanıklılık ve iyi oluş (yaşam doyumu, psikolojik iyi oluş) arasındaki doğrudan ve dolaylı yolları analiz etmek için kullanılırken; Model 4, aynı yapılanmaların sosyal dayanıklılık ve iyi oluş (yaşam doyumu, psikolojik iyi oluş) üzerindeki etkilerini incelemek için tasarlanmıştır. Bu modellere ilişkin analiz sonuçları, izleyen alt başlıklarda sunulmuştur.

5.4.2.1. Kültürleşmeye İlişkin Stres Faktörleri, Dayanıklılık ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Modelin Analizi

Çalışmanın ilk grup hipotezlerinin (Hipotez 2 ve Hipotez 3) test edilmesi amacıyla, iki zamanlı Çapraz Gecikmeli Panel Model 1 oluşturulmuştur. Model analizi sonucunda, tüm olası yolların tanımlandığı doymuş (saturated) bir model olduğu tespit edilmiştir (Kline, 2023: 370). Bu nedenle, uyum iyiliği değerleri raporlanmamıştır. Model 1'in analiz bulguları Tablo 10 ve Şekil 3'te sunulmuştur.

Tablo 10. Kültürleşmeye İlişkin Stres Faktörleri, Dayanıklılık ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Model Analizi Standardize Sonuçları

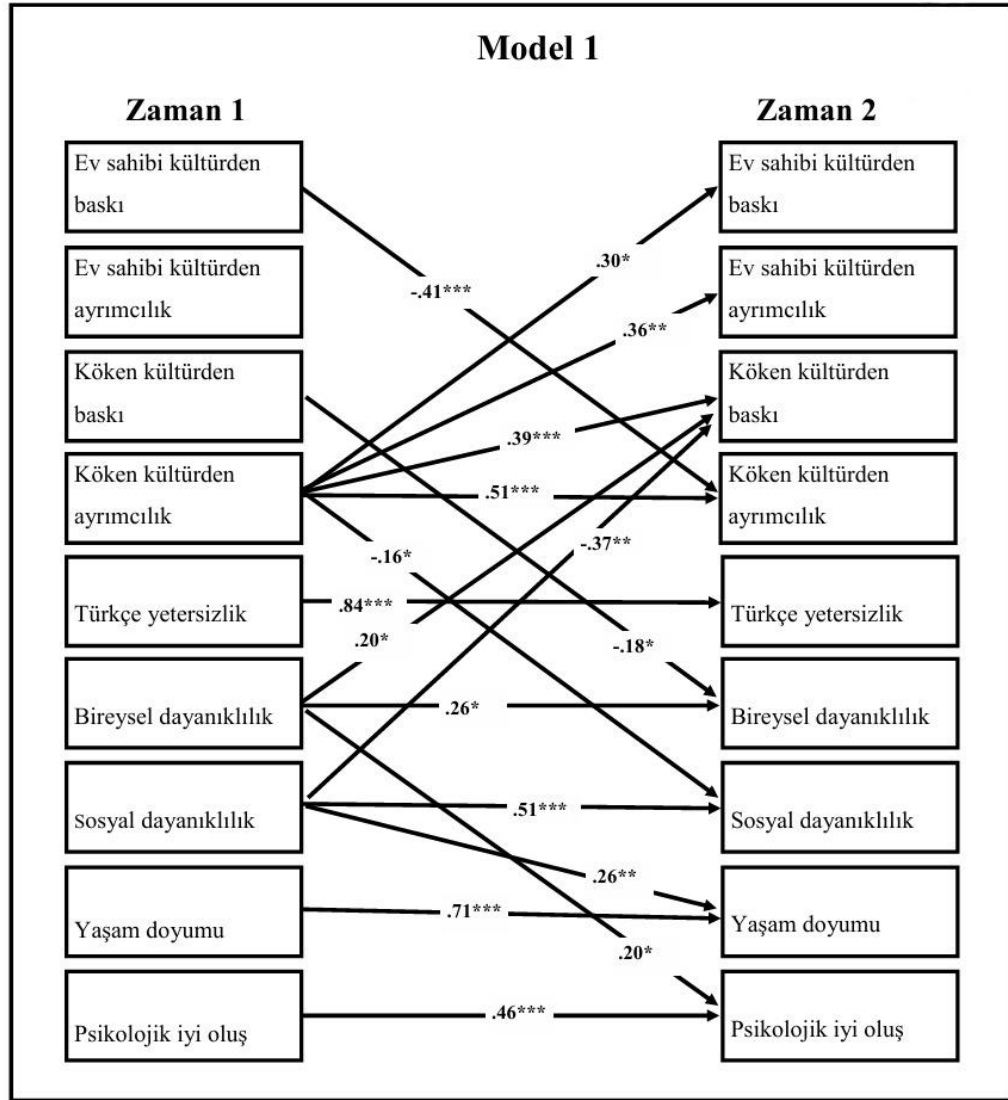
Otoregresif Yollar	Zaman 1 → Zaman 2	
	β	S.H.
Ev sahibi kültürden baskı	.22	.16
Ev sahibi kültürden ayrımcılık	.21	.16
Köken kültürden baskı	-.01	.12
Köken kültürden ayrımcılık	.51***	.10
Türkçe yetersizlik	.84***	.03
Bireysel dayanıklılık	.26*	.11
Sosyal dayanıklılık	.51***	.08
Yaşam Doyumu	.71***	.11
Psikolojik İyi Oluş	.46***	.08
Çapraz Gecikmeli Yollar	β	S.H.
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Ev sahibi kültürden baskı	-.06	.13
Köken kültürden baskı → Ev sahibi kültürden baskı	-.17	.14
Köken kültürden ayrımcılık → Ev sahibi kültürden baskı	.30*	.14
Türkçe yetersizlik → Ev sahibi kültürden baskı	.02	.10
Bireysel dayanıklılık → Ev sahibi kültürden baskı	-.14	.10
Sosyal dayanıklılık → Ev sahibi kültürden baskı	-.10	.13
Yaşam Doyumu → Ev sahibi kültürden baskı	-.11	.12
Psikolojik İyi Oluş → Ev sahibi kültürden baskı	.07	.13
Ev sahibi kültürden baskı → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	-.15	.16
Köken kültürden baskı → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	-.17	.12
Köken kültürden ayrımcılık → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	.36***	.12
Türkçe yetersizlik → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	.16	.09
Bireysel dayanıklılık → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	-.07	.11
Sosyal dayanıklılık → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	-.03	.14
Yaşam Doyumu → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	-.17	.12
Psikolojik İyi Oluş → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	.06	.15
Ev sahibi kültürden baskı → Köken kültürden baskı	-.13	.14
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Köken kültürden baskı	.15	.14
Köken kültürden ayrımcılık → Köken kültürden baskı	.39***	.10
Türkçe yetersizlik → Köken kültürden baskı	-.14	.10
Bireysel dayanıklılık → Köken kültürden baskı	.20*	.10
Sosyal dayanıklılık → Köken kültürden baskı	-.37**	.13
Yaşam Doyumu → Köken kültürden baskı	-.19	.11
Psikolojik İyi Oluş → Köken kültürden baskı	.18	.14
Ev sahibi kültürden baskı → Köken kültürden ayrımcılık	-.41***	.12
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Köken kültürden ayrımcılık	.22	.13
Köken kültürden baskı → Köken kültürden ayrımcılık	-.11	.11
Türkçe yetersizlik → Köken kültürden ayrımcılık	-.01	.10
Bireysel dayanıklılık → Köken kültürden ayrımcılık	.13	.12
Sosyal dayanıklılık → Köken kültürden ayrımcılık	-.27	.16
Yaşam Doyumu → Köken kültürden ayrımcılık	-.05	.14
Psikolojik İyi Oluş → Köken kültürden ayrımcılık	.06	.14
Ev sahibi kültürden baskı → Türkçe yetersizlik	-.02	.08
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Türkçe yetersizlik	.11	.07
Köken kültürden baskı → Türkçe yetersizlik	-.08	.06
Köken kültürden ayrımcılık → Türkçe yetersizlik	-.02	.07
Bireysel dayanıklılık → Türkçe yetersizlik	-.02	.09
Sosyal dayanıklılık → Türkçe yetersizlik	.19	.11
Yaşam Doyumu → Türkçe yetersizlik	-.01	.07
Psikolojik İyi Oluş → Türkçe yetersizlik	-.10	.09

Tablo 10. (devamı)

Çapraz Gecikmeli Yollar	Zaman 1 → Zaman 2	
	β	S.H.
Ev sahibi kültürden baskı → Bireysel dayanıklılık	.01	.11
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Bireysel dayanıklılık	.10	.11
Köken kültürden baskı → Bireysel dayanıklılık	-.18*	.10
Köken kültürden ayrımcılık → Bireysel dayanıklılık	-.01	.10
Türkçe yetersizlik → Bireysel dayanıklılık	-.13	.13
Sosyal dayanıklılık → Bireysel dayanıklılık	.11	.11
Yaşam Doyumu → Bireysel dayanıklılık	.02	.11
Psikolojik İyi Oluş → Bireysel dayanıklılık	.21	.14
Ev sahibi kültürden baskı → Sosyal dayanıklılık	.02	.09
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Sosyal dayanıklılık	.08	.09
Köken kültürden baskı → Sosyal dayanıklılık	.03	.07
Köken kültürden ayrımcılık → Sosyal dayanıklılık	-.16*	.08
Türkçe yetersizlik → Sosyal dayanıklılık	-.11	.07
Bireysel dayanıklılık → Sosyal dayanıklılık	.14	.10
Yaşam Doyumu → Sosyal dayanıklılık	.17	.09
Psikolojik İyi Oluş → Sosyal dayanıklılık	.07	.09
Ev sahibi kültürden baskı → Yaşam Doyumu	-.08	.09
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Yaşam Doyumu	.05	.09
Köken kültürden baskı → Yaşam Doyumu	.06	.06
Köken kültürden ayrımcılık → Yaşam Doyumu	-.01	.08
Türkçe yetersizlik → Yaşam Doyumu	-.11	.08
Bireysel dayanıklılık → Yaşam Doyumu	-.12	.09
Sosyal dayanıklılık → Yaşam Doyumu	.26**	.09
Psikolojik İyi Oluş → Yaşam Doyumu	-.11	.12
Ev sahibi kültürden baskı → Psikolojik İyi Oluş	-.16	.11
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Psikolojik İyi Oluş	.09	.11
Köken kültürden baskı → Psikolojik İyi Oluş	.10	.07
Köken kültürden ayrımcılık → Psikolojik İyi Oluş	.05	.08
Türkçe yetersizlik → Psikolojik İyi Oluş	-.14	.09
Bireysel dayanıklılık → Psikolojik İyi Oluş	.20*	.08
Sosyal dayanıklılık → Psikolojik İyi Oluş	.06	.10
Yaşam Doyumu → Psikolojik İyi Oluş	.09	.10

* $p \leq .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Not. β = standardize katsayılar; S.H. = Standart hata

Şekil 3.Kültürleşmeye İlişkin Stres Faktörleri, Dayanıklılık ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Modeli

Not. Sonuçların anlaşılabilirliğini artırmak amacıyla yalnızca anlamlı yollar sunulmuştur.

* $p \leq .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tablo 10'daki sonuçlar incelendiğinde, değişkenlerin birinci zamanından ikinci zamanına giden otoregresif yolların köken kültürden algılanan ayrımcılık stresi ($\beta = .51, p < .001$), Türkçe dil yetersizliği algısı ($\beta = .84, p < .001$), bireysel dayanıklılık ($\beta = .26, p < .05$), sosyal dayanıklılık ($\beta = .51, p < .001$), yaşam doyumu ($\beta = .71, p < .001$) ve psikolojik iyi oluş ($\beta = .46, p < .001$) için anlamlı olduğu görülmektedir.

Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörlerinin bireysel ve sosyal dayanıklılıkla ilişkisine yönelik hipotez 2'yi test eden nedensel yolar değerlendirildiğinde, köken kültürden algılanan baskı stresinin zaman içinde daha düşük düzeyde bireysel dayanıklılık ile ilişkili olduğu (hipotez 2a) görülmüştür ($\beta = -.18, p \leq .05$). Köken kültürden algılanan ayrımcılık stresinin ise sosyal dayanıklılıkla olan negatif yönde boylamsal ilişkisinin (hipotez 2b) anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($\beta = -.16, p < .05$). Bu bulgular, Zaman 1'de köken kültürü temelinde kültürel kimlik baskısı deneyimlemenin, daha sonraki bir zamanda bireysel dayanıklılığın azalmasıyla ilişkili olduğunu; yine aynı kültürden ayrımcılık deneyimlemenin ise uluslararası öğrencilerin Zaman 2'de daha düşük sosyal dayanıklılık bildirme olasılığını artırdığını göstermektedir. Ancak, diğer stres faktörlerinin (ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi, ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi ve Türkçe dil yetersizliği) birinci zaman ölçümlerinin ikinci zamandaki bireysel ve sosyal dayanıklılıkla anlamlı düzeyde ilişkili olacağı beklentisi gerçekleşmemiştir. Dolayısıyla hipotez 2 kısmen destek bulmuştur.

Hipotez 3 kapsamında dayanıklılık ile uluslararası öğrencilerin uyum sonuçları arasındaki boylamsal ilişkiler sınanmıştır. Şekil 3'te de görüldüğü üzere, birinci zamandaki sosyal dayanıklılığın, ikinci zamanda artan yaşam doyumu ile anlamlı bir şekilde ilişkili olduğu bulunmuştur ($\beta = .26, p < .01$) (hipotez 3c). Ancak, bireysel dayanıklılıkla yaşam doyumu arasında beklenen (hipotez 3a) anlamlı ilişki bulunamamıştır. Dayanıklılığın psikolojik iyi oluşla boylamsal ilişkileri incelendiğinde, anlamlı olduğu tespit edilen ilişkinin bireysel dayanıklılıktan psikolojik iyi oluşa doğru pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($\beta = .20, p < .05$) (hipotez 3b). Hipotez 3 genel olarak değerlendirildiğinde kısmen destelendiği görülmektedir. Hipotezlere ilişkin özet sonuç tablosu Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11.Dayanıklılığın Kuramsal Sınanmasına Dair Hipotezlere İlişkin Özet Tablo

Hipotezler	Temel Bulgular	Sonuç
Hipotez 1: İlk ölçüm zamanı (Z1) ve ikinci ölçüm zamanı (Z2) arasındaki bireysel ve sosyal dayanıklılık puanları birbirinden farklılaşacaktır.	*Bireysel ve sosyal dayanıklılık puanlarının birinci zaman ve ikinci zaman ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.	Desteklenmedi
Hipotez 2a: Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri (Z1) ile bireysel dayanıklılık (Z2) zamanla negatif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.	*Köken kültürden algılanan baskı stresi (Z1) ile bireysel dayanıklılık (Z2) arasında negatif boylamsal ilişki vardır. *Ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi (Z1) ile bireysel dayanıklılık (Z2) arasında ilişki yoktur. *Ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi (Z1) ile bireysel dayanıklılık (Z2) arasında ilişki yoktur. *Köken kültürden algılanan ayrımcılık stresi (Z1) ile bireysel dayanıklılık (Z2) arasında ilişki yoktur. *Türkçe dil yetersizliği (Z1) ile bireysel dayanıklılık (Z2) arasında ilişki yoktur.	Kısmen desteklendi
Hipotez 2b: Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri (Z1) ile sosyal dayanıklılık (Z2) zamanla negatif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.	*Köken kültürden algılanan ayrımcılık stresi ile sosyal dayanıklılık arasında negatif yönde boylamsal ilişki vardır. *Ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi (Z1) ile sosyal dayanıklılık (Z2) arasında ilişki yoktur. *Ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi (Z1) ile sosyal dayanıklılık (Z2) arasında ilişki yoktur. *Köken kültürden algılanan baskı stresi (Z1) ile sosyal dayanıklılık (Z2) arasında ilişki yoktur. *Türkçe dil yetersizliği (Z1) ile sosyal dayanıklılık (Z2) arasında ilişki yoktur	Kısmen desteklendi
Hipotez 3a: Bireysel dayanıklılık ile yaşam doyumu zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.	*Bireysel dayanıklılık ile yaşam doyumu arasında boylamsal ilişki yoktur.	Desteklenmedi
Hipotez 3b: Bireysel dayanıklılık ile psikolojik iyi oluş zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.	*Bireysel dayanıklılıkla (Z1) psikolojik iyi oluş (Z2) arasında pozitif yönde boylamsal ilişki vardır.	Desteklendi
Hipotez 3c: Sosyal dayanıklılık ile yaşam doyumu zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.	*Sosyal dayanıklılık ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde boylamsal ilişki vardır.	Desteklendi
Hipotez 3d: Sosyal dayanıklılık ile psikolojik iyi oluş zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.	*Sosyal dayanıklılıkla (Z1) psikolojik iyi oluş (Z2) arasında ilişki yoktur.	Desteklenmedi

Model 1 kapsamında yapılan analizler, hipotezler arasında yer almayan bazı anlamlı ilişkileri de ortaya koymuştur. Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörlerinin dayanıklılıkla olan ters yönlü boylamsal ilişkilerinde, ikinci zamandaki köken kültürden algılanan baskı stresinin, birinci zamandaki bireysel dayanıklılıkla pozitif ($\beta = .20, p < .05$), sosyal dayanıklılıkla ise negatif ($\beta = -.37, p < .01$) ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu bulgular, bireysel kaynakların güçlü olmasının köken kültüründen daha fazla baskı görmesiyle, sosyal kaynakların güçlü olmasının ise bu baskının azalmasıyla ilişkili olduğunu göstermektedir.

Kültürleşmeyle ilişki stres faktörlerinin kendi aralarındaki boylamsal ilişkiler incelenmiştir. Birinci zamandaki köken kültürden algılanan ayrımcılık stresinin ikinci zamandaki ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi ($\beta = .30, p < .05$), ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi ($\beta = .36, p < .01$) ve köken kültürden algılanan baskı stresi ($\beta = .39, p < .001$) ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Yanı sıra, ev sahibi kültürden algılanan baskı stresinin zaman içerisinde köken kültürden algılanan ayrımcılık stresini negatif olarak yordadığı belirlenmiştir ($\beta = -.41, p < .001$).

5.4.2.2. Kültürleşmeye İlişkin Stres Faktörleri, Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Modelin Analizi

Çalışmanın ikinci grup hipotezleri (Hipotez 5, 6, 7, 8, 9, ve 10), Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli temelinde çok kültürlü kimlik gelişiminin öncülleri ve sonuçlarını sınamaktadır. Model 2'nin uyum iyiliği değerleri incelendiğinde, modelin doymuş (saturated) bir model olduğu ve tüm yolların tanımlandığı görülmüştür (Kline, 2023: 370). Bu nedenle uyum iyiliği değerleri raporlanmamıştır. Model 2'ye ilişkin bulgular Tablo 12 ve Şekil 4'te sunulmuştur.

Tablo 12.Kültürleşmeye İlişkin Stres Faktörleri, Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Model Analizi Standardize Sonuçları

	Zaman 1→ Zaman 2	
Otoregresif Yollar	β	S.H.
Ev sahibi kültürden baskı	.26	.17
Ev sahibi kültürden ayrımcılık	.04	.16
Köken kültürden baskı	.02	.12
Köken kültürden ayrımcılık	.50***	.11
Türkçe yetersizlik	.80***	.05
Ev sahibi kültür kategorizasyonu	.54***	.10
Köken kültür kategorizasyonu	.59***	.10
Bölümlendirme	.41***	.10
Bütünleşme	.23	.13
Yaşam Doyumu	.76***	.11
Psikolojik İyi Oluş	.58***	.08
Çapraz Gecikmeli Yollar	β	S.H.
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Ev sahibi kültürden baskı	-.17	.14
Köken kültürden baskı → Ev sahibi kültürden baskı	-.16	.14
Köken kültürden ayrımcılık → Ev sahibi kültürden baskı	.27*	.14
Türkçe yetersizlik → Ev sahibi kültürden baskı	-.03	.10
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Ev sahibi kültürden baskı	-.13	.09
Köken kültür kategorizasyonu → Ev sahibi kültürden baskı	.11	.09
Bölümlendirme → Ev sahibi kültürden baskı	.22*	.11
Bütünleşme → Ev sahibi kültürden baskı	-.09	.11
Yaşam Doyumu → Ev sahibi kültürden baskı	-.14	.12
Psikolojik İyi Oluş → Ev sahibi kültürden baskı	-.08	.11
Ev sahibi kültürden baskı → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	-.06	.14
Köken kültürden baskı → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	-.20	.12
Köken kültürden ayrımcılık → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	.26*	.11
Türkçe yetersizlik → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	.09	.09
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	-.11	.08
Köken kültür kategorizasyonu → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	.03	.09
Bölümlendirme → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	.43***	.10
Bütünleşme → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	-.13	.10
Yaşam Doyumu → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	-.18	.11
Psikolojik İyi Oluş → Ev sahibi kültürden ayrımcılık	-.03	.13
Ev sahibi kültürden baskı → Köken kültürden baskı	-.20	.15
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Köken kültürden baskı	.14	.15
Köken kültürden ayrımcılık → Köken kültürden baskı	.41***	.12
Türkçe yetersizlik → Köken kültürden baskı	-.16	.10
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Köken kültürden baskı	-.18	.10
Köken kültür kategorizasyonu → Köken kültürden baskı	.02	.09
Bölümlendirme → Köken kültürden baskı	.06	.11
Bütünleşme → Köken kültürden baskı	-.20*	.10
Yaşam Doyumu → Köken kültürden baskı	-.27*	.11
Psikolojik İyi Oluş → Köken kültürden baskı	.17	.11
Ev sahibi kültürden baskı → Köken kültürden ayrımcılık	-.40***	.13
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Köken kültürden ayrımcılık	.23	.14
Köken kültürden baskı → Köken kültürden ayrımcılık	-.11	.12
Türkçe yetersizlik → Köken kültürden ayrımcılık	.04	.10
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Köken kültürden ayrımcılık	.05	.11
Köken kültür kategorizasyonu → Köken kültürden ayrımcılık	-.02	.08
Bölümlendirme → Köken kültürden ayrımcılık	.01	.12
Bütünleşme → Köken kültürden ayrımcılık	-.04	.12

Tablo 12. (devamı)

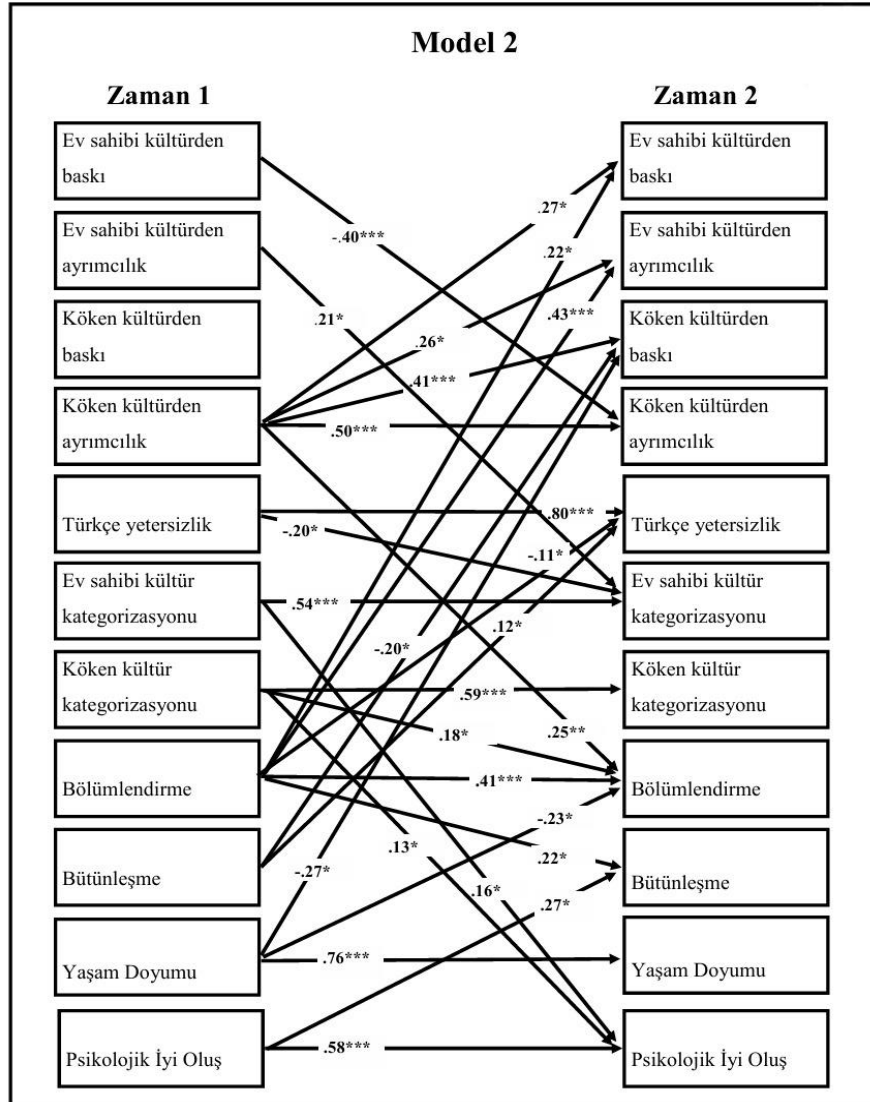
Çapraz Gecikmeli Yollar	Zaman 1 → Zaman 2	
	β	S.H.
Yaşam Doyumu → Köken kültürden ayrımcılık	-.10	.12
Psikolojik İyi Oluş → Köken kültürden ayrımcılık	.01	.12
Ev sahibi kültürden baskı → Türkçe yetersizlik	-.06	.09
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Türkçe yetersizlik	.11	.08
Köken kültürden baskı → Türkçe yetersizlik	-.07	.06
Köken kültürden ayrımcılık → Türkçe yetersizlik	.03	.07
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Türkçe yetersizlik	-.07	.06
Köken kültür kategorizasyonu → Türkçe yetersizlik	.05	.05
Bölümlendirme → Türkçe yetersizlik	-.11*	.06
Bütünleşme → Türkçe yetersizlik	.12*	.06
Yaşam Doyumu → Türkçe yetersizlik	.01	.07
Psikolojik İyi Oluş → Türkçe yetersizlik	-.02	.07
Ev sahibi kültürden baskı → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	-.15	.10
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	.21*	.11
Köken kültürden baskı → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	-.11	.09
Köken kültürden ayrımcılık → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	.07	.10
Türkçe yetersizlik → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	-.20*	.09
Köken kültür kategorizasyonu → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	-.11	.10
Bölümlendirme → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	.13	.12
Bütünleşme → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	-.07	.10
Yaşam Doyumu → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	.02	.10
Psikolojik İyi Oluş → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	.04	.11
Ev sahibi kültürden baskı → Köken kültür kategorizasyonu	-.03	.11
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Köken kültür kategorizasyonu	.04	.12
Köken kültürden baskı → Köken kültür kategorizasyonu	-.04	.10
Köken kültürden ayrımcılık → Köken kültür kategorizasyonu	-.04	.09
Türkçe yetersizlik → Köken kültür kategorizasyonu	-.02	.07
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Köken kültür kategorizasyonu	-.17	.11
Bölümlendirme → Köken kültür kategorizasyonu	.11	.12
Bütünleşme → Köken kültür kategorizasyonu	-.04	.10
Yaşam Doyumu → Köken kültür kategorizasyonu	-.13	.09
Psikolojik İyi Oluş → Köken kültür kategorizasyonu	.10	.10
Ev sahibi kültürden baskı → Bölümlendirme	-.23	.12
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Bölümlendirme	.18	.12
Köken kültürden baskı → Bölümlendirme	-.18	.10
Köken kültürden ayrımcılık → Bölümlendirme	.25**	.09
Türkçe yetersizlik → Bölümlendirme	-.04	.08
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Bölümlendirme	.13	.10
Köken kültür kategorizasyonu → Bölümlendirme	.18*	.09
Bütünleşme → Bölümlendirme	.00	.10
Yaşam Doyumu → Bölümlendirme	-.23*	.09
Psikolojik İyi Oluş → Bölümlendirme	.13	.10
Ev sahibi kültürden baskı → Bütünleşme	.05	.16
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Bütünleşme	-.12	.16
Köken kültürden baskı → Bütünleşme	-.05	.10
Köken kültürden ayrımcılık → Bütünleşme	.02	.11
Türkçe yetersizlik → Bütünleşme	-.07	.11
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Bütünleşme	-.12	.12
Köken kültür kategorizasyonu → Bütünleşme	.02	.11
Bölümlendirme → Bütünleşme	.22*	.11
Yaşam Doyumu → Bütünleşme	-.13	.11
Psikolojik İyi Oluş → Bütünleşme	.27*	.12

Tablo 12. (devamı)

Çapraz Gecikmeli Yollar	Zaman 1 → Zaman 2	
	β	S.H.
Ev sahibi kültürden baskı → Yaşam Doyumu	-.06	.09
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Yaşam Doyumu	.06	.09
Köken kültürden baskı → Yaşam Doyumu	.05	.07
Köken kültürden ayrımcılık → Yaşam Doyumu	-.04	.07
Türkçe yetersizlik → Yaşam Doyumu	-.11	.08
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Yaşam Doyumu	.12	.07
Köken kültür kategorizasyonu → Yaşam Doyumu	.11	.07
Bölümlendirme → Yaşam Doyumu	-.02	.08
Bütünleşme → Yaşam Doyumu	-.03	.08
Psikolojik İyi Oluş → Yaşam Doyumu	-.06	.12
Ev sahibi kültürden baskı → Psikolojik İyi Oluş	-.14	.12
Ev sahibi kültürden ayrımcılık → Psikolojik İyi Oluş	.11	.11
Köken kültürden baskı → Psikolojik İyi Oluş	.08	.07
Köken kültürden ayrımcılık → Psikolojik İyi Oluş	.05	.09
Türkçe yetersizlik → Psikolojik İyi Oluş	-.12	.08
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Psikolojik İyi Oluş	.16*	.08
Köken kültür kategorizasyonu → Psikolojik İyi Oluş	.13*	.06
Bölümlendirme → Psikolojik İyi Oluş	-.09	.08
Bütünleşme → Psikolojik İyi Oluş	.04	.08
Yaşam Doyumu → Psikolojik İyi Oluş	.07	.09

* $p \leq .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Not. β = Standardize katsayılar; S.H. = Standart hata

Şekil 4.Kültürleşmeye İlişkin Stres Faktörleri, Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Modeli

Not. Sonuçların anlaşılabilirliğini artırmak amacıyla yalnızca anlamlı yollar sunulmuştur.

* $p \leq .05$, ** $p < .05$, *** $p < .01$, **** $p < .001$

Model 2'ye ilişkin bulgular incelendiğinde, değişkenlere ait otoregresif yolların çoğunun anlamlı olduğu gözlemlenmiştir (bkz., Tablo 12). Araştırmanın değişkenlerinden köken kültürden algılanan ayrımcılık stresi ($\beta = .50, p < .001$), Türkçe dil yetersizliği algısı ($\beta = .80, p < .001$), ev sahibi kültür kategorizasyonu ($\beta = .54, p < .001$), köken kültür kategorizasyonu ($\beta = .59, p < .001$), bölümlendirme ($\beta = .41, p < .001$), yaşam doyumu ($\beta = .76, p < .001$) ve psikolojik iyi oluş ($\beta = .58, p < .001$) değişkenleri, iki zaman ölçümü arasında kararlı bir yapı sergilemiştir.

İlk olarak hipotez 5 kapsamında çok kültürlü kimlik yapılarının kendi aralarındaki nedensel ilişkiler incelenmiştir. Bulgular, köken kültür kategorizasyonunun bölümlendirmeyi ($\beta = .18, p < .05$) ve bölümlendirmenin de bütünleşmeyi ($\beta = .22, p \leq .05$) zaman içinde pozitif yönde yordadığını göstermektedir. Ev sahibi kültür kategorizasyonu ile bölümlendirme arasında beklenen ilişkinin ise anlamlılık düzeyine ulaşamadığı görülmüştür. Dolayısıyla hipotez 5'in kısmen desteklendiği söylenebilir.

Çok kültürlü kimlik gelişiminin öncüllerine ilişkin analizler, hipotez 6 kapsamında incelenmiştir. Sonuçlar, Z1'deki köken kültürden algılanan ayrımcılık stresinden Z2'deki bölümlendirmeye giden yolun beklendiği gibi pozitif yönde anlamlı olduğunu göstermektedir ($\beta = .25, p < .01$).

Ayrıca, uluslararası öğrencilerin Türkçe dilinde yetersiz olduklarına yönelik algılarının, zaman içerisinde ev sahibi kültür kategorizasyonunu negatif olarak yordadığı belirlenmiştir ($\beta = -.20, p < .05$). Diğer taraftan, ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi ile ev sahibi kültür kategorizasyonu arasındaki anlamlı ilişkinin, beklenmedik bir biçimde, pozitif yönde olduğu tespit edilmiştir ($\beta = .21, p \leq .05$). Bu bulgu, birinci zamanda ev sahibi kültürden ayrımcılık stresi deneyimleyen öğrencilerin, ikinci zamanda daha yüksek ev sahibi kültür kategorizasyonu bildirdiklerini göstermektedir. Hipotez 6 kapsamında anlamlı olması beklenen diğer ilişkilerin ise anlamlılık düzeyine ulaşamadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla hipotez 6a ve hipotez 6c kısmen desteklenirken, bu grupta yer alan diğer iki hipotezin desteklenemediği tespit edilmiştir.

Son olarak kültürel kimlik yapılanmalarının uluslararası öğrencilerin uyum sonuçlarıyla olan boylamsal ilişkilerine yönelik hipotezler test edilmiştir. Analiz sonuçları, ev sahibi kültür kategorizasyonu ($\beta = .16, p < .05$) ve köken kültür kategorizasyonunun ($\beta = .13, p < .05$) birinci zamandaki düzeylerinin, ikinci zamandaki psikolojik iyi oluş düzeyindeki artışla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (hipotez 7b ve hipotez 8b). Bununla birlikte, beklenenin aksine çok kültürlü kimlik yapılanmalarından yaşam doyumuna doğru herhangi bir anlamlı ilişki tespit edilememiştir. Yanı sıra, bölümlendirme ve bütünleşmenin psikolojik iyi oluşla da boylamsal olarak ilişkisi olmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla hipotez 7 ve hipotez 8 kısmen destek bulurken, hipotez 9 ve hipotez 10 desteklenmemiştir. Model 2'ye ilişkin hipotezlerin özeti Tablo 13'te sunulmuştur.

Hipotezler hapsamında olmasa da, kültürleşmeyle ilişkili stres faktörlerinin kendi aralarındaki ilişkiler, kültürleşmeyle ilişkili stres faktörlerinin uyum sonuçlarıyla olan ilişkileri ve değişkenler arasındaki ters yollar da incelenmiştir. Çok kültürlü kimlikle ilişkili stres faktörlerinin kendi arasındaki nedensel yollar incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Z1'deki ev sahibi kültürden algılanan baskı stresinden, Z2'deki köken kültürden algılanan ayrımcılığa giden yolun negatif yönde anlamlı olduğu bulgulanmıştır ($\beta = -.40, p < .001$). Z1'deki köken kültürden algılanan ayrımcılık stresinin, Z2'deki ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi ($\beta = .27, p \leq .05$), ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi ($\beta = .26, p < .05$) ve köken kültürden algılanan baskı stresiyle ($\beta = .41, p < .001$) pozitif yönde boylamsal olarak ilişkili olduğu bulgulanmıştır.

Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri ile çok kültürlü kimlik yapılanmaları arasındaki çapraz gecikmeli yollar incelendiğinde, bu iki grup değişken arasında anlamlı ters ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Birinci zamanda kültürel kimlikleri bölümlendirmenin, ikinci zamandaki ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi ($\beta = .22, p < .05$) ve ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi ($\beta = .43, p < .001$) ile pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Tablo 13.Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli'nin Sınanmasına Dair Hipotezlere İlişkin Özet Tablo

Hipotezler	Temel Bulgular	Sonuç
Hipotez 4: Kültürel kimlik bütünleşmesinin ilk ölçüm puanı (Z1) ikinci ölçüm puanından (Z2) daha düşük olacaktır.	*Bütünleşme birinci zaman ve ikinci zaman ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.	Desteklenmedi
Hipotez 5a: Ev sahibi kültür kategorizasyonu ve köken kültür kategorizasyonu (Z1) ile bölümlendirme (Z2) zamanla pozitif yönde ilişkili olacaktır.	*Köken kültür kategorizasyonu (Z1) ile bölümlendirme (Z2) arasında pozitif boylamsal ilişki vardır. *Ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z1) ile bölümlendirme (Z2) arasında ilişki yoktur.	Kısmen desteklendi
Hipotez 5b: Bölümlendirme (Z1) ile bütünleştirme (Z2) zamanla pozitif yönde ilişkili olacaktır	*Bölümlendirme (Z1) ile bütünleşme (Z2) arasında pozitif boylamsal ilişki vardır.	Desteklendi
Hipotez 6a: Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri (Z1) ile ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z2) zamanla anlamlı ilişki gösterecektir.	*Ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi (Z1) ile ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z2) arasında pozitif boylamsal ilişki vardır. *Türkçe yetersizlik algısı (Z1) ile ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z2) arasında negatif boylamsal ilişki vardır. *Ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi (Z1) ile ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z2) arasında ilişki yoktur. *Köken kültürden algılanan baskı stresi (Z1) ile ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z2) arasında ilişki yoktur. *Köken kültürden algılanan ayrımcılık stresi (Z1) ile ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z2) arasında ilişki yoktur.	Kısmen desteklendi
Hipotez 6b: Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri (Z1) ile köken kültür kategorizasyonu (Z2) zamanla anlamlı ilişki gösterecektir.	*Ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi (Z1) ile köken kültür kategorizasyonu (Z2) arasında ilişki yoktur. *Ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi (Z1) ile köken kültür kategorizasyonu (Z2) arasında ilişki yoktur. *Köken kültürden algılanan baskı stresi (Z1) ile köken kültür kategorizasyonu (Z2) arasında ilişki yoktur. *Köken kültürden algılanan ayrımcılık stresi (Z1) ile köken kültür kategorizasyonu (Z2) arasında ilişki yoktur. *Türkçe dil yetersizliği (Z1) ile köken kültür kategorizasyonu (Z2) arasında ilişki yoktur.	Desteklenmedi

Tablo 13. (devamı)

Hipotezler	Temel Bulgular	Sonuç
Hipotez 6c: Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri (Z1) ile bölümendirme (Z2) zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.	*Köken kültürden algılanan ayrımcılık stresi (Z1) ile bölümendirme (Z2) arasında pozitif boylamsal ilişki vardır. *Ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi (Z1) ile bölümendirme (Z2) arasında ilişki yoktur. *Ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi (Z1) ile bölümendirme (Z2) arasında ilişki yoktur. *Köken kültürden algılanan baskı stresi (Z1) ile bölümendirme (Z2) arasında ilişki yoktur. *Türkçe dil yetersizliği (Z1) ile bölümendirme (Z2) arasında ilişki yoktur.	Kısmen Desteklendi
Hipotez 6d: Kültürleşmeyle ilişkili stres faktörleri (Z1) ile bütünleşme (Z2) zamanla negatif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.	*Ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi (Z1) ile bütünleşme (Z2) arasında ilişki yoktur. *Ev sahibi kültürden algılanan baskı stresi (Z1) ile bütünleşme (Z2) arasında ilişki yoktur. *Köken kültürden algılanan baskı stresi (Z1) ile bütünleşme (Z2) arasında ilişki yoktur. *Köken kültürden algılanan ayrımcılık stresi (Z1) ile bütünleşme (Z2) arasında ilişki yoktur. *Türkçe dil yetersizliği (Z1) ile bütünleşme (Z2) arasında ilişki yoktur.	Desteklenmedi
Hipotez 7a: Ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z1) ile yaşam doyumu (Z2) zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.	*Ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z1) ile yaşam doyumu (Z2) arasında ilişki yoktur.	Desteklenmedi
Hipotez 7b: Ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z1) ile psikolojik iyi oluş (Z2) zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.	*Ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z1) ile psikolojik iyi oluş (Z2) arasında pozitif boylamsal ilişki vardır.	Desteklendi
Hipotez 8a: Köken kültür kategorizasyonu (Z1) ile yaşam doyumu (Z2) zamanla ilişkili olacaktır.	*Köken kültür kategorizasyonu (Z1) ile yaşam doyumu (Z2) arasında ilişki yoktur.	Desteklenmedi
Hipotez 8b: Köken kültür kategorizasyonu (Z1) ile psikolojik iyi oluş (Z2) zamanla ilişkili olacaktır.	*Köken kültür kategorizasyonu (Z1) ile psikolojik iyi oluş (Z2) arasında pozitif boylamsal ilişki vardır.	Desteklendi

Tablo 13. (devamı)

Hipotezler	Temel Bulgular	Sonuç
Hipotez 9a: Bölümlendirme (Z1) ile yaşam doyumu (Z2) zamanla negatif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.	*Bölümlendirme (Z1) ile yaşam doyumu (Z2) arasında ilişki yoktur.	Desteklenmedi
Hipotez 9b: Bölümlendirme (Z1) ile psikolojik iyi oluş (Z2) zamanla negatif yönde anlamlı ilişki gösterecektir	*Bölümlendirme (Z1) ile psikolojik iyi oluş (Z2) arasında ilişki yoktur.	Desteklenmedi
Hipotez 10a: Bütünleşme (Z1) ile yaşam doyumu (Z2) zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.	*Bütünleşme (Z1) ile yaşam doyumu (Z2) arasında ilişki yoktur.	Desteklenmedi
Hipotez 10b: Bütünleşme (Z1) ile psikolojik iyi oluş (Z2) zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki gösterecektir.	*Bütünleşme (Z1) ile psikolojik iyi oluş (Z2) arasında ilişki yoktur.	Desteklenmedi

Ancak, birinci zamandaki bölümlendirme yapılanmasının, ikinci zamandaki Türkçe yetersizlik algısı ile ilişkisinin negatif yönde olduğu tespit edilmiştir ($\beta = -.11, p \leq .05$). Son olarak, bütünleşme kimlik yapılanmasının (Z1) köken kültürden algılanan baskı stresiyle (Z2) negatif ($\beta = -.20, p < .05$), Türkçe yetersizlik algısıyla (Z2) pozitif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir ($\beta = .12, p < .05$).

Çok kültürlü kimlik yapılanmaları ile uyum sonuçları arasındaki ters yöndeki ilişkiler de incelenmiştir. Birinci zamanda yaşam doyumu bildiren öğrencilerde, ikinci zamanda bölümlendirme kimlik yapılanması bildirme ihtimali azalmıştır ($\beta = -.23, p < .05$). Ayrıca, birinci zamandaki psikolojik iyi oluş ile ikinci zamandaki bütünleşme kimlik yapılanması arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta = .27, p < .05$).

5.4.2.3. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları, Dayanıklılık ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Modellerin Analizi

Bu bölümde, çok kültürlü kimlik gelişiminin dayanıklılık sürecindeki rolüne dair hipotezler sınanmıştır. Çok kültürlü kimlik yapılanmaları, dayanıklılık ve iyi oluş arasındaki ilişkiler, Model 3 ve Model 4 ile test edilmiştir.

5.4.2.3.1. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları ile İyi Oluş Arasında Bireysel Dayanıklılığın Yarı Boylamsal Aracı Rolüne İlişkin Çapraz Gecikmeli Panel Modelin Analizi

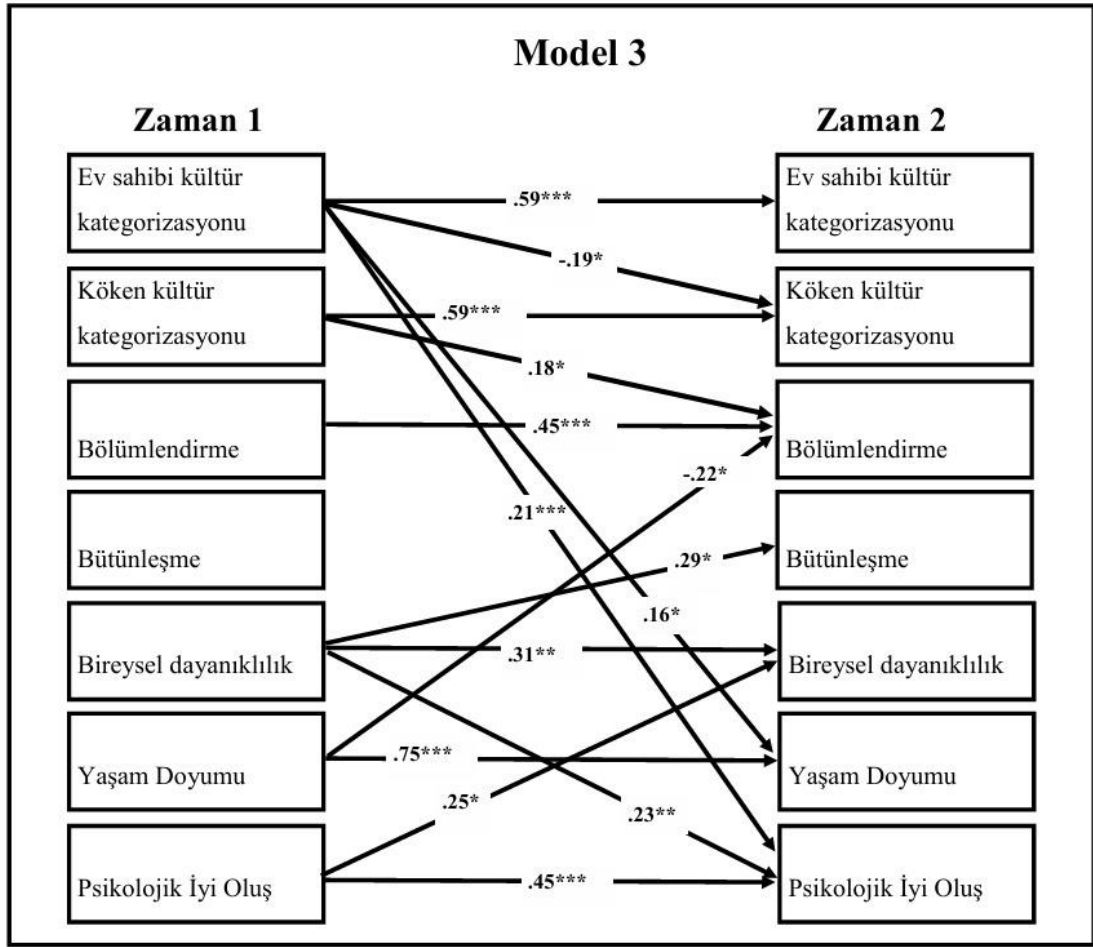
Bu bölümde, çok kültürlü kimlik yapılanmaları, bireysel dayanıklılık ve iyi oluş arasındaki dolaylı ilişkiler, Çapraz Gecikmeli Panel Model kullanılarak Model 3 aracılığıyla incelenmiştir. Modelin uyum iyiliği değerleri incelendiğinde, Model 3'ün doymuş (saturated) bir model olduğu görülmüştür (Kline, 2023: 370). Bu nedenle uyum iyiliği değerleri raporlanmamıştır. Model 3'ün analiz bulguları Tablo 14 ve Şekil 5'te sunulmuştur.

Tablo 14. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları, Bireysel Dayanıklılık ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Model Analizi Standardize Sonuçları

	Zaman 1 → Zaman 2	
	β	S.H.
Otoregresif Yollar		
Ev sahibi kültür kategorizasyonu	.59***	.09
Köken kültür kategorizasyonu	.59***	.10
Bölümlendirme	.45***	.09
Bütünleşme	.23	.09
Bireysel dayanıklılık	.31**	.11
Yaşam doyum	.75***	.10
Psikolojik iyi oluş	.45***	.08
Çapraz Gecikmeli Yollar		
Köken kültür kategorizasyonu → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	-.12	.10
Bölümlendirme → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	.14	.11
Bütünleşme → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	-.05	.11
Bireysel dayanıklılık → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	.09	.10
Yaşam doyum → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	.01	.11
Psikolojik iyi oluş → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	.00	.13
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Köken kültür kategorizasyonu	-.19*	.10
Bölümlendirme → Köken kültür kategorizasyonu	.11	.12
Bütünleşme → Köken kültür kategorizasyonu	-.03	.09
Bireysel dayanıklılık →	.12	.08
Yaşam doyum → Köken kültür kategorizasyonu	-.11	.08
Psikolojik iyi oluş → Köken kültür kategorizasyonu	.02	.12
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Bölümlendirme	.17	.09
Köken kültür kategorizasyonu → Bölümlendirme	.18*	.09
Bütünleşme → Bölümlendirme	-.01	.10
Bireysel dayanıklılık → Bölümlendirme	.04	.10
Yaşam doyum → Bölümlendirme	-.22*	.09
Psikolojik iyi oluş → Bölümlendirme	.08	.12
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Bütünleşme	-.09	.11
Köken kültür kategorizasyonu → Bütünleşme	-.00	.10
Bölümlendirme → Bütünleşme	.20	.11
Bireysel dayanıklılık → Bütünleşme	.29*	.12
Yaşam doyum → Bütünleşme	-.10	.11
Psikolojik iyi oluş → Bütünleşme	.14	.13
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Bireysel dayanıklılık	.04	.11
Köken kültür kategorizasyonu → Bireysel dayanıklılık	.04	.09
Bölümlendirme → Bireysel dayanıklılık	-.16	.10
Bütünleşme → Bireysel dayanıklılık	.09	.10
Yaşam doyum → Bireysel dayanıklılık	.03	.10
Psikolojik iyi oluş → Bireysel dayanıklılık	.25*	.13
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Yaşam doyum	.16*	.07
Köken kültür kategorizasyonu → Yaşam doyum	.10	.07
Bölümlendirme → Yaşam doyum	-.02	.08
Bütünleşme → Yaşam doyum	-.01	.09
Bireysel dayanıklılık → Yaşam doyum	-.01	.08
Psikolojik iyi oluş → Yaşam doyum	-.03	.12
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Psikolojik iyi oluş	.21***	.06
Köken kültür kategorizasyonu → Psikolojik iyi oluş	.11	.06
Bölümlendirme → Psikolojik iyi oluş	-.04	.07
Bütünleşme → Psikolojik iyi oluş	.06	.07
Bireysel dayanıklılık → Psikolojik iyi oluş	.23**	.08
Yaşam doyum → Psikolojik iyi oluş	.06	.08

* $p \leq .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Not. β = Standardize katsayılar; S.H. = Standart hata

Şekil 5.Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları, Bireysel Dayanıklılık ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Modeli

Not. Sonuçların anlaşılabilirliğini artırmak amacıyla yalnızca anlamlı yollar sunulmuştur.

* $p \leq .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Modele dair sonuçlar, bütünleşme kimlik yapılanması haricinde Z1'den Z2'ye giden tüm otoregresif yolların anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre, ev sahibi kültür kategorizasyonu ($\beta = .59$, $p < .001$), köken kültür kategorizasyonu ($\beta = .59$, $p < .001$), bölümlendirme ($\beta = .45$, $p < .001$), bireysel dayanıklılık ($\beta = .31$, $p < .001$), yaşam doyumu ($\beta = .75$, $p < .001$) ve psikolojik iyi oluş ($\beta = .45$, $p < .001$) zaman içinde kararlı bir yapı sergilemiştir.

İlk olarak, hipotez 11 kapsamında uluslararası öğrencilerin çok kültürlü kimlik yapılanmalarıyla psikolojik uyumları arasındaki ilişkide bireysel dayanıklılığın aracı rolü test edilmiştir. Çok kültürlü kimlik yapılanmalarından bireysel dayanıklılığa giden yolların anlamlılığı incelenmiş, ancak ön görülen yolların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Bireysel dayanıklılıktan psikolojik iyi oluşa giden yollar incelendiğinde ise, bireysel dayanıklılığın (Z1) zaman içinde psikolojik iyi oluşu (Z2) pozitif yönde anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur ($\beta = .23, p < .01$). Sonuç olarak, çok kültürlü kimlik yapılanmalarından psikolojik uyuma doğru olan boylamsal ilişkide bireysel dayanıklılığın aracı rolü tespit edilememiştir. Bireysel dayanıklılığın çok kültürlü kimlik yapılanmaları ile iyi oluş arasındaki aracı rolüne dair ana hipotez ve alt hipotezler Tablo 15’te sunulmuştur.

Tablo 15. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları ile İyi Oluş Arasındaki İlişkide Bireysel Dayanıklılığın Aracı Rolüne Dair Hipotezlere İlişkin Özet Tablo

Hipotezler	Temel Bulgular	Sonuç
Hipotez 11a: Ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z1) ile bireysel dayanıklılık (Z2) arasında zamanla pozitif yönde anlamlı bir ilişki olacak ve bu ilişki, iyi oluşu olumlu yönde etkileyecektir.	*Ev sahibi kültür kategorizasyonundan iyi oluşa doğru olan boylamsal ilişkide bireysel dayanıklılığın aracı rolü yoktur.	Desteklenmedi
Hipotez 11b: Köken kültür kategorizasyonu (Z1) ile bireysel dayanıklılık (Z2) arasında zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki olacak ve bu ilişki, bireysel dayanıklılığı artırarak iyi oluşu destekleyecektir.	*Köken kültür kategorizasyonundan iyi oluşa doğru olan boylamsal ilişkide bireysel dayanıklılığın aracı rolü yoktur.	Desteklenmedi
Hipotez 11c: Bölümlendirme kimlik yapılanması (Z1) ile bireysel dayanıklılık (Z2) arasında zamanla negatif yönde anlamlı bir ilişki olacak; bireysel dayanıklılıktaki düşüş, iyi oluş üzerinde olumsuz bir etki yaratacaktır.	*Bölümlendirmeden iyi oluşa doğru olan boylamsal ilişkide bireysel dayanıklılığın aracı rolü yoktur.	Desteklenmedi
Hipotez 11d: Bütünleşme (Z1) ile bireysel dayanıklılık (Z2) arasında zamanla pozitif yönde anlamlı bir ilişki olacak ve bireysel dayanıklılığın güçlenmesi, iyi oluş üzerinde pozitif bir etki yaratacaktır.	*Bütünleşmeden iyi oluşa doğru olan boylamsal ilişkide bireysel dayanıklılığın aracı rolü yoktur.	Desteklenmedi

Hipotezler kapsamında olmasa da, öngörülen aracı ilişki ters yönde incelenmiştir. Uyum sonuçlarından bireysel dayanıklılığa doğru olan nedensel yollar incelendiğinde, psikolojik iyi oluşun (Z1) bireysel dayanıklılıkla (Z2) boylamsal olarak pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur ($\beta = .25, p < .05$). Yaşam doyumundan (Z1), bireysel dayanıklılığa (Z2) giden yol ise anlamlı bulunmamıştır. Bireysel dayanıklılıktan çok kültürlü kimlik yapılanmalarına giden yollar incelendiğinde, birinci zamandaki bireysel dayanıklılığın, ikinci zamandaki bütünleşme kimlik yapılanmasını pozitif yönde yordadığı tespit edilmiştir ($\beta = .29, p < .05$). Bu bulgular, uluslararası öğrencilerin başlangıçtaki psikolojik iyi oluş düzeylerinin, bireysel dayanıklılıktaki artış aracılığıyla boylamsal olarak çok kültürlü kimliklerin bütünleştirilmesine katkı sağlama potansiyeli taşıyabileceğini göstermektedir. Bu muhtemel aracılık etkisi analiz edildiğinde, Bayesian güven aralığına (bootstrapped CI) göre, psikolojik iyi oluş ile bütünleşme kimlik yapılanması arasındaki ilişkide bireysel dayanıklılığın boylamsal aracılık rolü istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (95% CI [.049, .342]).

Diğer olası aracı ilişkileri *keşfetmek amacıyla*, değişkenler arasındaki yordayıcı ilişkiler incelenmiş ve ev sahibi kültür kategorizasyonunun (Z1), yaşam doyumunu (Z2) ($\beta = .16, p < .05$) ve psikolojik iyi oluşu (Z2) ($\beta = .21, p < .001$) pozitif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, psikolojik iyi oluşun (Z1) bireysel dayanıklılığı (Z2) pozitif yönde yordadığı görülmüştür ($\beta = .25, p < .05$). Bu doğrultuda, ev sahibi kültür kategorizasyonu ile bireysel dayanıklılık arasındaki ilişkide psikolojik iyi oluşun aracı rol oynayabileceği olası bir mekanizma belirlenmiştir. Ancak, güven aralığının sıfır içermesi nedeniyle bu muhtemel aracı ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür (95% CI [-.018, .030]).

5.4.2.3.2. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları ile İyi Oluş Arasında Sosyal Dayanıklılığın Yarı Boylamsal Aracı Rolüne İlişkin Çapraz Gecikmeli Panel Modelin Analizi

Bu bölümde, çok kültürlü kimlik yapılanmaları, sosyal dayanıklılık ve iyi oluş arasındaki dolaylı ilişkiler, Çapraz Gecikmeli Panel Model 4 ile yarı boylamsal aracılık analizi ile test edilmiştir. Model 4'ün tüm olası yolları tanımlanan doymuş (saturated) bir model

olduğu için, modele ilişkin uyum iyiliği değerleri raporlanmamıştır (Kline, 2023: 370). Model 4'ün analizine sonuçları ise Tablo 16'da ve Şekil 6'da sunulmuştur.

Model 3'te olduğu gibi, Model 4'te de analiz sonuçları, birinci zamandaki bütünleşmeden ikinci zamandaki bütünleşmeye giden yol haricindeki tüm otoregresif yolların anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre, ev sahibi kültür kategorizasyonu ($\beta = .58$, $p < .001$), köken kültür kategorizasyonu ($\beta = .59$, $p < .001$), bölümlendirme ($\beta = .45$, $p < .001$), bireysel dayanıklılık ($\beta = .60$, $p < .001$), yaşam doyumu ($\beta = .71$, $p < .001$) ve psikolojik iyi oluş ($\beta = .50$, $p < .001$) zaman içinde kararlı bir yapı sergilemiştir.

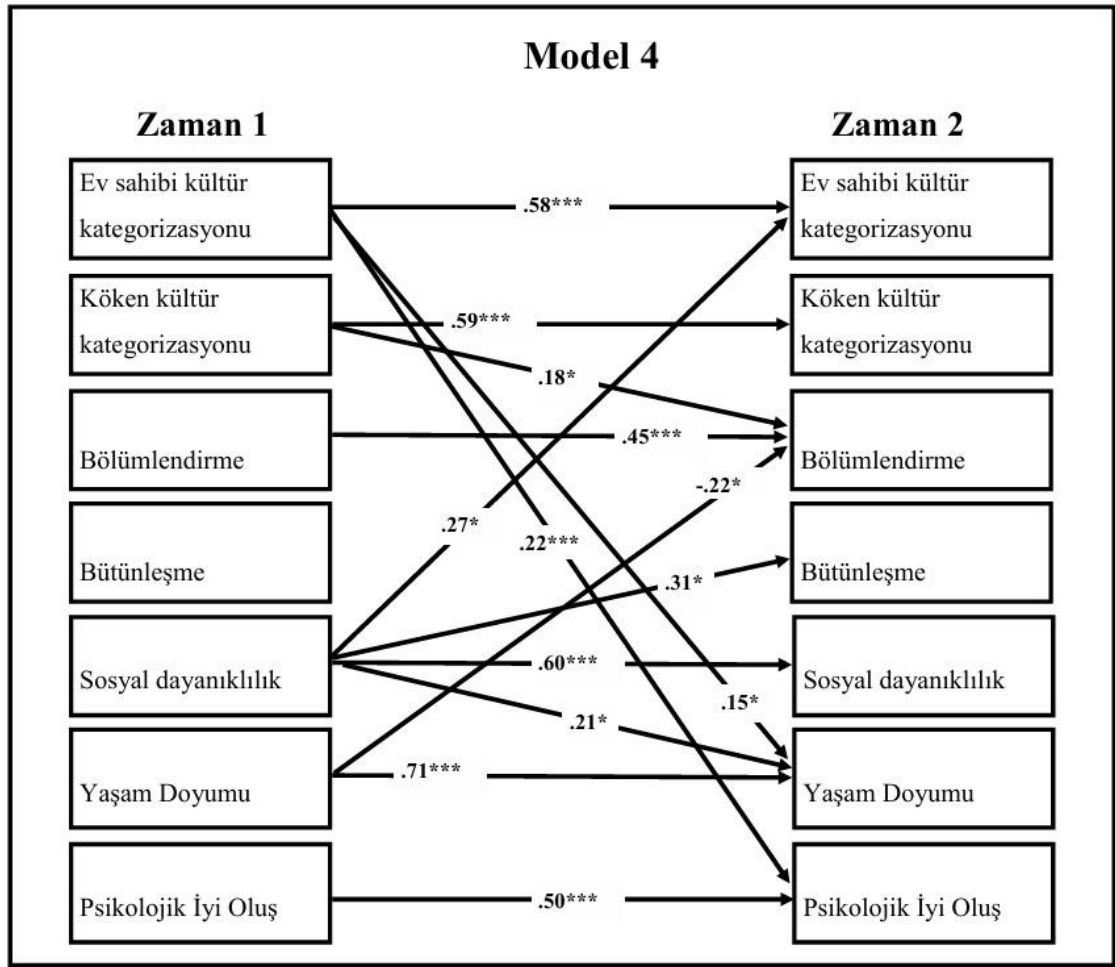
İlk olarak, hipotez 12 kapsamında, çok kültürlü kimlik yapılanmaları ile iyi oluş arasındaki ilişkide sosyal dayanıklılığın aracı rolüne ilişkin beklentiler test edilmiştir. Çok kültürlü kimlik yapılanmalarından sosyal dayanıklılığa giden yolların anlamlılığı incelenmiş, ancak öngörülen yolların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Sosyal dayanıklılıktan uyum sonuçlarına giden yollar incelendiğinde ise, birinci zamandaki sosyal dayanıklılığın yaşam doyumunu ($\beta = .21$, $p < .05$) pozitif olarak yordadığı bulunmuştur. Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, bağımsız değişkenin (Z1) aracı değişkenle (Z2) olan ilişkisinin anlamlı olmaması nedeniyle, çok kültürlü kimlik yapılanmalarından psikolojik uyuma doğru olan boylamsal ilişkide sosyal dayanıklılığın aracı rolüne dair hipotez desteklenmemiştir. Sosyal dayanıklılığın çok kültürlü kimlik yapılanmaları ile iyi oluş arasındaki aracı rolünü sıyanan hipotez 12'ye ve alt hipotezlere ilişkin özet bilgiler Tablo 17'de sunulmuştur.

Tablo 16. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları, Sosyal Dayanıklılık ve İyi Oluş arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Model Analizi Standardize Sonuçları

	Zaman 1 → Zaman 2	
	β	S.H.
Otoregresif Yollar		
Ev sahibi kültür kategorizasyonu	.58***	.09
Köken kültür kategorizasyonu	.59***	.10
Bölümlendirme	.45***	.10
Bütünleşme	.21	.13
Sosyal dayanıklılık	.60***	.07
Yaşam doyumu	.71***	.10
Psikolojik iyi oluş	.50***	.08
Çapraz Gecikmeli Yollar		
Köken kültür kategorizasyonu → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	-.14	.10
Bölümlendirme → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	.14	.10
Bütünleşme → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	-.07	.10
Sosyal dayanıklılık → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	.27*	.13
Yaşam Doyumu → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	-.05	.11
Psikolojik İyi Oluş → Ev sahibi kültür kategorizasyonu	-.08	.13
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Köken kültür kategorizasyonu	-.19	.10
Bölümlendirme → Köken kültür kategorizasyonu	.10	.12
Bütünleşme → Köken kültür kategorizasyonu	-.03	.09
Sosyal dayanıklılık → Köken kültür kategorizasyonu	.04	.11
Yaşam Doyumu → Köken kültür kategorizasyonu	-.13	.09
Psikolojik İyi Oluş → Köken kültür kategorizasyonu	.07	.13
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Bölümlendirme	.17	.09
Köken kültür kategorizasyonu → Bölümlendirme	.18*	.09
Bütünleşme → Bölümlendirme	-.01	.10
Sosyal dayanıklılık → Bölümlendirme	-.01	.10
Yaşam Doyumu → Bölümlendirme	-.22*	.09
Psikolojik İyi Oluş → Bölümlendirme	.11	.12
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Bütünleşme	-.08	.11
Köken kültür kategorizasyonu → Bütünleşme	-.02	.10
Bölümlendirme → Bütünleşme	.19	.11
Sosyal dayanıklılık → Bütünleşme	.31*	.13
Yaşam Doyumu → Bütünleşme	-.18	.11
Psikolojik İyi Oluş → Bütünleşme	.15	.13
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Sosyal dayanıklılık	.04	.06
Köken kültür kategorizasyonu → Sosyal dayanıklılık	.04	.06
Bölümlendirme → Sosyal dayanıklılık	-.06	.07
Bütünleşme → Sosyal dayanıklılık	-.02	.06
Yaşam Doyumu → Sosyal dayanıklılık	.13	.09
Psikolojik İyi Oluş → Sosyal dayanıklılık	.14	.08
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Yaşam Doyumu	.15*	.10
Köken kültür kategorizasyonu → Yaşam Doyumu	.08	.06
Bölümlendirme → Yaşam Doyumu	-.01	.08
Bütünleşme → Yaşam Doyumu	-.02	.08
Sosyal dayanıklılık → Yaşam Doyumu	.21*	.09
Psikolojik İyi Oluş → Yaşam Doyumu	-.15	.12
Ev sahibi kültür kategorizasyonu → Psikolojik İyi Oluş	.22***	.06
Köken kültür kategorizasyonu → Psikolojik İyi Oluş	.10	.06
Bölümlendirme → Psikolojik İyi Oluş	-.05	.07
Bütünleşme → Psikolojik İyi Oluş	.05	.07
Sosyal dayanıklılık → Psikolojik İyi Oluş	.17	.09
Yaşam Doyumu → Psikolojik İyi Oluş	.01	.09

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Not. β = Standardize katsayılar; S.H. = Standart hata

Şekil 6. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları, Sosyal Dayanıklılık ve İyi Oluş Arasındaki Boylamsal İlişkilerin İncelenmesine Dair Çapraz Gecikmeli Panel Modeli

Not. Sonuçların anlaşılabilirliğini artırmak amacıyla yalnızca anlamlı yollar sunulmuştur.

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tablo 17.Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları ile İyi Oluş Arasındaki İlişkide Dayanıklılığın Aracı Rolüne Dair Hipotezlere İlişkin Özet Tablo

Hipotezler	Temel Bulgular	Sonuç
Hipotez 12a: Ev sahibi kültür kategorizasyonu (Z1) ile iyi oluş (Z2) arasında zamanla pozitif yönde anlamlı bir ilişki olacak ve bu ilişki, sosyal dayanıklılığı artırarak iyi oluşu destekleyecektir.	*Ev sahibi kültür kategorizasyonundan iyi oluşa doğru olan boylamsal ilişkide sosyal dayanıklılığın aracı rolü yoktur.	Desteklenmedi
Hipotez 12b: Köken kültür kategorizasyonu (Z1) ile sosyal dayanıklılık (Z2) arasında zamanla negatif yönde anlamlı ilişki olacak ve bu ilişki, iyi oluşu olumsuz yönde etkileyecektir.	*Köken kültür kategorizasyonundan iyi oluşa doğru olan boylamsal ilişkide sosyal dayanıklılığın aracı rolü yoktur.	Desteklenmedi
Hipotez 12c: Bölümlendirme (Z1) ile sosyal dayanıklılık (Z2) arasında zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki olacak ve sosyal dayanıklılığın güçlenmesi, iyi oluş üzerinde pozitif bir etki yaratacaktır.	*Bölümlendirmeden iyi oluşa doğru olan boylamsal ilişkide sosyal dayanıklılığın aracı rolü yoktur.	Desteklenmedi
Hipotez 12d: Bütünleşme (Z1) ile sosyal dayanıklılık (Z2) arasında zamanla pozitif yönde anlamlı ilişki olacak ve sosyal dayanıklılığın güçlenmesi, iyi oluş üzerinde pozitif bir etki yaratacaktır.	*Bütünleşmeden iyi oluşa doğru olan boylamsal ilişkide sosyal dayanıklılığın aracı rolü yoktur.	Desteklenmedi

Çok kültürlü kimlik bütünleşmesi ile uyum sonuçları arasında sosyal dayanıklılığın aracılık rolüne ilişkin ters aracı yollar incelendiğinde, uyum sonuçlarından sosyal dayanıklılığa doğru giden yolların anlamlılık düzeyine ulaşamadığı görülmüştür. Sosyal dayanıklılıktan kimlik yapılanmalarına giden yollarda ise, sosyal dayanıklılığın birinci zamanındaki etkisinin, bütünleşmeye (Z2) ($\beta = .31, p < .05$) ve ev sahibi kültür kategorizasyonuna (Z2) ($\beta = .27, p < .05$) pozitif yönde ve anlamlı olduğu belirlenmiştir. İncelenen ilişkide yalnızca aracı değişkenden bağımlı değişkene giden yolun anlamlı olması nedeniyle, aracı bir ilişkinin söz konusu olmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu bulgulara ek olarak, Z1'deki ev sahibi kültür kategorizasyonunun, Z2'deki yaşam doyumu ($\beta = .15, p < .05$) ve psikolojik iyi oluş ($\beta = .22, p < .001$) üzerindeki etkisi, zaman içinde pozitif yönde gelişmektedir. Özellikle, ev sahibi kültür kategorizasyonu, sosyal

dayanıklılığın artışıyla birlikte, hem yaşam doyumuna hem de psikolojik iyi oluşa olumlu katkılar sağlamaktadır. Bu ilişkilerde, sosyal dayanıklılık ve iyi oluş arasında ev sahibi kültür kategorizasyonunun aracı rol oynadığı anlaşılmaktadır. Şekil 6'da bu dinamikler açıkça görülmektedir; sosyal dayanıklılık arttıkça, ev sahibi kültür kategorizasyonu yükselmekte, ardından bu kategori zaman içinde yaşam doyumunu ve psikolojik iyi oluşu da iyileştirmektedir. Bayesian güven aralığı analizine göre, sosyal dayanıklılıkla yaşam doyumunu arasında (95% CI [.023, .599]) ve sosyal dayanıklılıkla psikolojik iyi oluş arasında (95% CI [.027, .562]) ev sahibi kültür kategorizasyonunun aracı etkisi anlamlı bulunmuştur.

6. TARTIŞMA

Dayanıklılık, bireyin gelişimini aksatma potansiyeli olan zorlayıcı bir durum karşısında, olumlu gelişimi sürdürerek bu süreci atlatabilme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır. Bu açıdan, ev sahibi kültür ve köken kültür olmak üzere en az iki farklı kültürel bağlamın taleplerini yönetmeyi gerektiren göç bağlamı, bireylerin dayanıklılıklarını incelemek için doğal ve önemli bir bağlam sunmaktadır.

Bu çalışma, Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli (Amiot ve ark., 2007) ile dayanıklılığın sosyo-ekolojik bakış açısını (Masten, 2021 ve Ungar, 2008) birleştiren bir kuramsal çerçeveyi benimsemektedir. Bu bağlamda, dayanıklılık süreci; kültürleşme ile ilişkili stres faktörleri, çok kültürlü kimlik yapılanmaları, dayanıklılık kaynakları ve olumlu gelişimin bir göstergesi olan iyi oluşla birlikte incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, dayanıklılık ve çok kültürlü kimlik gelişimini öncülleri ve sonuçları açısından boylamsal olarak incelemek ve yanı sıra çok kültürlü kimlik gelişiminin dayanıklılık sürecini şekillendirmedeki rolünü ortaya koymaktadır.

Dayanıklılık ve çok kültürlü kimlik gelişimi arasındaki ilişkileri anlamada önemli bağlamlardan biri uluslararası öğrencilik bağlamıdır. Üniversite eğitimini kendi ülkesi dışında alan öğrenciler, bir taraftan yetişkinliğe geçiş sürecinin normatif gelişimsel görevleriyle baş etmeye çalışırken, diğer taraftan kültürlerarası geçiş sürecinin gerektirdiği farklı kültürel kimlikleri yönetme göreviyle karşı karşıya kalmaktadır. Bireyin sosyo-ekolojisinin sunduğu riskleri ve kaynakları, birey ve bireyi çevreleyen ekolojik sistem bağlamında ele alan dayanıklılık bakış açısı, uluslararası öğrencilerin pozitif gelişimini anlamak için uygun bir perspektif sunmaktadır (Suárez-Orozco ve ark., 2018).

Mevcut çalışmanın amaçları, kültürleşme deneyimi ve gelişimsel özellikleri açısından özel bir göçmen grup olan uluslararası öğrenci bağlamında incelenmiştir. İlk olarak,

dayanıklılık süreci ve çok kültürlü kimlik gelişimine yönelik kuramsal varsayımlar boylamsal olarak birbirinden bağımsız modellerde ele alınmıştır. Daha sonra bu iki kuramsal çerçeve birleştirilerek, uluslararası öğrencilerin çok kültürlü kimliklerini yapılandırma sürecinde sahip oldukları bireysel ve sosyal kaynakların, pozitif gelişimi sürdürmedeki aracı rolü incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bir kısım sonuçlar anlamlı olmasa da, genel olarak ele alınan iki kuramsal çerçevenin öngörülerini destekleyen bulguların ortaya çıktığı görülmüştür. Aynı zamanda hipotezler kapsamında yer almayan ek keşifsel veya post-hoc niteliğinde bulgular, literatürde az incelenmiş olan uluslararası öğrencilerin çok kültürlü kimlik gelişimi ve dayanıklılık süreçleri hakkında yeni ve önemli bilgiler sunmuştur.

Bu tartışma bölümünde, araştırma bulgularının mevcut literatürle uyumlu ve farklılaşan yönleri alt başlıklarda tartışılacaktır. Yanı sıra, hipotezler kapsamında olmayan fakat çalışmaya önemli katkılar sunan ek bulgular da tartışma bölümünde ele alınacaktır. Daha sonra, bulguların uluslararası öğrencilerin kültürleşme ve dayanıklılık süreçlerine dair sunduğu özgün katkılar değerlendirilecektir. Son olarak, genel tartışma ve sonuç bölümünde çalışmanın sınırlılıkları ve gelecekte yapılacak araştırmalar için öneriler sunularak, tartışma bölümü sonlandırılacaktır.

6.1. Dayanıklılığın Kuramsal Sınamasına Yönelik Bulguların Tartışılması

Dayanıklılık, uzun yıllar boyunca ya bir kişilik özelliği ya da birçok faktörün etkisi altında şekillenen dinamik bir süreç olarak ele alınmış ve bu iki yaklaşım genellikle birbirini dışlayan yaklaşımlar olarak görülmüştür (Fisher ve Law, 2021). Ancak son dönemde yapılan çalışmalarda, dayanıklılığın sosyo-ekolojik bakış açısı, bu iki yaklaşımın birbirini dışlamadığını, aksine dayanıklılık sürecinde hem bireysel hem de sosyo-ekolojik kaynakların birlikte rol aldığını vurgulamaktadır. Bu bakış açısına göre, farklı sistemlerden gelen kaynaklar dayanıklılık sürecinin çeşitli yönlerini temsil eder (Ungar, 2008).

Bu çalışmada, dayanıklılığın sosyo-ekolojik yaklaşımına dayalı olarak, üç ana hipotez geliştirilmiştir. İlk olarak, bireysel ve sosyal dayanıklılığın zaman içinde dinamik ve gelişimsel bir süreç olarak değişeceği öngörülmüştür (Hipotez 1). İkinci olarak, kültürleşme ile ilişkili stres faktörlerinin dayanıklılık üzerinde etkili olacağı ve bu faktörlerin zamanla anlamlı bir ilişki göstereceği beklenmiştir (Hipotez 2). Üçüncü hipotezde ise, dayanıklılıkla iyi oluş arasında zaman içinde anlamlı bir ilişki olacağı öngörülmüştür (Hipotez 3).

Bu hipotezler, dayanıklılığın yalnızca bireysel özelliklere dayanmadığını, aynı zamanda sosyal, kültürel ve çevresel faktörlerin etkileşimiyle şekillenen dinamik bir süreç olduğunu vurgulamaktadır. İlk hipotez, dayanıklılığın sabit bir yapı değil, zaman içinde değişebilen ve gelişebilen bir özellik olduğunu öne sürerken, ikinci ve üçüncü hipotezler de kültürel uyum süreçlerinin ve bireysel iyilik halinin bu sürecin ayrılmaz bir parçası olduğunu savunmaktadır.

Bu bağlamda, çalışmanın bulguları, dayanıklılığın sadece bireysel değil, sosyo-ekolojik bir süreç olarak şekillendiğini ve çevresel faktörlerin (örneğin, kültürleşme stres faktörleri) dayanıklılık üzerindeki etkilerini önemli ölçüde ortaya koymaktadır.

Hipotez 1 ile ilgili yapılan analizler, bireysel ve sosyal dayanıklılığın zaman içinde anlamlı bir farklılaşma göstermediğini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, dayanıklılığın sabit bir yapıya sahip olduğuna işaret etmektedir ve bu durum, literatürdeki bazı diğer çalışmalarla uyum göstermektedir. Örneğin, Ueno ve arkadaşları (2020), dayanıklılığın zaman içinde daha sabit ve değişmeyen bir özellik olduğunu öne sürmüşlerdir. Çalışmamızda da sekiz aylık süreçte dayanıklılığın büyük ölçüde benzer düzeyde seyrettiği gözlemlenmiştir. Ancak bu sonuç, dayanıklılığın statik değil, daha çok çevresel ve bireysel faktörlerden etkilenen bir süreç olduğunu iddia eden diğer çalışmaları da göz önünde bulundurarak değerlendirilmelidir. Özellikle, dayanıklılık, sadece kişisel bir özellik değil, çevresel faktörler ve sosyal bağlamlar tarafından şekillenen dinamik bir

süreçtir. Dolayısıyla, dayanıklılık düzeylerinin bu şekilde sabit kalması, uluslararası öğrenciler gibi kültürel geçiş yapan bireyler için bu sürecin daha karmaşık ve çok boyutlu bir gelişim göstergesi olabileceğini gösteriyor.

Dayanıklılığın iki ölçüm arasında sabit düzeyde seyretmesi, ilk bakışta süreç yaklaşımıyla çelişiyor gibi görünse de, dayanıklılığın yaşam boyu sabit bir yapı olduğunu kanıtlamaz. Aslında, dayanıklılığın dinamik yapısı, sürekli değişimden ziyade, değişim potansiyeline işaret eder. Bu açıdan, yaşam boyu dayanıklılık, süreklilik gösterebileceği gibi değişim de gösterebilir (Masten ve ark., 2004: 1081-1089). Dayanıklılığın bu esnek yapısı, bireylerin çevresel koşullara ve içsel süreçlere bağlı olarak farklı zaman dilimlerinde değişim veya sabitlik sergileyebilmesine olanak tanır.

Özellikle belirli koşullar altında dayanıklılığın daha dinamik bir görünüme sahip olabileceği görülmektedir. Örneğin, ergenlik dönemindeki gençlerle yapılan okul temelli müdahalelerin etkililiğini inceleyen bir meta-analiz çalışması, müdahale etkilerinin stres faktörü, gelişimsel dönem ve takip süresine göre farklılık gösterebileceğini ortaya koymuştur (Llistosella ve ark., 2023: 13). Bu çalışmada, dayanıklılık temelli müdahalelerin normal popülasyonda değil riskli gruplarda, orta ergenlikte (14-17 yaş) değil erken ergenlikte (10-13 yaş) etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca, 8 haftadan kısa süreli takiplerin, 8 haftadan uzun süreli takiplere göre daha anlamlı etkilere sahip olduğu bulunmuştur. Bu bulgular, dayanıklılığın gelişimsel ve çevresel faktörlerden nasıl etkilendiğini vurgular; düşük riskli durumlarda ve uzun vadeli müdahalelerde dayanıklılığın daha sabit bir yapıya bürünebileceğini ve daha az değişim gösterdiğini gösteriyor.

Bu bağlamda, bu çalışmanın bulguları, dayanıklılığın –bu araştırma kapsamında- zaman içerisinde sabit kaldığı gerçeğini bu üç koşul çerçevesinde anlamlandırmamıza olanak tanır. İlk olarak, bireylerin yaşadığı çevresel koşullar, özellikle kültürel geçiş süreçlerinin zorluğunun başlangıç aşamasında dayanıklılığın hızla değişmesini engelleyebileceğini

söyleyebiliriz. İkinci olarak, çalışmanın süresi, değişim için yeterli bir zaman dilimi sağlamamış olabilir; bu nedenle, değişim potansiyeli olsa da, iki ölçüm zamanı arasında geçen süreçte bu değişim yeterince belirginleşmemiştir. Son olarak, katılımcıların genel olarak düşük riskli grupta yer almaları, dayanıklılığın daha sabit bir yapı sergilemesine yol açmış olabilir. Bu durum, literatürdeki farklı bulgularla paralel olarak, düşük risk durumlarında dayanıklılığın daha az değişim gösterdiğini ve potansiyel olarak sabit kaldığını ortaya koymaktadır.

Dayanıklılığın belirli bir doygunluk seviyesine ulaşması, uluslararası öğrencilerin gelişimsel süreciyle açıklanabilir. Bireyin dayanıklılığı, sadece belirli bir zamandaki durumu değil, aynı zamanda önceki gelişimsel dönemlerdeki başarıları ve sahip olduğu kaynaklarla şekillenen dinamik bir süreçtir. Çocukluk ve ergenlik dönemlerinde dayanıklılık gösteren bireylerin, yetişkinlik dönemlerinde de bu özelliklerini sürdürme eğiliminde oldukları literatürde sıkça vurgulanmaktadır (Masten ve ark., 2004). Bu durum, bireyin temel kaynaklarının, zincirleme bir etki yaratarak ilerleyen dönemlerde dayanıklılığını desteklemeye devam etmesiyle açıklanabilir (Masten ve Wright, 2009).

Yurt dışında eğitim alan ve almayan öğrenciler arasında yapılan karşılaştırmalar, yurt dışı deneyimi yaşayan öğrencilerin kaygılarıyla ilgili farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Kendi ülkelerinde öğrenim gören öğrenciler, yurt dışında eğitim alma konusunda daha derin kaygılar hissettiklerini, daha yoğun belirsizlik, yetersizlik, başarısızlık ve yalnızlık korkusu taşıdıklarını bildirmişlerdir (Sulejmanov ve ark., 2021). Bu öğrencilerin bağlanma stillerini karşılaştıran aynı çalışmada çalışmada, yurt dışında eğitim alan öğrencilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, kendi ülkelerinde eğitim gören öğrencilere göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgu, güvenli bağlanma gibi erken gelişen temel dayanıklılık kaynaklarına sahip olmanın, öğrencilerin yurt dışı deneyimine daha güçlü bir şekilde adapte olmalarına yardımcı olabileceğini göstermektedir. Güvenli bağlanma, bireylerin kaygılarla baş etme kapasitesini artırır, sosyal ve bireysel kaynaklarını etkili bir şekilde kullanabilmelerine olanak tanır. Bu

durumda, yurt dışı deneyimi, bireylerin gelişimsel süreçlerinde güçlü bir temel oluşturan bu kaynakları güçlendirerek yeni kaynaklar edinmelerini sağlayabilir.

Yurt dışı deneyimi aynı zamanda, kariyer gelişimi ve bağımsızlık gibi yetişkinliğe geçiş sürecinin önemli kriterlerine hızlı bir şekilde ulaşılmasını sağlamakta ve böylece öğrencilerin gelişimine katkı sunmaktadır (Braskamp ve ark., 2009; Sulejmanov ve ark., 2021). Bu süreçte, öğrenciler hem önceki gelişimsel dönemlerinden gelen kaynakları kullanabilir, hem de yurt dışında yaşadıkları deneyimlerle bu kaynakları daha da güçlendirerek dayanıklılıklarını artırabilirler. Bu nedenle, yurt dışı deneyimi, öğrencilerin gelişimsel görevleri daha hızlı bir şekilde tamamlamalarına yardımcı olabilir.

Son olarak, bireysel ve sosyal dayanıklılık seviyelerinin sabit seyretmesi, **ölçüm dönemleri arasındaki sürenin etkisiyle de açıklanabilir**. Çalışmanın verileri iki zamanda ve ortalama 5.3 aylık bir aralıkta toplanmıştır. Bu süre içerisinde bireyin dayanıklılığını, ölçtüğümüz çevresel değişimlerin dışında etkileyecek bir değişim yaşanmamış olabilir. Her iki ölçüm zamanı eğitim-öğretim döneminin sonunda gerçekleşmesi, öğrencilerin stres düzeylerinin benzer seviyelerde olmasını sağlamakla beraber, dayanıklılığa etkisinin de sabit kalmasına neden olmuş olabilir. Ayrıca, örnekleme yer alan uluslararası öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türkiye’de kalış süresinin ortalama 5 yıl düzeyinde olması, katılımcıların kültürel adaptasyon sürecinde ileri bir aşamada olduklarını göstermektedir. Bu durum, dayanıklılığın ilk yıllarda gelişimsel olarak artış gösterip zamanla daha sabit kalabileceğini düşündürmektedir. Uzun süredir aynı bağlam içerisinde yaşamak dayanıklılık seviyelerinde kısa vadede anlamlı bir değişim gözlenmemesine yol açmış olabilir. Kısa vadede bireylerin stres faktörlerine verdiği tepkileri yakalamak mümkün olabilse de, dayanıklılığın gelişimi ile ilişkili süreci gözlemlemek için daha uzun vadeli yıllar içinde yürütülen boylamsal çalışmalar gerekli olabilir (Kararımak ve Figley 2017). Masten ve arkadaşlarının (2004) yürüttüğü boylamsal çalışma, yetişkinliğe geçiş sürecinde edinilen yeni kaynakların bireyin dayanıklılığını şekillendirmede önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Dolayısıyla, bireyin sahip olduğu dayanıklılık kaynaklarının veya yaşamındaki kritik

dönemler boyunca edindiği yeni kaynakların dayanıklılığı nasıl etkilendiğini daha iyi anlayabilmek için daha uzun vadeli boylamsal çalışmaların yapılması önerilebilir. Boylamsal dalga çalışmaları, dayanıklılığın doğasını daha iyi ortaya koyarak, bireysel ve çevresel etkenlerin dayanıklılık üzerindeki uzun vadeli etkilerini anlamamıza katkı sağlayabilir.

Hipotez 2 çerçevesinde, kültürleşme stresinin dayanıklılıkla olan ilişkisi zaman içinde anlamlı bir şekilde ortaya çıkmıştır. Birinci ölçüm zamanında bildirilen kültürleşme stresinin, ikinci ölçümde bireysel ve sosyal dayanıklılık düzeylerini anlamlı bir biçimde açıkladığı bulunmuştur. Bu bulgu, dayanıklılığın sadece bireysel özelliklere dayalı bir süreç olmadığını, aynı zamanda bireyin içinde bulunduğu sosyo-ekolojik bağlamın da etkili olduğunu doğrulamaktadır. Kültürleşme stresinin dayanıklılık düzeylerini etkileyen önemli bir faktör olması, bu süreçlerin çevresel koşullardan nasıl etkilendiğini ve dayanıklılığın çok katmanlı bir özellik taşıdığını ortaya koymaktadır. Yani, kültürlerarası geçişin getirdiği stres, bireyin dayanıklılık kapasitesini şekillendiren dinamik bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bunlarla birlikte, bu bulgular, literatürdeki farklı kuramsal perspektiflerle de paralellik göstermektedir. Masten (2021) ve Ungar (2008) gibi önemli isimler, dayanıklılığı sadece bireyin içsel özellikleriyle sınırlamamak gerektiğini, aynı zamanda bireyin çevresindeki sosyal ve kültürel faktörlerle etkileşime giren dinamik bir süreç olarak ele almak gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bu anlayış, çalışmamızda da destek bulmuş ve özellikle kültürleşme ile ilişkili stres faktörlerinin dayanıklılık üzerinde önemli bir etki yarattığı görülmüştür. Çalışma bulgularına göre, bireylerin içinde bulundukları kültürel bağlam, yaşamlarında karşılaştıkları zorlukları nasıl yönettiklerini ve bu süreçte dayanıklılıklarını nasıl geliştirdiklerini anlamada kritik bir rol oynamaktadır.

Örneğin, uluslararası öğrencilerde kültürleşme süreci, sadece bireysel dayanıklılıkla değil, aynı zamanda bireylerin çevresindeki sosyal destek ve kültürel kaynaklarla da

etkileşime girmektedir. Bu, dayanıklılığın sosyal bağlamdan etkilendiğini ve çevresel faktörlerin bu süreci şekillendirdiğini gösteren önemli bir bulgudur. Bu açıdan, bireylerin dayanıklılıklarını anlamada, sadece içsel özelliklere değil, aynı zamanda çevresel koşullara da odaklanmak gereklidir.

Dayanıklılık, doğası gereği riskli durumlarla karakterize edilen bir olgudur. Risk koşulu olmadan pozitif gelişim özelliklerini sürdürmek bireyin yetkinliğini gösterirken, riskli bir durumda olumlu gelişimi sürdürebilmek ise bireyin dayanıklı olduğunu ortaya koymaktadır (Masten ve ark., 2004: 1085). Kararımak ve Figley'in (2017: 100-101) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada, zorlu durumların yüksek bildirildiği durumda zorluklarla dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiş ve bu durum, dayanıklılığın zorlu yaşam olaylarıyla tetiklenebileceği şekilde yorumlanmıştır.

Çalışmamızın örnekleminde dayanıklılık düzeylerinin yüksek olduğu ve buna karşın kültürleşme ile ilişkili stres faktörlerinin düzeyinin medyanın altında kaldığı gözlenmiştir. Bu durum, katılımcıların düşük riskli bir durumda olduklarını ve bireysel ile sosyo-ekolojik sistemlerinden güçlü kaynaklara sahip olduklarını düşündürmektedir. Çalışmanın başında bireysel ve sosyal kaynakların yeterli seviyede olması, zamanla bu kaynakların korunmasına katkı sağlamış olabilir. Model 1'in bulguları, dayanıklılığın boylamsal olarak kararlı bir yapıda olduğunu göstermektedir. Bu, dayanıklılığın belirli bir seviyede sabit bir yapı sergileyebileceğini açıklamaktadır (Donnellan ve ark., 2019: 1512-1514).

Bu bulgu, dayanıklılığın sadece bireysel özelliklerle değil, aynı zamanda çevresel faktörlerle şekillenen bir süreç olduğunu yeniden hatırlatmaktadır. Özellikle düşük riskli bir grup söz konusu olduğunda, bireylerin sahip oldukları sosyal ve bireysel kaynaklar, dayanıklılığı korumada kritik bir rol oynamaktadır. Literatürdeki diğer çalışmalarla paralel olarak, bireylerin kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmalarının ve bu kaynakları

korumalarının, dayanıklılığın sürekliliği üzerinde önemli bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır.

Uluslararası öğrencilerin göç deneyimi, dayanıklılık kaynaklarını güçlendirecek fırsatlar sunmaktadır. Örneğin, bir yıl boyunca yurt dışında eğitim alan öğrenciler ile kendi ülkelerinde kalan öğrenciler arasında yapılan karşılaştırmalarda, yurt dışı deneyimi yaşayan öğrencilerin benlik saygısının daha fazla arttığı bulunmuştur (Hutteman ve ark., 2015: 25). Çalışmamızdaki katılımcılar, göç süreçlerinin başlangıcındaki stresli dönemin ardından, zamanla yeni kültüre adaptasyon sağlayarak, psikolojik ve sosyal uyum becerilerini geliştirdikleri bir sürece girmişlerdir (Hirai ve ark., 2015: 448-449). Ayrıca, katılımcıların çoğunun Türkiye'de yaklaşık 5 yıldan fazla bir süre ikamet ettikleri gözlemlenmiştir (bkz. Tablo 2). Bu durum, ilk ölçümdeki dayanıklılık düzeylerinin yüksek olmasını açıklamaktadır. Ev sahibi kültürde, bireysel potansiyellerini kullanabilme ve sosyo-ekolojik sistemin sunduğu kaynaklara erişim yeteneklerini geliştiren öğrenciler, bu aşamadan sonra mevcut kaynaklarını etkili bir şekilde kullanmaya ve korumaya odaklanmış olabilirler. Böylece, bireysel ve sosyo-ekolojik dayanıklılık düzeyleri belirli bir doygunluk noktasına ulaşarak, zaman içerisinde sabit bir yapıya bürünmüş olabilir.

Çalışmanın ikinci hipotezi, dayanıklılığın değişken ve etkilere açık yapısı gereği kültürleşmeyle ilişkili stres faktörlerinden etkileneceği beklentisini içermektedir. Bu beklenti, elde edilen bulgularla destek bulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, bireysel dayanıklılık, köken kültürden algılanan baskı stresiyle negatif yönde ilişkilidir, benzer şekilde sosyal dayanıklılık da köken kültürden algılanan ayrımcılık stresiyle zaman içinde negatif bir ilişki sergilemektedir. Bu bulgular, dayanıklılığın koşullara bağlı olarak dalgalanan ve değişen bir süreç olarak görüldüğü yaklaşımlar ile uyumludur (Luthar ve ark., 2000; Ungar, 2008).

Ayrıca, bulgular bireysel ve sosyal dayanıklılık sistemlerinin dış müdahalelere açık olduğu ve stres faktörlerinden etkilendiğini ortaya koyan önceki araştırmalarla da paralellik göstermektedir (Kim ve Cronley, 2020; Kararımak ve Figley, 2017; Jianping ve ark., 2022; Pak ve ark., 2023). Özellikle, köken kültürden algılanan kültürel kimlik baskısının, uluslararası öğrencilerin bireysel dayanıklılık kaynaklarının zayıflamasına yol açtığı bulunmuştur. Diğer taraftan, köken kültürden algılanan ayrımcılık stresi ise, sosyal dayanıklılık kaynaklarının azalmasıyla ilişkilidir. Bu bulgular, **uluslararası öğrencilerde, özellikle köken kültürle ilişkili stres faktörlerinin dayanıklılık sürecinin şekillenmesinde önemli bir rol oynayabileceğini göstermektedir.** Ancak, bu rolün farklı dayanıklılık sistemleri (bireysel ve sosyal dayanıklılık) üzerinden yürüdüğü de açıkça ortaya çıkmaktadır. Yani, kültürel kimlik baskısı ve ayrımcılık stresi, dayanıklılığın sosyal ve bireysel boyutlarını farklı şekillerde etkileyebilmektedir. Bu durum, kültürleşme sürecinin, öğrencilerin dayanıklılık süreçlerini nasıl şekillendirdiğine dair daha derin bir anlayış sunmakta ve literatüre katkı sağlamaktadır.

Bireysel dayanıklılık, öz yeterlik, stresle başa çıkma ve iyimserlik gibi içsel kaynakların etkin bir şekilde kullanılmasıyla zorlukların üstesinden gelinmesini sağlar (Jefferies ve ark., 2022). Araştırmalar, çok kültürlü bireylerin tek bir kültürü seçme yönünde hissettikleri baskının, sosyal kaygı ve olumsuz değerlendirilme korkusuyla ilişkili olabileceğini ortaya koymaktadır (Coleman ve Carter, 2007: 210). Benzer şekilde, köken kültürün sürdürülmesi yönünde algılanan baskı, uluslararası öğrencilerde sınırlandırılmışlık hissi yaratabilir (Brown, 2009: 191) ve köken kültüre karşı suçluluk duygusunu artırarak (Akdağ ve Koçak, 2020: 43-44) kaygı ve strese yol açabilir. Bu durum, bireyin benlik algısını sorgulamasına ve bireysel kaynaklarının zayıflamasına yol açabilir.

Alternatif bir açıklama, **köken kültürden algılanan baskının, bireyin benliğinden ödün vermesiyle ilişkisi üzerinden yapılabilir.** Daha önceki araştırmalar, köken kültürle normatif bir şekilde bağ kurmanın, baskılayıcı ve zorunlu bir bağ biçimi olarak benlik saygısını azalttığını göstermiştir (García ve ark., 2024: 391). Uluslararası

öğrenciler, köken kültürlerinden gelen kimliği sürdürme baskısını algıladıklarında, bu baskılara istemeden de olsa uyum sağlamış olabilirler.

Özellikle, uluslararası öğrencilerin geçici bir göçmen grubu olduğu ve öğrenimlerini tamamladıktan sonra büyük olasılıkla köken ülkelerine geri dönecekleri düşünüldüğünde, bu uyum süreci daha anlaşılır hale gelmektedir. Kendi istekleri doğrultusunda değil de, köken kültürün kimliğini sürdürme baskısı nedeniyle uyum sağlama, benlik saygısında azalmaya, yetersizlik duygularına ve stresle başa çıkma becerilerinin zayıflamasına neden olmuş olabilir.

Araştırma sonuçları, köken kültürden algılanan ayrımcılığın, sosyal dayanıklılık ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Sosyal dayanıklılık, bireyin sosyo-ekolojik çevresinden elde ettiği kaynaklarla, özellikle sosyal destek ve kültürel bağlarla ilgilidir (Ungar ve Lienberg, 2011). Aynı kültürden bireyler tarafından algılanan ayrımcılık, bireyin sosyal bağlarını ve destek ağlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Köken kültürden algılanan reddedilme, bireyin bu kültürle olan bağını zayıflatarak, sosyal dayanıklılığını olumsuz yönde etkileyebilir (Postmes ve Branscombe, 2002; Wiley, 2013: 381).

Uluslararası öğrencilerin sosyal ağları genellikle kendi köken kültürlerinden bireyler tarafından şekillendirilir (Gomes ve ark., 2014: 8). Bu nedenle, bu öğrenciler sıklıkla kendi kökenlerinden bireylerle sosyalleşmektedir. Ancak, köken kültürden reddedildiğini algılayan uluslararası öğrenciler, bu kültüre olan bağlarının zayıflamasıyla birlikte, bu kültürden sağladıkları sosyal destek kaynaklarını kaybedebilirler. Bireyin kendini bir topluluğun parçası olarak hissetmesi ve sosyal çevresinden destek alması, sosyal dayanıklılığın temel unsurlarındandır (Ungar ve Lienberg, 2011). Bu bağlamda, köken kültürden algılanan reddedilme, sosyal dayanıklılık kaynaklarının zamanla azalmasıyla ilişkili olabilir.

Bu çalışmanın bulguları, ev sahibi kültürle ilişkili stres faktörlerinin uluslararası öğrencilerin dayanıklılığı üzerindeki etkilerine dair önemli ve ilginç bir kavrayış sunmaktadır. Araştırmamızda, ev sahibi kültürle ilişkili baskı, ayrımcılık ve dil yeterliliği gibi stres faktörlerinin, uluslararası öğrencilerin bireysel ve sosyal kaynaklarını zayıflatacağı öngörülmesine rağmen, bu stres faktörlerinin dayanıklılıkla boylamsal bir ilişkisi olmadığı bulunmuştur. Bu sonuç, ev sahibi kültürle ilişkili stresin dayanıklılıkla negatif yönde ilişkili olduğunu öne süren önceki çalışmalara (Cénat ve ark., 2022) ters düşmektedir.

Mevcut bulgular, ilk ölçümde ev sahibi kültürden algılanan baskı ve ayrımcılığın bireysel ve sosyal dayanıklılık sistemleriyle negatif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir (bkz., Tablo 7). Bu, literatürdeki önceki araştırmalarla uyumludur. Ancak, dikkat çekici bir şekilde bu ilişkiler ikinci zaman noktasında kaybolmuştur (bkz., Tablo 7). İlk ölçümde, ev sahibi kültürle ilişkili stres faktörlerinin, bireylerin dayanıklılık düzeylerini olumsuz etkileyen bir ilişki oluşturduğunu görmek, bireylerin bu stres faktörlerine karşı ilk başta savunmasız olduklarını ve bu süreçte stresin dayanıklılığı olumsuz etkilediğini düşündürmektedir. Ancak, ikinci ölçümde bu ilişkilerin kaybolmuş olması, öğrencilerin bu stres faktörleriyle başa çıkma mekanizmalarını zamanla geliştirdiklerini ve daha etkili başa çıkma stratejileri oluşturduklarını gösterebilir.

Özellikle, ev sahibi kültürle ilişkili stresin ilk başta olumsuz bir etki yarattığı halde, zaman içinde dayanıklılıkla olan ilişkilerinin zayıflaması, öğrencilerin stresle başa çıkma becerilerinin geliştiğini ve başa çıkma stratejilerinin zamanla daha sağlıklı hale geldiğini gösterebilir. Bu da, ev sahibi kültürden algılanan baskı ve ayrımcılığın, başlangıçta bireysel ve sosyal dayanıklılık sistemlerini zayıflatan bir etki gösterse de, süreç içinde bu etkilerin azalabileceği anlamına gelir.

Bulgular, ev sahibi kültürle ilişkili stres faktörlerine karşı geliştirilen başa çıkma stratejilerinin, dayanıklılıkla ilişkisini değiştirebilecek bir potansiyele sahip olduğunu

düşündürmektedir. İlk ölçümde yaşanan olumsuz etkilerin zamanla azalarak yerini daha etkili başa çıkma stratejilerine bırakması, dayanıklılığın sadece bireysel değil, aynı zamanda sosyal kaynaklardan da beslenen dinamik bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, **ev sahibi kültürle ilişkili stres faktörlerinin, başlangıçta dayanıklılığı olumsuz etkileyebileceği ancak zamanla bu etkilerin azalabileceği, başa çıkma stratejilerinin gelişmesiyle dayanıklılığın artabileceği** söylenebilir. Bu, ev sahibi kültürle ilişkili stresin uzun vadede bireylerin dayanıklılıklarını zayıflatmaktan çok, bu süreçte öğrencilerin sosyal ve bireysel kaynaklarını daha etkili bir şekilde kullanmaya başladıkları ve bu nedenle dayanıklılıklarını korudukları bir duruma evrilebileceğini göstermektedir.

Chavajay ve Skowronek (2008: 830), ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılığın, uluslararası öğrencilerde kaygıyla ilişkilendirilmediğini ve düşük düzeydeki ayrımcılığın başa çıkılabilir olduğunu belirtmişlerdir. Mevcut çalışmanın bulguları bu açıklamayı desteklemektedir. Uluslararası öğrenciler, ev sahibi kültürden ortalama düzeyde baskı ve ayrımcılık stresi yaşadıklarını bildirmektedirler. Bu öğrenciler, ortalama seviyedeki stresle başa çıkmak için sosyal ağlarına başvurmuş olabilirler. Bu durum, dayanıklılıklarını doğrudan etkilemeden stresle başa çıkmalarına imkân sağlamış olabilir.

Uluslararası öğrencilerin sosyal ağları, köken kültürlerinden, diğer kültürlerden ve ev sahibi kültürden bireylerden oluşmaktadır. Bu kültürel çeşitlilik, alternatif kaynaklara erişimi kolaylaştırabilir (Hendrickson ve ark., 2011: 287-290). Bu çeşitlilik, belirli bir gruptan dışlanmanın olumsuz etkilerini dengeleyerek, dayanıklılığın doğrudan etkilenmemesini sağlamış olabilir. Ayrıca, ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılığın olumsuz etkilerinin, etnik kültürden sağlanan sosyal destekle hafifletilebileceği de literatürde yer alan bir bulgudur (Jasinskaja-Lahti ve ark., 2006: 293). Bu bağlamda, ev

sahibi kültür dışından alınan sosyal destek, öğrencilerin dayanıklılıklarını koruyarak, ayrımcılıkla daha etkili bir şekilde başa çıkmalarına yardımcı olmuş olabilir.

Bir diğer açıklama, ev sahibi kültürle ilişkili faktörlerin uluslararası öğrenciler için önem düzeyiyle ilgilidir. Geçici bir göç süreci yaşayan uluslararası öğrenciler, öğrenimlerini tamamladıktan sonra köken kültüre döneceklerini bilerek kültürleşme sürecini deneyimlerler. Bu nedenle, bir nevi geri dönüşe hazırlık yapmak için ev sahibi kültürle olan bağlarını daha yüzeysel tutabilirler (Sussman, 2002). Ev sahibi kültürü geçici olarak görmek ve derin sosyal ilişkilerin olmaması, öğrencilerin ev sahibi kültürle ilişkili baskı ve ayrımcılık stresinden daha az etkilenmesini ve dayanıklılık kaynaklarının korumasını sağlıyor olabilir.

Uluslararası öğrencilerin dayanıklılığındaki belirleyici faktörlerin köken kültürle olan ilişkilerini daha iyi anlayabilmek için, bu öğrencilerin gelişimsel ihtiyaç ve hedeflerinin dikkate alınması gerekir. Bu öğrenciler, kültürel uyum sağlama çabalarıyla birlikte, yetişkinliğe geçişin getirdiği genel gelişimsel meseleleri de yönetmeye çalışmaktadır. Yetişkinliğe geçiş döneminin önemli bir konusu, bağımsız kararlar alabilme becerisidir (Arnett, 2000, 2007). Bu dönemde birey, bağımsızlık kazanma arzusuyla birlikte, ailesine olan bağlılığını da sürdürebilir. Ailesinin beklentileri ile kendi istekleri arasındaki çatışmalar, köken kültürle yaşanan stresli ilişkilerin daha zor başa çıkılabilir hale gelmesine neden olmuş olabilir.

Köken kültürden algılanan baskılar, öğrencilerin bağımsızlaşma sürecindeki başarılarını sorgulamalarına yol açarak, bireysel kaynaklarının zayıflamasına neden olmuş olabilir. Bununla birlikte, göç deneyimi, uluslararası öğrencilere bağımsız kararlar alabilme fırsatı sunan önemli bir gelişim alanıdır (Sulejmanov ve ark., 2021). Zorluklarla başa çıkarak farklı bir ülkede yaşama kararı almak, yetişkin rol ve sorumluluklarını üstlenme açısından önemli bir adımdır ve yetişkinliğe geçiş sürecinin bir başarı göstergesi olarak kabul

edilebilir (Arnett, 2000, 2007). Ayrıca, yurt dışında eğitim görmek, kariyer fırsatlarını artırarak bu gelişimsel hedefi destekler (Sulejmanov ve ark., 2021).

Bu çerçevede, **uluslararası öğrenciler, gelişimsel ihtiyaçlarına ve ev sahibi kültürde elde ettikleri kazançlara odaklandıklarında, ev sahibi kültürle yaşadıkları olumsuz ilişkileri daha başa çıkılabilir olarak algılamış olabilirler.** Bu nedenle, ev sahibi kültürden algılanan baskı ve ayrımcılık, dayanıklılık süreçlerine doğrudan etki etmemiş olabilir.

Çok kültürlü bireylerde farklı kültürlerin taleplerini dengelemek konusunda yaşanan stres faktörlerinden biri, dil yeterliliğidir. Uluslararası öğrenciler için ev sahibi kültürün dilindeki yeterlilik, hem yeni kültüre uyum (Duru ve Poyrazlı, 2007) hem de akademik başarı (Nnadi, 2018: 23-25) için kritik bir rol oynamaktadır. Önceki araştırmalar, dil yeterliliğinin kültürleşmeden kaynaklanan stresi azalttığını göstermektedir (Cetinkaya-Yildiz ve ark., 2011; Duru ve Poyrazlı, 2007). Bu bağlamda, dil yetersizliğinin, bireyin dayanıklılık kaynaklarıyla olumsuz bir ilişki içinde olması beklenmiştir.

Ancak, araştırma sonuçları bu beklentinin aksine, Türkçe yetersizlik algısının bireysel ve sosyal dayanıklılıkla anlamlı bir ilişkisi olmadığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, dil yeterliliğinin başlangıçta bir stres kaynağı olsa da, zamanla öğrencilerin bu stresle başa çıkabilme becerilerini geliştirdiğini göstermektedir (bkz., Tablo 9). Özellikle, Türkçe dilindeki yetersizlik, öğrenciler için başlangıçta bir stres kaynağı olsa da, bu stresin anlamlı şekilde azaldığı ve öğrencilerin dil becerilerini geliştirmesiyle dayanıklılığın doğrudan etkilemediği görülmüştür. Bu durum, **dil becerilerinin zaman içinde geliştirilmesiyle**, dil yetersizliğinin dayanıklılık üzerinde doğrudan bir boylamsal etkisi olmadığına işaret etmektedir.

Türkçedeki dil yetersizliğinin uluslararası öğrencilerin dayanıklılık kaynaklarıyla ilişkili olmaması, öğrenim gördükleri ülkede sosyal çevreyle bağlantı kurabileceği ve yerel dildeki yetersizliğin olumsuz etkisini telafi edebilecek alternatif dil becerileriyle açıklanabilir. Bu çalışma kapsamında değerlendirilmemiş olsa da, daha önceki bir çalışmada, yerel dilin ötesinde küresel ortak bir dil olan İngilizce dilindeki yeterliliğin küresel yetkinlikleri arttırarak sosyal uyum, akademik uyum ve sosyal bağlılığı olumlu yönde etkilediği ve yanı sıra uluslararası toplulukla bağlantı kurmayı doğrudan kolaylaştırdığı bulunmuştur (Meng ve ark., 2018). Bu çalışmanın katılımcılarından elde edilen verilerin de gösterdiği gibi, uluslararası öğrencilerin ekolojik çevresinde diğer uluslararası öğrencilerin önemli bir yeri vardır (bkz. Tablo 2). Dolayısıyla, **öğrenciler yerel dilde yetersizlik yaşasalar bile, küresel yeterlilikleri ve İngilizce becerileri aracılığıyla uluslararası topluluklarla etkileşime girerek sosyal kaynaklara erişebiliyor olabilir.**

Hipotez 3 kapsamında, dayanıklılıkla iyi oluş arasındaki boylamsal ilişkiler incelenmiştir. Sosyo-ekolojik bakış açısına göre, dayanıklılığın sürdürülmesi, bireysel ve sosyo-ekolojik kaynakların önemli bir etkileşimini gerektirir (Ungar ve Theron, 2020). Çalışmanın bulguları, dayanıklılıkla iyi oluş arasında pozitif bir boylamsal ilişki olduğunu göstererek teorik öngörüyü desteklemiştir. Özel olarak, bireysel dayanıklılığın psikolojik iyi oluşla, sosyal dayanıklılığın ise yaşam doyumuyla pozitif bir ilişki gösterdiği bulunmuştur. Bu bulgu, daha önceki literatürle uyumlu olup, dayanıklılıkla iyi oluş arasındaki pozitif ilişkiyi güçlendiren sonuçlar sunmaktadır (Khawaja ve ark., 2017; Wu ve ark., 2018; Yildirim, 2019). Örneğin, Brailovskaia ve arkadaşları (2019: 425) hem göçmenler hem de göçmen olmayan grupta dayanıklılığın öznel mutluluk ve yaşam doyumuyla pozitif yönde ilişkili olduğunu bildirmiştir.

Farklı dayanıklılık sistemleri farklı iyi oluş sonuçlarını açıklamaktadır. Bu bulgu, bireysel ve sosyal dayanıklılığın iyi oluşu sürdürmede farklı sistemler olarak ele alınması gerektiği görüşünü güçlendirmektedir (Ungar ve Jefferies, 2021). Yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluş, her ne kadar ilişkili olsalar da, farklı iyi oluş boyutlarını temsil ederler

ve bu farklılıklar, ortaya çıkan sonuçlarla anlam kazanmaktadır (Keyes ve ark., 2002). Yaşam doyumu, bireyin yaşamından memnuniyetini ifade eder ve genellikle iyi oluşun haz odaklı yönünü temsil eder (Diener ve ark., 1985). Buna karşın, psikolojik iyi oluş, bireyin işlevsel ve kendini gerçekleştirmiş bir yaşam sürdüğünü değerlendiren bir kavram olup, daha çok bireyin içsel gelişimiyle ilişkilidir (Diener ve ark., 2010).

Psikolojik iyi oluşun bireyin içsel kaynaklarıyla doğrudan bağlantılı olduğu bulunmuştur. Güçlü içsel kaynaklar, zamanla bireyin kendini gerçekleştirme düzeyini arttırabilir. Psikolojik iyi oluş, ilişkiler, özsaygı, yaşam amacı ve iyimserlik gibi bireyin içsel kaynaklarının gelişimini ve bu kaynakları kullanmada başarıyı kapsar (Diener ve ark., 2010). Bu çerçevede, bireyin kendini gerçekleştirmesinin güçlü içsel kaynaklarla ilişkili olması, elde edilen bulgularla uyumludur. Diğer taraftan, yaşam doyumu mutluluğun daha genel bir değerlendirmesi olarak kabul edilir (Diener ve ark., 1985). **Sosyal dayanıklılık, bireyin yaşamındaki memnuniyeti sağlamak için geniş bir bağlama yerleşir ve bu durum, bireyin sosyal kaynaklarını kullanmadaki başarısı ile ilişkilidir.**

Bu bulgular, dayanıklılıkla ilgili kuramsal tartışmalara önemli bir katkı sunmakta ve özellikle zamana dayalı analizlerin, yalnızca tek yönlü bir bakış açısıyla değil, iki yönlü bir zaman perspektifiyle ele alınmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Ev sahibi ve köken kültürle ilişkili stres faktörlerinin zaman içindeki karşılıklı etkileşimlerini dikkate almak, dayanıklılık ve iyi oluş süreçlerini daha kapsamlı bir şekilde anlamamıza olanak tanımaktadır. **Bu anlamda araştırmada seçilen analiz yöntemi, dayanıklılıkla ilgili kuramsal tartışmalara zaman boyutunu katarak çıktılarla karşılıklı ilişkileri anlamada önemli katkılar sunmaktadır.** İlk olarak, köken kültürden algılanan ayrımcılığın, zaman içinde ev sahibi ve köken kültürden algılanan baskı ve ayrımcılık stresinin tümünü pozitif olarak yordadığı görülmüştür. Bu bulgu, köken kültürden algılanan ayrımcılığın zaman içinde tutarlı bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Önceden de belirtildiği gibi, çok kültürlü bireyler ev sahibi kültür ve köken kültür

arasındaki dinamikleri yönetmek ve denge sağlamakla ilişkili stresler yaşamaktadır (Romero ve Roberts, 2003).

Uluslararası öğrencilerde, genellikle ev sahibi kültürden algılanan stres faktörlerine odaklanılmakta (Çetinkaya-Yıldız ve ark., 2011; Duru ve Poyrazlı, 2007; Jung ve ark., 2007), ancak köken kültürle ilişkili stres faktörlerinin ele alındığı çalışmalar nadirdir. Örneğin, bir çalışmada ev sahibi ve köken kültürle ilişkili stres faktörleri, kültürleşme baskısı (ev sahibi kültüre uyum sağlama baskısı) ve kültürleşmeme baskısı (köken kültürünü koruma baskısı) olarak değerlendirildiğinde, bu iki stres faktörünün birbirleriyle ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Rodriguez ve ark., 2002: 456). Bu bulgu, bireylerin bir yandan ev sahibi kültüre uyum sağlama yönünde baskı hissederken, diğer yandan köken kültürlerine bağlı kalma gerekliliğiyle de karşı karşıya kaldıklarını göstermektedir.

Mevcut çalışmanın bulgusu, bu çalışma ile uyumlu olup, uluslararası öğrenci bağlamında köken kültür ve ev sahibi kültürle ilişkili stres faktörlerinin boylamsal olarak anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, değişkenler arasındaki nedensel ilişkilerin yönü, çok kültürlülükle ilişkili stres faktörlerinin deneyimlenmesinde özellikle köken kültürden algılanan ayrımcılık stresinin önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu durum, ev sahibi ve köken kültürle ilişkili stres faktörlerinin birbirinden ayrıştırılarak ölçülmesinin, hem göçmen gruplar hem de uluslararası öğrenciler özelinde daha ayrıntılı bilgiler sunduğunu göstermektedir.

6.2. Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli'nin Sınanmasına Yönelik Bulguların Tartışılması

Bu bölümde, çok kültürlü kimlik gelişiminin boylamsal bir perspektiften ele alınması, hem bireylerin kültürel kimliklerini nasıl yapılandırıp dönüştürdüklerine dair derinlemesine bir anlayış sunmakta, hem de bu sürecin bilişsel ve gelişimsel yönlerinin

daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli çerçevesinde, çok kültürlü kimlik gelişimi ve bu gelişimi etkileyen dinamikler üzerine yapılan analizler, çok kültürlülüğün bireysel düzeyde nasıl şekillendiğini ve bu kimlik gelişiminin sosyal ve bilişsel süreçlerle nasıl etkileşimde bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Hipotez 4 ve Hipotez 5 ile çok kültürlü kimlik gelişiminin zaman içindeki evrimini incelerken, Hipotez 6'dan 10'a kadar olan analizlerde ise bu evrimi etkileyen öncüller ve sonuçlar tartışılacaktır.

Sosyal Kimlik Bütünleşmesinin Bilişsel-Gelişimsel Modeli'ne dayanan bu kuramsal çerçeve, çok kültürlü kimlik gelişiminin dinamik ve aşamalı bir süreç olduğunu öngörmektedir. Çalışmanın bulguları, uluslararası öğrencilerin yeni bir kültüre adım attıklarında başlangıçta ev sahibi kültür ile köken kültür arasında bir ayrım yaparak, bu kimlikleri birbirinden bağımsız şekilde deneyimlediklerini ve bağlama bağlı olarak her iki kimliği farklı durumlarda ayrı ayrı benimsediklerini göstermektedir (Amiot ve ark., 2007; Amiot ve ark., 2015). Bu durum, kimliklerin başlangıçta bölünmüş bir yapıda olduklarını ve öğrencilerin her iki kültürle ilgili düşüncelerinin birbirinden farklı olduğuna işaret etmektedir.

Zamanla, bu kimliklerin daha güçlü bir şekilde bütünleşmesi beklenmişti ve bulgular, bu sürecin ilerleyen zaman dilimlerinde gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Öğrenciler, ev sahibi ve köken kültürleri arasındaki benzerlikleri fark ettikçe, bu iki kimliği daha uyumlu bir biçimde birleştirmeye başlamaktadırlar. Bu, modelin öngördüğü aşamalı kimlik bütünleşmesinin gerçekleştiğine dair bulguları desteklemektedir (Amiot ve ark., 2007; Amiot ve ark., 2015). Bu süreç, öğrencilerin kültürel kimliklerini daha esnek bir şekilde yapılandırmalarını ve her iki kültürle etkileşimde denge kurmalarını sağlar.

Bu doğrultuda, ev sahibi kültür ve köken kültür arasındaki kategorizasyonlar, her iki kültürün benzerlikleri ve farklılıklarının daha derinlemesine incelenmesini ve öğrencilerin çok kültürlü kimliklerinin zaman içinde nasıl evrildiğini anlamamıza

yardımcı olmaktadır. Hem köken kültür hem de ev sahibi kültürün bu kategorilerde nasıl yer aldığı, çok kültürlü kimlik gelişiminin ilk aşamalarındaki duygusal ve bilişsel süreçlerin izlenmesine olanak tanımaktadır (Amiot ve ark., 2007; Amiot ve ark., 2015).

Çok kültürlü kimlik bütünleşmesinin zaman içindeki evrimini değerlendiren bu bulgular, **Hipotez 4'** ün öngördüğü bütünleşme sürecinin beklenen şekilde ilerlemediğini göstermektedir. Çalışmada elde edilen sonuçlar, bütünleşme kimlik yapılanmasında zamanla anlamlı bir değişiklik gözlemlenmediğini ortaya koymuştur. Ancak, diğer kimlik yapılanmalarında, özellikle köken kültür kategorizasyonunda bir azalma ve bölümlendirmenin zamanla anlamlı bir şekilde artması dikkat çekmektedir. Bu bulgular, daha önce uluslararası öğrencilerle yapılan araştırmalarla örtüşmektedir. Amiot ve arkadaşları (2018), bütünleşme kimlik yapılanmasının zaman içinde arttığını ancak diğer kimlik yapılanmalarında anlamlı bir değişim olmadığını belirtmişlerdir. Bu çalışma, çok kültürlülüğün desteklendiği bir bağlamda, kimliklerin entegrasyonunun arttığını, ancak çok kültürlülüğün desteklenmediği bağlamlarda kimlik bölümlenmesinin güçlenebileceğini öngörmüştür. Türkiye bağlamı, çok kültürlü bir yaklaşım benimsemiş olsa da, hala çok kültürlülüğün yerleşik bir norm haline gelmediği ve uygulamada başarılı olamadığı bir ortamda, uluslararası öğrencilerin kültürel kimliklerini bütünleştirmekte zorlandığı görülmektedir (İçduygu ve ark., 2009).

Bu bağlamda, Amiot ve arkadaşlarının (2018) öngörülerine paralel olarak, göçmenlerin ve uluslararası öğrencilerin köken kültürlerini sürdürmelerinin zor görüldüğü bir ortamda, kültürel kimliklerini birbirinden bağımsız tutarak yönetme stratejilerine yönelmesi anlaşılabilir bir durumdur. Aynı zamanda, bu sonuçlar, daha önce yapılan bir çalışmada da benzer şekilde ortaya çıkmıştır. Qumseya (2018), İsrail'deki baskıcı ortamda, Filistinli gençlerin farklı kültürel bağlamlara uyum sağlamak için bölümlendirme gibi bir kimlik stilini kullandıklarını bulmuştur. Bu benzerlik, kültürel kimliklerin bütünleşmesinin, çok kültürlülüğün bir norm haline gelmediği ya da bu normun yerel düzeyde işlevsel olmadığı ortamlarda, zorlaşabileceğini ve bunun yerine kimliklerin ayrı tutulduğu bölümlendirme sürecinin daha belirgin hale geldiğini göstermektedir. Dolayısıyla, **Türkiye gibi çok**

kültürlülüğün teorik olarak benimsendiği ancak pratikte sınırlı başarı sağlanabilen bağlamlarda, çok kültürlü kimliklerin bütünleşmesinin son aşamaya ulaşması zorlaşabilir ve daha önceki aşama olan bölümlendirme daha yaygın bir kimlik yapılandırma tarzı olarak karşımıza çıkabilir.

Türkiye'nin göçmenler için çok kültürlü bir ortam sunmadığı yönündeki genel görüş ve yapılan araştırmalar, daha çok uzun süreli göçmenler ya da zorunlu göç bağlamında ele alındığı için, bu durumun uluslararası öğrenciler için geçerli olmayabileceğini düşündürmektedir. Türkiye'deki uluslararası öğrenciler, ev sahibi toplumdan ayrımcılık algıladıklarını ya da düşük düzeyde ayrımcılık algıladıklarını bildirmektedir (Akdağ ve Koçak, 2020; Kiroğlu ve ark., 2010). Bu çalışmada da ev sahibi kültürden algılanan baskı ve ayrımcılık stresinin ortalama düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, kültürel kimlik gelişiminin zamanla nasıl şekillendiğini ele alarak alternatif bir açıklama sunulabilir. Literatürde, köken kültür kategorizasyonu ile ev sahibi kültür kategorizasyonu arasında net bir ayrım yapılmamış olsa da, ilk aşama olarak köken kültür kategorizasyonunun ön plana çıktığı vurgulanmaktadır (Amiot ve ark., 2015). Özellikle Amiot ve arkadaşları (2018), uluslararası öğrencilerin eski kimliklerini sürdürerek ve yeni kültürle zamanla özdeşleşerek kimlik gelişimlerini sürdürdüklerini bulmuşlardır. Türkiye'deki uluslararası öğrencilerle yapılan çalışmalarda, kültürleşme stratejisi olarak en çok bütünleşme ve ayrılmayı tercih ettikleri gözlemlenmiştir (Balcı ve Ögüt, 2019: 55-56; Gökyer, 2017: 103), bu da onların kültürel kimliklerini başlangıçta daha çok köken kültürlerine dayalı olarak yapılandıklarını göstermektedir.

Bu çalışmada, köken kültür kategorizasyonunun zamanla azalması ve bölümlendirmenin artması, uluslararası öğrencilerin benliklerinde yeni bir kültürün (ev sahibi kültür) kimliğine yer açmalarını yansıtır olabilir. Sağır'ın (2020) çalışmasında da Türkiye'ye yeni gelen uluslararası öğrencilerin, ev sahibi ve köken kültürlerini nasıl algıladıkları incelenmiş ve kültürel kimliklerin birbirleriyle uyumlu ve bütünleştirilebilir olarak algılandığı bulunmuştur. Bu durum, öğrencilerin kültürel kimliklerini bütünleştirme sürecinde ilerlemeleri için bir fırsat sunmaktadır. Dolayısıyla, çalışmanın bulguları

uluslararası öğrencilerden oluşan katılımcıların çok kültürlü kimlik gelişiminde, ilk aşama olan kategorizasyondan bölümlendirmeye doğru bir geçişi deneyimlediklerini temsil edebilir. Bütünleşme kimlik yapılanması, çok kültürlü kimlik gelişiminin son aşaması olarak daha sabit bir seyirde ilerlemektedir. Simonis (2012), geçici göçmen gruplarında çift kültürlü kimliğin, köken kültüre geri döndüğünde anlaşılabileceğini belirtmektedir. Bu fikir, Bu bakış açısı, uluslararası öğrencilerin kültürel kimlik gelişiminin yalnızca ev sahibi ülkedeki deneyimlerle sınırlı olmadığını; köken kültüre dönüşle birlikte çok kültürlü kimliklerine ilişkin farkındalıklarının artabileceğini ve bu kimlikleri bütünleştirme olasılıklarının güçlenebileceğini göstermektedir. Hipotez 5'in test edilmesinde asıl amaç boylamsal ilişkilerin incelenmesi olsa da, yapılan açıklamalar bu hipotezi de desteklemektedir. Bu doğrultuda, uluslararası öğrencilerin kültürel kimliklerinin gelişim sürecinde, başlangıçta köken kültür kategorizasyonunun ön planda olduğu ve zamanla daha fazla bölümlendirme yaşandığı, bu süreçte kimlik bütünleşmesinin daha istikrarlı bir aşamaya geldiği gözlemlenebilir.

Hipotez 5'i test etmek amacıyla dört kimlik yapılanması arasındaki ilişkiler zamana göre incelenmiştir. Bu bağlamda, kültürel kimlik gelişim sürecinde, kategorizasyon aşamasından bölümlendirme ve bütünleşmeye doğru aşamalı bir ilerlemenin olması beklenmiştir. Yapılan çapraz gecikmeli panel model analizi, köken kültür kategorizasyonunun bölümlendirmeyi, bölümlendirmenin ise bütünleşmeyi zamanla pozitif yönde yordadığını göstermektedir. Bu bulgu, çok kültürlü kimlik gelişiminin aşamalı bir süreç olarak ilerlediğini ve bu sürecin kuramsal beklentilerle uyumlu olduğunu doğrulamaktadır (Amiot ve ark., 2007; Amiot ve ark., 2015). Sonuçlar, çalışmanın ilk zamanında köken kültür kategorizasyonu aşamasında olan öğrencilerin zamanla bölümlendirmeye, bölümlendirme aşamasında olan öğrencilerin ise zamanla bütünleşme aşamasına geçiş yapma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bu bulgu, **çok kültürlü kimlik gelişiminin zamanla evrilen, birbirini izleyen aşamalardan oluştuğunu ve öğrencilerin kimlik gelişim süreçlerinde aşamalı bir ilerleme kaydettiği yönündeki kuramsal beklentiye desteklemektedir.**

Hipotez 6 kapsamında, çok kültürlü kimlik yapılanmalarının öncülleri ele alınmıştır. Bu doğrultuda, ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılığın çok kültürlü kimlik yapılanmalarıyla ilişkisi test edilerek, kuramsal açıklamalar ışığında diğer kültürel stres faktörleri de göz önünde bulundurulmuş ve kuramsal çerçeve genişletilmiştir. Bu çerçevede, ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılığın yanı sıra, kültürel bağlılıklarını yönetmelerinde önemli risk faktörleri olarak değerlendirilen ev sahibi kültürden algılanan baskı, dil yeterliği, köken kültürden algılanan baskı ve köken kültürden algılanan ayrımcılık gibi daha önce ele alınmamış stres faktörleri de çalışmaya dâhil edilmiştir. Kuramsal açıklamalar, tehdit hissinin kültürel kimliklerin bütünleştirilmesini engelleyen bir faktör olduğunu öne sürmektedir (Amiot ve ark., 2007). Bu bağlamda, ayrımcılık ve reddedilme gibi kültürel kimlik için tehdit oluşturabilecek unsurlar, çok kültürlü kimlik gelişiminde risk faktörleri olarak değerlendirilmektedir.

Ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılığın çok kültürlü kimlik yapılanmalarıyla olan ilişkisi, hem kesitsel (Yampolsky ve Amiot, 2016) hem de boylamsal (Amiot ve ark., 2018) olarak desteklenmiş ve kuramsal çerçevenin önceki çalışmalar tarafından da doğrulandığı görülmüştür. Örneğin, uluslararası öğrencilerle yapılan bir çalışmada, ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılığın, kategorizasyon ve bölümlendirme süreçlerini boylamsal olarak doğrudan yordadığı bulunmuştur (Amiot ve ark., 2018). Benzer şekilde, çok kültürlü gruplarla yürütülen bir başka çalışmada, ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılığın, yüksek stres aracılığıyla yüksek bölümlendirmeyi ve düşük bütünleşmeyi anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir (Yampolsky ve Amiot, 2016). Bu kuramsal ve görgül bulgular doğrultusunda, kültürleşme sürecinde deneyimlenen stres faktörlerinin zamanla çok kültürlü kimlik yapılanmalarıyla ilişkili olacağı öngörülmüştür.

Çalışma sonuçları, literatürdeki önceki çalışmalarla uyumlu bir şekilde ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresinin, ev sahibi kültüre yönelik kategorizasyonu boylamsal ve pozitif olarak yordadığını göstermektedir. Ayrıca, bölümlendirme kimlik yapılanmasının köken kültürden algılanan ayrımcılık tarafından pozitif olarak yordandığı bulunmuştur. Bu bulgular, **uluslararası öğrencilerin ev sahibi kültürden algıladıkları**

ayrımcılık stresinin, ev sahibi kültürün kimliğini benlik içinde öne çıkaran bir kimlik yapılanmasına yönelttiğini göstermektedir. Diğer taraftan, **öğrencilerin köken kültürleri tarafından ayrımcı muameleye maruz kalmaları, köken ve ev sahibi kültürleri birbirinden ayrı tutan bir kimlik yapılanmasını tetiklemektedir.** Bu iki bulgu, benliğe yönelik tehditlerin bağlama bağlı kimlik yapılanmalarını teşvik ederek, kültürel kimlik bütünleşmesini engellediği yönündeki önceki bulgularla örtüşmektedir (Amiot ve ark., 2018).

Ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılık stresi ile ev sahibi kültür kategorizasyonu arasındaki pozitif ilişki, önceki çalışmalarla paralel bir sonuç ortaya koymuş olsa da, bu çalışmalarda kategorizasyonun köken kültüre mi yoksa ev sahibi kültüre mi yönelik olduğunun net bir şekilde belirlenmemiş olduğunun hatırlanması önemlidir. Daha önce vurgulandığı gibi, kategorizasyon süreci, ev sahibi ya da köken kültürün kimliklerinden birinin öne çıkarılması olarak tanımlansa da, kimlik bütünleşmesinin ilk aşamalarında, genellikle köken kültüre yönelik bir kategorizasyon sürecinin var olduğu ima edilmektedir (Amiot ve ark., 2015). Yeni bir kültüre giren bireyin, kendi köken kültürü ile kurduğu bağa yeni kültür kimliğinin eklenmesiyle, kimliklerini bütünleştirme sürecinde ilerlemesi beklenmektedir. Bu bağlamda, Amiot ve arkadaşlarının (2018) bulduğu ayrımcılık ile kategorizasyon arasındaki pozitif ilişki, aslında ayrımcılık ile köken kültür kategorizasyonu arasındaki ilişkiyi temsil ediyor olabilir. Bu nedenle, birey ev sahibi kültürden ayrımcılık algıladıkça, kendi köken kültürüne yönelik kimlik önceliklerini arttırma eğiliminde olabilir.

Bu olasılığı destekleyen reddedilme-özdeşleşme modeli, bireyin bir gruptan ayrımcılık algılamasının, o gruptan uzaklaşmasına ve başka bir gruba yönelmesine yol açabileceğini göstermektedir (Ramos ve ark., 2012; Wiley, 2013). Bu durumda, birey ayrımcılıkla baş etmek için ya kendi kültürüne tutunarak ya da ayrımcılığa uğradığı grupla bağlarını zayıflatarak başa çıkabilir. Bu nedenle, ev sahibi kültürden ayrımcılık algılayan bireyin, özellikle kendi köken kültürüne yönelmesi daha anlaşılır bir durumdur.

Ancak, mevcut araştırmanın bulguları incelendiğinde, ev sahibi gruptan ayrımcılık stresi deneyimleyen uluslararası öğrencilerin zamanla ev sahibi kültür kimliğine daha fazla bağlandıkları görülmektedir. **Ev sahibi kültürden ayrımcılık algılanmasına rağmen ev sahibi kültürün kimliğine daha fazla bağlılık gösteren bir kimlik yapılanması sergilenmesi**, reddedilme-özdeşleşme literatüründeki varsayımlara ters düşmektedir. Bu durum, özellikle ev sahibi kültürün kimliğine yönelik bir bütünleşme ya da uyum sağlama sürecinin, ayrımcılıkla başa çıkma stratejisi olarak devreye girmesiyle ilişkilendirilebilir. Bu bulgu, kültürel kimliklerin bütünleştirilmesinde daha karmaşık bir dinamiğin olduğunu ve ev sahibi kültürle ilgili deneyimlerin, bireylerin kimliklerini nasıl şekillendirebileceği konusunda farklı yolları ifade edebileceğini göstermektedir.

Literatürle uyumsuz gibi görünen bu bulgunun anlaşılabilmesi için birkaç önemli açıklama yapılabilir. Çok kültürlü kimlik bütünleşmesi literatürü, ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılığın, bireylerin kültürel kimliklerini çatışmalı ve uyumsuz bir biçimde deneyimlemelerine yol açabileceğini öne sürmektedir (Benet-Martínez ve Haritatos, 2005). Bu tür çatışmalarla başa çıkma ihtiyacı, uluslararası öğrencilerin bir baş etme stratejisi olarak ev sahibi kültür kimliğine daha fazla yönelmelerine neden olabilir. Bu durum, kültürel kimliklerin çıkarıcı (subtractive) modelini destekler bir açıklama sunmaktadır. Bu model, bireylerin yeni bir kültüre girdiklerinde, eski kültürle özdeşleşmelerini kaybetmeden, yeni kültürle özdeşleşmelerini artırmalarını öneren ekleyici modelin aksine, eski ve yeni kültür arasındaki özdeşleşmenin dengeye gelmeyip, yeni kültürle özdeşleşmenin eski kültürle olan bağları zayıflatması şeklinde işler.

De la Sablonnière ve arkadaşları (2016), çıkarıcı modelin, yeni kültürün (ev sahibi kültür) statüsünün eski kültür (köken kültür) ile kıyasla daha yüksek ve daha meşru olduğunda ortaya çıktığını bulmuşlardır. Bu durumda, uluslararası öğrenciler, ev sahibi kültürden algıladıkları ayrımcılık stresi ile başa çıkmak için, ev sahibi kültürü daha yüksek statülü bir kültür olarak görüp, bu kültürle özdeşleşmeye çalışabilirler. Bunun sonucunda, köken

kültürle olan bağlar zayıflarken, ev sahibi kültürle olan bağlar güçlenebilir. Bu süreç, kimlik yapılanmalarında ev sahibi kültürün baskın hale gelmesine yol açabilir.

Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerin çoğunluğunun, gelişmekte olan veya düşük gelirli ülkelerden, özellikle Ortadoğu, Orta Asya ve Afrika gibi bölgelere ait ülkelerden geldiği göz önüne alındığında (Akdağ ve Koçak, 2020; Kıröğlu ve ark., 2010), bu öğrenciler Türkiye'yi genellikle gelişmiş bir ülke olarak, kaliteli eğitim fırsatları sunduğu için ve benzer kültürel özellikler taşıdığı için tercih etmektedirler (Mete ve Özgenel, 2021; Radmard, 2017). Türkiye'nin bu profil ile uyumlu bir bağlam sunduğu söylenebilir. Öğrencilerin geldikleri ülkeler ve Türkiye'nin genel olarak daha yüksek statüde görülen bir ülke olması göz önüne alındığında, bu öğrencilerin köken kültürel kimliklerinden ayrılmasının, daha yüksek statülü bir kültüre (ev sahibi kültür) yönelmenin, ayrımcılıkla başa çıkmak için bir strateji olabileceği düşünülebilir. Kısacası, Türkiye'ye gelen uluslararası öğrenciler, yaşadıkları ayrımcılığı aşmak için, köken kültürlerinden daha yüksek bir statüye sahip olan ev sahibi kültür kimliğini benimsedikleri bir süreç yaşamış olabilirler. Bu da, ev sahibi kültürün kimliğinin baskın hale gelmesine yol açan bir kimlik değişim süreci olarak görülebilir.

Sonuç olarak, literatürle uyumsuz görülen bulgunun arkasındaki dinamik, **ayrımcılık karşısında başa çıkmak için ev sahibi kültüre yönelmenin bir strateji olarak devreye girmesi ve bu süreçte statü farklılıklarının etkisinin önemli bir faktör olabileceğidir.** Bu strateji, uluslararası öğrencilerin kimliklerini şekillendirirken, özellikle köken kültürlerine göre daha yüksek statülü görünen ev sahibi kültürle özdeşleşmelerine ve bu kültürle daha fazla bütünleşmelerine olanak tanıyabilir.

Ev sahibi kültürle ilişkili bir diğer stres faktörü olan Türkçe dil yetersizliği, ev sahibi kültür kategorizasyonu ile anlamlı bir ilişki göstermiştir; ancak bu ilişkinin negatif yönde olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, dil becerileri geliştikçe uluslararası öğrencilerin, ev sahibi kültüre ilişkin daha belirgin bir kimlik yapılanması geliştirebildiklerini ortaya

koymaktadır. Daha önce yapılan çalışmalar, uluslararası öğrencilerin ev sahibi kültürün dilindeki yetkinliklerinin, yeni kültüre uyumu kolaylaştırdığına işaret etmektedir (Duru ve Poyrazlı, 2007; Meng ve ark., 2018). Bu doğrultuda, dil becerilerinin iyileşmesiyle birlikte ev sahibi kültürün kimliğinin benlikte daha önemli bir yer edinmesi anlamlıdır. Bununla birlikte, bu bulgu dil yetkinliğinin kazanılmamasının **doğrudan benliğe yönelik bir tehdit oluşturmaya da, kültürleşme sürecinde dil ile ilgili yaşanan zorlukların, kimlik bütünleşmesi sürecindeki ilerlemeyi engelleyebileceğini göstermektedir.** Bu durum, kuramsal çerçevenin kapsamını genişleten önemli bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

Kuramsal çerçeveye katkı sağlayan bir diğer bulgu, köken kültürden algılanan ayrımcılık stresinin, bölümlendirme kimlik yapılanmasını boylamsal olarak yordamasıdır. Önceki çalışmalarda, göçmenlerin köken kültürlerini terk etmelerinin beklendiği baskıcı bağlamlarda ve köken kültürün sürdürülmesinin kabul gördüğü, çok kültürlülüğün desteklendiği bağlamlarda, bireylerin ayrımcılıkla başa çıkabilmek için bağlamın taleplerine uyum sağlamayı bir strateji olarak kullandıkları gözlemlenmiştir (Qumseya, 2018). Bu bağlamda, uluslararası öğrencilerin, belirli bir kültürden diğerine bağlılık temelinde ayrımcılık görmesi ile bölümlendirme arasında ilişki olması beklenen bir bulgudur. Bu bulguya göre, uluslararası öğrenciler, köken kültürlerini sürdürmeye yönelik beklentileri karşılamadıklarında ya da ev sahibi kültüre yöneldiklerinde, ayrımcılık algılayarak iki kültürü çatışmalı ve birbirine zıt olarak görebilirler (Benet-Martínez ve Haritatos, 2005). **Ayrımcılık algıları, kültürel kimliklerin bilişsel düzeyde bütünleştirilmesini zorlaştırmış olabilir.** Sonuç olarak, her iki kültürle de bağlarını sürdürmek isteyen öğrencilerin, bu kültürel bağlılıkları ayrı tutarak, uygun bağlamlarda deneyimleyerek iki kültürlü kimliklerini sürdürmeye çalıştıkları söylenebilir.

Köken kültür kategorizasyonu ve bütünleşme kimlik yapılanmalarının, mevcut stres faktörleriyle açıklanmadığı açıkça ortaya çıkmıştır. Önceki araştırmalarda, bütünleşme kimlik yapılanmasının ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılıkla ilişkili olmadığı bulunmuştur (Amiot ve ark., 2018). Başka bir çalışmada ise ayrımcılığın,

kültürel kimlik yönetiminde kullanılan melez kimlik stilini boylamsal olarak yordamadığı tespit edilmiştir (Ward ve ark., 2024). Benzer şekilde, melez kimlik stiline normatif çok kültürlülük, aile uyumu ve aile çatışması gibi bağlamsal faktörlerden de etkilenmediği bulunmuştur (Qumseya, 2018: 92-96). Diğer taraftan, ev sahibi kültürden algılanan ayrımcılığın, artan stres aracılığıyla bütünleşme kimlik yapılanması ile negatif bir ilişki oluşturduğuna dair bir bulgu da mevcuttur (Yampolsky ve Amiot, 2016). Aynı zamanda, bütünleşme yapılanmasının, bireyin psikolojik ihtiyaçlarının hem ev sahibi kültür hem de köken kültür tarafından zaman içinde karşılanmasıyla pozitif olarak yordandığına dair bir bulgu bulunmuştur (Amiot ve ark., 2018). Bu bulgular, **kültürel kimlik bütünleşmesinin, bağlamsal koşullardan ziyade, stres düzeyi ve psikolojik ihtiyaçlar gibi bireysel faktörlerle ilişkili olabileceğini düşündürmektedir**. Bu nedenle, ev sahibi ve köken kültür temelinde incelenen stres faktörleriyle ilişki göstermemiş olabilir.

Hipotez 7 kapsamında ev sahibi kültür kategorizasyonu ve **Hipotez 8** kapsamında köken kültür kategorizasyonu, **Hipotez 9** kapsamında bölümlendirme ve **Hipotez 10** kapsamında bütünleşmenin iyi oluşla ilişkisi incelenmiştir. Kültürel kimlik yapılanmalarının iyi oluşla olan boylamsal ilişkileri, ev sahibi kültür kategorizasyonu ve köken kültür kategorizasyonunun iyi oluşla güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Hem ev sahibi kültür kategorizasyonu hem de köken kültür kategorizasyonu, zaman içinde psikolojik iyi oluştaki artışla anlamlı bir şekilde ilişkilendirilmiş, dolayısıyla Hipotez 7 ve Hipotez 8 kısmen doğrulanmıştır. Literatürde, kategorizasyonun iyi oluşla ilişkilerinin negatif ya da pozitif olabileceğine dair çeşitli bulgular mevcuttur (Mosanya ve Kwiatkowska, 2023: 10; Yampolsky ve ark., 2016: 175-179). Ancak, köken ve ev sahibi kültür kategorizasyonunun iyi oluşla ilişkisini inceleyen sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır; bu çalışmalar, her iki kültür kategorizasyonunun da iyi oluşla pozitif ilişkili olduğunu göstermiştir (Arias-Valenzuela ve ark., 2019: 975-986). Dolayısıyla, mevcut çalışmanın bulguları önceki literatürle tutarlıdır. Bu bulgular, **ev sahibi kültür kategorizasyonu ve köken kültür kategorizasyonunun psikolojik iyi oluşla ilişkili olmasının, bireyin kimliğinin belirli bir yönüne odaklanmasının ve bu kimlik yapılanmasını zaman içinde sürdürmesinin psikolojik açıdan destekleyici olabileceğini düşündürmektedir**. Ayrıca, bireylerin güçlü bir kimlik aidiyeti

geliştirdiklerinde, aidiyet duygusu ve kimlik tutarlılığı yoluyla daha yüksek iyi oluş seviyeleri deneyimleyebileceği yönündeki önceki bulgularla da uyumludur (Usborne ve Taylor, 2010).

Diğer taraftan, Hipotez 9 kapsamında bölümlendirme ve Hipotez 10 kapsamında bütünleşme kimlik yapılanmaları, beklenmedik bir şekilde, yaşam doyumu ya da psikolojik iyi oluş ile doğrudan bir ilişki göstermemiştir. Dolayısıyla Hipotez 9 ve Hipotez 10 desteklenememiştir. Bütünleşme ve bölümlendirme, benlik içinde her iki kültürün de önemli olduğu kimlik yapılanmalarıdır. Bu kimlik yapılanmaları, genel olarak göçmen gruplarda iyi oluşla ilişkili olarak bulunmuş olsa da, bu çalışma kapsamında olumlu ya da olumsuz herhangi bir boylamsal ilişki tespit edilmemiştir. İkili korelasyonlar, bütünleşme ve iyi oluş arasında beklenen yönde anlamlı ilişkiler olduğunu gösterse de, bu ilişkiler boylamsal modelde anlamlılık kazanmamıştır. Bu azalmanın, değişkenlerin iki zaman noktası arasındaki kararlılığıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bütünleşmiş kimlik yapılanmasının zaman içinde daha değişken bir yapı sergilemesine karşın, yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşun oldukça kararlı olduğu gözlemlenmiştir. İyi oluşun yüksek olması, erken yetişkinlik döneminin belirgin bir özelliği olarak değerlendirilmektedir. Arnett (2007), kendi çalışmaları ve yetişkinliğe geçiş dönemiyle ilgili yapılan diğer araştırmalara dayanarak, bu dönemde iyi oluşta belirgin bir artış olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla, **bireylerin iyi oluş düzeylerinde zaman içinde gözlenen artışın başlangıçtaki iyi oluş seviyeleriyle ilişkili olması, iki zaman arasındaki artışı ve ikinci zamandaki iyi oluşu büyük ölçüde ilk ölçümlerle açıklamayı sağlayarak, bütünleşmenin iyi oluş üzerindeki etkisini zayıflatmış olabilir.**

Alternatif bir açıklama, bölümlendirme ve bütünleşmenin iyi oluş üzerindeki etkisinin dolaylı mekanizmalar aracılığıyla ortaya çıkabileceği yönünde yapılabilir. Daha önceki çalışmalarda, bütünleşmenin benlik tutarlılığı, öz yeterlilik ve aktif çatışma çözme yöntemleri gibi aracı mekanizmalar üzerinden iyi oluşu açıkladığı bulunmuştur (Arias-Valenzuela ve ark., 2019; Mosanya ve Kwiatkowska, 2023). Bölümlendirme ise

stres (Yampolsky ve Amiot, 2016) ve benlik tutarlılığı (Mosanya ve Kwiatkowska, 2023) aracılığıyla dolaylı olarak iyi oluş ile negatif yönde ilişki göstermiştir. Bu bulgular, bütünleşme ve bölümlendirmenin iyi oluşla olan ilişkisinin, doğrudan etkilerden ziyade başka faktörlere bağlı olabileceğini düşündürmektedir. Örneğin, iki kültürlü (çift kültürlü) kimlik bütünleşmesinin, hem aile içi ilişkilerle (Schwartz ve ark., 2015) hem de ev sahibi kültürle olan ilişkilerle pozitif yönde ilişkili olduğuna yönelik araştırmalar bulunmaktadır (Mok vd., 2007: 632-633). Benzer şekilde, kültürel kimliklerin bölümlendirilmesi ve bütünleştirilmesinin, kültürlerarası iletişim yetkinliği (beceri, tutum ve bilgi boyutları) ile pozitif ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Balakrishnan ve ark., 2023). Bir başka çalışmada, melez kimlik stiline, başarılı bir kimlik hissi aracılığıyla iyi oluş ile pozitif yönde, değişen kimlik stiline ise çatışmalı kimlik hissi aracılığıyla iyi oluş ile negatif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir (Ward vd., 2018). Bu bulgular ışığında, **kültürel kimliklerin bütünleştirilmesi ve bölümlendirilmesinin, sosyal destek, sosyal yetkinlik ve kimlik uyumu gibi bağlamsal ve bireysel faktörler aracılığıyla iyi oluş ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.**

Çalışma hipotezlerine ek olarak, çok kültürlü kimlik yapılanmaları ile psikolojik iyi oluş arasındaki ters ilişkiler de incelenmiştir. Bu inceleme, uluslararası öğrencilerin kimlik yapılanması sürecinde iyi oluşun açıklayıcı bir rol oynayabileceğini gösteren önemli bulgular ortaya koymuştur. Birinci zamanda yaşam doyumu yüksek olan uluslararası öğrencilerin, ikinci zamanda bölümlendirme kimlik yapılanması bildirme ihtimallerinin azaldığı gözlemlenmiştir. Bölümlendirme, bireyin farklı kültürel kimliklerini ayrı tutarak, bağlamlara göre farklı kimlik yönelimleri sergilemesiyle tanımlanır (Yampolsky ve ark., 2016). Kimlik bütünleşmesinin bu aşamasında, çok kültürlü kimlikler arasındaki çatışmanın çözülmediği ve kimlikler arasındaki ortak noktaların henüz farkına varılamadığı varsayılmaktadır (Amiot ve ark., 2007). Kültürel kimlik çatışması, düşük benlik netliği, düşük benlik saygısı ve düşük iyi oluş ile ilişkilidir (Rahim ve ark., 2021). Bu bulguya paralel olarak, bölümlendirmenin iyi oluş için bir risk kaynağı olabileceğine dair daha önceki çalışmalar da bulunmaktadır (Yampolsky ve ark., 2013). Ancak, **yaşam doyumu yüksek bireylerin zaman içinde daha az bölümlendirme eğilimi gösterdiği bulgusu, mevcut çalışma bağlamında, yaşam doyumunun kimlik bütünleşmesi**

sürecini destekleyebileceğini düşündürmektedir. Ayrıca, çalışmada psikolojik iyi oluşun zamanla bütünleşme yapılanmasındaki artışla ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu bulgular, daha önce kimlik gelişimi sürecinde iyi oluşun etkili olabileceğine dair boylamsal kanıtlarla tutarlıdır (De Lise ve ark., 2024). Dayanıklılığı gelişimsel bakış açısıyla değerlendiren araştırmalar, dayanıklılığın göstergesi olarak kabul edilen alanlarda sağlanan başarıların zaman içinde birbirlerini olumlu yönde etkileyebileceğini vurgulamaktadır (Masten ve ark., 2021; Suárez-Orozco ve ark., 2018). Bu bakış açısı doğrultusunda, **uluslararası öğrencilerin psikolojik sağlıklarını korumadaki başarılarının, bir diğer gelişimsel görev olan kültürel kimliklerini yapılandırmadaki başarıyı açıklaması beklenen bir sonuç olarak görülebilir.**

6.3. Çok Kültürlü Kimlik Yapılanmaları ile İyi Oluş Arasında Dayanıklılığın Aracı Rolüne İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmanın son grup hipotezlerinde, çok kültürlü kimlik yapılanmaları ile iyi oluş arasındaki ilişki dayanıklılık kapsamında incelenmiştir. Hipotez 11'de, çok kültürlü kimlik yapılanmalarının bireysel dayanıklılık üzerinden iyi oluşu açıklayıp açıklamadığı; hipotez 12'de ise çok kültürlü kimlik yapılanmalarının sosyal dayanıklılık üzerinden iyi oluşla ilişkisi sınanmıştır. Çok kültürlü kimlik yapılanmaları ile iyi oluş arasındaki ilişkide bireysel ve sosyal dayanıklılığın muhtemel aracı rollerine ilişkin yapılan analizlerin sonuçları, beklenmedik bir şekilde, çok kültürlü kimlik yapılanmalarının hem bireysel dayanıklılığa hem de sosyal dayanıklılığa giden yollarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermiştir. Bunun yerine, ev sahibi kültür kategorizasyonunun yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşu doğrudan pozitif bir şekilde yordadığı belirlenmiştir. Bu bulgu, **kültürel kimliklerin uyumlu biçimde bütünleştirilmesinin dayanıklılığın gelişmesinde etkili olmadığını, bunun yerine iyi oluş için doğrudan bir kaynak olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır.**

Önceki literatür, dayanıklılığın kültürleşme sürecine bağlı olarak değişebileceğine dair bulgular ortaya koymuştur (Khawaja ve ark., 2017). Örneğin, Avustralya'da göçmen ve mülteci kökenli ergenlerle yapılan bir çalışmada, sosyal destek, okula bağlılık ve

kültürleşmenin zihinsel sağlıkla olan ilişkisi incelenmiş ve dayanıklılığın bu ilişkide aracı bir rolü olduğu bulunmuştur. Bu bulgulara göre, sosyal desteğe erişebilmek, okul ile anlamlı bir bağ kurmak ve köken kültür ile ev sahibi kültürün dengede tutulduğu bir bütünleşme süreci, problem çözme ve uyum sağlama becerilerinin gelişmesiyle ve bunun sonucunda iyi oluşta artışla ilişki göstermiştir. Bir başka çalışmada, Ward ve arkadaşları (2018) çok kültürlü kimlik bütünleşmesini çeşitli bağlamlarda incelemişlerdir. Yeni Zelanda'nın çok kültürlü bağlamında Çinli ve Yunanlı göçmenlerle, İsrail'in baskıcı bağlamında ise Arap kökenli Filistinlilerle yapılan bu çalışmada, çok kültürlü kimlikleri uyumlu bir şekilde bütünleştirmenin uyumlu kimlik hissi aracılığıyla yaşam doyumunu pozitif olarak yordadığı bulunmuştur. Buna karşın, çok kültürlü kimlikleri bağlamlara göre değiştirmenin, çatışmalı kimlik hissi aracılığıyla yaşam doyumunu negatif, psikolojik belirtileri ise pozitif olarak yordadığı tespit edilmiştir. Bu bulgular, çok kültürlü kimlikleri yönetme biçimlerinin dayanıklılık sürecinin bir öncülü olabileceğini göstermektedir.

Bu bulguları destekleyen kuramsal açıklamalar da, ev sahibi ve köken kültürün taleplerini başarılı bir şekilde yönetebilmeyi bir dayanıklılık kaynağı olarak görmektedir. Örneğin, LaFromboise ve arkadaşları (1993), çok kültürlülüğün yönetilmesiyle ilgili geliştirdikleri kuramsal yaklaşımda, hem ev sahibi kültür hem de köken kültürle ilgili yetkinliklere sahip olan ve her iki bağlamda da rahatça hareket edebilen kişilerin, iki kültürden kaynaklara erişebildikleri için iyi oluş açısından avantajlı olduklarını belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Castro ve Murray (2010), kültürleşme ve dayanıklılık süreçlerini ele aldıkları çalışmalarında, başarılı bir etnik kimlik hissine ulaşmanın ve aynı zamanda farklı kültürel kimlikleri uyumlu bir şekilde birleştirmenin, kültürel geçiş sürecindeki zorluklarla baş etmede önemli bir dayanıklılık kaynağı olabileceğini savunmaktadırlar. Bu bulgular ve kuramsal açıklamalar ışığında, **Hipotez 11 ve Hipotez 12** kapsamında çok kültürlü kimlik gelişiminin dayanıklılık sürecinde bir öncül olabileceği ve dayanıklılık kaynakları aracılığıyla iyi oluşu değiştirebileceği öngörülse de, mevcut çalışma, çok kültürlü kimlik yapılanmalarının dayanıklılığın gelişiminde etkili bir faktör olmadığına dair sonuçlar ortaya koymuştur. Dolayısıyla, çok kültürlü kimlik yapılanmaları ile iyi oluş arasındaki dayanıklılığın aracı rolü olacağına yönelik olan Hipotez 11 ve Hipotez 12 destek bulmamıştır.

Mevcut çalışmanın sonuçları, **ev sahibi ülkenin kültürünü benimseyerek bu kimliği, köken kültürünün kimliğinin önünde tutan bir kimlik yapılanması geliştirmenin, uluslararası öğrencilerin kültürleşme bağlamındaki pozitif uyumlarına katkı sağladığını göstermektedir.** Ancak bu öğrencilerin sahip oldukları bireysel ve sosyal dayanıklılık kaynaklarını güçlendirme ya da zayıflatma açısından boylamsal bir etkisi bulunmamaktadır. Başka bir deyişle, uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri ülkeye karşı güçlü bir bağlılık duygusu hissetmesi ve bu kültürel bağlamın kimliğini benliklerinde önelemesi, bireysel ve sosyal dayanıklılıktan bağımsız olarak, pozitif iyilik hallerini sürdürmeleri için başlı başına bir kaynak oluşturmaktadır.

Literatürdeki öngörülere rağmen, **dayanıklılığın aracı rolüne dair beklentinin karşılanmaması, bağlama özgü özelliklerle açıklanabilir.** İlk olarak, uluslararası öğrenci bağlamının geçici bir göç bağlamı olduğunu ve daha çok eğitimle ilişkili olduğunu hatırlamak gerekir. Göçmenlerin kültürleşme ve uyum süreçlerinde dayanıklılığın rolünü inceleyen çalışmalara bakıldığında, genellikle kalıcı göçmen grupları ya da mülteci grupları gibi zorunlu göç deneyimi yaşamış grupların ele alındığı görülmektedir (örn., Khawaja ve ark., 2017). Bu bağlamda, dayanıklılığın kültürleşme ve uyum sürecindeki köprü rolü, yalnızca bu gruplara özgü bir mekanizma olabilir. Zira dayanıklılık süreci, zorluklarla tetiklenmektedir (Luthar ve Cicchetti, 2000). Kalıcı ve zorunlu göçte, kültürleşme sürecini yönetmek doğası gereği zorluklarla karakterize olduğundan, bu süreçte iyi oluşun sürdürülmesi, bireysel ve sosyal açıdan kaynakların tükenmesi veya güçlenmesiyle gerçekleşiyor olabilir.

Diğer taraftan, uluslararası öğrenci grubu, diğer göçmen gruplarıyla kıyaslandığında, genel olarak pozitif bir algıya sahiptir (Ward ve ark., 2009). Örneğin, Türkiye, kalıcı göç ve düzensiz göçle ilgili kısıtlamalar getirirken, yükseköğretimde uluslararasılaşmayı önemli bir hedef olarak belirlemektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2024). Bu bağlamda, Türkiye'deki uluslararası öğrenciler, istenen bir göçmen grubu olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, bu öğrenciler genellikle Türkiye'ye yakın kültürlerden göç etmekte olup, Batı'daki göçmenlerden farklı olarak, birbirine daha yakın

kültürel kimlikleri yönetme sürecini deneyimlemektedir (örn., Cetinkaya-Yildiz ve ark., 2011). Bu bağlamda, öğrenciler Türkiye’ye yeni geldiklerinde, kültürlerini birbiriyle daha uyumlu ve kolayca bütünleştirilebilir olarak görebilirler (Sağır, 2020). Bu durum, ev sahibi ve köken kültür kimliklerinin yönetilmesinin daha az zorlu bir süreç olarak deneyimlenmesine yol açmış olabilir. **Böyle bir olumlu toplumsal bağlamda, kültürleşme deneyimi, uluslararası öğrencilerin geldikleri ülkenin kimliğiyle güçlü bir şekilde özdeşleşmelerini sağlayarak, içsel ya da sosyal kaynaklardan bağımsız bir şekilde doğrudan yaşam memnuniyetlerini artırabilir ve kendilerini gerçekleştirmiş hissetmelerine yardımcı olabilir.**

Bağlama ilişkin yapılabilecek ikinci açıklama, **uluslararası öğrencilerin içinde bulunduğu gelişimsel bağlamı dikkate almayı gerektirir.** Üniversite yılları, bireyin kim olduğuna henüz karar vermediği, çevresindeki alternatifleri değerlendirmeye devam ettiği ve kimlik keşfiyle karakterize edilen kritik bir gelişimsel dönemdir (Arnett, 2000). Uluslararası öğrencilerin bu süreci, kültürel geçiş deneyimiyle birleştirmeleri, kimlik keşfini daha karmaşık bir boyuta taşır (Schwartz ve ark., 2006). Göç deneyimi, bireyin daha önce netleştirdiği ya da çözümlediği kimlik hissini tekrar sorgulamasına ve birden fazla kültürel kimliği birlikte değerlendirmesini gerektiren yeni bir gelişimsel görev haline gelebilir (Amiot ve ark., 2007). Bu bağlamda, uluslararası öğrenciler, bireysel ve sosyal anlamda kim olduklarını anlamaya çalışırken, bir yandan da kültürel kimliklerini yönetme çabası içerisindeyler. Kültürleşme deneyiminde kültürel kimlikler ön planda olsa da, bireysel kimlik gelişimi uyum sürecinde belirleyici olmaya devam etmektedir (Meca ve ark., 2017).

Bu açıdan bakıldığında, **uluslararası öğrencilerin kimlik keşfinin çok boyutlu bir şekilde devam ettiği gelişimsel dönemde olmaları, kültürel kimlik gelişiminin tamamlanma sürecini etkiliyor olabilir.** Henüz tam anlamıyla bir kimlik yapılanmasının gerçekleşmemesi, çok kültürlü kimlik gelişimi sürecinin dayanıklılığı etkileyen bir yapıdan ziyade, dayanıklılıktan etkilenen bir süreç olarak işlemesine yol açmış olabilir. Bu bağlamda, mevcut çalışmanın hipotezleri arasında yer almasa da, Model 3 ve Model 4 kapsamında, çok kültürlü kimlik yapılanmaları ile dayanıklılık ve

iyi oluş arasındaki ters yönlü ilişkiler dikkat çekicidir. Elde edilen bulgular, kimlik bütünleşmesi sürecinde dayanıklılığın neden aracı bir rol üstlenmediğini açıklamaya yardımcı olabilecek kayda değer veriler sunmaktadır.

Model 3'te, bireysel dayanıklılığın bütünleşmeyi pozitif, yaşam doyumunun bölümlendirmeyi negatif ve psikolojik iyi oluşun ise bireysel dayanıklılığı pozitif bir şekilde yordadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Model 4'te, sosyal dayanıklılığın ev sahibi kültür kategorizasyonunu ve bütünleşmeyi pozitif, yaşam doyumunun ise bölümlendirmeyi negatif yönde yordadığı görülmüştür. Bu sonuçlar, çok kültürlü kimlik ve dayanıklılık sistemleri arasındaki ilişkinin yönünün, beklenenin tam tersine, dayanıklılıktan kültürel kimlik yapılanmasına doğru olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgular, **kimlik gelişiminin dayanıklılık sürecinin bir öncüsü değil, bir sonucu olabileceğini düşündürmektedir**. Başka bir deyişle, uluslararası öğrencilerin çok kültürlü kimlik gelişimi, dayanıklılık süreçlerini şekillendiren bir faktör olmaktan çok, dayanıklılık sürecinden etkilenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Göçmenlerin uyum sürecini dayanıklılık perspektifinden ele alan çalışmalar, farklı kültürel bağlılıkların başarılı bir şekilde yönetilmesini kültürleşme sürecinin gelişimsel bir görevi olarak görmektedir. Motti-Stefanidi ve arkadaşları (2018), göçmenlerin farklı kültürel bağlılıklarını yönetme süreçlerinin bireysel ve sosyo-ekolojik sistemin sağladığı kaynaklardan etkilendiğini vurgulamaktadır. Bu bakış açısı, **bireysel dayanıklılığın bütünleşme, sosyal dayanıklılığın ise ev sahibi kültür kategorizasyonunun gelişiminde belirleyici bir rol oynadığına dair mevcut çalışma bulguları ile tutarlıdır**.

Literatürde, çok kültürlü kimlik yönetimi süreçlerinin bireyin dayanıklılık kaynaklarından etkilenebileceğine dair bazı kanıtlar da bulunmaktadır. Örneğin, Szabó ve Ward (2020) tarafından yapılan boylamsal bir çalışmada, kültürel kimlik yönetiminde kullanılan stratejilerle kültürlerarası yetkinlikler arasındaki karşılıklı ilişkiler incelenmiş ve çok kültürlü yetkinliklerin kimlik yönetiminin bir öncülü olduğu bulgusuna

ulaşılmıştır. Çalışmada, bireyin farklı kültürlerdeki yetkinliğinin, bütünleşmeye benzer bir yapı olan melez kimlik stiline zaman içinde artan kullanımıyla ilişkili olduğu, buna karşın bölümlendirmeye benzer bir yapı olan değişen kimlik stiline kullanımındaki azalmayla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ancak, çok kültürlü kimlik stillerinin kültürlerarası yetkinlikler üzerinde boylamsal bir etkisi gözlemlenmemiştir. Bu durum, **bireyin kültürler arası etkileşim becerilerinin, farklı kültürel bağlılıkları yönetmede belirleyici bir rol oynadığını göstermekte ve mevcut çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir.**

İyi oluşa yönelik ters yönlü ilişkiler incelendiğinde anlamlı bulgulara ulaşılmıştır. Yaşam doyumunun, bölümlendirme kimlik yapılanmasını ve psikolojik iyi oluşun ise bireysel dayanıklılığı anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur. Dayanıklılığı birey ve çevresinin karşılıklı ilişkisi temelinde ele alan gelişimsel sistem yaklaşımlarının sunduğu bakış açısı, elde edilen bu bulguları açıklamada tutarlı bir çerçeve sunmaktadır (Masten ve ark., 2021; Suárez-Orozco ve ark., 2018; Ungar, 2008).

Bulgulara göre, yaşamlarından memnuniyet düzeyi yüksek olan uluslararası öğrenciler, zamanla kimliklerini bölümlendirmeyi azaltmaktadır. Aynı zamanda, işlevsel bir yaşam süren öğrenciler ise zamanla daha güçlü bireysel kaynaklar geliştirmektedir. Bireysel kaynakları yüksek olan öğrenciler, kültürel kimliklerini başarılı bir şekilde bütünleştirebilmektedir. Bu bulgular, **uluslararası öğrencilerin başlangıçtaki iyi oluş ve dayanıklılık kaynaklarının, kimlik gelişimi sürecinin yönünü ve seyrini belirlemede önemli bir rol oynadığını göstermektedir.**

Ortaya çıkan aracı etkiler bu düşünceyle paralel sonuçlar sunmaktadır. **Uluslararası öğrencilerin başlangıçtaki psikolojik iyi oluş düzeylerinin, zaman içinde bireysel kaynaklarının güçlenmesini sağlayarak, kültürel kimliklerin bütünleştirilmesini kolaylaştırdığı görülmüştür.** Aynı zamanda, **uluslararası öğrencilerin başlangıçta yüksek sosyo-ekolojik kaynaklara sahip olmalarının, zamanla ev sahibi kültür kategorizasyonunun pekiştirilmesi aracılığıyla psikolojik iyi oluşu ve yaşam**

doyumunu artırdığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla, çok kültürlü kimlik gelişiminin dayanıklılık sürecindeki rolü bir öncüden çok, aracı ya da sonuç olarak değerlendirilebilir.

6.4. Genel Tartışma ve Sonuç

Bu tezde, uluslararası öğrencilerin dayanıklılık süreçleri, kültürleşme bağlamında incelenmiştir. Göç deneyimi, bireylerin kendi köken kültürleriyle olan bağlarını sürdürürken, aynı zamanda geldikleri ülkenin kültürüyle yeni ilişkiler kurmalarını ve bu kültürlerarası geçiş sürecini psikolojik açıdan yönetmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, kültürleşme süreciyle ilişkili stres faktörleri, çok kültürlü kimlik yapılanmaları, dayanıklılık ve iyi oluş gibi değişkenler arasındaki ilişkiler, Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilerden oluşan bir örneklem grubunda boylamsal olarak incelenmiştir.

Bu çalışmada, klasik kültürleşme literatürünün kültürleşme ve uyum ilişkisine yaklaşımının ötesine geçilerek, bireyin kültürel çevresiyle olan etkileşimi ve bu etkileşimin sonuçları gelişimsel bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Bu bağlamda, dayanıklılığı ve kültürel kimlik bütünleşmesini gelişimsel bir çerçevede inceleyen modellerden faydalanılmıştır. Kültürleşme ve gelişimsel bakış açılarını birleştiren ve uluslararası öğrencilerin kültürleşme sürecindeki dayanıklılığını sosyo-ekolojik bağlam içinde değerlendiren bu yaklaşım, çalışmanın güçlü yönlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, çalışmanın boylamsal bir desene sahip olması, gelişimsel süreçlerin izlenmesi ve nedensel ilişkilerin ortaya konulması açısından bir başka güçlü yön olarak vurgulanabilir. Çalışmayı özgün kılan bir diğer önemli nokta ise kültürleşme sürecindeki bağlamsal koşulların yalnızca ev sahibi kültürle değil, aynı zamanda köken kültürle birlikte ele alınmasıdır. Bu sayede, genellikle göz ardı edilen köken kültürle kurulan ilişkilerin etkileri hakkında anlamlı çıkarımlar yapmaya olanak tanıyan bir yaklaşım sunulmaktadır. Son olarak, çalışmanın gerçekleştirildiği bağlam da özgün bir yön olarak değerlendirilmektedir. Önceki araştırmalar genellikle Batı toplumlarındaki göçmen gruplarına odaklanırken, bu çalışma Doğu toplumunda ve özellikle geçici bir göçmen grubu olan uluslararası öğrenciler bağlamında yapılmıştır. Bu bağlamda, kuramsal

öngörülerin farklı kültürleşme bağlamlarına genellenebilirliğini sınamak adına önemli bir katkı sağladığı söylenebilir.

Çalışmanın bulgularının daha iyi anlaşılabilmesi ve olası sorulara önceden yanıt verilmesi adına, çalışmanın sınırlılıklarının ele alınması önemlidir. İlk olarak, bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak amaçlı, kolayda ve kartopu örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Bu yöntemler hedeflenen örnekleme ulaşmayı kolaylaştırırsa da, örneklemin çoğunluk olarak Bursa Uludağ Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencilerinden oluşması, bulguların Türkiye genelindeki uluslararası öğrencilere genellenmesini sınırlamaktadır. Ayrıca, araştırmada kullanılan ölçeklerin Türkçe olması, Türkiye'ye yeni gelen ve dil yeterliliği düşük olan öğrencilerin katılımını zorlaştırarak örneklem çeşitliliğini kısıtlamış olabilir. Bu nedenle, çalışma bulguları Türkçe bilmeyen uluslararası öğrencilere genellenememektedir.

Örneklemden kaynaklanan bir diğer sınırlılık, ikinci veri toplama aşamasında yaşanan katılımcı kaybıdır (%58.43). Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayandığından, ikinci aşamada yaşanan kayıplar örneklem yanlılıklarına yol açmış olabilir. İlk veri toplama sürecinde dil konusunda zorlanan, kültürel kimlik bütünleşmesinde güçlük çeken veya yaşam memnuniyeti yüksek olan katılımcılar, ikinci aşamada çalışmaya katılmada daha isteksiz olmuş olabilirler. Bu durum, örnekleimde belirli özelliklere sahip öğrencilerin temsil edilmesine neden olarak, araştırma sonuçlarını etkilemiş olabilir. Örneklemden kaynaklanan bu sınırlılıklar göz önünde bulundurulduğunda, gelecekte daha geniş ve çeşitli bir örneklemle benzer araştırmaların yürütülmesinin uygun olabileceği düşünülmektedir.

İkinci olarak, her ne kadar çalışmanın boylamsal bir desende gerçekleştirilmesi güçlü bir yön olarak kabul edilse de, ölçümlerin yalnızca iki zaman noktasında yapılması nedensellik açısından bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Özellikle yürütülen yarı boylamsal aracılık analizlerinin doğruluğunu teyit etmek amacıyla, çalışmanın en az üç zaman noktasında tekrarlanması önerilebilir. Mevcut çalışmada iki ölçüm arasında en

fazla sekiz aylık bir süre bulunmaktadır. Bu süre, stres faktörleri ile dayanıklılık arasındaki durumsal farkları ortaya çıkarmak için yeterli olabilir; ancak dayanıklılığın gelişimini incelemek açısından yeterli olmayabilir (Masten, 2004). Daha önce yapılan kısa vadeli boylamsal çalışmalar, dayanıklılığın nispeten sabit bir yapı olabileceğini gösterse de (Kararırmak ve Figley 2017; Ueno ve ark., 2020), uzun vadeli çalışmalar dayanıklılığın değişebilen doğasını ortaya koymaktadır (Masten, 2004). Bu nedenle, ileriki çalışmalarda dayanıklılığı inceleyen boylamsal gözlemlerin yıllar boyunca ve iki ölçümden daha fazla zaman noktasında yürütülmesi, dayanıklılığın gelişimsel doğası hakkında daha doğru çıkarımlar yapılmasına katkı sağlayabilir.

Ayrıca, literatürde dayanıklılık kaynakları, iyi oluş ve kültürel kimlik yönetimi gibi psikolojik yapıların günlük veya haftalık düzeyde dalgalanmalar gösterebileceği belirtilmekte ve bu yapılarla ilgili süreçler daha küçük zaman dilimlerinde de incelenebilmektedir (Doerksen ve ark., 2014; Fan ve ark., 2024; Schwartz ve ark., 2019; Schwartz ve ark., 2021). İlerleyen araştırmalarda daha kısa zaman dilimlerinde ölçüm alınarak mikro düzeyde gelişimsel süreçlerin izlenmesi ve bu süreçlerin daha uzun vadedeki gelişimsel sonuçlarla ilişkisinin araştırılması dayanıklılığın gelişimini izlemek için alternatif bir yöntem olabilir.

Ölçüm yöntemiyle ilgili bir diğer sınırlılık, iki ölçüm noktası arasındaki zaman aralığıdır. İki ölçüm arasında 4 ila 8 ay arasında değişen bir süre bulunmaktadır. Bu da çalışmanın sonuçlarının zaman içinde ortaya çıkan değişimleri tutarlı bir şekilde yansıtamamasına sebep olmuş olabilir. Ölçümlerin daha uzun zaman aralığında yapılması ve katılımcılar için ölçüm zamanlarının eşit olması, daha güvenilir sonuçlara ulaşılmasını sağlayabilir.

Son olarak, göç bağlamında kültürel kimlik yönetimi önemli bir gelişimsel mesele olarak ele alınmış olsa da, gençlerin kimlik gelişiminin yalnızca kültürel boyutla sınırlı olmadığı bilinmektedir. Uluslararası öğrenciler için, geniş kültürel bağlamın yanı sıra bu bağlamın içinde okul ortamı gibi daha özel bir sosyalleşme alanı da önemli bir referans noktası oluşturur. Önceki çalışmalar, okulla kurulan bağların ve uluslararası öğrenci kimliğinin

uyum sürecini etkileyen diğer kimlik alanları arasında yer aldığını göstermektedir (Gomes ve ark., 2014; Gruttner, 2019; Schmitt ve ark., 2003). Sosyal gruplara bağlı kimliklere ek olarak, bireyin kendisini nasıl gördüğü de kimlik gelişiminin önemli bir parçasıdır (Akgül ve ark., 2024; De Lise ve ark., 2024). Uluslararası öğrencilerin dayanıklılık süreci ile kimlik gelişimi arasındaki ilişkiyi daha geniş bir perspektiften anlayabilmek için, gelecekteki araştırmalarda kimlik gelişiminin farklı boyutlarının da incelenmesi önerilmektedir. Böyle bir yaklaşım, daha kapsamlı çıkarımlar yapılmasını sağlayarak, bu öğrenci grubuna yönelik etkili müdahalelerin geliştirilmesine katkıda bulunabilir (Meca ve ark., 2017).

Belirtilen sınırlılıklara rağmen araştırmanın güçlü yönleri ışığında, bu çalışmada önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında, ilk olarak uluslararası öğrencilerin dayanıklılık ve çok kültürlü kimlik gelişimi ayrı ayrı modellerle incelenmiştir. Ev sahibi kültürle ilişkili stres faktörlerinin yanı sıra, köken kültürle ilişkili stres faktörleri de çalışma kapsamına dâhil edilmiştir. Genel olarak sonuçlara bakıldığında, kültürleşme ile ilişkili stres faktörlerinin dayanıklılık ve çok kültürlü kimlik yapılanmalarını boylamsal olarak kısmen açıkladığı görülse de, stres faktörlerinin kültürel bağlama bağlı olarak gelişimsel çıktılarda farklılıklar oluşturduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar, farklı kültürel bağlamların dayanıklılık ve kültürel kimlik gelişimiyle olan ilişkisini inceleyecek ileriki çalışmalar için önemli bir temel oluşturabilir.

Çalışma sonuçlarına göre, dayanıklılığın ve çok kültürlü kimlik gelişiminin şekillenmesinde köken kültürle ilişkili stres faktörlerinin önemli bir rol oynadığı, buna karşın ev sahibi kültürle ilişkili faktörlerin belirgin bir olumsuz etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgular, uluslararası öğrencilerin, kendi kültürlerinden kaynaklanan kimlik baskıları, beklentiler veya reddedilme gibi olumsuz nitelikteki ilişkilerin, bireysel ve sosyal kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmalarını ve kültürel kimliklerini uyumlu bir şekilde bütünleştirmelerini önemli ölçüde engellediğini ortaya koymaktadır. Bu durum, genellikle yeni bir kültüre uyum sağlama çabası içinde olduğu düşünülen uluslararası öğrencilerin, aslında kendi kültürel dinamiklerine dair de bir uyum süreci deneyimlediklerine işaret ediyor olabilir (Romero ve Roberts, 2003).

Kültürleşen bireyin gelişimsel özelliklerini dikkate almak, kültürleşme sürecinde hangi alanlarda daha kırılgan olduklarını anlamak açısından önemli olabilir. Bu bağlamda, uluslararası öğrencilerin kültürleşme sürecini değerlendirirken gelişimsel bir perspektiften yaklaşmak, elde edilen sonuçları daha derin bir kavrayışla anlamamıza olanak tanıyabilir. Gelişimsel süreç içinde erken dönemde kazanılan dayanıklılık kaynakları yalnızca o dönemin pozitif gelişimine katkı sağlamakla kalmaz; aynı zamanda bireyin gelişimi devam ettikçe bu kaynakların etkileri zincirleme bir şekilde süreklilik göstererek bireyi etkilemeye de devam eder (Masten ve ark., 2004). Uluslararası öğrenciler için köken kültürel bağlam, ev sahibi kültürden daha uzun süre maruz kaldıkları ve temel kaynaklarının büyük ölçüde bu bağlama bağlı olarak geliştirildiği bir alan olarak görülebilir. Bu nedenle, köken kültürden sağlanan içsel ve dışsal kaynakların, yine köken kültürden gelen tehditlere daha açık olması, gelişimsel çerçevede düşünüldüğünde şaşırtıcı değildir.

Benzer şekilde, tüm gençler için köken kültüre dair kimlik, ergenlik döneminin başlarından itibaren üzerine düşünülen ve netleştirilmeye çalışılan bir konu olmuştur (Arnett, 2007). Göç deneyimine özgü olan ev sahibi kültüre ilişkin meseleler ise uluslararası öğrenciler için daha kısa süre önce gündeme gelmiş bir konudur. Bu bağlamda, uluslararası öğrencilerin kültürel kimliklerini bütünleştirirken köken kültürünü referans almaları oldukça anlaşılır bir durumdur. Özellikle geçici bir süreliğine göç deneyimi yaşayan ve muhtemelen köken kültüre geri dönmeyi planlayan öğrenciler açısından, dayanıklılık ve çok kültürlü kimlik gelişiminde köken kültürle olan ilişkilerin niteliği belirleyici bir faktör olarak görülebilir. Bu sonuçlar doğrultusunda, uluslararası öğrencilerin kültürel uyum süreçlerine yönelik müdahalelerde, köken kültürle ilişkili dinamiklerin dikkate alınması, daha başarılı sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır.

Bu araştırmada, dayanıklılık, bireysel ve sosyal dayanıklılık olmak üzere iki farklı sistemin sağladığı kaynaklar temelinde incelenmiştir. Bulgular, köken kültürden

algılanan yüksek baskının, zaman içinde bireysel kaynakların zayıflamasıyla; köken kültürden algılanan ayrımcılığın ise sosyal kaynakların zayıflamasıyla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Dayanıklılık kaynaklarının sonuçları açısından ise, yüksek bireysel dayanıklılığın psikolojik iyi oluşu, yüksek sosyal dayanıklılığın ise yaşam doyumunu olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Bu sonuçlar, dayanıklılığın her iki formunun da köken kültürle ilişkili stres faktörlerinden etkilendiğini ve aynı zamanda iyi oluş üzerinde belirleyici olduğunu göstermektedir. Ancak, bu etkilerin farklı mekanizmalar aracılığıyla işlediği dikkate alınmalıdır. Dayanıklılığın sosyo-ekolojik sistemler çerçevesinde ele alınması, bu olgunun bir kişilik özelliği mi yoksa bir süreç mi olduğu yönündeki tartışmaların ötesine geçerek, dayanıklılığa yönelik farklı bakış açılarını, aslında dayanıklılığın ayrı sistemler olarak kabul edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Masten, 2021; Ungar ve Theron, 2020). Çalışmada elde edilen sonuçlar, dayanıklılığın sosyo-ekolojik bakış açısına güçlü bir destek sunmaktadır. Bu bulgular, kuramsal açıdan bir katkı sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda müdahale çalışmalarına yönelik önemli bir aşama olarak değerlendirilebilir (Jefferies ve ark., 2023; Ungar ve Jefferies, 2021). Bu bağlamda, dayanıklılığı artırmaya yönelik müdahalelerde, iyi oluşun bütüncül olarak desteklenebilmesi için, dayanıklılığın farklı sistemlere dayalı kaynaklarının birlikte ele alınması gerektiği söylenebilir.

Çalışmanın bir diğer önemli bulgusu, çok kültürlü kimlik yapılanmalarının sonuçlarıyla ilgilidir. Yeni bir kültürel bağlama giren göçmen bireyler, zaman içinde yeni kültürün kimliğiyle bir bağ geliştirerek çok kültürlü bir kimlik gelişimi deneyimlerler. Göçmenler için temel meselelerden biri, benlik içinde yer edinen farklı kültürel kimlikleri uyumlu bir biçimde bütünleştirmektir (Suárez-Orozco ve ark., 2018). Çünkü kültürel kimliklerin bütünleştirilmesi, psikolojik ve sosyal uyumun sağlanması açısından önemli bir faktördür (Amiot ve ark., 2007). Çok kültürlü kimliklerin bütünleştirilmesi, çok kültürlü bireylerin iyi oluşu açısından kritik bir öncül olarak görülse de, mevcut çalışma kapsamında uluslararası öğrencilerde iyi oluşu açıklamada sınırlı kaldığı bulunmuştur. Daha ayrıntılı olarak açıklamak gerekirse, uluslararası öğrencilerde ev sahibi kültür veya köken kültürden biriyle güçlü bir bağ kurmanın, psikolojik iyi oluşu boylamsal olarak yordadığı tespit edilmiştir. Buna karşın, kültürel kimlikleri bütünleştirmenin iyi oluşla boylamsal

bir ilişkisinin olmadığı belirlenmiştir. Bu bulgulardan yola çıkarak, kültürel kimlikleri bütünleştirmenin her zaman en avantajlı yapılanma biçimi olmadığı iddia edilebilir. Kültürel kimliklerin bütünleştirilmesinin avantajları, bazı çok kültürlü gruplar için daha belirgin olabilir veya kültürleşme bağlamının özelliklerine bağlı olarak bütünleşmenin işleyişi farklılık gösterebilir. Bu bağlamda, gelişimsel açıdan başarılı bir kimlik hissine ulaşmanın önemli olduğu bir dönemde, uluslararası öğrenciler için kültürel kimlikleri bütünleştirmekten ziyade, herhangi bir referans kültürle anlamlı ve derin bir bağ kurmanın daha önemli olduğu söylenebilir (Safa ve ark., 2024). Bu açıdan, öncelikle iki kültürel gruba bağ kurabilecek ortamların oluşturulmasına yardımcı olacak müdahalelere odaklanmak kıymetli olabilir. En temelde, bağlı olduğu gruplarla ilişkili düşüncelerini netleştiren öğrencilerin, ilerleyen dönemlerde bu kimlikleri bütünleştirmesiyle ilgili müdahalelerin de kapsama alınması değerlendirilebilir. Çok kültürlü kimlikleri bütünleştirmenin hangi koşullarda daha avantajlı bir yapılanma biçimi olduğunu anlayabilmek için, farklı gelişim dönemleri, çok kültürlülük türleri ve kültürleşme bağlamlarının özelliklerinin değerlendirildiği karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

Uluslararası öğrencilerin dayanıklılık sürecini şekillendirmede çok kültürlü kimlik yapılanmalarının rolü incelenmiştir. Bu kapsamda, çok kültürlü kimlik gelişimi dayanıklılık sürecini yönlendirebilecek bir öncül olarak değerlendirilmiş ve çok kültürlü kimlik yapılanmaları ile iyi oluş arasındaki ilişkide dayanıklılığın aracı bir rol oynayabileceği öngörülmüştür. Ancak, çok kültürlü kimlik yapılanmaları ile dayanıklılık arasında beklenen yönde bir ilişki örüntüsü ortaya çıkmasa da, araştırmanın sonuçları ters yönlü ilişkilerin varlığını ortaya koyarak, kültürel kimlik yapılanmaları ile dayanıklılık arasındaki ilişkinin yönü hakkında önemli ipuçları sağlamıştır. Bu çalışma kapsamında değişkenler arasındaki ilişkiler belirli bir yönde incelenirse de, ortaya çıkan ters yönlü ilişkiler literatürde karşılık bulan bir bulgudur (Suárez-Orozco ve ark., 2018). Göçmenlerin kültürel kimliklerini bütünleştirmeleri, bireyin dayanıklılığının bir göstergesi olarak gelişimsel bir görev şeklinde tanımlanmaktadır. Aynı zamanda, bu gelişimsel görevdeki başarı, dayanıklılık sürecinin başarılı bir şekilde atlatılmasına katkı sağlayan bir kaynak olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmanın bulguları, uluslararası öğrencilerin dayanıklılık sürecinde kültürel kimlik gelişiminin bir öncül değil, bir sonuç

olabileceğini göstermektedir. Uluslararası öğrencilerin güçlü bireysel ve sosyal kaynaklara sahip olmaları, çok kültürlü kimliklerini daha kolay bütünleştirebilmelerini sağlamaktadır. Ayrıca, güçlü sosyal kaynaklara sahip olmanın, ev sahibi kültürün kimliğinin zamanla benlikte daha önemli hale gelmesine ve bunun sonucunda psikolojik iyi oluşun ve yaşam doyumunun zaman içinde artmasına katkı sağladığı da görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda, uluslararası öğrencilerin iyi oluşunu desteklemek için doğrudan kültürel kimlik gelişimine odaklanmak yerine, bireysel ve sosyal dayanıklılık kaynaklarını güçlendirecek müdahalelere öncelik verilmesi gerektiği söylenebilir. Böylece, dayanıklılık kaynaklarını güçlendirmeye yönelik müdahaleler hem doğrudan iyi oluşu ve kültürel kimlik bütünleşmesini artırabilir hem de ev sahibi kültür kategorizasyonunu yükselterek uzun vadede iyi oluşun artmasına katkı sağlayabilir.

Sonuç olarak, bu çalışma, kültürleşme ve gelişimsel bağlamların bir bütün olarak ele alınmasının önemini vurgulamaktadır. Çalışmanın bulguları, dayanıklılık sürecinin dinamik ve çok boyutlu yapısının farkında olmanın ve bireysel ile sosyal kaynakları güçlendirmeyi hedefleyen bütüncül yaklaşımlar geliştirilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin kültürel kimlik gelişimini ve iyi oluşunu desteklemek için bireysel ve sosyal dayanıklılığı güçlendiren müdahale programları tasarlanması son derece faydalı olacaktır. Özellikle, daha hedeflenmiş ve etkili stratejiler geliştirilerek, bu grup için güçlü destekleyici sonuçlar elde edilebilir. Ayrıca, uluslararası öğrencilerin dayanıklılık kapasitesini artırmaya yönelik müdahalelerde, köken kültürle kurulan ilişkilerin güçlendirilmesi, etkili bir başlangıç noktası sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Abouguendia, M. ve Noels, K. A. (2001). General and acculturation-related daily hassles and psychological adjustment in first-and second-generation South Asian immigrants to Canada. *International Journal of Psychology*, 36(3), 163-173. <https://doi.org/10.1080/741930008>
- Ai, B. (2015). Living in-between: A narrative inquiry into the identity work of a Chinese student in Australia. *Life Writing*, 12(3), 353-368. <https://doi.org/10.1080/14484528.2015.1053028>
- Akdağ, M. ve Koçak, Ö. F. (2020). Uluslararası öğrencilerin kültürleşme stresi düzeylerine ilişkin nicel bir araştırma. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, (36), 33-52. <https://doi.org/10.17829/turcom.806579>
- Akgül, G., Ergin, D. A. ve Çok, F. (2024). The resilience and coping strategies in immigrant and non-immigrant adolescents and identity development. *British Journal of Guidance & Counselling*, 52(5), 887-901. <https://doi.org/10.1080/03069885.2023.2224931>
- Albuja, A. F., Gaither, S. E., Sanchez, D. T., Straka, B. ve Cipollina, R. (2019). Psychophysiological stress responses to bicultural and biracial identity denial. *Journal of Social Issues*, 75(4), 1165-1191. <https://doi.org/10.1111/josi.12347>
- Aliyev, R. ve Öğülmüş, S. (2016). Yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlenme düzeylerinin incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 89-123.
- Amiot, C. E., de la Sablonniere, R., Smith, L. G. ve Smith, J. R. (2015). Capturing changes in social identities over time and how they become part of the self-concept. *Social and Personality Psychology Compass*, 9(4), 171-187. <https://doi.org/10.1111/spc3.12169>
- Amiot, C. E., De la Sablonniere, R., Terry, D. J. ve Smith, J. R. (2007). Integration of social identities in the self: Toward a cognitive-developmental model. *Personality and Social Psychology Review*, 11(4), 364-388. <https://doi.org/10.1177/10888683073040>
- Amiot, C. E., Doucerain, M. M., Zhou, B. ve Ryder, A. G. (2018). Cultural identity dynamics: Capturing changes in cultural identities over time and their intraindividual organization. *European Journal of Social Psychology*, 48(5), 629-644. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2355>
- Arias-Valenzuela, M., Amiot, C. E. ve Ryder, A. G. (2019). Identity configurations and well-being during normative cultural conflict: The roles of multiculturalism's conflict management strategies and academic stage. *European Journal of Social Psychology*, 49(5), 970-991. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2566>
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469. <https://doi.org/10.1037/0003-066x.55.5.469>

- Arnett, J. J. (2007). Emerging adulthood: What is it, and what is it good for?. *Child Development Perspectives*, 1(2), 68-73. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2007.00016.x>
- Arslan, G. (2015). Yetişkin psikolojik sağlamlık ölçeği'nin (YPSÖ) psikometrik özellikleri: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 2(16), 344-357.
- Ataca, B. ve Berry, J. W. (2002). Psychological, sociocultural, and marital adaptation of Turkish immigrant couples in Canada. *International Journal of Psychology*, 37(1), 13-26. <https://doi.org/10.1080/00207590143000135>
- Bacallao, M. L. ve Smokowski, P. R. (2005). "Entre dos mundos"(between two worlds): Bicultural skills training with Latino immigrant families. *Journal of Primary Prevention*, 26, 485-509. <https://doi.org/10.1007/s10935-005-0008-6>
- Badea, C., Jetten, J., Iyer, A., & Er-Rafiy, A. (2011). Negotiating dual identities: The impact of group-based rejection on identification and acculturation. *European Journal of Social Psychology*, 41(5), 586-595. <https://doi.org/10.1002/ejsp.786>
- Balakrishnan, K., Angusamy, A. ve Bava Harji, M. (2023). Relationship between predictors of intercultural communication competence and multicultural identity. *Jurnal Komunikasi: Malaysian Journal of Communication*, 39(3), 22-40. <https://doi.org/10.17576/JKMJC-2023-3903-02>
- Balakrishnan, K., Harji, M. B. ve Angusamy, A. (2020). Determinants of multicultural identity for well-being and performance. *Asian Journal of Social Science*, 48(5-6), 488-512.
- Balcı, Ş. ve Öğüt, N. (2019). Yabancı uyruklu üniversite öğrencileri arasında kültürleşme ve kültürleşme stratejileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (42.1), 49-62.
- Barlow, F. K., Sibley, C. G. ve Hornsey, M. J. (2012). Rejection as a call to arms: Inter-racial hostility and support for political action as outcomes of race-based rejection in majority and minority groups. *British Journal of Social Psychology*, 51(1), 167-177. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.2011.02040.x>
- Barros, S. ve Albert, I. (2020a). Living in-between or within? Cultural identity profiles of second-generation young adults with immigrant background. *Identity*, 20(4), 290- 305. <https://doi.org/10.1080/15283488.2020.1832491>
- Barros ve Albert, I. (2020b). "I feel more Luxembourgish, but Portuguese too" Cultural identities in a multicultural society. *Integrative Psychological and Behavioral Science*, 54(1), 72-103. <https://doi.org/10.1007/s12124-019-09500-8>
- Bayram, N. (2016). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş AMOS uygulamaları* (3. Baskı). Ezgi Kitabevi.
- Belgrade, A., Kira, M., Sadaghiyani, S. ve Lee, F. (2022). What makes us complete: Hybrid multicultural identity and its social contextual origins. *Journal of Community Psychology*, 50(5), 2290-2313. <https://doi.org/10.1002/jcop.22776>

- Bell, E. L. (1990). The bicultural life experience of career-oriented black women. *Journal of Organizational Behavior*, 11(6), 459-477. <https://doi.org/10.1002/job.4030110607>
- Benet-Martínez, V. (2012). Multiculturalism: Cultural, social, and personality processes. K. Deaux ve M. Snyder (Ed.), *The Oxford Handbook of Personality and Social Psychology* (s.624-648.) içinde. Oxford Library of Psychology.
- Benet-Martínez, V. ve Haritatos, J. (2005). Bicultural identity integration (BII): Components and psychosocial antecedents. *Journal of Personality*, 73(4), 1015-1050. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2005.00337.x>
- Benet-Martínez, V. ve Hong, Y. Y. (Ed.). (2014). Introduction: The psychology of multicultural identity and experiences. *The Oxford Handbook of Multicultural Identity* (s. 1–20). Oxford Library of Psychology.
- Benet-Martínez, V., Leu, J., Lee, F., ve Morris, M. W. (2002). Negotiating biculturalism: Cultural frame switching in biculturals with oppositional versus compatible cultural identities. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 33(5), 492-516. <https://doi.org/10.1177/0022022102033005005>
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5-34.
- Berry, J. W. (2006). Acculturative stress. *Handbook of multicultural perspectives on stress and coping* (s. 287-298) içinde. Springer, Boston, MA.
- Berry, J. W., Kim, U., Minde, T. ve Mok, D. (1987). Comparative studies of acculturative stress. *International Migration Review*, 21(3), 491-511. <https://doi.org/10.1177/019791838702100303>
- Berry J. W., Phinney J. S., Sam D. L. ve Vedder P. (Ed.). (2006). *Immigrant youth in cultural transition: Acculturation, identity, and adaptation across national contexts*. Erlbaum.
- Bierwiazek, K. ve Waldzus, S. (2016). Socio-cultural factors as antecedents of cross-cultural adaptation in expatriates, international students, and migrants: A review. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 47(6), 767-817. <https://doi.org/10.1177/0022022116644526>
- Birman, D. (1994). Acculturation and human diversity in a multicultural society. E. Trickett , R. Watts ve D. Birman (Ed.), *Human diversity: Perspective on people in context* (s. 261-284) içinde. San Francisco: Jossey-Bass
- Block, J. ve Kremen, A. M. (1996). IQ and ego-resiliency: conceptual and empirical connections and separateness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(2), 349-361. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.2.349>
- Bodycott, P. (2016). International students on campus: Cultural difference and internationalisation policy and practice. Y. Cheng, A. Cheung ve S. Ng. Singapore (Ed.), *Internationalization of higher education. Education in the Asia-Pacific region: issues, concerns and prospects* (s. 171-184) içinde. Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-287-667-6_9

- Bonanno, G. A. (2004). Loss, trauma, and human resilience: have we underestimated the human capacity to thrive after extremely aversive events?. *American Psychologist*, 59(1), 20. doi:10.1037/0003-066x.59.1.20
- Bonanno, G. A. (2005). Resilience in the face of potential trauma. *Current Directions in Psychological Science*, 14(3), 135-138. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2005.00347>
- Bonanno, G. A., Galea, S., Bucciarelli, A. ve Vlahov, D. (2007). What predicts psychological resilience after disaster? The role of demographics, resources, and life stress. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 75(5), 671. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.75.5.671>
- Bonanno, G. A., Westphal, M. ve Mancini, A. D. (2011). Resilience to loss and potential trauma. *Annual Review of Clinical Psychology*, 7, 511-535. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-032210-104526>
- Bonanno, G. A., Wortman, C. B., Lehman, D. R., Tweed, R. G., Haring, M., Sonnega, J., Carr, D ve Nesse, R. M. (2002). Resilience to loss and chronic grief: a prospective study from preloss to 18-months postloss. *Journal Of Personality and Social Psychology*, 83(5), 1150. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.83.5.1150>
- Brailovskaia, J., Schönfeld, P., Kochetkov, Y. ve Margraf, J. (2019). What does migration mean to us? USA and Russia: Relationship between migration, resilience, social support, happiness, life satisfaction, depression, anxiety and stress. *Current Psychology* 38(2), 421-431. <https://doi.org/10.1007/s12144-017-9627-3>
- Braskamp, L. A., Braskamp, D. C. ve Merrill, K. (2009). Assessing progress in global learning and development of students with education abroad experiences. *Frontiers: The Interdisciplinary Journal of Study Abroad*, 18, 101-118. <https://doi.org/10.36366/frontiers.v18i1.256>
- Britto, P. R. ve Amer, M. M. (2007). An exploration of cultural identity patterns and the family context among Arab Muslim young adults in America. *Applied Development Science*, 11(3), 137-150. <https://doi.org/10.1080/10888690701454633>
- Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. T. Husén ve T. N. Postlethwaite (Ed.), *International encyclopedia of education* (2. Baskı, s. 1643–1647) içinde. Oxford, UK: Elsevier.
- Brook, A. T., Garcia, J. ve Fleming, M. A. (2008). The effects of multiple identities on psychological well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(12), 1588- 1600. <https://doi.org/10.1177/0146167208324629>
- Brown, L. (2009). An ethnographic study of the friendship patterns of international students in England: An attempt to recreate home through conational interaction. *International Journal of Educational Research*, 48(3), 184-193. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2009.07.003>
- Brown, J. ve Brown, L. (2013). The international student sojourn, identity conflict and threats to well-being. *British Journal of Guidance & Counselling*, 41(4), 395-413. <https://doi.org/10.1080/03069885.2012.729026>

- Buchanan, Z. E., Abu-Rayya, H. M., Kashima, E., Paxton, S. J. ve Sam, D. L. (2018). Perceived discrimination, language proficiencies, and adaptation: Comparisons between refugee and non-refugee immigrant youth in Australia. *International Journal of Intercultural Relations*, 63, 105-112. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2017.10.006>
- Castro F. G., ve Murray K. E. (2010). Cultural adaptation and resilience: Controversies, issues, and emerging models. J. W. Reich, A. J. Zautra ve J. S. Hall (Ed.), *Handbook of adult resilience* (s. 375–403) içinde. The Guilford Press.
- Cénat, J. M., Kouamou, L. N., Farahi, S. M. M. M., Darius, W. P., Dalexis, R. D., Charles, M. ve Kogan, C. S. (2022). Perceived racial discrimination, psychosomatic symptoms, and resilience among Black individuals in Canada: A moderated mediation model. *Journal of Psychosomatic Research*, 163, 111053. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2022.111053>
- Cemalcilar, Z. ve Falbo, T. (2008). A longitudinal study of the adaptation of international students in the United States. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 39(6), 799-804. <https://doi.org/10.1177/0022022108323787>
- Cetinkaya-Yildiz, E., Cakir, S. G. ve Kondakci, Y. (2011). Psychological distress among international students in Turkey. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(5), 534-539. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2011.04.001>
- Chavajay, P. ve Skowronek, J. (2008). Aspects of acculturation stress among international students attending a university in the USA. *Psychological Reports*, 103(3), 827-835. <https://doi.org/10.2466/pr0.103.3.827-835>.
- Chen, F. F. (2007). Sensitivity of goodness of fit indexes to lack of measurement invariance. *Structural Equation Modeling*, 14(3), 464–504. <https://doi.org/10.1080/10705510701301834>
- Chen, S. X., Benet-Martínez, V. ve Harris Bond, M. (2008). Bicultural Identity, bilingualism, and psychological adjustment in multicultural societies: immigration-based and globalization-based acculturation. *Journal of Personality*, 76(4), 803-838. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2008.00505.x>
- Chen, S. X., Benet-Martínez, V., Wu, W. C., Lam, B. C. ve Bond, M. H. (2013). The role of dialectical self and bicultural identity integration in psychological adjustment. *Journal of Personality*, 81(1), 61-75. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2012.00791.x>.
- Chen, F. F., Jing, Y., Hayes, A. ve Lee, J. M. (2013). Two concepts or two approaches? A bifactor analysis of psychological and subjective well-being. *Journal of Happiness Studies*, 14(3), 1033–1068. <https://doi.org/10.1007/s10902-012-9367-x>
- Cheung, C. K. ve Yue, X. D. (2013). Sustaining resilience through local connectedness among sojourn students. *Social Indicators Research*, 111, 785-800. <https://doi.org/10.1007/s11205-012-0034-8>
- Choi, Y., Tan, K. P. H., Yasui, M. ve Hahm, H. C. (2016). Advancing understanding of acculturation for adolescents of Asian immigrants: Person-oriented analysis of

- acculturation strategy among Korean American youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 45, 1380-1395. <https://doi.org/10.1007/s10964-016-0496-0>
- Coleman, V. H. ve Carter, M. M. (2007). Biracial self-identification: Impact on trait anxiety, social anxiety, and depression. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 7(2), 103-114. <https://doi.org/10.1080/15283480701326018>
- Connor, K. M. ve Davidson, J. R. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson resilience scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety*, 18(2), 76-82. <https://doi.org/10.1002/da.10113>
- Crocetti, E., Rubini, M. ve Meeus, W. (2008). Capturing the dynamics of identity formation in various ethnic groups: Development and validation of three-dimensional model. *Journal of Adolescence*, 31, 207-222. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2007.09.002>
- Cura, Ü. ve Işık, A. N. (2016). Impact of acculturative stress and social support on academic adjustment of international students. *Education & Science/Eğitim ve Bilim*, 41(184). DOI: 10.15390/EB.2016.61
- De la Sablonnière, R., Amiot, C. E., Cárdenas, D., Sadykova, N., Gorborkova, G. L. ve Huberdeau, M. E. (2016). Testing the subtractive pattern of cultural identification. *European Journal of Social Psychology*, 46(4), 441-454. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2178>
- De Lise, F., Luyckx, K. ve Crocetti, E. (2024). Identity matters for well-being: the longitudinal associations between identity processes and well-being in adolescents with different cultural backgrounds. *Journal of Youth and Adolescence*, 53(4), 910-926. <https://doi.org/10.1007/s10964-023-01901-8>
- Deaux, K. ve Verkuyten, M. (2014). The social psychology of multiculturalism: Identity and intergroup relations. V. Benet-Martínez, Y. Hong (Ed.), *The Oxford handbook of multicultural identity: Basic and applied psychological perspectives* içinde (s. 118- 138) içinde. Oxford University Press
- Delaruelle, K., Walsh, S.D., Dierckens, M., Deforche, B., Kern, M.R., Currie, C., Maldonado, C.M., Cosma, A. ve Stevens, G.W. (2021). Mental health in adolescents with a migration background in 29 European countries: the buffering role of social capital. *Journal of Youth and Adolescence*, 50, 855-871. <https://doi.org/10.1007/s10964-021-01423-1>
- Dervişoğlu Akpınar, H. (2017). *İç göç ve aile bağlamında kadınların iyi oluş ve dayanıklılığı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Desai-Trilokekar, R., Thomson, K. ve El Masri, A. (2016). International Students As "Ideal" Immigrants: Ontario Employers'perspective. *A report to the Ontario Ministry of Training, Colleges, and Universities*, 1-78.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.95.3.542>

- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J. ve Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13
- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D. W., Oishi, S. ve Biswas-Diener, R. (2010). New well-being measures: Short scales to assess flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicators Research*, 97(2), 143-156. <https://doi.org/10.1007/s11205-009-9493-y>
- Doerksen, S. E., Elavsky, S., Rebar, A. L. ve Conroy, D. E. (2014). Weekly fluctuations in college student leisure activities and well-being. *Leisure Sciences*, 36(1), 14-34. <https://doi.org/10.1080/01490400.2014.860778>
- Doğan, A. ve Strohmeier, D. (2020). The role of discrimination, acculturation, and ethnic identity in predicting psychosocial functioning of Turkish immigrant youth. D. Güngör ve D. Strohmeier (Ed.) *Contextualizing immigrant and refugee resilience: Advances in immigrant family research* (s. 99-122) içinde. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-42303-2_6
- Donnellan, W. J., Bennett, K. M. ve Soulsby, L. K. (2019). How does carer resilience change over time and care status? A qualitative longitudinal study. *Aging & Mental Health*, 23(11), 1510-1516. <https://doi.org/10.1080/13607863.2018.1503998>
- Doran, J. ve Fingleton, B. (2016). Employment resilience in Europe and the 2008 economic crisis: Insights from micro-level data. *Regional Studies*, 50(4), 644-656. <https://doi.org/10.1080/00343404.2015.1088642>
- Doucerein, M. M., Amiot, C. E. ve Ryder, A. G. (2022). Balancing out bonding and bridging capital: Social network correlates of multicultural identity configurations among Russian migrants to Canada. *Self and Identity*, 21(5), 527-552. <https://doi.org/10.1080/15298868.2021.1914154>
- Driscoll, M. W. ve Torres, L. (2013). Acculturative stress and Latino depression: the mediating role of behavioral and cognitive resources. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 19(4), 373. DOI: 10.1037/a0032821.
- Durkee, M. I. ve Gómez, J. M. (2022). Mental health implications of the acting white accusation: The role of cultural betrayal and ethnic-racial identity among Black and Latina/o emerging adults. *American Journal of Orthopsychiatry*, 92(1), 68. <https://doi.org/10.1037/ort0000589>.
- Duru, E. ve Poyrazlı, S. (2007). Personality dimensions, psychosocial-demographic variables, and English language competency in predicting level of acculturative stress among Turkish international students. *International Journal of Stress Management*, 14(1), 99-110. <https://doi.org/10.1037/1072-5245.14.1.99>
- Duru, E. ve Poyrazlı, S. (2011). Perceived discrimination, social connectedness, and other predictors of adjustment difficulties among Turkish international students. *International Journal of Psychology*, 46(6), 446-454. <https://doi.org/10.1080/00207594.2011.585158>

- Ershadi, M., Davis, P. ve Newaz, M. T. (2022). Systematic review of resilience measures: construction management graduates' perspective. *International Journal of Construction Management*, 22(11), 2037-2050. <https://doi.org/10.1080/15623599.2020.1764751>
- Ertanir, B., Ward, C., Puente-Durán, S., Cobb, C. L., Meca, A., García, M. F., Szabó, Á., Stuart, J., Salas-Wright, C. P., Cano, M. Á., Unger, J. B., Alpysbekova, A. ve Schwartz, S. J. (2024). Cultural stressors and cultural identity styles among hispanic college students. *The Counseling Psychologist*, 52(3), 443-476. <https://doi.org/10.1177/00110000231225473>
- Fan, C., Wang, B., Li, B., Liao, Y. ve Qian, J. (2024). Exploring the effectiveness of online social integration among first-year students: a daily diary study. *Studies in Higher Education*, 49(7), 1208-1224. <https://doi.org/10.1080/03075079.2023.2261050>
- Fang, C. Y., Handorf, E. A., Rao, A. D., Siu, P. T. ve Tseng, M. (2021). Acculturative stress and depressive symptoms among Chinese immigrants: the role of gender and social support. *Journal of Racial and Ethnic Health Disparities*, 8, 1130-1138. <https://doi.org/10.1007/s40615-020-00869-6>
- Ferrari, L., Rosnati, R., Manzi, C. ve Benet-Martínez, V. (2015). Ethnic identity, bicultural identity integration, and psychological well-being among transracial adoptees: A longitudinal study. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2015(150), 63-76. <https://doi.org/10.1002/cad.20122>
- Ferraro, F. R. (2003). Psychological resilience in older adults following the 1997 flood. *Clinical Gerontologist*, 26(3-4), 139-143. https://doi.org/10.1300/J018v26n03_11
- Firat, M. ve Noels, K. A. (2021). Perceived discrimination and psychological distress among immigrants to Canada: The mediating role of bicultural identity orientations. *Group Processes & Intergroup Relations*, 1368430221990082. <https://doi.org/10.1177/1368430221990082>
- Fisher, D. M. ve Law, R. D. (2021). How to choose a measure of resilience: An organizing framework for resilience measurement. *Applied Psychology*, 70(2), 643-673. <https://doi.org/10.1111/apps.12243>
- Fleischmann, F. ve Op De Weegh, A. (2022). Majority acceptance vs. rejection of 'being both' facilitates immigrants' bicultural identity blendedness and positive affect. *Self and Identity*, 21(5), 506-526. <https://doi.org/10.1080/15298868.2021.1929437>
- Fleischmann, F. ve Verkuyten, M. (2016). Dual identity among immigrants: Comparing different conceptualizations, their measurements, and implications. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 22(2), 151. <https://doi.org/10.1037/cdp0000058>
- Garmezy, N. (1993). Children in poverty: Resilience despite risk. *Psychiatry*, 56(1), 127-136. DOI: 10.1080/00332747.1993.11024627

- Garmezy, N. ve Masten, A. S. (1991). The protective role of competence indicators in children at risk. E. M. Cummings, A. L. Greene ve K. H. Karraker (Ed.), *Life-span developmental psychology: Perspectives on stress and coping* (s. 151–174) içinde. Psychology Press.
- García, M. F., Szabó, Á., Kyoung Lee, T., Montero-Zamora, P., Meca, A., Ward, C., Duque, M., Scaramutti, C. ve Schwartz, S. J. (2024). Daily levels of perceived context of reception and self-esteem among US Latine university students: The moderating role of normative identity styles. *Self and Identity*, 23(5-6), 381-399. <https://doi.org/10.1080/15298868.2024.2385173>
- Gerstein, E. D., Crnic, K., Blacher, J. ve Baker, B. L. (2009). Resilience and the course of daily parenting stress in families of young children with intellectual disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*, 53(12), 981-997. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2009.01220.x>.
- Giordano, F., Cipolla, A. ve Ungar, M. (2022). Building resilience for healthcare professionals working in an Italian red zone during the COVID-19 outbreak: A pilot study. *Stress and Health*, 38(2), 234-248. <https://doi.org/10.1002/smi.3085>
- Giuliani, C. ve Tagliabue, S. (2015). Exploring identity in Muslim Moroccan and Masten istani immigrant women. *Europe's Journal of Psychology*, 11(1), 63. doi: [10.5964/ejop.v11i1.844](https://doi.org/10.5964/ejop.v11i1.844)
- Giuliani, C., Tagliabue, S. ve Regalia, C. (2018). Psychological well-being, multiple identities, and discrimination among first and second generation immigrant Muslims. *Europe's Journal of Psychology*, 14(1), 66. doi: [10.5964/ejop.v14i1.1434](https://doi.org/10.5964/ejop.v14i1.1434)
- Gomes, C., Berry, M., Alzougool, B. ve Chang, S. (2014). Home away from home: International students and their identity-based social networks in Australia. *Journal of International Students*, 4(1), 2-15. <https://doi.org/10.32674/jis.v4i1.493>
- Gökkyer, N. (2017). Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin psikolojik uyumları. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 98-108.
- Gruttner, M. (2019). Belonging as a resource of resilience: Psychological wellbeing of international and refugee students in study preparation at German higher education institutions. *Student Success*, 10(3), 36-44. <https://doi.org/10.5204/ssj.v10i3.1275>
- Gu, C. J. (2010). Culture, emotional transnationalism and mental distress: family relations and well-being among Taiwanese immigrant women. *Gender, Place and Culture*, 17(6), 687-704. <https://doi.org/10.1080/0966369X.2010.517020>.
- Güngör, D. ve Perdu, N. (2017). Resilience and acculturative pathways underlying psychological well-being of immigrant youth. *International Journal of Intercultural Relations*, 56, 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2016.10.005>
- Hajar, A., Mhamed, A. A. S. ve Owusu, E. Y. (2025). African international students' challenges, investment and identity development at a highly selective EMI

- university in Kazakhstan. *Language and Education*, 39(1), 54-71. <https://doi.org/10.1080/09500782.2024.2343288>
- Helson, R., Kwan, V. S. Y., John, O. P. ve Jones, C. (2002). The growing evidence for personality change in adulthood: Findings from research with personality inventories. *Journal of Research in Personality*, 36(4), 287–306. [https://doi.org/10.1016/S0092-6566\(02\)00010-7](https://doi.org/10.1016/S0092-6566(02)00010-7)
- Hendrickson, B., Rosen, D. ve Aune, R. K. (2011). An analysis of friendship networks, social connectedness, homesickness, and satisfaction levels of international students. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(3), 281-295. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2010.08.001>
- Henriquez, K. L., Lorenzo-Blanco, E. I. ve Kim, S. Y. (2023). The Association of Ethnic and American Identities with Psychological Well-Being among Latinx Emerging Adults: The Mediating Role of Bicultural Identity Integration. *Journal of Youth and Adolescence*, 52(10), 2131-2143. <https://doi.org/10.1007/s10964-023-01824-4>
- Hirai, R., Frazier, P. ve Syed, M. (2015). Psychological and sociocultural adjustment of first-year international students: Trajectories and predictors. *Journal of Counseling Psychology*, 62(3), 438–452. <https://doi.org/10.1037/cou0000085>
- Hirano, M. (2011). A study of the classification of resilience factors: development of the Bidimensional Resilience Scale (BRS). *Japanese Journal of Personality/Pasonariti Kenkyu*, 19(2).
- Hirano, M. (2020). Individual differences in psychological resilience. Y. Nara ve T. Inamura (Ed.), *Resilience and human history: Multidisciplinary approaches and challenges for a sustainable future* (s. 25-37) içinde. Springer, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-15-4091-2_3
- Hong, Y. Y. ve Khei, M. (2014). Dynamic multiculturalism: The interplay of socio-cognitive, neural, and genetic mechanisms. V. Benet-Martínez ve Y. Hong (Ed.), *The Oxford handbook of multicultural identity* (s. 11-34) içinde. Oxford University Press.
- Hong, Y. Y., Morris, M. W., Chiu, C. Y. ve Benet-Martinez, V. (2000). Multicultural minds: A dynamic constructivist approach to culture and cognition. *American Psychologist*, 55(7), 709. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.7.709>
- Hong, Y. Y., Zhan, S., Morris, M. W. ve Benet-Martínez, V. (2016). Multicultural identity processes. *Current Opinion in Psychology*, 8, 49-53. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2015.09.020>
- Hou, W. K., Liu, H., Liang, L., Ho, J., Kim, H., Seong, E., Bonanno, G. A., Hobfoll, S. E. ve Hall, B. J. (2020). Everyday life experiences and mental health among conflict-affected forced migrants: a meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 264, 50-68. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2019.11.165>
- Hulsen, M., Bot, K. D. ve Weltens, B. (2002). Between two worlds. Social networks, language shift, and language processing in three generations of Dutch migrants in

New Zealand. *International Journal of the Sociology of Language*, 2002(153), 27-52. <https://doi.org/10.1515/ijsl.2002.004>

Hutteman, R., Nestler, S., Wagner, J., Egloff, B. ve Back, M. D. (2015). Wherever I may roam: Processes of self-esteem development from adolescence to emerging adulthood in the context of international student exchange. *Journal of Personality and Social Psychology*, 108(5), 767. DOI: 10.1037/pspp0000015

Huynh, Q. L., Benet-Martínez, V. ve Nguyen, A. M. D. (2018). Measuring variations in bicultural identity across US ethnic and generational groups: Development and validation of the Bicultural Identity Integration Scale—Version 2 (BIIS2). *Psychological Assessment*, 30(12), 1581. doi: 10.1037/pas0000606.

Huynh, Q. L., Nguyen, A. M. D. ve Benet-Martínez, V. (2011). Bicultural identity integration. S. J. Schwartz, K. Luyckx ve V. L. Vignoles (Ed.), *Handbook of Identity Theory and Research* (s. 827-842) içinde. Springer.

International Organization for Migration (20024). World migration report 2024. <https://worldmigrationreport.iom.int/>

İçduygu, A., Erder, S. ve Gençkaya, Ö. (2009). Türkiye'nin uluslararası göç politikaları 1923-2023: Ulus-devlet oluşumundan ulus-ötesi dönüşümlere. *Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi, MİReKOÇ Araştırma Raporları*. <https://mirekoc.ku.edu.tr/wp-content/uploads/2024/10/Turkiyenin-Uluslararası-Goc-Politikaları-1923-2023.pdf>

Jack, A. (2018). *Cultural identity styles, well-being, and context of reception: A daily diary study* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Victoria University of Wellington.

Jackson, D. L. (2001). Sample size and number of parameter estimates in maximum likelihood confirmatory factor analysis: A Monte Carlo investigation. *Structural Equation Modeling*, 8(2), 205-223. https://doi.org/10.1207/S15328007SEM0802_3

Jackson, D. L. (2003). Revisiting sample size and number of parameter estimates: Some support for the N: q hypothesis. *Structural Equation Modeling*, 10(1), 128-141. https://doi.org/10.1207/S15328007SEM1001_6

Jackson, K. F., Wolven, T. ve Aguilera, K. (2013). Mixed resilience: A study of multiethnic Mexican American stress and coping in Arizona. *Family Relations*, 62(1), 212-225. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2012.00755.x>

Jasinskaja-Lahti, I., Liebkind, K., Jaakkola, M. ve Reuter, A. (2006). Perceived discrimination, social support networks, and psychological well-being among three immigrant groups. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 37(3), 293-311., <https://doi.org/10.1177/0022022106286925>

Jefferies, P., Höltege, J. ve Ungar, M. (2021). Social anxiety and resilience: Associations vary by country and sex. *Adversity and Resilience Science*, 2(1), 51-62. <https://doi.org/10.1007/s42844-020-00026-2>

Jefferies, P., Vanstone, R. ve Ungar, M. (2022). The rugged resilience measure: Development and preliminary validation of a brief measure of personal

- resilience. *Applied Research in Quality of Life*, 17(2), 985-1000. <https://doi.org/10.1007/s11482-021-09953-3>
- Jia, F., Gottardo, A., Chen, X., Koh, P. ve Pasquarella, A. (2016). English proficiency and acculturation among Chinese immigrant youth in Canada: A reciprocal relationship. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 37(8), 774-782. <https://doi.org/10.1080/01434632.2015.1133630>
- Jianping, G., Zhihui, Z., Roslan, S., Zaremohzzabieh, Z., Burhanuddin, N. A. N. ve Geok, S. K. (2022). Improving hardiness among university students: A meta-analysis of intervention studies. *Frontiers in Psychology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.994453>
- Jung, E., Hecht, M. L. ve Wadsworth, B. C. (2007). The role of identity in international students' psychological well-being in the United States: A model of depression level, identity gaps, discrimination, and acculturation. *International Journal of Intercultural Relations*, 31(5), 605-624. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2007.04.001>
- Karairmak, Ö. ve Figley, C. (2017). Resiliency in the face of adversity: A short longitudinal test of the trait hypothesis. *The Journal of General Psychology*, 144(2), 89-109. <https://doi.org/10.1080/00221309.2016.1276043>
- Karaş, D., Cieciuch, J., Negru, O. ve Crocetti, E. (2015). Relationships between identity and well-being in Italian, Polish, and Romanian emerging adults. *Social Indicators Research*, 121, 727-743. <https://doi.org/10.1007/s11205-014-0668-9>
- Kateri, E., Papastylianou, D. ve Karademas, E. (2022). Perceived discrimination and psychological well-being among immigrants living in Greece: Separation as mediator and interdependence as moderator. *Europe's Journal of Psychology*, 18(1), 70. doi: 10.5964/ejop.1531
- Kebede, K. (2017). Twice-hyphenated: transnational identity among second-generation Ethiopian-American professionals in the Washington, DC, metropolitan area. *African and Black Diaspora: An International Journal*, 10(3), 252-268. <https://doi.org/10.1080/17528631.2017.1319146>
- Keyes, C. L., Shmotkin, D. ve Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: the empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 1007-1022. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.6.1007>
- Khawaja, N. G., Ibrahim, O. ve Schweitzer, R. D. (2017). Mental wellbeing of students from refugee and migrant backgrounds: The mediating role of resilience. *School Mental Health*, 9, 284-293. <https://doi.org/10.1007/s12310-017-9215-6>
- Kıroğlu, K., Kesten, A. ve Elma, C. (2010). Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 26-39.
- Killian, B. (2004). Risk and resilience. R. Proah (Ed.), *A generation at risk? HIV/AIDS, vulnerable children and security in Southern Africa* (s. 33- 63) içinde. Institute for Security Studies Monographs.

- Kim, Y. K. ve Cronley, C. (2020). Acculturative stress and binge drinking among international students in the United States: Resilience and vulnerability approaches. *Journal of American College Health*, 68(2), 207-218. <https://doi.org/10.1080/07448481.2018.1538998>
- Kline, R. B. (2023). *Principles and practice of structural equation modeling* (5. Baskı.) Guilford publications.
- Kmiotek, Ł. (2017). Language proficiency and cultural identity as two facets of the acculturation process. *Psychology of Language and Communication*, 21(1), 192-214.
- Kobasa, S. C. (1979). Stressful life events, personality, and health: an inquiry into hardiness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(1), 1. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.37.1.1>
- Kobasa, S. C. (1982). The hardy personality: Toward a social psychology of stress and health. G. S. Sanders ve J. Suls (Ed.), *Social psychology of health and illness* (s. 3–32) içinde. Psychology Press.
- Kobasa, S. C. ve Puccetti, M. C. (1983). Personality and social resources in stress resistance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(4), 839. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.45.4.839>
- Kohonen, E. (2008). The impact of international assignments on expatriates' identity and career aspirations: Reflections upon re-entry. *Scandinavian Journal of Management*, 24(4), 320-329. <https://doi.org/10.1016/j.scaman.2008.08.004>
- Kroger, J., Martinussen, M. ve Marcia, J. E. (2010). Identity status change during adolescence and young adulthood: A meta-analysis. *Journal of adolescence*, 33(5), 683-698. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2009.11.002>
- Kuntz, J. R., Malinen, S. ve Näswall, K. (2017). Employee resilience: Directions for resilience development. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 69(3), 223. <https://doi.org/10.1037/cpb0000097>
- Kuperminc, G. P., Wilkins, N. J., Roche, C. ve Alvarez-Jimenez, A. (2009). Risk, resilience, and positive development among Latino youth. F. A. Villarruel, G. Carol, J. M. Grau, M. Azmitia, N. J. Cabrera ve T. J. Chahin (Ed.), *Handbook of U.S. Latino psychology: Developmental and Community-Based Perspectives*. (s. 213–233) içinde. SAGE.
- LaFromboise, T., Coleman, H. L. ve Gerton, J. (1993). Psychological impact of biculturalism: evidence and theory. *Psychological Bulletin*, 114(3), 395-412.
- Lang, J. G., Munoz, R. F., Bernal, G. ve Sorensen, J. L. (1982). Quality of life and psychological well-being in a bicultural Latino community. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 4(4), 433-450. <https://doi.org/10.1177/07399863820044002>
- Lee, R. M. (2005). Resilience against discrimination: ethnic identity and other-group orientation as protective factors for Korean Americans. *Journal of Counseling Psychology*, 52(1), 36. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.52.1.36>

- Lee, J. J. ve Rice, C. (2007). Welcome to America? International student perceptions of discrimination. *Higher Education*, 53(3), 381-409. <https://doi.org/10.1007/s10734-005-4508-3>
- Leong, F., Park, Y. S. ve Kalibatseva, Z. (2013). Disentangling immigrant status in mental health: Psychological protective and risk factors among Latino and Asian American immigrants. *American Journal of Orthopsychiatry*, 83(2pt3), 361-371. <https://doi.org/10.1111/ajop.12020>
- Liebenberg, L. ve Moore, J. C. (2018). A social ecological measure of resilience for adults: The RRC-ARM. *Social Indicators Research*, 136(1), 1-19. <https://doi.org/10.1007/s11205-016-1523-y>
- Liebenberg, L., Ungar, M. ve Vijver, F. V. D. (2012). Validation of the child and youth resilience measure-28 (CYRM-28) among Canadian youth. *Research on Social Work Practice*, 22(2), 219-226. <https://doi.org/10.1177/1049731511428619>
- Liu, J. J., Ein, N., Gervasio, J., Battaion, M., Reed, M. ve Vickers, K. (2020). Comprehensive meta-analysis of resilience interventions. *Clinical Psychology Review*, 82, 101919. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2020.101919>
- Llistosella, M., Goni-Fuste, B., Martín-Delgado, L., Miranda-Mendizabal, A., Franch Martínez, B., Pérez-Ventana, C. ve Castellvi, P. (2023). Effectiveness of resilience-based interventions in schools for adolescents: A systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 14, 1211113. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1211113>
- Lueck, K. ve Wilson, M. (2010). Acculturative stress in Asian immigrants: The impact of social and linguistic factors. *International Journal of Intercultural Relations*, 34(1), 47-57. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2009.10.004>
- Luthar, S. S. (1993). Methodological and conceptual issues in research on childhood resilience. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 34(4), 441-453. doi: 10.1111/j.1469-7610.1993.tb01030.x
- Luthar, S. S. ve Cicchetti, D. (2000). The construct of resilience: Implications for interventions and social policies. *Development and Psychopathology*, 12(4), 857-885. <https://doi.org/10.1017/S0954579400004156>
- Luthar, S. S., Cicchetti, D. ve Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development*, 71(3), 543-562. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00164>
- MacLeod, S., Musich, S., Hawkins, K., Alsgaard, K. ve Wicker, E. R. (2016). The impact of resilience among older adults. *Geriatric Nursing*, 37(4), 266-272. <https://doi.org/10.1016/j.gerinurse.2016.02.014>
- Malhi, R. L., Boon, S. D. ve Rogers, T. B. (2009). Being Canadian'andBeing Indian': Subject positions and discourses used in South Asian-Canadian women's talk about ethnic identity. *Culture & Psychology*, 15(2), 255-283. <https://doi.org/10.1177/1354067X09102893>

- Mancini, A. D. ve Bonanno, G. A. (2009). Predictors and parameters of resilience to loss: Toward an individual differences model. *Journal of Personality*, 77(6), 1805-1832. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2009.00601.x>
- Mancini, A. D. ve Bonanno, G. A. (2010). Resilience to potential trauma: Toward a lifespan approach. J. W. Reich, A. J. Zautra ve J. S. Hall (Ed.), *Handbook of adult resilience* (s. 258–280) içinde. The Guilford Press.
- Marom, L. (2022). Outsiders-insiders-in between: Punjabi international students in Canada navigating identity amid intraethnic tensions. *Globalisation, Societies and Education*, 20(2), 221-235. <https://doi.org/10.1080/14767724.2021.1882291>
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.227>
- Masten, A. S. (2021). Multisystem resilience: pathways to an integrated framework. *Research in Human Development*, 18(3), 153-163. <https://doi.org/10.1080/15427609.2021.1958604>
- Masten, A. S., Best, K. M. ve Garmezy, N. (1990). Resilience and development: Contributions from the study of children who overcome adversity. *Development and Psychopathology*, 2(4), 425-444. <https://doi.org/10.1017/S0954579400005812>
- Masten, A. S., Burt, K. B., Roisman, G. I., Obradović, J., Long, J. D. ve Tellegen, A. (2004). Resources and resilience in the transition to adulthood: Continuity and change. *Development and Psychopathology*, 16(4), 1071-1094. <https://doi.org/10.1017/s0954579404040143>
- Masten, A. S., Lucke, C. M., Nelson, K. M. ve Stallworthy, I. C. (2021). Resilience in development and psychopathology: Multisystem perspectives. *Annual Review of Clinical Psychology*, 17(1), 521-549. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-081219-120307>
- Masten, A. S. ve Motti-Stefanidi, F. (2020). Multisystem resilience for children and youth in disaster: Reflections in the context of COVID-19. *Adversity and Resilience Science*, 1(2), 95-106. <https://doi.org/10.1007/s42844-020-00010-w>
- Masten, A. S. ve Obradovic, J. (2008). Disaster preparation and recovery: Lessons from research on resilience in human development. *Ecology and Society*, 13(1), 9. <https://doi.org/10.5751/ES-02282-130109>
- Masten, A. S. ve Powell, J. L. (2003). A resilience framework for research, policy and practice. S. S. Luthar (Ed.), *Resilience and vulnerability: Adaptation in the context of childhood adversities* (s. 1–25) içinde. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511615788.003>
- Masten, A. S. ve Reed, M. (2002). Resilience in development. C. R. Snyder ve S. J. Lopez (Ed.), *Handbook of positive psychology* (s. 74–88) içinde. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhpb/9780195187243.013.0012>
- Masten, A. S. ve Wright, M. O. (2010). Resilience over the lifespan: Developmental perspectives on resistance, recovery, and transformation. J. W. Reich, A. J. Zautra

ve J. S. Hall (Ed.), *Handbook of adult resilience* (s. 213–237) içinde. The Guilford Press.

- Maxwell, S. E. ve Cole, D. A. (2007). Bias in cross-sectional analyses of longitudinal mediation. *Psychological Methods*, 12(1), 23. <https://doi.org/10.1037/1082-989X.12.1.23>
- Meca, A., Rodil, J. C., Paulson, J. F., Kelley, M., Schwartz, S. J., Unger, J. B., Lorenzo-Blanco, E. I., Des Rosiers, S. E., Gonzales-Backen, M., Baezconde-Garbanati, L. ve Zamboanga, B. L. (2019). Examining the directionality between identity development and depressive symptoms among recently immigrated Hispanic adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 48(11), 2114–2124. <https://doi.org/10.1007/s10964-019-01086-z>
- Meca, A., Sabet, R. F., Farrelly, C. M., Benitez, C. G., Schwartz, S. J., Gonzales-Backen, M., Lorenzo-Blanco, E. I., Unger, J. B., Zamboanga, B. L., Baezconde-Garbanati, L., Picariello, S., Des Rosiers, S. E., Soto, D. W., Pattarroyo, M., Villamar, J. A. ve Lizzi, K. M. (2017). Personal and cultural identity development in recently immigrated Hispanic adolescents: Links with psychosocial functioning. *Cultural Diversity & Ethnic Minority Psychology*, 23(3), 348–361. <https://doi.org/10.1037/cdp0000129>
- Meng, Q., Zhu, C. ve Cao, C. Chinese international students' social connectedness, social and academic adaptation: the mediating role of global competence. *High Education* 75, 131–147 (2018). <https://doi.org/10.1007/s10734-017-0129-x>
- Mete, M. ve Özgenel, M. (2021). Uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin Türkiye'yi tercih etme nedenlerinin ve beklentilerinin incelenmesi. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (SSAD)*. <https://doi.org/10.30692/sisad.936010>
- McAuliffe, M. ve Triandafyllidou, A. (2021). *Word migration report 2022*. International Organization for Migration. <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022>
- Mok, A., Morris, M. W., Benet-Martínez, V. ve Karakitapoğlu-Aygün, Z. (2007). Embracing American culture: Structures of social identity and social networks among first-generation biculturals. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 38(5), 629–635. <https://doi.org/10.1177/0022022107305243>
- Mosanya, M. ve Kwiatkowska, A. (2023). Multicultural identity integration versus compartmentalization as predictors of subjective well-being for Third Culture Kids: The mediational role of self-concept consistency and self-efficacy. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(5), 3880. <https://doi.org/10.3390/ijerph20053880>
- Mossakowski, K. N. (2018). Are there gender differences in the psychological effects of ethnic identity and discrimination in Hawai 'i?. *Hawai'i Journal of Medicine ve Public Health*, 77(11), 289.
- Motti-Stefanidi, F. (2018). Resilience among immigrant youth: The role of culture, development and acculturation. *Developmental Review*, 50, 99-109. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2018.04.002>.

- Motti-Stefanidi, F., Asendorpf, J. B. ve Masten, A. S. (2012). The adaptation and well-being of adolescent immigrants in Greek schools: A multilevel, longitudinal study of risks and resources. *Development and Psychopathology*, 24(2), 451–473. <https://doi.org/10.1017/S0954579412000090>
- Motti-Stefanidi, F. ve Masten, A. S. (2017). A resilience perspective on immigrant youth adaptation and development. N. J. Cabrera ve B. Leyendecker (Ed.), *Handbook on positive development of minority children and youth* (s. 19-34) içinde. Springer, Science + Business Media. https://doi.org/10.1007/978-3-319-43645-6_2
- Motti-Stefanidi, F. ve Masten, A. S. (2020). Immigrant youth resilience: Integrating developmental and cultural perspectives. D. Güngör ve D. Strohmeier (Ed.), *Contextualizing immigrant and refugee resilience cultural and acculturation perspectives* (s. 11–31) içinde. Switzerland: Springer Cham.
- Motti-Stefanidi, F., Pavlopoulos, V., Obradović, J. ve Masten, A. S. (2008). Acculturation and adaptation of immigrant adolescents in Greek urban schools. *International Journal of Psychology*, 43(1), 45-58. <https://doi.org/10.1080/00207590701804412>
- Musıvıngoza, R. (2020). Exploring the challenges and coping strategies of Sub-Saharan African students in Turkey. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(3), 587-611. <https://doi.org/10.19171/uefad.672263>
- Nandi, A., Luthra, R. R. ve Benzeval, M. (2016). *Ethnic and racial harassment and mental health: Identifying sources of resilience* (No. 2016-14). Institute for Social and Economic Research. ISER Working Paper Series. <https://hdl.handle.net/10419/163540>
- Nguyen, A.- M. D. ve Benet-Martínez, V. (2010). Multicultural identity: What it is and why it matters. R. Crisp (Ed.), *The psychology of social and cultural diversity* (s. 87-114) içinde. Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell.
- Nguyen, A. M. D. ve Benet-Martínez, V. (2013). Biculturalism and Adjustment: A Meta-Analysis. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 44(1), 122-159. <https://doi.org/10.1177/0022022111435097>
- Nnadi, C. J. (2018). Bicultural stress, academic burnout and psychological wellbeing: Challenges for international students. *Sereal Untuk*, 51(1), 51.
- OECD. (2024). International migration outlook. https://www.oecd.org/en/publications/international-migration-outlook-2024_50b0353e-en.html
- Oh, Y., Koeske, G. F. ve Sales, E. (2002). Acculturation, stress, and depressive symptoms among Korean immigrants in the United States. *The Journal of Social Psychology*, 142(4), 511-526. <https://doi.org/10.1080/00224540209603915>
- Otlı, F. N. (2010). *College adjusment of international students: the role of gender, acculturative stress, coping skills, cultural distance, and perceived social support* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Middle East Technical University.
- Özoğlu, M., Gür, B. S. ve Coşkun, İ. (2015). Factors influencing international students' choice to study in Turkey and challenges they experience in Turkey. *Research in*

- Comparative and International Education*, 10(2), 223-237. <https://doi.org/10.1177/1745499915571718>
- Pak, Ş., Yurtbakan, T. ve Acarturk, C. (2023). Social support and resilience among Syrian refugees: The mediating role of self-efficacy. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 32(3), 382-398. <https://doi.org/10.1080/10926771.2022.2061882>
- Pan, J. Y. ve Keung Wong, D. F. (2011). Acculturative stressors and acculturative strategies as predictors of negative affect among Chinese international students in Australia and Hong Kong: A cross-cultural comparative study. *Academic Psychiatry*, 35, 376-381. <https://doi.org/10.1176/appi.ap.35.6.376>
- Pan, J. Y., Wong, D. F. K., Chan, C. L. W. ve Joubert, L. (2008). Meaning of life as a protective factor of positive affect in acculturation: A resilience framework and a cross-cultural comparison. *International Journal of Intercultural Relations*, 32(6), 505-514. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2008.08.002>
- Parkes, K. R. ve Rendall, D. (1988). The hardy personality and its relationship to extraversion and neuroticism. *Personality and Individual Differences*, 9(4), 785-790. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(88\)90068-2](https://doi.org/10.1016/0191-8869(88)90068-2)
- Peng, A. ve Patterson, M. M. (2022). Relations among cultural identity, motivation for language learning, and perceived English language proficiency for international students in the United States. *Language, Culture and Curriculum*, 35(1), 67-82. <https://doi.org/10.1080/07908318.2021.1938106>
- Phinney, J. S. (1990). Ethnic identity in adolescents and adults: A review of research. *Psychological Bulletin*, 108, 499-514. doi:10.1037//0033-2909.108.3.499
- Phinney, J. S. (2000). Identity formation across cultures. *Human development*, 43(1), 27-31. <https://doi.org/10.1159/000022653>
- Phinney, J. S. ve Devich-Navarro, M. (1997). Variations in bicultural identification among African American and Mexican American adolescents. *Journal of Research on Adolescence*, 7(1), 3-32. https://doi.org/10.1207/s15327795jra0701_2
- Phinney, J. S., Horenczyk, G., Liebkind, K. ve Vedder, P. (2001). Ethnic identity, immigration, and well-being: An interactional perspective. *Journal of Social Issues*, 57(3), 493-510. <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00225>
- Pho, H. (2022). Cultural Identity in the Superdiversity Environment: The Story of International Students in British Higher Education. *Handbook of Research on Practices for Advancing Diversity and Inclusion in Higher Education* (s. 239-262) içinde. IGI Global Scientific Publishing.
- Postmes, T. ve Branscombe, N. R. (2002). Influence of long-term racial environmental composition on subjective well-being in African Americans. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83(3), 735. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.83.3.735>

- Poyrazlı, S. ve Lopez, M. D. (2007). An exploratory study of perceived discrimination and homesickness: A comparison of international students and American students. *The Journal of Psychology*, 141(3), 263-280. <https://doi.org/10.3200/JRLP.141.3.263-280>
- Preacher, K. J. (2015). Advances in mediation analysis: A survey and synthesis of new developments. *Annual Review of Psychology*, 66(1), 825-852. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010814-015258>
- Pyke, K. ve Dang, T. (2003). “FOB” and “whitewashed”: Identity and internalized racism among second generation Asian Americans. *Qualitative Sociology*, 26, 147-172. <https://doi.org/10.1023/A:1022957011866>
- Qumseya, T. G. (2018). *Toward a better understanding of the cultural identity negotiation: The experiences of minority youth in multicultural societies* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Victoria University of Wellington.
- Radmard, S. (2017). Türk üniversitelerindeki uluslararası öğrencilerin yükseköğretim taleplerini etkileyen etkenlerin incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 67-77. DOI: 10.5961/jhes.2017.185
- Rahim, H. F., Mooren, T. T., van den Brink, F., Knipscheer, J. W. ve Boelen, P. A. (2021). Cultural identity conflict and psychological well-being in bicultural young adults: do self-concept clarity and self-esteem matter?. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 209(7), 525-532. DOI: 10.1097/NMD.0000000000001332
- Ramos, M. R., Cassidy, C., Reicher, S. ve Haslam, S. A. (2016). A longitudinal study of the effects of discrimination on the acculturation strategies of international students. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 47(3), 401-420.
- Resilience Research Centre. (2022a). CYRM & ARM user manual v1.1. Halifax, NS: Resilience Research Centre, Dalhousie University. <https://resilienceresearch.org/wp-content/uploads/2022/03/CYRM-ARM-user-manual-V2.5.pdf>
- Resilience Research Centre. (2022b). RRM user manual v1.1. Halifax, NS: Resilience Research Centre, Dalhousie University. <https://resilienceresearch.org/wp-content/uploads/2022/05/RRM-User-Manual-2022.pdf>
- Richardson, G. E. (2002). The metatheory of resilience and resiliency. *Journal of Clinical Psychology*, 58(3), 307-321. <https://doi.org/10.1002/jclp.10020>
- Robins, R. W., Fraley, R. C., Roberts, B. W. ve Trzesniewski, K. H. (2001). A longitudinal study of personality change in young adulthood. *Journal of Personality*, 69(4), 617-640. <https://doi.org/10.1111/1467-6494.694157>
- Rodriguez, N., Flores, T., Flores, R. T., Myers, H. F. ve Vriesema, C. C. (2015). Validation of the multidimensional acculturative stress inventory on adolescents of Mexican origin. *Psychological Assessment*, 27(4), 1438-1451. <https://doi.org/10.1037/pas0000125>
- Rodriguez, N., Myers, H. F., Mira, C. B., Flores, T. ve Garcia-Hernandez, L. (2002). Development of the multidimensional acculturative stress inventory for adults of

Mexican origin. *Psychological Assessment*, 14(4), 451.
<https://doi.org/10.1037/1040-3590.14.4.451>

- Rogers-Sirin, L., Ryce, P. ve Sirin, S. R. (2014). Acculturation, acculturative stress, and cultural mismatch and their influences on immigrant children and adolescents' well-being. *Global perspectives on well-being in immigrant families* (s. 11-30) içinde. Springer, New York, NY.
- Romero, A. J., Edwards, L. M., Fryberg, S. A. ve Orduña, M. (2014). Resilience to discrimination stress across ethnic identity stages of development. *Journal of Applied Social Psychology*, 44(1), 1-11. <https://doi.org/10.1111/jasp.12192>
- Romero, A. J., Carvajal, S. C., Valle, F. ve Orduña, M. (2007). Adolescent bicultural stress and its impact on mental well-being among Latinos, Asian Americans, and European Americans. *Journal of Community Psychology*, 35(4), 519-534. <https://doi.org/10.1002/jcop.20162>
- Romero, A. ve Piña-Watson, B. (2017). Acculturative stress and bicultural stress: Psychological measurement and mental health. S. J. Schwartz ve J. B. Unger (Ed.), *The Oxford handbook of acculturation and health* (s. 119-133) içinde. Oxford University Press.
- Romero, A. J. ve Roberts, R. E. (2003). Stress within a bicultural context for adolescents of Mexican descent. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 9(2), 171. <https://doi.org/10.1037/1099-9809.9.2.171>
- Romo, R. (2011). Between black and brown: Blaxican (Black-Mexican) multiracial identity in California. *Journal of Black Studies*, 42(3), 402-426. <https://doi.org/10.1177/0021934710376172>
- Rudmin, F. (2009). Constructs, measurements and models of acculturation and acculturative stress. *International Journal of Intercultural Relations*, 33(2), 106-123. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2008.12.001>
- Roy, S. ve Al Harthy, S. R. (2022). International students' cultural identity construction in the USA context. *Sprin Journal of Arts, Humanities and Social Sciences*, 1(03), 127-140. <https://doi.org/10.55559/sjahss.v1i03.28>
- Russell, J., Rosenthal, D. ve Thomson, G. (2010). The international student experience: Three styles of adaptation. *Higher Education*, 60, 235-249. <https://doi.org/10.1007/s10734-009-9297-7>
- Rutter, M. (1987). Psychosocial resilience and protective mechanisms. *American Journal of Orthopsychiatry*, 57(3), 316-331. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1987.tb03541.x>
- Ryan, R. M. ve Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual Review of Psychology*, 52(1), 141-166. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.141>
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069.

- Safa, M. D., Umaña-Taylor, A. J. ve Martinez-Fuentes, S. (2024). The role of ethnic-racial and national identities on US Latino adolescents' global identity coherence and adjustment. *Cultural Diversity & Ethnic Minority Psychology*, 30(1), 187. DOI: 10.1037/cdp0000535
- Sagone, E. ve De Caroli, M. E. (2014). Relationships between psychological well-being and resilience in middle and late adolescents. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 141, 881-887. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.05.154>
- Sağır, Z. (2020). Kültürleşme, dini başa çıkma ve yaşam memnuniyeti: Türkiye'de yaşayan yabancı öğrenciler üzerine nicel bir araştırma. *Kilitbahir*, (17), 5-37. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4033461>
- Sanders, J., Munford, R., Thimasarn-Anwar, T., Liebenberg, L. ve Ungar, M. (2015). The role of positive youth development practices in building resilience and enhancing wellbeing for at-risk youth. *Child Abuse & Neglect*, 42, 40-53. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.02.006>
- Sawir, E., Marginson, S., Deumert, A., Nyland, C. ve Ramia, G. (2008). Loneliness and international students: An Australian study. *Journal of Studies in International Education*, 12(2), 148-180. <https://doi.org/10.1177/1028315307299699>
- Selig, J. P. ve Little, T. D. (2012). Autoregressive and cross-lagged panel analysis for longitudinal data. B. Laursen, T. D. Little ve N. A. Card (Ed.), *Handbook of developmental research methods* (s. 265–278) içinde. The Guilford Press.
- Selig, J. P. ve Preacher, K. J. (2009). Mediation models for longitudinal data in developmental research. *Research in Human Development*, 6(2-3), 144-164. <https://doi.org/10.1080/15427600902911247>
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. ve Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Schmitt, M. T., Spears, R. ve Branscombe, N. R. (2003). Constructing a minority group identity out of shared rejection: The case of international students. *European Journal of Social Psychology*, 33(1), 1-12. <https://doi.org/10.1002/ejsp.131>
- Schwartz, S. J., Martinez, C. R., Jr., Meca, A., Szabó, A., Ward, C., Cobb, C. L., Cano, M. A., Unger, J. B. ve Salas-Wright, C. P. (2021). Toward a micro-level perspective on acculturation among US Hispanic college students: A daily diary study. *Journal of Clinical Psychology*, 77(1), 121–144. <https://doi.org/10.1002/jclp.23009>
- Schwartz, S. J., Meca, A., Ward, C., Szabó, Á., Benet-Martínez, V., Lorenzo-Blanco, E. I., Sznitman, G. A., Cobb, C. L., Szapocznik, J., Unger, J. B., Cano, M. Á., Stuart J. ve Zamboanga, B. L. (2019). Biculturalism dynamics: A daily diary study of bicultural identity and psychosocial functioning. *Journal of Applied Developmental Psychology*, (62), 26-37. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2018.12.007>

- Schwartz, S. J., Montgomery, M. J. ve Briones, E. (2006). Toward an Interdisciplinary Study of Acculturation, Identity, and Culture. *Human Development*, 49(1), 42-43. doi: 10.1159/000090303
- Schwartz, S. J. ve Pantin, H. (2006). Identity development in adolescence and emerging adulthood: The interface of self, context, and culture. A. Prescott (Ed.), *The concept of self in psychology* (s. 45–85) içinde. Hauppauge, NY: Nova Science Publishers.
- Schwartz, S. J., Szabo, A., Meca, A., Ward, C., Martinez, C. R., Cobb, C. L., Benet-Martinez, V., Unger, J. B. ve Pantea, N. (2020). The convergence between cultural psychology and developmental science: Acculturation as an exemplar. *Frontiers in Psychology*, 11, 1–11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00887>
- Schwartz, S. J., Unger, J. B., Baezconde-Garbanati, L., Benet-Martínez, V., Meca, A., Zamboanga, B. L., Lorenzo-Blanco, E. I., Des Rosiers, S. E., Oshri, A., Sabet, R. F., Soto, D. W., Pattarroyo, M., Huang, S., Villamar, J. A., Lizzi, K. M. ve Szapocznik, J. (2015). Longitudinal trajectories of bicultural identity integration in recently immigrated Hispanic adolescents: Links with mental health and family functioning. *International Journal of Psychology*, 50(6), 440–450. doi: 10.1002/ijop.12196
- Scott, C., Safdar, S., Trilokekar, R. D. ve El Masri, A. (2015). International students as ‘ideal immigrants’ in Canada: A disconnect between policy makers’ assumptions and the lived experiences of international students. *Comparative and International Education*, 43(3). <https://doi.org/10.5206/cie-eci.v43i3.9261>
- Seiler, A. ve Jenewein, J. (2019). Resilience in cancer patients. *Frontiers in Psychiatry*, 10, 208. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00208>
- Sgaramella, T. M., Zammitti, A. ve Magnano, P. (2024). Navigating adult life from emerging to middle adulthood: Patterns of systemic influences and time perspective in migrants. *Behavioral Sciences*, 14(2), 86. <https://doi.org/10.3390/bs14020086>
- Shi, M., Wang, X., Bian, Y. ve Wang, L. (2015). The mediating role of resilience in the relationship between stress and life satisfaction among Chinese medical students: a cross-sectional study. *BMC Medical Education*, 15, 1-7. <https://doi.org/10.1186/s12909-015-0297-2>
- Shorter-Gooden, K. (2004). Multiple resistance strategies: How African American women cope with racism and sexism. *Journal of Black Psychology*, 30(3), 406-425. <https://doi.org/10.1177/0095798404266050>
- Simonis, J. (2012). *Home and identity: Displacement, belonging, and hybridity in international students on US campuses* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Southern Illinois University Carbondale.
- Sinanan, J. ve Gomes, C. (2020). ‘Everybody needs friends’: Emotions, social networks and digital media in the friendships of international students. *International Journal of Cultural Studies*, 23(5), 674-691. <https://doi.org/10.1177/1367877920922249>

- Siriwardhana, C., Abas, M., Siribaddana, S., Sumathipala, A. ve Stewart, R. (2015). Dynamics of resilience in forced migration: a 1-year follow-up study of longitudinal associations with mental health in a conflict-affected, ethnic Muslim population. *BMJ Open*, 5(2), e006000. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2014-006000>
- Sladek, M. R., Umaña-Taylor, A. J., Oh, G., Spang, M. B., Tirado, L. M. U., Vega, L. M. T., McDermott, E. R. ve Wantchekon, K. A. (2020). Ethnic-racial discrimination experiences and ethnic-racial identity predict adolescents' psychosocial adjustment: Evidence for a compensatory risk-resilience model. *International Journal of Behavioral Development*, 44(5), 433-440. <https://doi.org/10.1177/0165025420912013>
- Smith, R. A. ve Khawaja, N. G. (2011). A review of the acculturation experiences of international students. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(6), 699-713. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2011.08.004>
- Stuart, J. ve Ward, C. (2011). A question of balance: Exploring the acculturation, integration and adaptation of Muslim immigrant youth. *Psychosocial Intervention*, 20(3), 255-267. <https://doi.org/10.5093/in2011v20n3a3>
- Suárez-Orozco, C., Motti-Stefanidi, F., Marks, A. ve Katsiaficas, D. (2018). An integrative risk and resilience model for understanding the adaptation of immigrant-origin children and youth. *American Psychologist*, 73(6), 781. <https://doi.org/10.1037/amp0000265>
- Sussman, N. M. (2002a). Sojourners to another country: The psychological roller-coaster of cultural transitions. *Online Readings in Psychology and Culture*, 8(1), 1.
- Sussman, N. M. (2002b). Testing the cultural identity model of the cultural transition cycle: Sojourners return home. *International Journal of Intercultural Relations*, 26(4), 391-408. [https://doi.org/10.1016/S0147-1767\(02\)00013-5](https://doi.org/10.1016/S0147-1767(02)00013-5)
- Szabó, Á. ve Ward, C. (2020). The relationship between intercultural abilities and cultural identity styles: a longitudinal cross-lagged analysis. *International Journal of Psychology*, 55(3), 465-471. <https://doi.org/10.1002/ijop.12592>
- Şeker, B. D. (2005). *Kente göç etmiş bir örnekleme bireycilik toplulukçuluk eğilimleri ve değerler açısından kültüre uyum (kültürlenme) süreçleri* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Ege Üniversitesi.
- Şeker, B. ve Akman, A. G. E. (2015). Farklı ülkelerden üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi olma ve yaşam doyumları üzerine bir araştırma. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 106-119. <https://doi.org/10.18026/cbusos.60899>
- Şirin, S. R., Bikmen, N., Mir, M., Fine, M., Zaal, M. ve Katsiaficas, D. (2008). Exploring dual identification among Muslim-American emerging adults: A mixed methods study. *Journal of Adolescence*, 31(2), 259-279. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2007.10.009>

- Sulejmanov, F., Seitlová, K., Seidl, M. ve Kasalová, B. (2021). To study or not to study abroad? students' decision in perspective of motivations, barriers and attachment. *Human Affairs*, 31(2), 175-193.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2024). On ikinci kalkınma planı (2024- 2028). https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028_11122023.pdf
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6. Baskı). Pearson.
- Taber, K. S. (2018). The use of Cronbach's alpha when developing and reporting research instruments in science education. *Research in Science Education*, 48, 1273-1296. <https://doi.org/10.1007/s11165-016-9602-2>
- Telef, B. B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28-3), 374-384.
- Theron, L. ve Liebenberg, L. (2015). Understanding cultural contexts and their relationship to resilience processed. L. Theron ve M. Ungar (Ed.), *Cross-cultural advancements in positive psychology. Youth resilience and culture: Commonalities and complexities* (s. 23-36) içinde. Springer.
- Tian, L. ve McCafferty, S. G. (2021). Chinese international students' multicultural identity and second language development: gesture awareness and use. *Language Awareness*, 30(2), 114-133. <https://doi.org/10.1080/09658416.2020.1767118>
- Tseung-Wong, C. N., Ward, C. ve Szabó, Á. (2019). Dual identification, multicultural identity styles, and intergroup evaluations: Some preliminary findings. *International Journal of Intercultural Relations*, 72, 122-128. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2019.07.009>
- Tummala-Narra, P. (2007). Conceptualizing trauma and resilience across diverse contexts: A multicultural perspective. *Journal of Aggression, Maltreatment and Trauma*, 14(1-2), 33-53.
- Ueno, Y., Hirano, M. ve Oshio, A. (2020). The development of resilience in Japanese adults: A two-wave latent change model. *Health Psychology Open*, 7(1). <https://doi.org/10.1177/2055102920904726>
- Ungar, M. (2008). Resilience across cultures. *British Journal of Social Work*, 38(2), 218-235. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcl343>
- Ungar, M. (2011). The social ecology of resilience: addressing contextual and cultural ambiguity of a nascent construct. *American Journal of Orthopsychiatry*, 81(1), 1. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.2010.01067.x>
- Ungar, M. (2019). Designing resilience research: Using multiple methods to investigate risk exposure, promotive and protective processes, and contextually relevant outcomes for children and youth. *Child Abuse & Neglect*, 96, 104098. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104098>

- Ungar, M. (Ed.). (2021). *Multisystemic resilience: Adaptation and transformation in contexts of change*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780190095888.001.0001>
- Ungar, M. ve Hadfield, K. (2019). The differential impact of environment and resilience on youth outcomes. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue Canadienne des Sciences du Comportement*, 51(2), 135. <https://doi.org/10.1037/cbs0000128>
- Ungar, M. ve Jefferies, P. (2021). Becoming more rugged and better resourced: The R2 resilience program's psychosocial approach to thriving. *Frontiers in Psychology*, 12, 745283. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.745283>
- Ungar, M. ve Liebenberg, L. (2011). Assessing resilience across cultures using mixed methods: Construction of the child and youth resilience measure. *Journal of Mixed Methods Research*, 5(2), 126-149. <https://doi.org/10.1177/1558689811400607>
- Ungar, M. ve Theron, L. (2020). Resilience and mental health: How multisystemic processes contribute to positive outcomes. *The Lancet Psychiatry*, 7(5), 441-448. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(19\)30434-1](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(19)30434-1)
- Usborne, E. ve De La Sablonnière, R. (2014). Understanding my culture means understanding myself: The function of cultural identity clarity for personal identity clarity and personal psychological well-being. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 44(4), 436-458. <https://doi.org/10.1111/jtsb.12061>
- Utsey, S. O., Hook, J. N., Fischer, N. ve Belvet, B. (2008). Cultural orientation, ego resilience, and optimism as predictors of subjective well-being in African Americans. *The Journal of Positive Psychology*, 3(3), 202-210. <https://doi.org/10.1080/17439760801999610>
- Wadsworth, B. C., Hecht, M. L. ve Jung, E. (2008). The role of identity gaps, discrimination, and acculturation in international students' educational satisfaction in American classrooms. *Communication Education*, 57(1), 64-87. <https://doi.org/10.1080/03634520701668407>
- Wagnild, G. M. ve Young, H. M. (1993). Development and psychometric. *Journal of Nursing Measurement*, 1(2), 165-178. https://doi.org/10.1300/J146v14n01_03
- Waller, M. A. (2001). Resilience in ecosystemic context: Evolution of the concept. *American Journal of Orthopsychiatry*, 71(3), 290-297. <https://doi.org/10.1037/0002-9432.71.3.290>
- Wang, X., Liu, Y., Liu, B., Zhu, R., Hui, Q. ve You, X. (2023). The relationship between acculturative stress and acculturation: mediation by hope and moderation by cultural intelligence. *Current Psychology*, 42(30), 26151-26162. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03609-7>
- Ward, C. ve Kennedy, A. (1994). Acculturation strategies, psychological adjustment, and sociocultural competence during cross-cultural transitions. *International Journal of Intercultural Relations*, 18(3), 329-343. [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(94\)90036-1](https://doi.org/10.1016/0147-1767(94)90036-1)
- Ward, C., Masgoret, A. M. ve Gezensvey, M. (2009). Investigating attitudes toward international students: Program and policy implications for social integration and

- international education. *Social Issues and Policy Review*, 3(1), 79-102. <https://doi.org/10.1111/j.1751-2409.2009.01011.x>
- Ward, C., Ng Tseung-Wong, C., Szabo, A., Qumseya, T. ve Bhowon, U. (2018). Hybrid and alternating identity styles as strategies for managing multicultural identities. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 49(9), 1402-1439. <https://doi.org/10.1177/00220221187826>
- Ward, C., Szabó, Á., Schwartz, S. J. ve Meca, A. (2021). Acculturative stress and cultural identity styles as predictors of psychosocial functioning in Hispanic Americans. *International Journal of Intercultural Relations*, (80), 274-284. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2020.12.002>
- Ward, C., Szabó, Á. ve Ng Tseung-Wong, C. (2024). The motivation to integrate and perceived discrimination as antecedents of cultural identity styles. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*. <https://doi.org/10.1037/cdp0000648>
- Waßmuth, N. ve Edinger-Schons, L. M. (2018). Are people really strange when you're a stranger? A longitudinal study of the effect of intergroup contact on host-country identification. *International Journal of Intercultural Relations*, 67, 58-70. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2018.10.002>
- Wedyaswari, M., Jefferies, P. ve Cahyadi, S. (2024). Measuring psycho-social-ecological resilience: Validation in an Indonesian population, *TPM-Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology*, 31(1), 59-80. doi:10.4473/TPM31.1.4
- Werner, E. E. (2000). Protective factors and individual resilience. J. P. Shonkoff ve S. J. Meisels (Eds.), *Handbook of early childhood intervention* (s. 115–132) içinde. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511529320.008>
- West, A. L., Zhang, R., Yampolsky, M. A. ve Sasaki, J. Y. (2018). The potential cost of cultural fit: Frame switching undermines perceptions of authenticity in Western contexts. *Frontiers in Psychology*, 9, 2622. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.02622>
- Wiley, S., Lawrence, D., Figueroa, J. ve Percontino, R. (2013). Rejection-(dis) identification and ethnic political engagement among first-generation Latino immigrants to the United States. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 19(3), 310. <https://doi.org/10.1037/a0031093>
- Wilcox, L., Larson, K. ve Bartlett, R. (2021). The role of resilience in ethnic minority adolescent navigation of ecological adversity. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 1-9. doi: 10.1007/s40653-020-00337-7
- Windle, G., Bennett, K. M. ve Noyes, J. (2011). A methodological review of resilience measurement scales. *Health and Quality of Life Outcomes*, 9(1), 1-18. <https://doi.org/10.1186/1477-7525-9-8>
- Wright, M. O. ve Masten, A. S. (2005). Resilience Processes in Development: Fostering Positive Adaptation in the Context of Adversity. S. Goldstein ve R. B. Brooks (Eds.), *Handbook of resilience in children* (s. 17–37) içinde. Kluwer Academic/Plenum Publishers. https://doi.org/10.1007/0-306-48572-9_2

- Wu, Q. Ge, T. Emond, A. Foster K, Gatt, J.M. Hadfield, K. Mason-Jones, A.J. Reid, S. Theron, L. Ungar, M. ve Wouldes, T.A. (2018). Acculturation, resilience, and the mental health of migrant youth: a cross-country comparative study. *Public Health*, 162, 63–70. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2018.05.006>.
- Verkuyten, M. ve Yildiz, A. A. (2007). National (dis) identification and ethnic and religious identity: A study among Turkish-Dutch Muslims. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33(10), 1448-1462. <https://doi.org/10.1177/0146167207304276>
- Yampolsky, M. A. ve Amiot, C. E. (2016). Discrimination and multicultural identity configurations: The mediating role of stress. *International Journal of Intercultural Relations*, 55, 86-96. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2016.09.002>
- Yampolsky, M. A., Amiot, C. E. ve de la Sablonnière, R. (2013). Multicultural identity integration and well-being: A qualitative exploration of variations in narrative coherence and multicultural identification. *Frontiers in Psychology*, 4, 126. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2013.00126>
- Yampolsky, M. A., Amiot, C. E. ve de la Sablonnière, R. (2016). The Multicultural Identity Integration Scale (MULTIIS): Developing a comprehensive measure for configuring one's multiple cultural identities within the self. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 22(2), 166. <https://doi.org/10.1037/cdp0000043>
- Yetim, Ü. (1991). *Kişisel Projelerin Organizasyonu ve Örüntüsü Açısından Yaşam Doyumu* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Ege üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yip, T., Seaton, E. K. ve Sellers, R. M. (2006). African American racial identity across the lifespan: Identity status, identity content, and depressive symptoms. *Child Development*, 77(5), 1504-1517. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2006.00950.x>
- Yu, N. X., Liu, C. ve Yue, Z. (2017). Resilience mediated the association between acculturation and psychological growth in college students from Hong Kong to Guangzhou, China. *Journal of Mental Health*, 26(4), 326-333. <https://doi.org/10.1080/09638237.2017.1294730>
- Yükseköğretim Kurulu. (2024). 2023-2024 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri. <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Zhang, S., Verkuyten, M. ve Weesie, J. (2018). Dual identity and psychological adjustment: A study among immigrant-origin members. *Journal of Research in Personality*, 74, 66- 77. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2018.02.008>
- Zimmermann, J., Greischel, H. ve Jonkmann, K. (2021). The development of multicultural effectiveness in international student mobility. *Higher Education*, 82, 1071-1092. <https://doi.org/10.1007/s10734-020-00509-2>
- Zolkoski, S. M. ve Bullock, L. M. (2012). Resilience in children and youth: A review. *Children and Youth Services Review*, 34(12), 2295-2303. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.08.009>

EKLER

Ek 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Sayın katılımcı,

Sizi “uluslararası öğrencilerin kültürel kimlik ve dayanıklılık deneyimleri” ile ilgili yürütülen araştırmamıza davet ediyoruz. Bu çalışma Bursa Uludağ Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Hümeysra Dervişoğlu Akpınar tarafından doktora tezi kapsamında, Doç. Dr. Ahu Öztürk danışmanlığında yürütülmektedir.

Çalışmanın Amacı: Uluslararası öğrenci olarak yeni geldiğiniz kültürdeki kültürel kimlik ve dayanıklılık deneyimlerinizi anlayabilmektir. Çalışma kapsamında ilk olarak farklı kültürel üyeliklerinizi nasıl algıladığınızı ve bu farklı kültürel kimlikler hakkındaki hislerinizi, ikinci olarak ise yeni geldiğiniz ülkede zorluklarla başa çıkmakta size nelerin yardımcı olduğunu anlamak istemekteyiz.

Çalışmaya Kimler Katılabilir: Çalışmaya Türkiye’deki üniversitelerin ön lisans, lisans ya da lisansüstü örgün eğitim veren bir programında kayıtlı olan uluslararası öğrenciler katılabilmektedir.

Çalışmanın Yöntemi: Çalışma verileri iki zamanda toplanacaktır. Çalışmaya katılmayı kabul ederseniz çalışma ölçeklerinin ve demografik bilgilerinizin yer aldığı ilk anketi cevaplamanız istenecektir. Çalışmanın ikinci zaman verileri ise 2023-2024 Eğitim-Öğretim Bahar dönemi sonunda toplanacaktır. İkinci anket linki iletişim kurmak için verdiğiniz telefonunuza ya da mail adresinize gönderilecektir. Sizden ricamız çalışmanın her iki aşamasına da katılım sağlamanızdır. İlk anket formunu yanıtlamak yaklaşık 25 dk, ikinci anket formunu yanıtlamak ise yaklaşık 15 dk sürmektedir. Sorular tamamen sizin kişisel deneyimlerinizi öğrenmeye yönelik olup, doğru ya da yanlış cevap yoktur. Bu nedenle ne hissettiğinizi samimi olarak belirtmeniz çalışmanın sonuçları açısından son derece önemlidir.

Risk ve Faydalar: Çalışmaya olan katılımınız uluslararası öğrencilerin kültürel kimlik ve dayanıklılık sürecine ilişkin anlayışın gelişmesine katkı sağlayacaktır. Çalışmanın sonunda bütün katılımcılar araştırma sonuçlarının paylaşılacağı online toplantıya katılım hakkı kazanacaktır. Yanı sıra çalışmanın iki zamanına da katılım sağlayan ve anketleri geçerli olan katılımcılar arasından çekilişle 25 kişiye 200TL değerinde hediye çeki verilecektir. Çalışma esnasında sizi rahatsız hissettirmesi beklenen bir husus yoktur. Yine de ankette yer alan ve sizin için rahatsızlığa neden olabilecek sorular olduğunu düşünürseniz istediğiniz zaman araştırmadan ayrılma hakkına sahip olduğunuzu belirtmek isteriz.

Gizlilik: Çalışmada kimliğinizi belirlemeye yönelik bir bilgi talep edilmemektedir. Sadece birinci ve ikinci zaman verisini toplayabilmek için anket linkini gönderebileceğimiz iletişim bilgisine ihtiyaç duyulmaktadır. İletişim bilgileriniz diğer bilgilerinizden farklı bir yerde tutulacaktır. Araştırmanın verilerine çalışmayı yürüten iki araştırmacı dışında kimsenin erişimine izin verilmeyecektir.

Veri kullanımı ve Sonuçlar: Verilerden elde edilen sonuçlar sadece bilimsel amaçlarla kullanılacaktır.

Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak isterseniz araştırmanın yürütücüsü olan Hümeysra Dervişoğlu Akpınar’a ya da adreslerinden ulaşabilirsiniz.

Bilgilendirilmiş Onam Formu’nda yer alan bilgilerin hepsini onaylıyorum ve **çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.** ☐

Sayın katılımcı, anket formuna geçmeden önce ikinci aşama anketini size ulaştırılabilmemiz ve çekiliş sonucunu bildirebilmemiz için iletişim bilgilerinize ihtiyaç duymaktayız.

1.Lütfen aşağıya aktif olarak kullandığınız bir telefon numarası ve mail adresi yazınız. İkinci çalışmanın size ulaştırılabilmesi için bu alanı lütfen doldurunuz. İletişim bilgilerinizin kimseyle paylaşılmayacağını tekrar hatırlatmak isteriz.

2.Bu bölümde araştırma verilerinin birbiri ile eşleştirilebilmesi için size özel olan bir kod oluşturmanız gerekmektedir. Lütfen aşağıda istenen bilgileri adım adım takip ederek ve verilen örneği inceleyerek size özel dokuz haneli bir kod oluşturunuz.

Not: Eğer çift isim kullanıyorsanız ilk isminizi dikkate alarak kodlama yapınız. Doğum tarihinizde ay ve/veya gün tek haneli ise başına “0” getirerek kodu dokuz haneye tamamlayınız.

Örnek; 1Mayıs doğumlu Azerbaycanlı Kamil Farhat MAMMADOV

1) Adınızın ilk iki harfi	KA
2) Soyadınızın ilk iki harfi	MA
3) Geldiğiniz ülkenin baş harfi	A
4) Doğum tarihinizin günü	01
5) Doğum tarihinizin ayı	05

Kod: KAMAA0105

Aşağıdaki boş alanları doldurarak kodu oluşturunuz.

- 6) Adınızın ilk iki harfi.....
- 7) Soyadınızın ilk iki harfi.....
- 8) Geldiğiniz ülkenin baş harfi.....
- 9) Doğum tarihinizin günü.....
- 10) Doğum tarihinizin ayı.....

Kod:.....

Ek 2. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Sayın Katılımcı,

Aşağıdaki bölümde demografik özellikleriniz ve kültürel/etnik kökeninizle ilgili bazı sorular yer almaktadır. **Soruların doğru ya da yanlış bir cevabı yoktur. Lütfen soruları dikkatlice okuyarak, hiç bir soruyu boş bırakmadan cevaplandırınız.**

- 1- Yaşınız ? _____
- 2- Cinsiyetiniz? ☐ Kadın ☐ Erkek
- 3- Hangi ülkenin/ülkelerin vatandaşı/sınız?.....
- 4- Ana diliniz nedir?.....
- 5- Türkiye'ye hangi ülkeden geldiniz?.....
- 6- Kaç yıldır Türkiye'de yaşıyorsunuz?.....
- 7- Türkiye'de hangi statüde ikamet ediyorsunuz?
☐ Öğrenci vizesi
☐ Uluslararası Koruma Statüsü
☐ Mavi kart
☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
- 8- Nerede yaşıyorsunuz?
☐ Ailemle
☐ Devlet Yurdu
☐ Özel Yurt
☐ Özel Ev (kiminle yaşadığınızı lütfen belirtiniz, Örneğin; tek, kendi kültüründen arkadaşlarımla, Türk arkadaşlarımla gibi.).....
- 9- Finansal kaynağınız nedir? (Birden çok işaretleyebilirsiniz)
☐ Burs
☐ Aile
☐ Kendim
☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....
- 10- Bir merdiven düşününüz. Bu merdiven Türkiye'deki insanların sosyoekonomik açıdan konumunu temsil etmektedir. Siz kendinizi merdivenin hangi basamağında görürsünüz?
Merdivenin en tepesi (7. basamak) en çok maddi gelire sahip, en iyi eğitilmiş, en saygın işlerde çalışan ve refah düzeyi yüksek olan insanları temsil etmektedir. Merdivenin en alt basamağı (1. basamak) en az maddi gelire sahip, eğitim düzeyi düşük ve saygın görülmeyen işlerde çalışan insanları temsil etmektedir.

☐ 7. Basamak
☐ 6. Basamak
☐ 5. Basamak
☐ 4. Basamak
☐ 3. Basamak
☐ 2. Basamak
☐ 1. Basamak
- 11- Hangi üniversiteye gidiyorsunuz?.....

12- Şu anda eğitiminizin hangi aşamasındasınız?

- ☐ Ön Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....
☐ Lisans ☐ Doktora

13- Kayıtlı olduğunuz program örgün eğitim (derslerin yüz yüze işlendiği eğitim programı) mi veriyor ?

- ☐ Evet ☐ Hayır

14- Kayıt olduğunuz programın dili Türkçe mi ?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....

15- Lütfen Türkçe yeterliliğinizi aşağıda verilen ölçek üzerinde size en uygun olan seçeneği işaretleyerek değerlendiriniz.

Çok Kötü	Kötü	Temel Seviyede	Orta Seviyede	İyi	Çok İyi	Ana Dil Gibi
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

16- Türkçe dil puanınız nedir? (Üniversiteye kayıt yaptırmak için kullandığınız resmi dil sınavı puanı)

- ☐ C2 89-100
☐ C1 70-88
☐ B2 60-69
☐ B1 50-59
☐ A2 40-49
☐ A1 30-39

☐ Henüz dil puanım yok (lütfen dil kursuna gidiyorsanız hangi kurda eğitim aldığınızı belirtiniz).....

17- Üniversiteye kayıt olurken Türkçe dil puanı gerekmediyse nedenini yazar mısınız?.....

18- Arkadaşlarınız kimlerdir?

- ☐ Arkadaşlarımın çoğu kendi kültürümden uluslararası öğrenciler
☐ Arkadaşlarımın çoğu diğer ülkelerden uluslararası öğrenciler
☐ Hem uluslararası hem de Türkiyelilerden oluşan karma bir arkadaş grubum var
☐ Arkadaşlarımın çoğu Türkiyeli öğrenciler

19- Genel olarak ankette yer alan soruları ne kadar anladığınızı aşağıdaki ölçek üzerinden değerlendirebilir misiniz?

Hiç Anlayamadım						Tamamen Anlayabildim
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

Çalışmamızın ilk aşaması burada sona ermiştir.

Çalışmamıza katılarak destek verdiğiniz için teşekkür ederiz.

Bahar döneminde çalışmanın ikinci aşamasında buluşmak üzere.

Çalışma hakkında eklemek istediklerinizi aşağıya yazarak ile bize ulaştırabilirsiniz.

.....

Ek 3. Çift Kültürlü Stresin Ölçümü

Bireyler üyesi olduğu kültürel gruplar tarafından o kültürün kimliğini benimsemesi yönünde baskı algılayabilmekte ve zaman zaman ait olduğu kültürel gruplar tarafından dışlandığını ya da kabul görmediğini hissedebilmektedir.

8.Aşağıda köken ve ev sahibi kültürel gruplarınızla ilgili bazı ifadeler yer almaktadır. Lütfen bu deneyimlerin sizin için ne kadar stresli olduğunu belirtiniz. Eğer bu deneyimi hiç yaşamadıysanız "(1) Hiç Başıma Gelmedi" seçeneğini işaretleyiniz.

	Hiç Başıma Gelmedi (1)	Hiç Stresli Değil (2)	Biraz Stresli (3)	Stresli (4)	Çok Stresli (5)
Kültürel kökenime ait kural ve geleneklere bağlı kalmam konusunda (köken kültürel kimliğimi sürdürmem konusunda) kendi kültürümden insanlar tarafından baskı gördüğümü hissediyorum.	1	2	3	4	5
Sadece kültürel kökenime ait kural ve geleneklere bağlı kalmadığım için (Türkiye kültürünü de benimsediğim için) kendi kültürümden insanlar tarafından kabul edilmediğimi/dışlandığımı hissediyorum.	1	2	3	4	5
Türkiye kültürüne ait kural ve gelenekleri benimsemem konusunda (Türkiye kültürünün kimliğini sürdürmem konusunda) Türkiye'deki insanlar tarafından baskı gördüğümü hissediyorum.	1	2	3	4	5
Kendi kültürel kökenime ait kural ve geleneklere bağlı kaldığım için (köken kültürel kimliğimi sürdürdüğüm için) Türkiye'deki insanlar tarafından kabul edilmediğimi/dışlandığımı hissediyorum.	1	2	3	4	5

Ek 4. Çok Kültürlü Kimlik Bütünleşmesi Ölçeği

Çalışmanın bu bölümünde kendi kültürünüz ve yeni geldiğiniz ülkenin (Türkiye) kültürü ile ilgili ne düşündüğünüzü bilmek istiyoruz. Lütfen öncelikle açıklamaları dikkatlice okuyunuz ve sonra soruları size en uygun şekliyle yanıtlayınız.

1.Köken kültür: Doğduğunuz ya da büyüdüğünüz sizin/ailenizin gelişimini etkileyen kendi kültürünüzü ifade etmektedir (Örneğin; Çin, Afgan, Alman, Yemen kültürleri gibi).

Lütfen köken kültürünüzü/kültürlerinizi yazınız. Eğer birden fazla köken kültüre sahipseniz sizin için en önemli olandan başlayarak sırayla yazınız.....

Kendinizi köken kültürünüze (kendi kültürünüze) ne derece bağlı (köken kültür kimliğinizle ne derecede özdeşleşmiş) hissediyorsunuz? Eğer birden fazla köken kültür belirttiyseniz sizin için en önemli olan köken kültürünüzü düşünerek bağlılığınızı değerlendiriniz.

Hiç Bağlı Değilim (1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Çok Bağlıyım (7)

2. Ev sahibi kültür : Şu anda ikamet ettiğiniz ülke olan Türkiye Cumhuriyeti'ndeki baskın kültürel çevreyi ifade etmektedir.

Kendinizi ev sahibi kültüre (Türkiye) ne derece bağlı (ev sahibi kültürün kimliğiyle ne derecede özdeşleşmiş) hissediyorsunuz?

Hiç Bağlı Değilim (1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Çok Bağlıyım (7)

Kültürel kimlik, (1) belirli bir kültürel grubun üyesi olma hissini ve (2) belirli bir kültürün değerleri, inançları, davranışları vb. ile uyum sağlama deneyimini ifade eder.

Kültürel bağlam, belirli bir kültüre özgü değerleri, inançları ve uygulamaları içeren ve o belirli kültürel gruptan üyelerin birliğini içeren bir ortamı ifade eder.

Köken ve Ev sahibi kültürlere özgü kimlikleriniz hakkında ne düşündüğünüzü bilmek istiyoruz. Aşağıda, bu kültürel kimliklerinizi nasıl gördüğünüzle ilgili bir dizi ifade yer almaktadır. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz. Lütfen aşağıdaki ölçeği kullanarak her bir ifadenin deneyiminizi ne kadar temsil ettiğini belirtiniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Çok Az Katılmıyorum	Orta Derecede Katılmıyorum	Oldukça Katılmıyorum	Çoğunlukla Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1.Ev sahibi kültürümle diğer kültürlere kıyasla daha fazla özdeşleşiyorum	1	2	3	4	5	6	7
2.Kendimi nasıl tanımladığım konusunda ev sahibi kültürel kimliğim baskındır.	1	2	3	4	5	6	7
3.Kim olduğumu tanımlarken, ev sahibi kültürüm diğer kültürlerden daha belirleyicidir.	1	2	3	4	5	6	7
4.Farklı kültürlere sahip olsam da, beni yalnızca ev sahibi kültürüm tanımlar.	1	2	3	4	5	6	7
5.Yalnızca ev sahibi kültürümle özdeşleşiyorum.	1	2	3	4	5	6	7
6.Köken kültürümle (kültürlerimle) diğer kültürlere kıyasla daha fazla özdeşleşiyorum	1	2	3	4	5	6	7
7.Kendimi nasıl tanımladığım konusunda köken kültürel kimliğim baskındır.	1	2	3	4	5	6	7
8.Kim olduğumu tanımlarken, köken kültürüm diğer kültürlerden daha belirleyicidir.	1	2	3	4	5	6	7
9.Farklı kültürlere sahip olsam da, beni yalnızca köken kültürüm tanımlar.	1	2	3	4	5	6	7

10.Yalnızca köken kültürümle özdeşleşiyorum.	1	2	3	4	5	6	7
11.Belirli bir kültürel bağlamda olduğumda, diğer kültürel kimliklerimi geri plana almam gerektiğini hissediyorum.	1	2	3	4	5	6	7
12.Kültürel kimliklerimi birbirinden ayrı tutarım.	1	2	3	4	5	6	7
13.Kültürel kimliklerimin her biri, kim olduğumun ayrı bir parçasıdır.	1	2	3	4	5	6	7
14.Belirli bir kültürel bağlamda olduğumda, diğer kültürel kimliklerimi göstermemem gerektiğini hissediyorum.	1	2	3	4	5	6	7
15.Her seferinde kültürlerimden biriyle özdeşleşirim.	1	2	3	4	5	6	7
16.Farklı kültürlerimi ancak onlarla ayrı ayrı özdeşleştiğimde gerçekten deneyimliyorum.	1	2	3	4	5	6	7
17.Kültürel kimliklerimin her birini yalnızca kendi bağlamlarında deneyimliyorum.	1	2	3	4	5	6	7
18.Kültürel kimliklerim arasındaki farklılıklar uzlaştırılmaz.	1	2	3	4	5	6	7
19.Kültürel kimliklerim arasındaki farklılıklar birbiriyle çelişiyor.	1	2	3	4	5	6	7
20.Kültürel kimliklerim daha geniş bir kimliğe uyar.	1	2	3	4	5	6	7
21.Kültürel kimliklerim birbiriyle bağlantılıdır.	1	2	3	4	5	6	7
22.Kültürel kimliklerim arasındaki farklılıklar birbirini tamamlar.	1	2	3	4	5	6	7
23.Kültürel kimliklerim birbirini tamamlar.	1	2	3	4	5	6	7
24.Tüm farklı kültürel kimliklerimi içeren bir kimliğe sahibim.	1	2	3	4	5	6	7
25.Kültürel kimliklerimin tümü daha geniş bir grup kimliğinin parçasıdır.	1	2	3	4	5	6	7

26.Kültürel kimliklerim daha geniş (küresel) bir kimliğin parçasıdır.	1	2	3	4	5	6	7
27.Kültürel kimliklerim arasında benzerlikler kurarım.	1	2	3	4	5	6	7

Ek 5. İçsel Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

Lütfen aşağıdaki ölçeği kullanarak her bir ifadenin sizi ne kadar tanımladığını belirtiniz.

	Tamamen Tanımlıyor	Tanımlıyor	Biraz Tanımlıyor	Az Çok Tanımlıyor	Hiç Tanımlamıyor
1.Kendime inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
2.Zorlu durumlara uyum sağlayabilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
3.Karşılaştığım sorunlara çözümler bulurum.	☐	☐	☐	☐	☐
4.Zorluklara rağmen devam edebilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Çelişen taleplerle başa çıkabilirim (zamanım veya dikkatimle ilgili).	☐	☐	☐	☐	☐
6.Aksilikler veya engeller olduğunda bile, geleceğim konusunda umutluyum.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Genellikle duygularıma hâkimim.	☐	☐	☐	☐	☐
8.Başardığım şeylerle gurur duyarım.	☐	☐	☐	☐	☐
9.Zorluklarla karşılaştığımda, üstesinden gelirim.	☐	☐	☐	☐	☐
10.Hayatımda anlam bulabilirim.	☐	☐	☐	☐	☐

Ek 6. Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

Lütfen aşağıdaki ölçeği kullanarak her bir ifadenin sizi ne kadar tanımladığını belirtiniz.

	Hiç tanımlamıyor	Çok az tanımlıyor	Biraz tanımlıyor	Oldukça tanımlıyor	Tamamen tanımlıyor
Çevremdeki insanlar ile işbirliği içerisindeyimdir.	1	2	3	4	5
Nitelik veya becerilere sahip olmak ve onları geliştirmek benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
Farklı sosyal ortamlarda nasıl davranacağımı bilirim (örneğin, okul, iş, ev veya diğer sosyal ortamlar).	1	2	3	4	5
Ailem hayatım boyunca genellikle beni desteklemiştir.	1	2	3	4	5
Ailem benim hakkımda birçok şeyi bilir (örneğin, arkadaşlarımla kim olduğumu, nelerden hoşlandığımı) .	1	2	3	4	5
Başladığım faaliyetleri bitirmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
Dini inançlar benim için bir güç kaynağıdır.	1	2	3	4	5
Sahip olduğum etnik yapıdan gurur duyuyorum.	1	2	3	4	5
Nasıl hissettiğimi konusunda ailem/eşim ile konuşurum (örneğin üzgün veya endişeli olduğumda).	1	2	3	4	5
Bir şeyler istediğim şekilde gitmediğinde, diğer insanlara ve kendime zarar vermeden bu durumu çözebilirim (örneğin, şiddete başvurmadan veya madde kullanmadan)	1	2	3	4	5
Arkadaşlarım tarafından desteklendiğimi düşünüyorum/hissediyorum.	1	2	3	4	5
Eğer bu soruyu okuyorsanız cevabı "(2) Çok Az Tanımlıyor" olarak işaretleyin.	1	2	3	4	5

Kendimi yaşadığım topluma ait hissediyorum.	1	2	3	4	5
Ailem zor zamanlarımda yanımdadır (örneğin hasta olduğumda veya başım sıkıştığında).	1	2	3	4	5
Arkadaşlarım zor zamanlarımda yanımdadır.	1	2	3	4	5
Çevremde yetişkin olduğumu ve sorumluluk alabileceğimi diğer insanlara gösterebileceğim fırsatlara sahibim.	1	2	3	4	5
Güçlü yönlerimin farkındayım.	1	2	3	4	5
Dini aktivitelere katılımım (ibadethaneye –camiye- gitmek gibi).	1	2	3	4	5
Ailemle olduğumda kendimi güvende hissediyorum.	1	2	3	4	5
Hayatımda gelecekte kullanacağım yeteneklerimi geliştireceğim fırsatlara sahibim (mesleki beceriler gibi)	1	2	3	4	5
Yaşadığım toplumun kültürünü ve geleneklerini seviyorum.	1	2	3	4	5
Vatandaşı olduğum ülkeyle gurur duyuyorum.	1	2	3	4	5

Ek 7. Yaşam Doyumu Ölçeği

Aşağıda yaşamınızla ilgili bazı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelere katılıp katılmadığınızı aşağıda verilen puanlama sistemini kullanarak belirtiniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1.Hayatım birçok yönlerden idealimdekine yakın.	1	2	3	4	5	6	7
2.Hayat şartlarım mükemmel.	1	2	3	4	5	6	7
3.Hayatımdan memnunum.	1	2	3	4	5	6	7
4.Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim.	1	2	3	4	5	6	7
5.Eğer hayata yeniden başlasaydım, hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	1	2	3	4	5	6	7

Ek 8.Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Aşağıda katılıp katılamayacağınız 8 ifade vardır. 1–7 arasındaki derecelendirmeyi kullanarak, her bir madde için uygun olan cevabınızı belirtiniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1.Amaçlı ve anlamlı bir yaşam sürdürüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
2.Sosyal ilişkilerim destekleyici ve tatmin edicidir.	1	2	3	4	5	6	7
3.Günlük aktivitelereime bağlı ve ilgiliyim.	1	2	3	4	5	6	7
4.Başkalarının mutlu ve iyi olmasına aktif olarak katkıda bulunurum.	1	2	3	4	5	6	7
5.Benim için önemli olan etkinliklerde yetenekli ve yeterliyim.	1	2	3	4	5	6	7
6.Ben iyi bir insanım ve iyi bir hayat yaşıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
7.Geleceğim hakkında iyimserim.	1	2	3	4	5	6	7
8.İnsanlar bana saygı duyar.	1	2	3	4	5	6	7

Ek 9. Etik Kurul Onayı

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI
(Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)
TOPLANTI TUTANAĞI

OTURUM TARİHİ
25 AĞUSTOS 2023

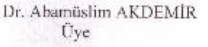
OTURUM SAYISI
2023-07

KARAR NO 17: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan Psikoloji Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Doç. Dr. Abu ÖZTÜRK'ün danışmanlığında doktora öğrencisi 711745004 numaralı Hümeysra DEVRİŞOĞLU AKPINAR'ın "Türkiye'deki Uluslararası Öğrencilerde Kültürel Kimlik Gelişiminin Dayanıklılık Süreci Üzerindeki Etkisine Dair Boylamsal Bir Çalışma" adlı tez çalışması kapsamında uygulanacak anket ve ölçek sorularının değerlendirilmesine geçildi.

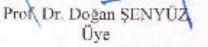
Yapılan görüşmeler sonunda; Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Doç. Dr. Abu ÖZTÜRK'ün danışmanlığında doktora öğrencisi 711745004 numaralı Hümeysra DEVRİŞOĞLU AKPINAR'ın "Türkiye'deki Uluslararası Öğrencilerde Kültürel Kimlik Gelişiminin Dayanıklılık Süreci Üzerindeki Etkisine Dair Boylamsal Bir Çalışma" adlı tez çalışması kapsamında uygulanacak anket ve ölçek sorularının fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvurusuya ait olmak üzere uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Zekeriya ARI
Kurul Başkanı

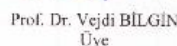
Prof. Dr. Ahamüslim AKDEMİR
Üye

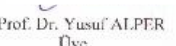
Prof. Dr. Doğan ŞENYÜZ
Üye

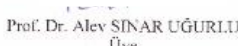
Prof. Dr. Nuran BAYRAM ARLI
Üye

Prof. Dr. Vejdi BİLGİN
Üye

Prof. Dr. Yusuf ALPER
Üye

Prof. Dr. Alev SİNAR UĞURLU
Üye

Doğrulama Kod: 692329C6A0A346C7AA4975-8049C4E810354

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/karadeniz-teknik-universitesi-etik>

ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı	Hümeyra		DERVİŞOĞLU AKPINAR
Doğum Yeri ve Yılı			
Bildiği Yabancı	İngilizce		
Eğitim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı		Kurum Adı
Lise	2002	2006	Ordu Anadolu Öğretmen Lisesi
Lisans	2006	2010	İstanbul Üniversitesi
Yüksek Lisans	2014	2017	Bursa Uludağ Üniversitesi
Doktora	2017	2025	Bursa Uludağ Üniversitesi
Çalıştığı Kurum	Başlama - Ayrılma Yılı		Çalışılan Kurumun Adı
1.	2010	2011	Yaşam Işığı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
2.	2011	2012	Sultan Fatih Koleji
3.	2012	2014	Necip Fazıl Şehir Hastanesi
4.	2014	2015	Karadeniz Teknik Üniversitesi
5.	2015	2022	Bursa Uludağ Üniversitesi
6.	2022	-	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Üye Olduğu Bilimsel ve Meslekî Kuruluşlar	International Association for Cross-Cultural Psychology		
Katıldığı Proje ve Toplantılar	-		
Yayınlar:	Dervişoğlu Akpınar, H. (2025). Kültürleşmeden çok kültürlü kimlik bütünleşmesine: çok kültürlü kimlik yönetimi hakkında kavramsal ve kuramsal bir inceleme. <i>Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 26(48), 331-361. https://doi.org/10.21550/sosbilder.1523653		
	Dervişoğlu Akpınar, H. ve Öztürk, A. (2024, Ağustos). <i>Resilience as a mediator between cultural identity integration and well-being of international students in Türkiye</i> [Sözel bildiri]. The XXVII International Congress of International Association of Cross-cultural Psychology, Bali.		
	Karasu, S., Yıldırım, A. ve Dervişoğlu Akpınar, H. (2024, Temmuz). <i>Turkish citizens' metaphorical perceptions of the concept of politics</i> [Sözel bildiri]. 33rd International Congress of Psychology, Prag.		

	Karasu, S. ve Dervişoğlu Akpınar, H. (2023). Demokrasi ve psikoloji. M. A. Yalçınkaya, B. Can Emir ve S. Demirel (Ed.), <i>Zamanın izleri: Demokrasi ve cumhuriyet içinde</i> (ss. 227–254). Dervişoğlu Akpınar, H. ve Öztürk, A. (2022, Temmuz). <i>The effects of objective and subjective measures of cultural distance on psychological well-being of internal immigrant women in Turkey</i> [Sözel bildiri]. XVII. European Congress of Psychology, Ljubljana. Dervişoğlu Akpınar, H. ve Öztürk, A. (2019, Eylül). <i>Türkiye’de iç göç deneyimlemiş yetişkin kadınların psikolojik iyi oluşu: benlik kurguları ve bağlamın etkisi</i> [Poster bildiri]. Gelişim Psikolojisi Sempozyumu, İzmir. Öztürk, A. ve Dervişoğlu Akpınar, H. (2019, Temmuz). <i>Facilitating psychological functioning of migrant women in Turkey</i> [Sözel bildiri]. XVI. European Congress of Psychology, Moscova. Dervişoğlu Akpınar, H. ve Öztürk, A. (2018, Kasım). <i>İç göç deneyimleyen kadınlarda yeni kültürden algılanan yakınlığın komşuluk ilişkileri bağlamında incelenmesi</i> [Sözel bildiri]. IX. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi, Çanakkale. Dervişoğlu Akpınar, H. ve Öztürk, A. (2018, Kasım). <i>Kente göç etmiş kadının uyumu: kültürleşme stratejisi tercihlerini belirleyen çevresel ve kişisel faktörler</i> [Sözel bildiri]. II. Çukurova Kadın Çalışmaları Kongresi, Adana. Dervişoğlu Akpınar, H. ve Öztürk, A. (2016, Eylül). <i>Öznel ve sosyal duyguların yaşam doyumuyla ilişkisi</i> [Poster bildiri]. 19. Ulusal Psikoloji Kongresi, İzmir.
Diğer:	
İletişim (e-posta):	
Tarih:	14.03.2025
İmza:	
Adı-Soyadı:	Hümeysra Dervişoğlu AKPINAR